

ΣΧ

1•22

ANARCHISTICKÁ REVUE

Vzdor invazi

STENCE

ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE

Existence je anarchistickou tiskovinou, která vycházela nejprve v letech 1998–2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) zpravidla několikrát do roka s rozsahem 40 stran a více. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitoru a navíc tištěný text nemizí tak rychle jako ten virtuální. I tak je ale každé číslo hned po vydání volně ke stažení na webu federace. Existence má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovávat teoretické texty, ale i praktickou inspiraci. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale rádi bychom oslovili či něčím zaujali i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.

1 / 2022

V POŘADÍ 54. ČÍSLO

VYDÁVÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE (AF)

AFED@AFED.CZ

WWW.AFED.CZ

NAKLADATELSTVI.AFED.CZ

DOPORUČENÝ PŘÍSPĚVEK NA POKRYTÍ
NÁKLADŮ: 70 Kč

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace Nakladatelství AF) přímo pořídit či objednat:
Kamenné obchody:

- * Roleta39 (Řehořova 33/39, Praha 3 – Žižkov; roleta39.cz),
- * infoPavlač (Roháčova 20, Praha 3 – Žižkov),
- * Rekomando (Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
- * Punctum – Krásovka (Krásova 27, Praha 3),
- * ALERtattoo (Zámecká 22, Pardubice),
- * Antikvariát Černý pes (Sedláčkova 20, Plzeň),
- * Tři ocásci (kpt. Jaroše 18, Brno; triocasci.cz),
- * Klub Lúč (Kniežaťa Pribinu 197/3, Trenčín; klubluc.sk),
- * Infoshop Malatesta (bývalý cukrovar, Šurany; zdola.org/infoshop-malatesta).

Internetová distribuce:

- * Roleta39 (roleta39.cz).

Pro zájemce ze Slovenska

doporučujeme objednávat na:

- * Salto Mortale (sust@riseup.net).

Uzávěrka čísla: 31. března 2022

OBSAH

AKTIVITY HNUTÍ

- 4.....KVARTÁL / NASLOUCHÁME KAZACHSTÁNSKÉMU POVSTÁNÍ / PUTIN NEPROJDE, KYJEV ŽIJE / ŽENY ZA PULTEM

TÉMA

- 12.....VZDOR INVAZI
14.....VÁLKA A ANARCHISTÉ: ANTIAUTORITÁŘSKÝ POHLED NA UKRAJINU
16.....AF: PROTI INVAZI, AVŠAK BEZ POKRYTECTVÍ
18.....ANARCHISTÉ VE PŘÍ
20.....SPOLEČNĚ PROTI VÁLCE?
25.....ROZHOVOR: OPERACE SOLIDARITA
26.....MÍR UKRAJINĚ, SVOBODU RUSKU
29.....BĚLORUSKÝ ANARCHISTA NA UKRAJINĚ

TEORIE

- 30.....J. GONDÁŠ: MIMO ZÁKON

RASISMUS

- 35.....POLICIE USVĚDČENA ZE LHANÍ

HISTORIE

- 36.....ANTONIO SOTO A POVSTÁNÍ V PATAGONII / ODKAZ SAINT-IMIER

OSOBNOSTI

- 40.....NEKROLOGY A VZPOMÍNKY / JAN ZAJÍC – POCHODEŇ Č. 2

FEMINISMUS

- 44.....CHILSKÉ FEMINISTKY JSOU ODKAZEM BUDOUCNOSTI

ROJAVA

- 48.....58 DNÍ HOUŽEVNATÉHO ODPORU AFRÍNU

PANDEMIE

- 50.....NEJSME V BEZPEČÍ, DOKUD NEBUDEME V BEZPEČÍ VŠICHNI!

ANARCHISTICKÁ FEDERACE

- 51.....KÖPI BLEIBT! / IFA Č. 2 / PODZIMNÍ SJEZD AF / ...

A3

- 53.....ŘÍJEN 2021 – BŘEZEN 2022

RECENZE

- 57.....MARINGOTKA 537 / KDYŽ VĚDA NESLOUŽÍ MOCI / ŽIVOT PŘETÉKAJÍCÍ PŘES OKRAJ / DÍKY REVOLUCÍM SVĚT SE HÝBE / 50 ODSŤÍNŮ HNĚDI / BURIČ / TŘÍDA NENÍ Z OCELE / ...

EDITORIAL

Toto číslo *Existence* jsme chtěli původně věnovat situaci v Bělorusku a tomu, jak tamní diktátorský režim Alexandra Lukašenka drtí anarchistické hnutí pronásledováním, mučením a dlouholetými tresty. Nakonec nás ale dohnaly aktuální události, když Vladimir Putin zahájil svou imperiální invazi na Ukrajinu. Dlouho jsme se tedy nerozmýšleli se záměrem zareagovat trochu obsáhleji a za téma *Existence* jsme zvolili „vzdor invazi“. Je samozřejmě otázka, jak moc budou některé uvedené informace, postřehy a názory aktuální v době, kdy se k nim čtenáři dostanou. A nebojte, na běloruské kamarády a kamarádky nezapomínáme, nakonec svým způsobem zvolené téma souvisí i s nimi, jelikož naděje na porážku Putina je i jejich nadějí na porážku Lukašenka.

Ač ani my jsme si nechtěli do poslední chvíle připustit, že by Putin v takovém rozsahu zaútočil na Ukrajinu, museli jsme tento fakt rychle přijmout, analyzovat souvislosti, pro a proti, konfrontovat naše antimilitaristické principy s realitou a na základě toho zaujmout nějaké stanovisko a také jednat. V tomto čísle *Existence* se tedy zabýváme jednak tím, jak reagují na válečnou situaci anarchisté a anarchistky na Ukrajině a v Rusku a také jakou podporu dostávají od svých kamarádů a kamarádek ze zahraničí. Zveřejňujeme zevrubnou analýzu vývoje anarchistického a antifašistického hnutí od ukrajinských anarchistů, která vyšla ještě před zahájením invaze. A také se snažíme přiblížit motivace těch anarchistů, kteří se rozhodli bránit invazi se zbraní v ruce, a to včetně zahraničních bojovníků.

Reakce mezinárodního anarchistického hnutí jsou jedním ze stěžejních předmětů našeho zájmu. Právě v nich a jejich analýze vidíme jistou nadčasovost a jistě nebude od věci se k nim někdy v budoucnu vrátit a s odstupem je reflektovat. Po vypuknutí invaze vydalo mnoho skupin svá protiválečná prohlášení. Z nich je ale patrné, že dochází k různým přístupům. Jedni vidí válku jako souboj dvou impérií a vyzývají níjak se jí neúčastnit, druzí reflektují potřebu boje za nezávislost Ukrajiny proti Putinově invazi. Jedni kladou důraz na antimilitaristické zásady, druzí na reálné rozmyšlení konkrétní situace. K tomuto novému rozmyšlení, které je věrné dynamické povaze anarchismu, jsme přistoupili i v úvodním textu, kde se zabýváme potřebou naslouchat anarchistům z Ukrajiny, Ruska a Běloruska, otázkou cíle, jehož je třeba aktuálně dosáhnout (odražení invaze), otázkami budoucnosti Ruska a Ukrajiny (a anarchistického hnutí, které zde působí), stejně jako zbytku Evropy, a to vše bez naivních představ a prázdných hesel, naopak s otázkami, čím můžeme být my sami nápomocní. Existenci rozdílných přístupů se pak snažíme srovnat se sporem v anarchistickém hnutí v době vypuknutí první světové války, kde na sebe narazily rozdílné postoje, na jedné straně reprezentované Malatestou a na druhé Kropotkinem. A opět s vědomím toho, že podobná srovnání v lesčems pokulhávají a výchozí situace nejsou stejné.

Na dalších stránkách *Existence* přinášíme rozsáhlejší esej našeho sympatizanta nazvanou „Mimo zákon“, k níž bychom sice mohli vznést některé dílčí výhrady, ale to nemá vliv na skutečnost, že je namnoze podnětná. Dále se vracíme k policejnímu zabití Roma Stanislava Tomáše, kde se prokázalo lhaní ze strany rasisticky jednající policie. Těžko se ale spravedlnosti pro Stanislava Tomáše v dohledné době dočkáme.

Z historie anarchistického hnutí připomínáme postavu Anatonie Sota a u nás takřka neznámé, avšak významné povstání v Patagonii, od něhož v loňské roce uplynulo rovných sto let. Letos pak připomínáme 150. výročí sjezdu anarchistické internacionály v Saint-Imier. Právě v tomto švýcarském městečku by se mělo v roce 2023 konat velké anarchistické setkání. Vzpomínáme na osobnosti, které nás v nedávné době opustily – kvůli nemocem a věku, i kvůli útoku ultrapravicáka nebo v souvislosti v Putinovým útokem na Ukrajinu. Samostatný text věnujeme Janu Zajícovi, který se upálil v roce 1969 na protest proti sovětské okupaci Československa a prohlubující se apatii české společnosti.

Připomínáme ne tak vzdálené úspěchy chilských feministek či odpor lidí z kurdského Afrínu, kteří vzdorovali 58 dní útoku technologicky velmi vyspělé a druhé nejmocnější armády Severoatlantické aliance, při němž padlo na 1500 bojovníků, bojovnic a civilistů.

V jednom mezinárodním anarchistickém prohlášení se vracíme k pandemii nemoci covid-19 a nechybí rubrika věnovaná aktivitám Anarchistické federace, stejně jako akcím, které se v uplynulém půlroce konaly v rámci českého antiautoritářského hnutí, včetně těch protiválečných.

Jako vždy tu čtenáři najdou texty posledních šesti vydání nástěnného měsíčníku A3 na témata výsledku parlamentních voleb, nárůstu cen energií, antivaxerského hnutí, potlačeného kazachstánského povstání, projevů vládních konzervativců či souvislosti nacionalismu a války. A na závěr nechybí několik recenzí nejen na publikace vydané v rámci našeho hnutí, například na knihy Petra Kropotkina, na vzpomínku na život v Christianii nebo na práci o zinařské tvorbě.

Přejeme inspirativní čtení.

ENGLISH SUMMARY

We wanted to dedicate this issue of *Existence* originally to the situation in Belarus and how its dictatorial regime is crushing the anarchist movement. Eventually, current events caught up with us when Putin launched his imperial invasion of Ukraine. We felt the need to respond a bit more comprehensively, so we chose "despite the invasion" as the theme of *Existence*. There is, of course, the question of how relevant some of the information, observations and opinions will be by the time readers get to them.

So we are concerned, on the one hand, with how anarchists in Ukraine and Russia react to the war situation and what support they receive from their foreign comrades. We publish a detailed analysis of the development of the anarchist and anti-fascist movement by Ukrainian anarchists, which was published before the invasion began. We approximate the motivations of the anarchists who decided to defend themselves against the invasion with guns, including foreign fighters.

The reactions of the international anarchist movement are one of the core subjects of our interest. It is in them and their analysis that we see a certain timelessness, and it will certainly be worth returning to them at some point in the future and reflecting on them at a distance. After the invasion began, many groups issued their anti-war statements. But it is clear from them that there are different approaches. Some see the war as a battle between two empires and call for no part in it, others reflect on the need to fight for Ukraine's independence against Putin's invasion. Some emphasize anti-militaristic principles, others on the real reflection of the specific situation. We also approached this new reflection, which is faithful to the dynamic nature of anarchism, in the introductory text, where we deal with the need to listen to the anarchists from Ukraine, Russia and Belarus, the question of the goal to be achieved at the moment (repelling the invasion), the questions of the future of Russia and Ukraine, as well as the rest of Europe, all without naive ideas and empty slogans, on the contrary with questions of what we can be helpful to ourselves. We then try to compare the existence of different approaches with the controversy in the anarchist movement at the outbreak of the First World War, where different positions came into conflict, represented on the one hand by Malatesta and on the other by Kropotkin.

In other pages of *Existence* we return to the police killing of Romani Stanislav Tomáš, when lying by the racist police was proven. We bring an essay by our sympathizer called "Outside the Law", to which we might raise some reservations, but we find it very interesting. From the history of the anarchist movement we recall the figure of Anatonio Soto and the uprising in Patagonia, or the 150th anniversary of the congress of the anarchist internationale. We remember the personalities who have recently left us. We also dedicate a separate text to Jan Zajíc, who burned himself to death in 1969 in protest against the Soviet occupation of Czechoslovakia. We recall the not so distant struggles of the Kurdish troops in the defence of Afrin, or the successes of the Chilean feminists. In one of the statements we return to the covid-19 pandemic and there is a section devoted to the activities of the AF, as well as the events that have taken place within the Czech anarchist movement.

Přehled některých veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za období od uzávěrky předešlého čísla Existence. Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované podle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů. Označení Kvartál mělo svou relevanci, když Existence vycházela jako čtvrtletník, zvyk je ale železná košile, a tak jsme ho zachovali.

PROTI VOLBÁM V OLOMOUCI

V posledních týdnech před volbami do Poslanecké sněmovny se tradičně zintenzivnila aktivita těch, kteří slibují, že nám zabezpečí lepší zítřky. Jdou na to různě, přes podporu svobodného podnikání – rozuměj obranu bohatých na úkor těch, co dřou za směšně nízké platy v jejich firmách – až po týpka, jenž ač je sám de facto cizinec (nikoli jediný na politickém kolbišti), nevybíravě útočí na uprchlíky, kteří se k nám stejně masově nehrnou a asi ví proč. A protože jsou lidé žel stále ochotní převzít cokoliv, co se vykřikuje za podpory největších a nejvlivnějších médií, zdá se, že některé strany se svými politiky mají vyhráno. Proto se mobilizovaly naše řady a vyšly do ulic – s odhodláním, argumenty, letáky, transparenty, ochotou diskutovat a hlavně ukázat, že existuje i jiná cesta – cesta samosprávy.

Součástí časově omezeného zájmu politiků o voliče je slibování a přesvědčování v centru Olomouce, kde se střídají různé stranické stánky a také rozmanitá nabídka kulturního programu a občerstvení. Například Pirátostan lákal na Horním náměstí volebními sliby i koncertováním a taková Okamurova SPD zahájila svou kampaň právě v Olomouci, a to již v srpnu, v podobě od počátku pochybného a široce kritizovaného konceptu prodeje levných, kvalitních a pro hrdé nacionalisty především českých potravin od domácích farmářů. Podle serveru Seznam zprávy se však ukázalo, že dodavatelé nejsou čeští farmáři, ale velké korporátní firmy. V centru města se v honbě za hlasy prostrídaly i ostatní kandidující strany.

Buňka Anarchistické federace v Olomouci a další místní anarchisté se přidali také, ale se zcela opačným cílem. Naše kampaň směřovala k výzvě k bojkotu voleb, protože jsme přesvědčeni, že časově neomezený zájem na fungování společnosti organizované zdola a plně zohledňující sociální spravedlnost by měl mít každý. Konkrétně ve dnech 29. a 30. září si rovněž v centru města mohli kolemjdoucí vzít rozdávaný anarchistický měsíčník A3 v letákovém formátu. Jeho zářijové číslo, které jsme nabízeli, vysvětluje důvody, proč se nezúčastnit těchto ani jiných voleb politických stran, či konkrétních politiků. Během těchto dvou dní bylo rozdáno celkem 150 kusů A3. Považujeme za vhodné zmínit, že někteří z oslovených projevovali překvapení, případně nelibost s poselstvím neúčastnit se voleb. Mnoho lidí však reagovalo se zájmem, či přímo souhlasem. O několik dní později, v neděli 3. října, aktivisté vyvěsili na dvou frekventovaných mostech hanácké metropole dva transparenty se stejným poselstvím „Bojkot voleb“ a odkazem na web Anarchistické federace. Očividně jsme nebyli sami, kdo v ulicích něco podnikal. Na vícero místech jsou k vidění barvou vylepšené billboardy politických stran.

Není ještě pozdě, vymyslete si konstruktivnější program, což by nemělo být těžké, třeba relaxujte, můžete-li. Energii budete potřebovat na převzetí zodpovědnosti za sebe a společnost. Opravdová změna musí přijít zdola, nevolit nestačí. Naše životy patří do našich rukou a nepotřebujeme k tomu politiky, kteří se staví do role pravdomluvných a nepostradatelných spasitelů, přičemž znovu a znovu samozřejmě selhávají. Jejich zájmem je pouze vlastní prospěch vyplývající z moci, o kterou jednou za několik let soupeří. Čím více lidí si to uvědomí, tím méně jejich bude mít důvod chodit k volbám. (AF-OLMOUC)

JAK ANARCHISTICKÁ FEDERACE PORAZILA SPOLU

SPOLU. Kdyby člověk nevěděl, o co kráčí, mohl by si podle názvu malovat, že jde o nějaké sdružení, které propaguje rovnostářskou kooperaci a komunitní způsob života. Jenže opak je pravdou, jde o koalici tří konzervativních partají – ODS s bohatou kmotrovskou minulostí, KDU-ČSL pootvírající zadní vrátka klerofašistům a TOP09, která je proslavená účastí v té asi nejasociálnější vládě, co kdy v ČR byla. Takže žádná idyla vzájemné pomoci, ale tvrdě individualistická ideologie kořistnického kapitalismu, respektující maximálně nukleární rodinu, kde podle patriarchálních pravidel má tatínek pindíka a maminka pipinku.

Tenhle pochybný spolek se v rámci předvolebního cirkusu mimo jiné rozhodl vystoupit 5. října od 18.30 v Dejvické Nádražce a představit své čelné klauny u piva.

„Pojďte SPOLU s Markétou Pekarovou Adamovou, Petrem Fialou a dalšími kandidáty koalice SPOLU na pivo! Kde lépe probrat politiku než u piva? Pojďte se našich kandidátů zeptat na vše, co Vás zajímá,“ vyzýval event na facebooku.

No a proč ne? Proč se těch šašků nezeptat třeba na to, proč je jim naprosto ukradené klima a osud planety, proč tolik bojují za zájmy bohatých, šlapou po nejslabších apod.? Navíc Dejvická Nádražka patří mezi naše oblíbené podniky. Takže, co nám asi tak mohou povědět modří božani a božanky sestoupivší shůry mezi obyčejný lid?

Důležité je přijít včas, ať si máte kam sednout. A tak Anarchistická federace zveřejnila vlastní event – sejdem se spolu už v 17.00 „na pivo u kámošema a kámoškama“.

„Jaká hrůza! Petrolejnici se na nás chystají,“ zaznělo zjevně ve volebním štábu zprofanované pravice. Jaký strach do jejich řad asi musela vnést představa anarchistů a anarchistek chlemtajících jedno pivo za druhým, že vydali pěkně po politicku bez jediného zalhání prohlášení: „Velmi se omlouváme všem, kteří se chystali na zítřejší akci SPOLU na pivo. Z časových důvodů jsme nuceni akci zrušit. O náhradním termínu vás budeme informovat.“

Neinformovali.

A tak jsme mohli pod obrazem Emiliana Zapaty (který dlouhá léta v Dejvické Nádražce visí na zdi a z kterého by asi dostal Fiala psincový kašel, zatímco by se ho Pekarová Adamová ptala, cože je to za fešáka) slavit kontumační vítězství. Pilo se pivo, mluvilo se o politice – ale ne o té, kdy občan dbalý svých povinností jednou za čtyři roky vybírá z plejády politiků, kteří mu nemohou a vlastně ani nechtějí nabídnout žádnou změnu, i kdyby slovo ZMĚNA napsali na tisíce billboardů. A kdo by měl obavu, že si nebude druhý den pamatovat, o čem byla řeč, pro toho tu byla nabídka anarchistických publikací.

Na podobná vítězství ale můžeme zas na několik let zapomenout. Politici se totiž opět pěkně zabarikádují na svých pozicích. Pokoušet se chodit mezi lidi teď nemusí, spíš se jim během svého asociálního vládnutí, které můžeme s jistotou očekávat, budou snažit vyhnout tak, jako se zbaběle vyhnuli nám. (-BJ-)

SOLIDARITA S LIDMI NA ÚTĚKU

Ve čtvrtek 7. října jsme se vypravili* y k polskému velvyslanectví v Praze, abychom vyjádřili* y solidaritu s lidmi na útěku, kteří jsou násilně drženi na polsko-běloruských hranicích. Přibližně třicet utečenců z Afghánistánu zde už přes měsíc přebývá v naprosto

nelidských podmínkách, obklíčení armádou a policií. Polská vláda a parlament však namísto respektování práva na mezinárodní ochranu vyhlásily v pohraničním pásmu výjimečný stav a zamezují tak v přístupu nejen humanitárním organizacím či aktivistům nabízejícím pomoc lidem v nouzi (jako jsou třeba dodávky pitné vody či jídla), ale také novinářům či lékařům. Již několikrát se z místa ozývalo: „Umíráme. Pomoc!“

Odmítáme tento politický boj o moc, který si zahrává s životy nevinných. Odmítáme pokládání ostatních drátů tam, kde by měla být podána pomocná ruka. Odmítáme násilí, kterého se každým dnem nejen Polsko, ale i ostatní státy Evropy rutinně dopouští na migrantech při tzv. obraně vnějších hranic Evropské unie. Požadujeme jedině: Solidaritu a svobodu nevinným lidem! Vzkaz, který jsme v noci nechali* na polském velvyslanectví: „Migraci nezastavíte“, tedy symbolicky patří všem zastáncům vize Evropy coby pevnosti.

Nikdo není ilegální! (INFOPAVLAČ)

ZDENA

Ve středu 20. října se poprvé pro veřejnost otevřely brány Zdeny, nového prostoru k setkávání a organizování se v pražských Holešovicích. Jak se psalo v pozvánce: „Cílem kolektivu Zdeny není generovat zisk, ale spoluvytvářet sociálně-kulturní prostor, ve kterém se může angažovat každý, bez ohledu na své zázemí. Zdena má sloužit jako místo setkávání i jako podpora pro zdola organizovaná sociální hnutí.“ Členité prostory, z nichž je zatím k používání zpřístupněna jenom část, vybízí k organizování různých veřejných a poloveřejných akcí, od diskusí a workshopů po koncerty a parties, ale také k soukromým schůzkám a pracovním setkáním pro spřátelené kolektivy.

Návštěvníci a návštěvnice, jichž na otvírací barový večer přišlo opravdu hodně, se tak s provozovatelským kolektivem mohli tvářit v tvář domluvit na spolupráci při tvorbě programu, ale i na možnostech pomoci, ať už materiální, nebo třeba zapojení se do kolektivu. Mohli* se taky dozvědět, že název prostoru byl zvolen jako pocta Zdeňce Varhulíkové, mladé české antifašistky, která se za druhé světové války zapojila do odboje, v rámci kterého mimo jiné šířila ilegální tiskoviny nebo pašovala munici. Nakonec byla dopadena, mučena a popravena gestapem.

Pravidelné otvírací hodiny baru byly zatím stanoveny na středu a pátek od 16.00, v jiné dny bude otevřeno jenom po domluvě (nejlépe e-mailem na zdena@nolog.cz) a/nebo během akcí, jejichž přehled najdete na adrese zdena.nolog.cz. Prostory se nachází na adrese Tusarova 41, pro vstup zvoňte na zvonek „Zdena“. Všechna nabídka je za dobrovolné ceny, výdělek putuje jenom na pokrytí přímých nákladů spojených s provozem, členové a členky kolektivu pracují bez nároku na odměnu.

My Zdeně přejeme hodně zdaru a doufáme, že se tam budeme moci potkat na mnoha zajímavých akcích. (AF-PRAHA)

VZKAZ NASTUPUJÍCÍ VLÁDĚ

Kdo uvěřil předvolebním blábolům o změně, snad už pomalu a jistě chápe, že se nic měnit nebude. Nově vytvářená pravicová vláda nedá (jak její protagonisté dokázali již mnohokrát v minulosti) obyčejným lidem (na rozdíl od těch privilegovaných) nic zadarmo. Spíš jim ubere, aby v době, kdy je naléhavě nutné řešit klimatickou a sociální krizi, přidala na zbrojení. Antimilitaristé a antimilitaristky z žižkovského kolektivu Food not Bombs (Jídlo místo zbraní, FNB) jí tedy přišli 11. listopadu vzkázat „Serem NATO zbrojení“, jak stálo na jejich transparentu. K tomu uvedli:

„V noci jsme si udělaly* i menší výlet k Poslanecké sněmovně. Nelíbí se nám totiž, že se nově vznikající vláda ve své koaliční smlouvě zavazuje ke zvýšení výdajů na zbrojení v rámci plnění závazku NATO. Už v roce 2025 by tak měla ČR dávat 2 % HDP na obranu, oproti současným 1,4 %. Nově by se tento závazek měl navíc ošetřit zákonem. To navíc v době, kdy propad ekonomiky za poslední roky pravděpodobně povede k výrazným škrtnutím v ostatních resortech.“

Jako kolektiv Food Not Bombs se s reálnými dopady současné krize setkáváme pravidelně. Za poslední necelé dva roky se jenom v Praze ztrojnásobil počet strážníků a strážnic, kteří*ré si pravidelně chodí pro teplé jídlo na naše rozdávání, výrazně se zvýšil také počet lidí závislých na pomoci potravinových bank. Nejednou se mezi strážníky setkáváme i s rodinami s malými dětmi.

I proto chceme nové vládě vzkázat, že peníze by měly jít lidem, ne zbrojařům!“

Jejich počín nezůstal bez zájmu, a tak ironicky dodávají: „Děkujeme přítomným příslušníkům PČR za asistenci při výběru vhodného místa pro focení.“ (-BJ-)

MÍSTO OSLAV SOLIDARITA S POTŘEBNÝMI

Způsobů, jak trávit 17. listopad, je mnoho. Politici nosí věnce a mluví o svobodě a demokracii, aniž by reflektovali svůj vlastní „přínos“ těmto pojmům. Ti bezstarostnější zapalují svíčky a děkují, že mohou cestovat, studovat, kšeftovat... Někteří oslavují své pojetí svobody spočívající v bezohledné sebestřednosti promítající se v ohrožování ostatních konspiracemi, odmítáním nošení roušek a očkování. Další sedí doma a přemýšlí, kde vezmou peníze na energie poté, co si s nimi vytřel zadek úspěšný podnikatel. A ten zas slaví, že může žít v systému, který mu umožňuje zbohatnout na úkor ostatních. A jsou i tací, kteří se o platby za energie starat nemusí vůbec, jelikož nemají domov, v němž by je mohli uplatnit.

Stejně jako v loňském roce uspořádal plzeňský kolektiv Food not Bombs benefiční smažení burgerů, jehož výtěžek jde právě na pomoc těm posledně jmenovaným – lidem bez domova. Na rozdíl od těch nemnohých, kteří si mohou užívat sociálních jistot a žít v zajištěné ideologii, že jsou svobodní, a tudíž jim do osudu druhých nic není, lidé kolem FNB neodvracejí zrak od lidí, kteří neměli v životě tolik štěstí. Pravidelně vaří, ošetřují a rozdávají oblečení. Usilují o to, aby problém bezdomovectví byl vidět, jednají s lokálními aktéry a poskytují přímou podporu lidem bez domova.

A právě podporou ve formě příspěvku na burger mohl každý, kdo chtěl, pomoci pokračovat v této činnosti, doplnit vybavení, rozvíjet další aktivity. Burger jste si mohli vyzvednout, nechat přivést anebo ho „předplatit“ přímo pro člověka bez domova. Toto předplatné mnozí využili, a tak mohli členové a členky FNB večer doručit hromadu asi 60 burgerů do Domova sv. Františka.

„Připravili jsme na 150 burgerů. Bylo to vysilující, ale stálo to za to,“ hodnotí benefiční akci člen FNB Plzeň.

Solidarita není charita! (AF-PLZEŇ)

„OBUŠEK JE NEJLEPŠÍ HUMANITÁRNÍ POMOC“

Ve čtvrtek 18. listopadu od sedmé večer promítala na budovu ministerstva vnitra v Praze skupina aktivistů a aktivistek z autonomního kolektivu NeBoj fotky z polsko-běloruské hranice a logo Občanské demokratické strany (ODS) s nápisy jako „Obušek je nejlepší humanitární pomoc“ nebo „Co média nevidí, to nás nebolí“. Touto neveselou satirou reagovali na její vyjádření v minulém týdnu, kdy poslanecký klub ODS podpořil postup polské vlády a pohraničnicků a žádal poslat na pomoc polské vládě české policisty. Polské represivní složky přitom už několik týdnů brání v přístupu médiím a humanitárním organizacím na hranice a porušují evropské právo, když odváží uprchlíky zpět za hranice a neumožňují jim žádat o azyl. Akcí apelovali zejména na ostatní politické strany a instituce, „aby braly vážně humanitární krizi, která se na polsko-běloruské hranici odehrává. A namísto podpory porušování lidských práv žádali od Polska okamžité umožnění přístupu humanitárních organizací a novinářů a konec hrubého porušování evropského práva.“

V manifestu kolektivu NeBoj mimo jiné stojí: „Tisíce lidí na útěku, včetně malých dětí, jsou dlouhé týdny uvězněny v lesích mezi běloruskými a polskými represivními složkami. Polsko jim brání ve vstupu do země, Bělorusko zase znemožňuje návrat. Tepoty v noci se pohybují okolo nuly a bezohledný přístup obou stran si vyžádal už řadu obětí na lidských životech. Hraniční oblasti se začalo přezdívat ‚zóna smrti‘. Přes to do ní Polsko brání v přístupu novinářům i humanitární pomoci, pro lidi zneužitá běloruským režimem má místo jakékoli pomoci připraven jen ostatní drát a vodní děla. (...) Zároveň silně odsuzujeme Lukašenkův režim, který zneužívá zranitelnou skupinu, jako jsou lidé na útěku, k politickým cílům, a podporujeme sankce proti běloruskému režimu. Následky za toto jednání ale musí nést právě tento režim, ne lidé zoufale žádající o pomoc, kteří dnes umírají na hranicích. Postup Evropy musí být solidární a respektovat lidská práva.“

Ještě před promítáním na budovu ministerstva vnitra v ten samý den kolektiv NeBoj uspořádal před polskou ambasádou happening ukazující osud uprchlíků chycených v pasti na polsko-běloruské hranici.

Cedule značící hranici Evropské unie. Zmatení a zoufalí lidé přebíhající z běloruské strany na polskou a zase zpět. Obušky a krev. Pro

kolemjdoucí možná podivné zpestření všedního dne, šlo však o víc než jen o divadelní představení. Happening měl upozornit na humanitární krizi na hranici „pevnosti Evropa“.

Aktivistky a aktivisté, kteří stáli za čtvrté akcí v Praze, poslali do světa tento otevřený dopis:

„Naše performance vyjadřuje solidaritu s lidmi, kteří zbytečně mrznou a umírají na hranicích Polska a Běloruska. Nelze dále přihlížet lidskému utrpení a chovat se k němu jen jako k další politické intrice. Tady už nejde jen o politiku. Na hranicích umírají nevinní lidé, kteří se stali obětí politických her diktátorů. Polské a běloruské úřady je už týdný jen posílají z místa na místo, o azyl lidé žádají marně. Polsko svým nelidským jednáním navíc porušuje mezinárodní úmluvy. Na místě jsou také ženy, děti, seniorky a senioři. Nemají střechu nad hlavou, teplé jídlo, ani jakoukoli naději do budoucna. Nikdo neví, co s nimi bude. Evropské instituce se k situaci staví chladně – humanitární pomoc je stále nedostatečná, někteří politici a političky (například čeští poslanci ODS) chtějí na místo poslat ozbrojené složky. Ty ale lidem mrznoucím na hranicích, často v ohrožení života, pramálo pomůžou.“

Neplánovanou součástí happeningu se nakonec stali také příslušníci Policie ČR, kteří celou akci vyhodnotili jako nežádoucí a legitimovali některé účastníky se stupidním odůvodněním, že se nacházejí v blízkosti chráněného objektu, to jest polské ambasády. (-BJ-)

ZDRAVICE NA PRVNÍ SJEZD IP

V sobotu 20. listopadu se v Pardubicích konal první sjezd Odborového svazu Iniciativa pracujících (IP). Svolán byl krátce po ustavení s cílem osobně se setkat a seznámit se.

Na sjezdu se probíraly základní organizační záležitosti, a to především volba delegátů pro zajištění chodu organizace, doladily se a schválily stanovy a mluvilo se o ustavení místních organizací. Členské přihlášky zatím podalo 30 členů, další se očekávají. Na sjezdu se debatovalo o problémech na pracovišti, odborovém hnutí a jeho limitech a možnostech, o perspektivách IP atp.

Anarchistická federace zaslala prvnímu sjezdu IP krátký kolektivní pozdrav:

„V první řadě jsme velmi rádi, že se na pozadí anarchistického hnutí vytváří iniciativa, která chce působit zejména v sociální oblasti s cílem hájit a rozšiřovat práva pracujících, potažmo dalších neprivilegovaných. Právě taková iniciativa u nás velmi chybí. Držíme palce, aby tento projekt potvrdil svou dlouhodobou životaschopnost na rozdíl od dřívějších pokusů v tomto směru, které neměly dlouhého trvání.“

Anarchosyndikalistické myšlenky zaujímaly v novodobém českém anarchistickém hnutí vždy významné místo, avšak nedočkaly se nikdy svého naplnění. Příčin bylo hned několik. Zprvu anarchistické hnutí, které se rozvíjelo na počátku 90. let, mělo zcela odlišný charakter než to z přelomu 19. a 20. století. Bylo složené v naprosté většině z lidí velmi mladých, často ještě studentů, často s velmi silnou vazbou na hudební subkultury. Není tedy divu, že více než boje pracujících se do popředí anarchistické agendy dostávaly otázky jako antimilitarismus, squatting, antifašismus, sociální ekologie apod. Zadruhé anarchistické hnutí nikdy nenabývalo takové síly a vůle, aby bylo přes veškeré nástrahy schopné oslovit širší řady neprivilegovaných. A zatřetí, ideologická hegemonie popřevratového období zrovna nenahrávala vytváření hnutí pracujících, natož v nějaké radikální podobě.

Přesto se od počátku 90. let objevovaly v rámci českého anarchistického hnutí pokusy jako Anarchosyndikalistická iniciativa, později přejmenovaná na federaci a následně na Federaci sociálních anarchistů, v jejímž rámci byl založen odborový svaz Rovnost. Existovala také syndikalistická frakce ČSAF, jak se dříve jmenovala naše Anarchistická federace, v jejímž rámci byly z popudu několika členů později vytvořeny stanovy odborového svazu, čímž veškerá iniciativa také zhasla. Další linií sledovala skupina Solidarita, která se vyvíjela v otázce strategie a svého času iniciovala hnutí členské základy stávajících odborů. Další kapitolou bylo dle zahraničních vzorů vytváření solidárních sítí, konkrétně v Mostě a v Praze. Ty měly slibně nakročeno, dokud nedošlo k diskreditaci aktivit kolem restaurace Řízkárna akce ze strany individualistů hlásících se k povstaleckému anarchismu, jenž je poměrně sebestředný a k organizovaným aktivitám bezohledný.

Naše organizace, Anarchistická federace, byla založena v roce 1995 a má za úkol být komunikační a organizační platformou pro

anarchistky a anarchisty v česky, popřípadě slovensky mluvícím prostoru. Naše agenda se odvíjí od zájmu a možností svých členů a členek. Jsme součástí Internacionály anarchistických federací a věnujeme se zejména rozvoji a propagaci idejí anarchismu. Iniciativu pracujících nevnímáme nikterak jako konkurenci. Jednak je nám takové uvažování cizí a jednak je IP zcela jiným druhem organizace.

Anarchistická federace rozhodně nabízí svou součinnost v případě propagace a řešení konkrétních bojů, které IP povede. Právě jejich úspěšné dotažení je podle nás nejlepším propagačním nástrojem pro myšlenky anarchismu. Již nyní se snažíme odkazovat na našem webu na texty ze stránek IP a stránky IP jsme zařadili do doporučených odkazů na našem webu. Můžeme nabídnout širokou škálu publikací věnujících se anarchistické historii, teorii i praxi, stejně jako své publikační zkušenosti. Dále jsme schopni poskytnout bezpečné komunikační nástroje jak pro hromadnou komunikaci, tak pro pořádání videokonferencí, případně uspořádat pro členy a členky IP, kteří budou mít zájem, workshop bezpečné komunikace.

Je nám jasné, že aby se Iniciativa pracujících jednoho dne stala relevantní silou při hájení práv pracujících a dalších neprivilegovaných vrstev společnosti, bude to stát obrovským úsilím, velké nasazení a zápal a také velkou odolnost zejména vůči časté apatii mnohých pracujících v otázce možnosti změny a úspěchu.

Dále je nutné si uvědomit, že dnes síla protestních hnutí spočívá zejména v jejich propojování, nikoli slučování, a vzájemné solidaritě. Nečelíme jen tlakům na naše zaměstnanecká práva, ale široké kapitalistické ofenzivě, která jde od privatizace všech oblastí života člověka a společnosti až po devastující vliv na životní prostředí a klima.“ (AF)

OPENZINE 2021

Prostor39 na pražském Žižkově hostil v sobotu 20. listopadu druhý pokus o čtvrtý ročník výstavy zínů a nezávislé knižní tvorby. Pokus se vydařil, a tak jsme mohli v rámci Nakladatelství Anarchistické federace k akci nazvané OPENZINE 2021 aktivně přispět i svou účastí coby jeden z vystavovatelů.

OPENZINE 2021 je pořádán pod hlavičkou Resurekce, což byl atelier knižní tvorby a nakladatelství. Jeden ze dvou jeho protagonistů, Jakub Černík, ale v roce 2018 zemřel, a tak je výstava od té doby věnována právě jemu. Nutno podotknout, že pořadatelský kolektiv byl velmi vřelý, zajistil pro účastníky a účastnice chlebičky a slané i sladké štrůdlí (mňam mňam), a i když účast nebyla taková, jakou si možná představoval, akce to byla velmi pohodová a příjemná. Ještě před začátkem to vypadalo, že zájemců je přehřel, avšak záhy se ukázalo, že se v Prostoru39 koná ještě jiná akce – třetí ročník K-Day pro všechny milovníky Jižní Koreje. A abychom se vrátili k tomu jídlu, jak s oblibou děláme, někteří z nás to nevydrželi a zaskočili si ještě na nedalekou InfoPavlač, kde se ten den konala benefiční lidová kuchyně u příležitosti Dne uctění památky obětí transfobie a podával se falafel v krupavém domácím pita chlebu s klasickým výběrem omáček (česneková, bylinková, pálivá).

Vystavovatelé by se dali rozdělit na dvě skupiny, jedni umělecky zaměřeni (Nýbrž, Resurekce, cum.za.objektiv...) a druzí politicky angažovaní (Nakladatelství AF, Neklid, Zádruha) a někde mezi tím se na nacházelo Undergroundové nakladatelství Pravěk. Oba přístupy k tištěné tvorbě se ale spíše doplňovaly, než aby vytvářely nějaký nesoulad.

Na našem stánku jsme vedle knih, brožur a anarchistické revue *Existence* nabízeli také diář na další rok a nástěnný kalendář Černá luna 2022. Nakladatelství Neklid představilo především své tři novinky: Kropotkinovu *Vzájemnou pomoc*, vybrané texty Petra Uhla z let 1968–1989 a *Komunální přepych* – knihu o Pařížské komuně. U stánku Zádruhy jsme si postěžovali na absenci progresu v kvalitě zpracování vydávaných brožur. Je to podle nás velká škoda, přitom by stačilo trochu práce navíc s korekturami a sazbou, lehce upřednostnit kvalitu před kvantitou a mohlo by jít o celkem reprezentativní publikace.

Pořadatelskému kolektivu jsme poděkovali za pozvání a přislíbili, že se dalšího ročníku opět rádi zúčastníme. (NAKLADATELSTVÍ AF)

SOLIDARITU S UPRCHLÍKY MÍSTO POLICEJNÍCH OBUŠKŮ

Po delší době se k aktivitě vybíchoval pražský Kolektiv 115 a na pondělí 22. listopadu svolal demonstraci „Proti pevnosti Evropa: Soli-

daritu s uprchlíky místo policejních obušků“. Jejím hlavním účelem bylo vyjádřit nesouhlas s porušováním mezinárodního práva a s nelidským zacházením s uprchlíky na polsko-běloruských hranicích. Jak bylo poukázáno v pozvánce: „Lukašenkův režim cynicky zneužil zoufalství lidí prchajících před strádáním a válkou na Blízkém východě a jejich naději na bezpečný život v Evropě k politické hře. To, že jsou lidé na útěku použiti autoritářem jako zbraň, umožnila léta trávající nelidská migrační a azylová politika EU.“ Zároveň měla být odmítnuta asociální iniciativa ODS, aby se Polsku poslali na pomoc policisté k boji proti hladovým a promrzlým uprchlíkům.

Akce začala o půl šesté večer v Praze na Jungmannově náměstí. Tady se záhy utvořil kruh asi 150 lidí s transparenty „Solidarity s uprchlíky místo policejních obušků“, „Fight fortress Europe and right-wing scum“ a „No one is illegal“, s vlajkou „Refugees welcome“ a s cedulemi, na nichž stálo např. „Open the borders“, „Pošleme pomoc, ne policii“, „Nenechme děti umrznout“, „Leave no one behind“, „Smrt na hranicích je cynická“, „Migranti jsou lidi jako vy“, „Solidarity knows no borders“ apod. K demonstraci se přidala také pražská skupina Anarchistické federace či žižkovský kolektiv Food not Bombs.

Během úvodních projevů se mluvilo o situaci na polsko-běloruské hranici a o hranicích obecně, zazněla kritika všech států, co mají se současnou humanitární krizí na zmíněné hranici něco společného, včetně Evropské unie jako celku. Dostalo se celkem na sedm proslovů. Vedle člena Kolektivu 115 promluvil filozof Jan Bierhanzl, ředitelka SIMI (Sdružení pro integraci a migraci) Magda Faltová, člen Balkan Solidarity Network CZ (ten tlumočil vzkaz od přátel z polské iniciativy No Borders, která pomáhá přímo u polsko-běloruských hranic), zástupkyně Iniciativy Hlavák, zakladatelka iniciativy Zóna naděje a zástupci Food Not Bombs Žižkov.

Po projevech se přítomní vydali za občasného skandování na pochod turistickým centrem města až k polskému velvyslanectví, kde byly symbolicky použity vlajky z izotermických fólií. (-BJ-)

VZPOMÍNKA NA HONZU KUČERU

Stejně jako v předchozích letech i letos zaznělo heslo „Nezapomene-me! Neodpustíme!“ při vzpomínkových akcích na Honzu Kučeru. Ten nás opustil 20. ledna 2008 poté, co kvůli velké ztrátě krve podlehl bodným zraněním, která utřil při šarvátce s neonacisty v jedné z příbramských hospod.

Proč si Honzu připomínáme i po tolika letech? A proč tak činí i lidé, co ho osobně neznali? Předně byl Honza jedním z nás, ať to vezmeme z pohledu subkulturního či jen z toho důvodu, že byl zásadový antifašista a antirasista. Vedle toho to byl prostě mladý člověk, který neváhal zpřímá reagovat na vystupování ultrapravicových pomatenců a postavil se za své kamarády, přeneseně za každého z nás, kdo na něj vzpomínáme. Zaslouží si, aby nebyl zapomenut. Zároveň si zaslouží, aby nebylo odpuštěno fašistickým a rasistickým násilníkům.

Vzpomínalo se jak ve virtuálním prostoru – zejména prostřednictvím postů na facebookových profilech –, tak i v tom reálném.

Ve čtvrtek 20. ledna se za účelem uctění památky Honzy Kučery sešla malá skupinka antifašistů z Příbrami a Sedlčan. Pod vlajkami bylo zapáleno několik symbolických svíček, načež následovala minuta ticha. Ke své akci dodali: „Po delším čase se nám podařilo se sejít v omezeném počtu a společně si připomenout, čeho jsou naši nepřátelé schopni. I po mnoha letech v naší společnosti stále existuje hrozba, kterou nesmíme přehlížet. Už žádnou další krev z našich řad. Nesmíme nikdy zapomenout a především nikdy odpustit.“

V plzeňské družstevní kavárně Družba se v pátek 21. ledna konala pouštěčka gramofonových desek převážně žánrů, které Honza mi-

loval. Na akci se protočily desítky lidí při dobré zábavě. Na DJském pultu hořely u Honzovy podobizny svíčky a nechyběla ani všeříkající vlajka „Good Night White Pride“. Začátkem večera promluvil jeden z místních antifašistů, vzpomnul na Honzův pohřeb a na slib „Nezapomene-me! Neodpustíme!“. Promluvil také o tom, že není třeba Honzu nijak heroizovat, nýbrž stačí jen ocenit jeho lidský postoj.

Vzpomínka na Honzu putovala také z pražského bistra Sabotage, kde je na místní nástěnce trvale umístěn jeho obrázek a hraje se hudba, co měl rád.

V předchozích letech se běžně stávalo, že nám přišlo upozornění na připomínku Honzovy smrti ze zahraničí. Tentokrát dorazil vzkaz z polské Vratislavi od tamních anarchoqueer antifašistek a antifašistů. (AF-PLZEŇ)

MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN 2022

My, anarchistky a anarchisté, si pravidelně připomínáme Mezinárodní den žen (MDŽ). Má pro nás ale mnohdy jiný význam, než jaký je mu oficiálně přikládán. Nejde nám o to poděkovat ženám, že rodí a starají se o rodinu. Nejde nám o to jednou za rok připomenout, že ženy by měly být plnohodnotnou součástí společnosti. A rozhodně nepřistoupíme na to, že oslavou MDŽ zakonzervujeme status quo, v němž jsou ženám přiděleny nedůstojné a podřadné role a strukturálně omezeny jejich možnosti. Mezinárodní den žen je pro nás výzvou po celý rok se zasazovat za rovné postavení mužů a žen, a to nejen ve společnosti jako celku, ale i v rámci antiatoritářského hnutí, které si s sebou chtě nechtě nese mnohé patriarchální vzorce, jež nám jsou vštěpovány už od narození. I když se v těchto dnech obrací zrak na dění na Ukrajině, která je zasažena Putinovou invází, myslíme, že by bylo špatné zapomenout na agendu, která vychází z našeho pojetí ženských práv. Vždyť právě válka je jedním z nejvýraznějších a nejničivějších projevů patriarchálního myšlení. Proto jsme svou účastí podpořili pražské akce připomínající MDŽ.

Přátelé z Kolektivu 115 ve spolupráci s CLARA Collective uspořádali 5. března v Prostoru39 na pražském Žižkově feministický festival, který měl spíše konferenční podobu. Na akci dorazil velmi uspokojivý počet účastnic a účastníků a rozhodně měli z čeho vybírat v rámci bohatého programu. Konference odstartovala přednáškou Petry Selingerové z ALICE – odborové organizace zaměstnankyň a zaměstnanců v sociálních službách, a to na téma „Dopady pandemie covid-19 na pečující profese“. Velkému zájmu se těšila diskuse se zástupkyněmi kolektivů Ciocia Czesia, Nebudeme ticho a Za slobodné matrice o vytrvalých snahách omezovat reprodukční práva ve střední Evropě. Vedle mnohého dalšího se hovořilo také o manifestu Feminismus pro 99 % (česky vyšlo v péči nakladatelství Neklid). Během celého odpoledne probíhala sbírka věcí pro ženy bez domova. A na závěrečné párty se o hudbu postarala DJ Mary C.

V úterý 8. března pak Kolektiv 115 spolupořádal demonstraci „Za-řvi NE násilí na všech frontách!“, která vzhledem k událostem tematizovala antimilitarismus ve feminismu. Jak stálo v pozvánce: „Ve stínu nynějších katastrofálních událostí pojďme vyjádřit průvodem na Mezinárodní den žen solidaritu s ukrajinským lidem. Jsme si vědomy naléhavosti aktuální situace na Ukrajině – přesto, a možná o to víc si myslíme, že je důležité si tato výročí připomínat a vymezovat se proti jakékoliv formě násilí a útlaču.“ Desítky lidí se začaly scházet kolem půl šesté večer na kraji Karlova mostu, kterému na chvíli vrátili původní název Juditin. Následující pochod po mostě měl několik tematických zastávek. Po demonstraci navázala v Café Club Míšeňská na akci diskuse „Válka jako projev patriarchátu“. (-BJ-)

NASLOUCHÁME KAZACHSTÁNSKÉMU POVSTÁNÍ

Report o solidárním shromáždění s protiautoritářskými protesty v Kazachstánu a stručný úvod do tamější situace

Druhou lednovou neděli se v mrazivém podvečeru na pražském Palackého náměstí sešly vyšší desítky lidí, převážně expatů z Kazachstánu. Vyjádřili solidaritu s krvavě potlačovanou vzpourou proti kazachstánské vládě a tamějšímu bývalému i současnému prezidentovi. Protože nám není lhostejný odpor vůči zkorumpovaným autoritářům, ať už nás dělí sebevíc kilometrů, dorazilo i pár anarchistů.

Když naše skupinka na náměstí dorazila, většina demonstrujících už byla na místě. Šlo převážně o mladé expaty, kteří se seskupili přímo pod dominantou náměstí, památníkem Františka Palackého. Někteří měli pikety v angličtině, odsuzující brutalitu policie či tamější cenzuru a vypnutí internetu, jiní donesli modro-žluté vlajky Kazachstánu.

Spontánně jsme usoudili, že bychom měli spíše naslouchat než se cpát do popředí, a tak jsme dostali možnost vyslechnout řadu veskrze krátkých, ale spontánních a od srdce jdoucích projevů. Řečníci zdůraznili, že situace hlavně v největším městě, asi dvoumilionovém Almaty, byla v danou chvíli nesmírně dramatická a zmatečná. Expaté nevěděli, co je s jejich rodinami a blízkými, bylo jim jen známo, že se na ulicích střílí a mnoho lidí bylo zabito.

Mluvili i o pohnutkách náhlé lidové vzpoury. Přestože se v českých médiích psalo hlavně o nespokojenosti s rostoucími cenami v Kazachstánu populárního zkapalněného zemního plynu (LNG), protesty šly především proti autoritářskému režimu, korupci a policejní brutalitě. Jeden z mluvčích připomněl, že roli sehrává i vztek na značnou ekonomickou nerovnost.

Další expati promluvili o zoufalství z toho, že vláda během bouří zablokovala internetové připojení. Zmínili, že je málo informací – zřejmě i kvůli pozatýkání k režimu kritických novinářů –, a vyzvali přítomné, aby byli kritičtí k tomu, co se kde dočtou. Naprosto odmítli konspirační teorie šířené režimem, podle nichž za protesty stojí teroristé či ze zahraničí organizované bojůvky.

Demonstrace nabyla podoby otevřeného mikrofonu, kdy lidé sdíleli své pocity, obavy a naděje, mezitím hrála hudba: od hymny Kazachstánu až po track slavného kazašského rappera Sakena Bitajeva, jehož během protestů šestého ledna zastřelili – slovy shromážděných – banditi. V gestu mezinárodní solidarity promluvil i Bělorus, který odsoudil plánované vyslání vojáků Alexandra Lukašenka na pomoc kazachstánské vládě. Za jednání diktátora se omluvil a zdůraznil, že obyčejní lidé v Bělorusku se státem nesouhlasí.

CO SE V KAZACHSTÁNU DĚJE?

Ve zhruba devatenáctimilionové středoasijské zemi se protestovalo od prvního lednového víkendu. Demonstrace se rozšířily z menšího města Žanaozen. Nešlo úplně o blesk z čistého nebe. Žanaozen je místem historického traumatu, roku 2011 tam represivní složky povražďily nejméně čtrnáct dělníků stávkujících za lepší pracovní podmínky a vyšší mzdy na ropných polích.

Nepokoje se rychle rozšířily po celé zemi, zdaleka nejintenzivněji propukly v Almaty. Protestující ovládli ulice, zapalovali budovy institucí, dobyli policejní stanice, v nastalém zmatku došlo i k vyraňování některých obchodů včetně těch se zbraněmi. Navzdory tomu, co tvrdí prezident Kasym-Žomart Tokajev a vládní propaganda,

demonstrace zjevně neměly vůdce ani centrální řízení, probíhaly spontánně a za účasti různých sociálních skupin.

Protestující zpočátku vznášeli spíš konkrétní požadavky, kromě zastropování cen plynu hlavně na ukončení vlivu bývalého prezidenta (fakticky loutkovodiče vlády) Nursultana Nazarbajeva. Populárním heslem se stalo „Shal ket“ – „dědo, jdi pryč!“. S tím, jak bouře rostly, se požadavky rozrostly o úplný konec vlády a odchod stávajícího prezidenta Tokajeva. Ten musel na protesty reagovat i jinak než silou, Nazarbajev tedy sesadil z vedení takzvané Bezpečnostní rady země a jeho synovce zbavil účasti na kontrole tajných služeb.

Jak přesně protesty přerostly v totální násilí, není jasné. Represivní složky zasahovaly tvrdě – jak je ostatně v Kazachstánu zvykem –, zhruba od pátého se na ulicích Almaty střílelo. Z videozáznamů kolujících po internetu je zřejmé, že protestující v některých případech zahnali policii na útěk a kladli jí i ozbrojený odpor. Kdo všeho střílel, ale není jasné – na protestech podle více zdrojů parazitovaly skupinky motivované zřejmě snahou něco pro sebe v nastalém zmatku urvat.

Stát zareagoval „protiteroristickou operací“ a už šestého ledna hlásil „zneškodnění desítek útočníků“. Vzhledem k tomu, že v Kazachstánu téměř neexistují nezávislá média a vláda mezi pátým a šestým plošně shodila internetové připojení, zprávy byly nadále kusé. Záběry – pořízené trochu paradoxně ruskou agenturou TASS – ale ukazovaly, jak v Almaty za nepřetržitě se ozývající střelby postupují přinejmenším desítky plně ozbrojených vojáků. Tokajev povolil represivním složkám střílet bez varování ostrou municí.

Střety, respektive vojenská akce v Almaty v podstatě skončila o víkendu osmého a devátého. Tou dobou se evidovalo přes 160 mrtvých, zčásti patrně náhodných nešťastníků, kteří se protestů nijak neúčastnili. Oficiální bilance později stoupla na 225 obětí, z toho 19 příslušníků represivních složek. Zatčeno bylo na osm tisíc osob. Nadále nefungoval internet, začaly problémy s výběrem peněz a podle zpráv si lidé ani nemohli koupit jídlo. Majitelé obchodů proto začali základní potraviny rozdávat s tím, že jim je lidé zaplatí, až to půjde.

PROČ SE NÁS TO TÝKÁ?

Krvavě potlačením povstání stvrdily zhruba čtyři tisíce vojáků, které si Tokajev pozval ze zemí postsovětské Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti – to jest především Ruska následovaného Běloruskem, Arménií, Tádžikistánem a Kyrgyzstánem. Vojska se teď už podle oficiálních informací stahují nebo stáhla. Kazachstánci nebyli ze zahraničních „mírotvorců“ nijak nadšení, panovaly naopak velmi důvodné obavy, že Rusko ve svých imperiálních choutkách udělá víceméně cokoli, aby u sousedů udrželo takovou vládu, jaká bude Kremlu vyhovovat.

Nutno ale říci, že mezinárodní vztahy Kazachstánu se netýkají jen „rusosféry“ a postsovětského bloku. Vláda má rozkročené diplomatické vztahy i s dalšími autoritářskými státy, jako je Čína a Turecko. Obchoduje také se Západem, v rámci takzvaného boje proti terorismu udržuje kontakty se Spojenými státy.

Evropská unie včetně Česka do Kazachstánu dováží výzbroj. Podle výroční zprávy ministerstva průmyslu a obchodu o kontrole vývo-

zu vojenského materiálu za rok 2020 byly aktivní licence umožňující export za necelých 17 milionů eur (410 milionů korun). Využil se údajně jen zlomek (asi 330 tisíc eur), o rok dříve ale šlo o více než desetinasobek. Vývoz byl povolený i pro „látky na potlačování nepokojů“. Do země, která byla autoritářská dávno před protesty. Nyní jsou licence pozastavené, dá se ale čekat, že jakmile opadne pozornost, vše se vrátí do kapitalistického normálu.

Najdou se i další stopy Západu. Američtí a britští vojáci se podíleli na mezinárodních cvičeních kazachstánské armády, kde se mimo jiné nacvičovaly zásahy s obušky proti davu. Za zmínku také stojí, že někdejšímu prezidentu Nazarbajevovi svého času pomáhal (tehdy už bývalý) britský premiér Tony Blair. Podle materiálů, jež roku 2014 publikoval deník *The Daily Telegraph*, Blair kazašskému autoritáři mimo jiné radil, jak se vypořádat s negativním veřejným obrazem po zmíněném masakru dělníků v Žanaozenu.

Při pohledu na komplex západního cynismu i ruských tanků vypadá krvavé potlačení vzpoury jako v podstatě jediný myslitelný scénář. Obyvatelé Kazachstánu se ale s výsledkem jistě jen tak nesmíří – Tokajevův režim se v posledních týdnech otrásl až moc zjevně, což muselo probudit jen těžko potlačitelnou imaginaci. A hlavně na poměry relativně stabilního Kazachstánu zemřelo až příliš mnoho protestujících, než aby lidé jen tak zapomněli.

Za zmínku stojí, že šlo o již třetí vlnu protestů od roku 2016. První se týkala zákona o vlastnictví půdy, který lidé chápali jako snahu o odprodej země Číně, druhá opět čínského vlivu, ale také autoritářství a korupce. Tehdy se demonstranti domohli některých částečných ústupků. Příběh kazachstánské boje za spravedlivější uspořádání má tedy kontinuitu a jistě nekončí. A stejně jako další zápasy, v nichž se lidé snaží o svobodnější a rovnostářštější svět, i tento si zaslouží naše sympatie a pozornost. (-vc-)

PUTIN NEPROJDE, KYJEV ŽIJE

VINČI

Reportáž ze solidárních aktivit Anarchistické federace, které následovaly záhy po napadení Ukrajiny ruskou armádou.

Válka. To slovo do nás minulý čtvrtek vrazilo jak hurikán. Ještě před Putinovou invazí jsme překládali články tamějších anarchistek a anarchistů o stoupajícím napětí a postupně si tvořili názor, že je v případě otevřeného útoku nutné naše přátele a další neprivilegované obyvatele Ukrajiny co nejjasněji podpořit. I tak byl ale začátek otevřeného konfliktu šokující.

Nejen my, ale hlavně bezpočet dalších lidí různých politických postojů i bez nich se okamžitě vrhl do solidárních aktivit. V našem případě to znamenalo hned několik věcí. Jednak jsme mezi sebou uspořádali spontánní, ale velmi úspěšnou sbírku na podporu anarchistického oddílu teritoriální obrany Ukrajiny. Dále se nám daří zveřejňovat další a další překlady hlavně od kolektivů přímo z napadené země či v protiválečnými protesty (a represemi) zmítaném Rusku.

Krátce po invazi jsme také na sobotu 26. února svolali shromáždění u ruské ambasády v Praze. Důvod byl prostý: na místo se chystala parta proputinovských antivaxerů, aby ve stejnou chvíli, kdy jsou naši ukrajinští přátelé v ohrožení života, agresi Kremlu obhajovali. Chtěli jsme je nejen hlasitě konfrontovat, ale hlavně jasně a veřejně vyjádřit solidaritu s napadenými – v duchu internacionalismu, antifašismu, antimilitarismu.

Naše výzva, aby se lidé postavili proputinovským nacionalistům, se nad očekávání rychle rozléta po sociálních sítích. Roli asi sehrálo i to, že protitábor vedly zvlášť odpudivé figury – ty samé, které v posledních měsících pronásledovaly zdravotníky, bojovaly proti očkování a snažily se za to loudit peníze po svých příznivcích. Konkrétně lze zmínit Tomáše Čermáka a Patrika Tušla.

VYPRÁSKÁNÍ PUTINOVŮ U RUSKÉ AMBASÁDY

V mrazivé dopoledne bylo od začátku jasné, že jsme v převaze. Kolem ambasády se potloukaly a porůznu shromažďovaly skupinky antifašistů. Část lidí se sešla u spodního vjezdu na vyslanectví, kde se již od předchozího dne rozkládal solidární proukrajinský tábor. Svižně jsme se jakžtakž sjednotili a přesunuli nahoru, kde už čekalo

několik exotů vedených Čermákem. Hned jak se nás několik desítek nahrnulo vzhůru a utvořilo „frontu“ oddělenou policajty, pustili jsme se do skandovaček a improvizovaných projevů.

Neodpustili jsme si pár sarkastických poznámek na adresu protistrany, hlavně se ale mluvilo o mezinárodní solidaritě a důvodech, proč jsme přišli. Zdůraznili jsme, že nestojíme proti neprivilegovaným Ruskům a Rusům, ale Putinovu režimu, který jako jediný nese odpovědnost za imperiální invazi.

Zazněla i připomínka, že na Ukrajině hájí své domovy a blízké i mnoho antifašistů či anarchistů a v jejich odvaze je cosi všeobecně lidského, co hovoří ke všem přítomným bez ohledu na jejich konkrétní politický postoj. Konstatovali jsme také, že ruská invaze na Ukrajinu je morálně neobhajitelná jakoukoli záminkou, mimo jiné kvůli tomu, jak rozrušuje základní principy mezinárodního soužití v Evropě.

Během projevů, skandování hesel v čele s „Putin neprojde, Kyjev žije“ a halekání párkrát projeli kolem příznivci nahoře shromážděných bizaristů v autech „ozdobených“ národními vlajkami. Ze začátku si vysloužili pár prostředníků a nadávek, v jeden moment se ale demonstrace – tou dobou rozrostlá na pořádný houf – jaksi plošně rozhodla, že toho už bylo dost, a začala velká vlajková loupež. Lidé pár vlajek olámali a proběhl dílčí pokus proruský „konvoj“ zablokovat, načež nás – nutno říct, že na obvyklé poměry opravdu dost mírně – vytlačili těžkooděnci na chodník.

Když se vše uklidnilo, náš megafon se změnil v jakýsi „open mic“, kdy promluvil například starší demonstrant původem z Ukrajiny. Zazněla i pozvánka na další odpolední akci za dodání zbraní ukrajinským obráncům. Při té řečnicku snad trochu nešťastně zmínil, že jdou podpořit vládu (aby se k zásilce rozhoupala), což nejen u nás vyvolalo rozpaky – a motivaci místo dalšího demonstrování radši vyrazit na oběd. Alespoň jsme viděli, jak na spontánní protiakci dorazili i lidé, které bychom třeba na anarchistickém Prvním máji nepotkali.

Demo později ještě oživil příchod další skupinky exotů, z nichž část poněkud nepochopitelně napřed zamířila do našeho davu. Nepřihodilo se jim nic zlého, prostě byli s ironickými poznámkami

nasměrování ke svým. Kdo svého příchodu asi litoval, byl ultranacionalista a pošuk Jiří Černohorský – policie jej spolu s Tušlem zadržela za schvalování ruské invaze coby „zločinu proti míru“.

Paragrafy „podpory a propagace“ v nás vždy vzbuzovaly důvodné podezření, že se mohou snadno obrátit proti komukoli nepohodlnému, tedy i nám – stačí si ostatně vzpomenout na kauzu Fénix 2. Ohledně sobotní akce ale musím říci, že se policie chovala nezvykle slušně. Pro nás, kteří jsme s ní už měli vícekrát co do činění, vlastně místy absurdně přátelsky. Bylo vidět, že se proti nám – respektive na obranu putinovců – příslušníci rozhodně nehodlají přetrhout.

Celkově se protiakce nad očekávání vydařila. Byla akční, přesto prakticky beze ztrát, podařilo se nám vzhledem k rychlosti zmobilizovat dost – podle některých odhadů až 200 – lidí, a proputinovským antivaxerům nadmíru názorně ukázat, že nejsou vítáni. Víc než o protistranu tu ale šlo o hlas solidarity s ukrajinským lidem, odvážnými aktivisty bojujícími proti Putinovi, uprchlíky i našimi přáteli tam ve válečné zóně. A tento hlas zazněl pořádně nahlas.

ZLOBENÍ U SBERBANK

Putinův systém není založený jen na propagandě, nacionalismu a náboženském tmářství. V jádru je to prachšproský kapitalismus, byť založený na víceméně otevřeném autoritářství všudypřítomné policie i úzké distribuci majetku a moci obecně, kdy de facto všechno patří „věrchušce“: ekonomicko-politické špičce oligarchů a generálů. Současně je režim nucen se zapojovat do kapitalismu mezinárodního.

V Evropě – konkrétně třeba v Česku, Chorvatsku, Maďarsku, Německu či Rakousku – tak působila ruská banka Sberbank. Minulý čas je schválně: ve středu oznámila, že se stahuje kvůli „silnému odlivu hotovosti z dceřiných firem a také kvůli ohrožení bezpečnosti zaměstnanců a majetku banky“. K tomuto „ohrožení“ jsme měli to potěšení přispět i my. Vše potřebné vysvětluje následující prohlášení:

Koalice kolektivů NeBoj, Food not bombs a Anarchistické federace se rozhodla ukázat, co je skutečně zač ruská Sberbank. Prostřednictvím pozměněného loga a pozměněných letáků banky informujeme její klienty a klientky v několika městech ČR, u koho ukládají peníze.

Sberbank se v reakci na ruskou invazi v Ukrajině a v obavě ze ztráty kapitálu opakovaně do českých médií i ke svým klientkám a klientům snažila šířit dezinformaci, že s ruskou Sberbank nemá nic společného – přestože spadá pod dceřinou společnost ruské Sberbank, v níž majoritní podíl akcií vlastní Ruská národní banka.

Aby klientům zabránila ve vybírání peněz, Sberbank postupně zablokovala bankomaty, internetové bankovníctví i uzavřela pobočky. Není tak divu, že spousta lidí průhledným výmluvám neuvěřila.

MOŽNOSTI PODPORY

Anarchistická federace zveřejnila krátce po zahájení invaze průběžně aktualizovaný přehled možností podpory smysluplným aktivitám mimo oficiální struktury. Jelikož v probíhající Putinově válce nezůstávají mimo dění ani anarchisté a anarchistky, a to jak na Ukrajině, tak v samotném Rusku, je třeba jim zajistit pomoc. Jejich možnosti dosáhnout na materiální a finanční podporu přes oficiální kanály jsou samozřejmě omezené, a proto je třeba udržovat přehled důvěryhodných grassroot iniciativ, které může kdokoli, kdo to uzná za vhodné, podpořit.

AF zajistila pro ty, kdo nechtějí posílat peníze elektronicky, že mohou přispět anonymně a v hotovosti, a to hned na několika mís-

tech, jako jsou Tři Očásci v Brně, Azyl v Liberci, Zdena a Prostor39 v Praze. Vybrané peníze jsou pak co nejefektivněji rozesílány rovným dílem na iniciativy Operation Solidarity a Anarchistický černý kříž Moskva.

Ukrajinská aktivita Operation Solidarity o sobě píše: „Jsme podporovatelé*ky horizontální společnosti, solidarity a spolupráce z různých měst Ukrajiny. Dnes jsme se spojili v dobrovolnickém projektu Operace Solidarita, abychom společně pomohli*y všem zdravým silám společnosti čelit imperialistické agresi proti naší zemi. Plánujeme sbírat humanitární pomoc a finanční prostředky ve prospěch bojovníků*ic za územní obranu a na podporu všech občanských iniciativ, které sjednocují lidi v boji proti společné hrozbě. Plánujeme také pomáhat lidem na útěku, pořádat společenské akce a šířit praktiky rovnostářského rozhodování a přímé demokracie.“

Jednou z antiautoritářských iniciativ napojených na Operation Solidarity je Комітет Спротиву (Výbor odporu), který o sobě píše: „Antiautoritářské síly zorganizovaly vlastní mezinárodní oddíl v rámci Teritoriální obrany Ukrajiny. Kromě toho desítky našich přátel brání hlavní město a velká města se zbraní v ruce.“

DALŠÍ ANARCHISTICKÉ AKTIVITY

Pro úplnost je třeba říci, že v rámci anarchistického či šířeji pojatého antiautoritářského hnutí se toho uskutečnilo již povícero. Aktivně se zapojily například některé kolektivy Food not Bombs, a to shromážděním potřebných věcí – od oblečení, přes trvanlivé potraviny po hygienické potřeby – a zorganizováním jejich odvozu.

Na různých místech se co chvíli konají různé benefiční akce – koncerty, pouštěčky, prodej jídla...

Některé afinitní skupiny organizují neverejné sítě pomáhající dopravovat lidi ochotné bojovat na Ukrajinu a zároveň lidi prchající odtud dostávat za jejich příbuznými napříč východní Evropou. S tím souvisí mimo jiné shánění materiálu, jako jsou vesty, helmy, vysílačky, telefony, powerbanky atd., a jeho odvoz skupinám teritoriální obrany na Ukrajině.

Několik ostravských anarchistů a anarchistek se v pátek 25. února sešlo před místní radnicí, aby vyjádřili protest proti válce na Ukrajině s transparenty „Ne kolaboraci s agresorem“, „Za svět bez války, bez agrese, za svět bez pánů, bez otroků“ či „Mír pro Ukrajinu a pro svět“.

MARATON, NE SPRINT

Anarchistky a anarchisté se zapojují také do pomoci uprchlíkům a dalších solidárních aktivit. Jako vždy jsme tam, kde se něco děje, a snažíme se dělat vše, co je v našich skromných silách. Přestože se snažíme jednat rychle, uvědomujeme si s nelibostí, že válka patrně neskončí hned – a hlavně že neskončí humanitární a ekonomický tlak, který konflikt vyvolává.

Nynější všeobecně nadšená a bojovná nálada brzy dost možná z velké části vyprchá. Uprchlíci budou na obtíž a spousta „ochotných“ zaměstnavatelů se je bude snažit proměnit v levnou pracovní sílu. Solidární sbírky mohou vyschnout, lidé se unaví nebo vyhoří.

Naší asi největší výzvou v současné situaci je tedy nejen poskytovat včas maximální podporu, ale také rozprostrít své možnosti a šetřit síly. Jakkoli je totiž potřeba jednat ihned, pamatujeme: i kdyby se válečná krize záhy vyřešila, za ní mohou čekat krize další. Naději nám může dodávat, že proti všem výzvám můžeme stát společně, solidárně. A že odhodlaní a jednotní lidé mohou zvládnout úžasné věci.

ŽENY ZA PULTEM

TONY YOUNGFIELD

V plzeňské kavárně Družba proběhla oslava Mezinárodního dne žen spojená s beneficí pro ženy bez domova a ty, které jsou postiženy válkou na Ukrajině.

Ve výstižném a až dojemném proslovu ten večer zaznělo mimo jiné i to, že boj za práva žen ani v jednadvacátém století neskončil a jsou věci, které je potřeba si stále připomínat. Vzhledem k zoufalé situaci na Ukrajině jsme se tentokrát rozhodli spojit plzeňské oslavy MDŽ i s beneficí.

Ve středu 9. března se v plzeňské kavárně Družba odehrála benefiční akce, spojující oslavu Mezinárodního dne žen se solidární sbírkou zaměřenou jak na pomoc organizaci Feminist Workshop, pomáhající ženám na válkou zasažené Ukrajině, tak i české neziskové organizaci Jako doma, věnující se ženskému bezdomovectví. Od počátku bylo plánem i cílem benefice nejen podpořit vybranou organizaci na Ukrajině, ale i poukázat na to, že lidé, kteří utíkají před válkou, musí každodenně bojovat o život i jinde na světě a že ani lokální české problémy nejsou organizátorkám a organizátorům lhostejné a nesmíme zavírat oči před jakýmkoli utrpením.

Zároveň jsme mysleli na anarchistický a internacionální přesah akce – je hezké podporovat Ukrajinu napadenou Ruskem, ovšem není prostor pro jakýkoli nacionalismus. Putinův argument o „denacifikaci“ Ukrajiny je samozřejmě scestný a jedná se o agresi ze strany Ruska, avšak nezapomínejme, že i v Rusku je spousta lidí, kteří válku nechťejí, otevřeně se proti ní staví a jsou za protesty denno-denně zavírání a perzekvování. Tudíž jsme se nechťejí „stavět za jeden národ proti jinému“, ale spíše podpořit utlačované lidi na všech stranách – anarchistky a anarchisty jak ukrajinské, tak ruské, všechny, kdo mají protiválečné postoje a nechťejí bojovat za svět národů, států a hranic, ale za svět svobodný, bez hloupé národní hrdosti, bez hranic a omezení, bez tříd a kastování. Protože válka je neospravedlnitelné svinstvo bez ohledu na zúčastněné strany.

Večer v Družbě probíhal přesně podle plánu a za velmi příjemné a solidární atmosféry. Na místě byl již od počátku stánek plzeňských Food Not Bombs s dobrotami slanými i sladkými – veganským borščem, bramborovým salátem, jednohubkami nebo cupcaky. Po jídle za dobrovolný příspěvek se jen zaprášilo, podobně tak po výtečném horkém punči. Vedle probíhal benefiční prodej nášivek, bylo možno nabrat si limitovanou edici samolepek, z nichž jeden design hlásal i slogan v duchu toho, co už bylo napsáno výše: „Nebuďme rusofobní, buďme solidární s Ukrajinou, buďme internacionální!“

Po zmíněném proslovu, sklidivším velký potlesk, následoval krátký průvod se světly a transparenty kolem náměstí Republiky, inspirovaný brněnským „Pochodem nocí beze strachu“, který pořádají Sdružené. Ve zkratce šlo o to, že i ženy by měly mít možnost pohybovat se kdekoli ve veřejném prostoru bezpečně, ať už ve dne nebo v noci. Nikdo z nás by se neměl v noci bát a neměl by být ohrožován. Riziko nebezpečných situací samozřejmě roste v dobách konfliktů a válek. Po průvodu jsme se vrátily/i do Družby a rezidentní DJs instalovali gramofony. Večerní pouštěčka však nebyla v jejich režii, noc patřila „ženám za pultem“. Krom dvou zkušenějších DJek se za gramofony vystříдалo nejméně šest dalších dívek a žen, které si přinesly vlastní desky; pokud se zprvu zdráhaly, byly instruovány

a vzápětí se samy vesele vrhly na pouštění vinylových skvostů. Mejdán probíhal dlouho do noci, a když ženám došly desky, rezidentní DJs zakončili večer posledním „goodbye – setem“.

Jídlo zmizelo, benefiční nášivky se prodaly do poslední, vybraná částka byla dle plánu rozdělena mezi organizace Jako doma v rámci ČR (2 377 Kč) a Feminist Workshop na Ukrajině (100 eur). Beneficí a užitečných akcí nikdy není dost a ta v Družbě patřila nejen k úspěšným, ale také velmi příjemným.

ZNĚNÍ CELÉHO PROSLOVU

Dnešní večer patří ženám, které tu byly před námi, těm, které jsou tu nyní, i těm, které se teprve narodí. Ženám, jež se zasadily o rovnější podmínky v minulosti, těm, co za ně tvrdě bojují dnes a starají se o spravedlivou společnost pro ty, které teprve přijdou. Během dnešního večera budeme myslet na osudy žen bojujících ve všech válkách, jež jim jakýmkoli způsobem narušují jejich bezpečí. Na osudy žen sbírajících odvahu odejít, ačkoli jim bylo celý život předurčeno, že jejich životním posláním je zůstat a starat se. Nezapomínejme také na ženy, které jsou nuceny kvůli nerovným podmínkám dnešní elitářské společnosti, založené na zisku, vychovávat své děti na ubytovnách. O to horší postavení mají queer lidi a migrantky, které se musí vypořádávat s neustálým nerespektováním a rasismem od majority. Opravdová rovnost musí překonat logiku nacionalismu i kapitálu. Faktem zůstává, že situace žen je stejně zoufalá jak na českých ubytovnách, tak i kdekoli na světě – chudoba není ostudou, chudoba je zločinem bohatých.

Společně vzpomeňme na ženy, jež jsou oběťmi jakékoli formy násilí. Ač jsme se ocitli v jednadvacátém století, násilí na ženách je stále všudypřítomné a žádná jeho forma nesmí být zlehčována. Od nemístných narážek na vzhled, přes obtěžování na pracovišti, sexuálně podmíněné násilí až po vykořisťování v práci. Každá jeho forma je zásadním narušením svobody a brání vývoji společnosti v takovou, ve které by se bezpečně žilo všem.

Dle dostupných statistik se každá třetí žena ve svém životě setká s fyzickým či sexuálně podmíněným násilím. V souvislosti s aktuální válečnou situací považujeme za důležité akcentovat, že riziko brutálního sexuálního násilí během válečného stavu a s ním spojených vyhrocených situací prudce stoupá. Rozhodly jsme se vyjít dnes do ulic za ženy, kterých se toto riziko bezprostředně týká. Za ty, které se staly oběťmi. Například až čtvrt milionu ve Rwandě, šedesát tisíc v Sieře Leone, šest set tisíc v bývalé Jugoslávii, dvě stě tisíc v Kongu, ženy na polsko-běloruských hranicích a v neposlední řadě ruské ženy, burcující k okamžitému ukončení války. A mnoho dalších po celém světě bez ohledu na gender. Za každou oběť byla jednou naděje na život v bezpečí. Jak dlouho by nám trvalo vyslovit jejich jména? A kolik jich bude během války na Ukrajině?

Solidarita nemá gender ani národnost!

TÉMA EXISTENCE: VZDOR INVAZI

Naposledy jsme se obsírněji zabývali tématem války v roce 2014, kdy jsme mu věnovali jedno číslo naší revue. Bylo tomu tak v reakci na vypuknutí konfliktu na východě Ukrajiny, kdy – zjednodušeně řečeno – se proti sobě postavily dva nacionalismy, každý s nějakým velmocenským krytím v zádech. Obvyční lidé v dané oblasti se ocitli pod náporom toho nejhoršího z obou stran.

V té situaci jsme zopakovali standardní anarchistické stanovisko odpovídající revolučnímu defétismu, tzn. odmítající obě strany konfliktu a vyjadřující solidaritu s postiženými neprivilegovanými lidmi, na které dopadají důsledky války nejvíce a stejným dílem. Psali jsme o kapitalistické válce, která je jen vyostřenou podobou kapitalistického míru. Psali jsme o nutnosti na cestě k míru delegitimizovat autoritu, stavět se proti kapitalismu, nacionalismu a státu.

Jsmo ale přesvědčeni, že s každou novou situací bychom měli konfrontovat své postoje a zjišťovat, zda této situaci odpovídají. Právě to byla vždy přednost anarchismu, že se s náboženským zaujetím nedržel dogmat, ale dokázal dynamicky reagovat s ohledem na své základní principy bez toho, aby sklouzával k postojům, že účel světí prostředky, a je tedy možné z politických důvodů popřít své ideje nebo je natrvalo či dočasně zcela změnit, jako jsme na to zvyklí u stoupenců jiných politických proudů. Proto se zabýváme i tím, jak různé anarchistické skupiny na stávající situaci reagují. Zda se spokojí jen s hesly, která se očekávají, nebo zda budou novou situaci nově promýšlet.

VŠICHNI JSOU STEJNÍ. NEBO NE?

V rámci mezinárodního anarchistického hnutí tak můžeme na jedné straně slyšet jasná defétistická stanoviska, kdy je mezi obě strany položeno rovnítko. V některých případech se odmítá dělat rozdíl mezi agresorem a napadeným. Evidentně imperiální myšlení není jen v hlavách imperialistů. V prohlášeních cítíme, že o Ukrajinu při odmítnutí války v takových komuniké vlastně nejde, nýbrž že je vše převedeno na soupeření Rusko versus NATO. Takové postoje můžeme sledovat zejména u skupin ze zemí, které jsou dlouholetými členy NATO a stejně tak dlouhodobě bojují proti pochybným akcím armád tohoto vojenského bloku ve světě. Posedlost NATO, coby nepřitelem číslo jedna, se pak odráží v neschopnosti se přes ni přenést a vyhodnotit situaci optikou, která by jí odpovídala. Tento postoj s sebou nese výzvy k podpoře dezercí na obou stranách, zastavení jejich jakékoli podpory (fakticky jde o zastavení podpory pro Ukrajinu) a nahrazení války třídní válkou.

Ne všichni jsou ale se svými soudy tak rychle hotoví a nespokojí se s několika frázemi. Zpravidla čím blíže zasaženým oblastem a lidem z nich prchájícím, tím více empatie s jejich situací. Nehledě na zkušenost bývalých sovětských zemí a satelitů s ruskou imperiální praxí z dob sovětské éry. Anarchistky a anarchisté, kteří nově promýšlí novou situaci, vidí, že nelze problém neméně imperiálním pohledem zúžit na soupeření dvou imperiálních bloků, vidí, že jde v první řadě o Ukrajinu a její obyvatele. Navíc jim přijde nepatřičné až skandální klást na jednu rovinu oběť i agresora. Také shledávají výzvy na odeprání zbrojní pomoci Ukrajině a na zastavení sankcí jako apel na podvolení se Ukrajině Putinovým dobovačným plánům. Výzvy k pracujícím, aby vedli třídní válku proti stávající válce na Ukrajině, se jeví jako zbožné přání, avšak především jako naprosté odtržení od reality v situaci, kdy neexistují žádné významné revoluční struktury pracujících, které by toho byly schopny.

Ačkoli jsme původně plánovali jiné téma této Existence, události si vyžádaly odpovědět na aktuální dění. Podobně události v reálném světě vyžadují i po anarchistech a anarchistkách, aby reagovali a při zohlednění vlastních principů, analýze sociálního stavu a vlastních možností zaujali jasná stanoviska. Tentokrát jsme nuceni reagovat v teoretické i praktické rovině na invazi Putinovy armády na Ukrajinu.

POTŘEBA NASLOUCHAT

Je třeba odmítnout západní nadřazenost, přestat s nevyžádanými radami a deklarovaním zásad, kdy se sice konstatuje, že válka je špatná, ale ignorují se postoje a potřeby našich kamarádů a kamarádek jak na bombardované Ukrajině, tak v represí prolehlém Rusku. Ti v obou zemích vzdorují invazi s jasným vědomím, že zlo v této chvíli vychází z Kremle, je nezpochybnitelné, a kdo ho relativizuje, ten mu svým způsobem napomáhá.

Zjednodušeně se dá říct, že na Ukrajině můžeme pozorovat trojí přístup antiautoritářů. Skupiny jako Nihilista nebo Revoluční akce v Kyjevě považují současné události za válku s ruským imperialismem a Putinovou diktaturou. V této válce podporují Ukrajinu a její oficiální bojové aktivity. Další přístup reprezentuje například skupina Černý prapor z Kyjeva a Lvova. Ze současné války obvinila kapitalismus a vlády obou stran konfliktu, ale vyzvala lidi, aby se přidali k silám tzv. územní sebeobrany – místním dobrovolným vojenským formacím lehké pěchoty. Třetí přístup představuje charkovská skupina Asamblea. Také viní obě strany konfliktu, ale kremeleský stát považuje za nejnebezpečnější a nejreakčnější sílu. Nevyzývá k ozbrojenému odporu. Aktivisté skupiny se věnují organizování pomoci místním obyvatelům, na které útočí ruská armáda. I anarchisté a anarchistky a další sociální aktivisté na Ukrajině umírají v důsledku invaze, a je jedno, zda jsou zapojeni do teritoriální obrany nebo do nebojových aktivit vzájemné pomoci. Je třeba dodat, že na „ukrajinské straně“ bojují také někteří anarchisté z Ruska.

V Rusku zas anarchisté a anarchistky vzdorují invazi vedením protiválečné kampaně, za což jim hrozí zatýkání, pokuty a dlouholeté pobyty ve vězení. Navíc jsou často konfrontováni s důsledky ruské válečné propagandy. Jak říká jeden z ruských anarchistů: „Mluvit s našimi rodinami a s lidmi na ulicích je velmi důležité – lidé ve válku ve skutečnosti nevěří, ale často se snaží sami sebe přesvědčit, že tato válka má nějaké opodstatnění.“ Navíc dokládá, čemu anarchistické hnutí v Rusku na interní úrovni čelí: „Jen proto, abychom vyšli do ulic s pikety a vykřikovali hesla, musíme uspořádat celodenní schůzi, abychom promysleli strategii, vymysleli taktiku a poměřili rizika versus přínosy versus naléhavost udělat okamžitě vše, co je v našich silách. V hlasech kamarádů slyším úzkost a strach. To potlačuje představivost. V těchto chvílích cítíme, že pokud si nedokážeme představit naše vítězství, nemůžeme vyhrát. Nyní se snažíme představit si dokonce i to, jak se organizujeme a bojujeme.“

OTÁZKA CÍLE

Pokud neignorujeme naše kamarády a kamarádky a nestaráme se jen o vlastní ideovou čistotu, zjistíme, že jediným přijatelným krátkodobým cílem je co nejdříve ukončit Putinovu invazi jeho porážkou – vojenskou na Ukrajině, politickou a ekonomickou v Rusku.

Vítězství Putina si nechceme ani představovat. Znamenalo by to okupační teror na Ukrajině živěný uraženou ješitností „cara“ tím, že musel čelit odhodlanému a hrdému odporu, a vedle toho další utahování represivních šroubů v samotném Rusku. Podle Putinových ideologických inspirátorů by šlo o upevnění neofašistického režimu nepřátelského veškerým menšinám, kde slovo svoboda nemá žádné místo ani jako pouhé slovo. Nehledě na to, že takový výsledek by jen podpořil jak Rusko, tak i další autoritářské i „demokratické“ režimy k vlastním dobovačným akcím či k výraznějšímu potlačování

domácí opozice. Jako by nestačilo to, čeho je svět ve svých různých koutech svědkem už nyní.

V případě porážky Putina se otevírá prostor možného. Nedělejme si iluze, znamenalo by to zachování buržoazní demokracie na Ukrajině, možná pokles popularity Putina v Rusku, jeho odstavení a možnou cestu k oblevě tamního systému. Pro anarchistické hnutí to znamená, že v takovém případě by vůbec mohlo v daných zemích existovat a nebylo represí zašlapáno úplně do země. To samé platí pro další sociální a ekologické iniciativy.

Je nutné si uvědomit, co je pro dosažení tohoto cíle nutné. Ač je nám to proti srstí, přes všechnu naši nenávist vůči NATO a zbráním obecně musíme připustit, že bez vojenské pomoci se to neobejde. Navíc je třeba dělat vše pro to, aby byla invaze odražena co nejdříve s ohledem na minimalizaci už tak obrovských lidských, materiálních a ekologických ztrát a dopadů.

OTÁZKY BUDOUCNOSTI RUSKA A UKRAJINY

Vedle snahy vyvíjet tlak na odrazení Putinovy vojenské agrese je také nutné dívat se již nyní dopředu a vědět, jaké další kroky budou stát před námi. Podívejme se na některé z naléhavých otázek bez snahy řadit je nějak podle důležitosti.

Na Ukrajinu bude nutné tlačit, aby se zbavila vlivu svých oligarchů, kterým bezesporu po vítězném ukončení konfliktu narostou opět růžky a budou se snažit, aby vše jelo ve starých koleích, a pokud možno se přitom pořádně napakovat na obnově země. Dále bude nutné tlačit na to, aby zemi neovládl ukrajinský nacionalismus, jenž by se více či méně mstil na ruskojazyčném obyvatelstvu a odstrkoval další menšiny. Naopak je třeba vyvinout tlak na jazykovou svobodu a respektování všech obyvatel Ukrajiny bez rozdílu. V souvislosti s tím bude nutné, aby se vytvořila shoda, že válečné zločiny jsou ohavností bez ohledu na to, která strana je páchá. Odsouzení takových činů na ukrajinské straně vezme vítr z plachet obhájcem Putinovy válečné avantýry. S tím souvisí i nutnost, aby se Ukrajina vypořádala s neonacistickým elementem, který je častou záminkou ne-li obhajoby invaze, tak alespoň odepření podpory Ukrajině. Nebude možné (i přes poměrnou marginálnost problému) předstírat, že nic takového, zejména v jednotce Azov, nikdy neexistovalo, nebo případně dokonce ponechat neonacisty na vlivných pozicích.

V Rusku bude nutné tlačit na podporu struktur Putinem zlikvidované občanské společnosti, jakkoli k nim můžeme být na Západě kritičtí. Stejně tak bude důležité podporovat progresivní odborové organizace a aktivity pracujících, jelikož právě ti, jak se dá předpokládat, ponесou největší náklad dopadů Putinových imperiálních ambicí. V neposlední řadě musí vyrůst tlak, aby obnova Ukrajiny byla pokud možno financována z majetků proputinovských elit.

A CO ZBYTEK EVROPY?

V Evropě je pak nutné apelovat na energetickou decentralizaci, podporu obnovitelných zdrojů, nejen tvář v tvář narůstající klimatické krizi, ale i závislosti na dovážených fosilních zdrojích. Není překvapením, že válka jen prohloubila umělé vyšroubování cen za energii, jehož jsme byli svědky na podzim. To nás vede k tomu, že je nutné tlačit, aby obyčejní lidé nebyli ponecháni napospas existenciálním potížím, do nichž je tato situace přivádí.

A nejde jen o nárůst cen energií. Předpokládá se, že současná válka na Ukrajině povede k hladomoru, jelikož mnoho zemí v Africe je závislých na dovozu pšenice z Ukrajiny, takzvané obilnice Evropy. Pro nás to bude nejspíš znamenat skokový nárůst cen potravin. V globálním měřítku pak předpokládaný hladomor povede ke stejné předpokládané vlně migrace.

Východní Evropa se sice plácá po ramenou, jak pomáhá Ukrajině, zejména ženám a dětem, ale doposud pro ni byl problém přijmout třeba jen pár sirotků z válkou postižené Sýrie. Navíc si EU antimigrantskou politikou na své konto připsala obrovský počet mrtvých. Je tedy třeba tlačit na to, že z extrémní chudobou a válkami postižených oblastí je nutné přijímat uprchlíky bez rozdílu země původu či barvy pleti. Pokrytectví západních států je potřeba obracet proti jejich představitelům a někdy i poukazovat na skutečnost, že se mnoha svými postoji od Putina vlastně tolik neliší. Nesmí se z toho ale stát alibi pro ignorování nehumánní a agresivní politiky jinde ve světě. Naopak je nutné vyvíjet tlak na sankce vůči vojenským juntám a diktátorským režimům namísto jejich ignorování, či dokonce ekonomické spolupráce s nimi, včetně dodávek zbraní.

Také by se vyplatil tlak na odkrytí spolupráce s Putinovým Ruskem na straně evropských (ultra)pravicových, ale i mnoha (ultra)levicových partají. Mnohá odhalení by jistě nebyla překvapením, ale celkový záběr by mohl dát poměrně zajímavý obrázek a umožnil by přední postavy těchto stran marginalizovat.

Příliv uprchlíků z Ukrajiny provází žel i velká radost mnoha zaměstnavatelů. Otvírá se pro ně obrovský rezervoár levné pracovní síly. Měli bychom proto využít veškeré své možnosti, abychom zabránili tomu, že lidé, kteří byli nuceni opustit své domovy, se mají stát snadno vykořisťovatelnými lidskými zdroji.

BEZ NAIVNÍCH PŘEDSTAV

Výše uvedené požadavky se příliš neliší od radikálnějších liberálních či sociálně zaměřených postojů. Mluvme o nich ale jako o něčem, pro co by se dala najít víceméně nějaká shoda napříč nevyznamnou částí společnosti. Je nám jasné, že výrazná část této části by pak skončila na půl cesty a nešla za linii delegitimizace buržoazní demokracie a kapitalismu tak jako anarchisté a anarchistky.

Současnou anarchistickou ozbrojenou i neozbrojenou intervencí na frontové linii obrany Ukrajiny chápeme jako nutnou nejen z důvodu odrazení invaze a umožnění útěku lidem z postižených oblastí, ale také z hlediska budoucího vztahu společnosti k anarchistickému hnutí. Pokud bychom se nezapojili, jak radí některé hlasy ze Západu, pak by naše hnutí bylo v rámci ukrajinské společnosti zcela bezpředmětné a těžko počítat s tím, že by ho do budoucna bral někdo na vědomí. Takto je šance, že anarchistickému hlasu bude nasloucháno. Je samozřejmě možné, že se budoucí ukrajinský stát bude chtít vypořádat se všemi „extremisty“, aby se zalíbil Západu i Rusku. Nebo v ještě horším případě ponechá exponenty Azovu ve funkcích, a ti se už o perzekuce svých ideových i rasových nepřátel postarají. Proto bude pro nás stěžejní podpora anarchistického hnutí na Ukrajině i v budoucnosti, aby mohlo využít potenciál získaný ze svých obranných a solidárních aktivit během války.

Neděláme si iluze, že se v případě porážky Putina zbylé ekonomické velmoci nebudou snažit z Ruska vytěžit, co se dá, čímž by se pouze uzavřel kruh čekání na nového „cara“, který udělá zneužívané Rusko opět velkým. V podmínkách oligarchického kapitalismu a korupce se žel takový scénář dá očekávat. Nežijeme ani v domněnku, že anarchisté a anarchistky na Ukrajině dělají v současné době nějakou sociální revoluci. Bojové jednotky fungují v rámci teritoriální obrany a zjevně sdílejí materiální vybavení, na které se skládáme, i s neanarchisty, a to za účelem efektivnější obrany. V tomto bychom se měli oprostit od moralizování, jež se v diskusích už také objevilo, a důvěřovat úsudku a potřebám našich kamarádů a kamarádek.

CO DĚLAT ZVENKU?

Anarchistické hnutí na Ukrajině není velké. Žel to není nikde. Rozhodně neškodí trocha empatie a snahy vcítit se do situace, v které se tamní anarchistky a anarchisté nacházejí, zamyslet se, jaké otázky si asi kladou a jakým dilematům čelí. Teďme se jich a respektujeme jejich postoje. Západní nadřazenost, ani ideologická zásadovost odtržená od reality ničemu nepomůžou, možná jen vlastním osobním i kolektivním egům, která si dopřávají ten luxus vyhřívat se v neválečné zóně na výsluní ideové čistoty.

Měli bychom směřovat naši podporu kamarádům a kamarádkám na Ukrajině, jelikož jsou nám myšlenkově nejbližší. A kdo jiný by je podpořil, když ne my? Neznamená to, že nemůžeme být kritičtí. Každý by si také měl vybrat, kam bude jeho pomoc směřovat. Bylo by jistě neomalené nutit zatvrzelé pacifisty, aby podporovali ozbrojené jednotky, když pomoc je potřeba i jinde. Nesmíme ovšem zapomínat, že nejde o žádnou nárazovou záležitost, ale o dlouhodobý proces, který nesmí ustát ani po skončení konfliktu.

Musíme být s našimi kamarády a kamarádkami v Rusku. Musíme jim pomáhat čelit represím a být připraveni poskytnout azyl v případě útěku.

Nesmíme zapomínat na další boje a že solidarita je potřeba i jinde. Hlavně se nesmíme vzdát našich konkrétních místních bojů a dál všechnu naši aktivitu upínat k vizi svobodné, rovnostářské a samosprávné společnosti.

I když nepanuje v rámci místního ani mezinárodního anarchistického hnutí v otázce vzdoru invazi ve všem shoda, nesmíme se nechat strhnout, musíme spolu dál diskutovat, hledat společné cesty, budovat silné globální hnutí a bojovat za život.

VÁLKA A ANARCHISTÉ: ANTIAUTORITÁŘSKÝ POHLED NA UKRAJINU

Ukrajínští anarchisté podali ještě před vypuknutím Putinovy invaze zevrubnou analýzu vývoje anarchistického a antifašistického hnutí a jejich možností tváří v tvář hrozbě války s Ruskem. Pro pochopení postojů anarchistů a anarchistek na Ukrajině považujeme tuto analýzu za velmi důležitou.

S vypuknutím bojů na Donbase se v roce 2014 antifašistická a částečně i anarchistická scéna rozdělila na ty, kdo podporují svrchovanost Ukrajiny, a ty, kteří stojí za takzvanými lidovými republikami (Doněckou lidovou republikou – DNR a Luhanskou lidovou republikou – LNR), samozvanými státními útvary, jež za ruské podpory vedou vleklý boj s ukrajinskou armádou.

V prvních měsících války se na alternativní a punkové scéně rozšířil postoj „říci válce ne“, ten však neměl dlouhého trvání. Dynamika situace vtáhla mnoho aktivistů a vedla k vytvoření poměrně stabilního proukrajinského a proruského tábora. Ty nyní analyzujeme.

PROUKRAJINSKÝ TÁBOR

Někteří z hnutí se rozhodli aktivně zapojit do probíhajícího konfliktu na straně Ukrajiny. Vzhledem k absenci masové organizace odcházeli první anarchističtí a antifašističtí dobrovolníci do války na Donbase jako jednotlivci, vojenští medici a další dobrovolníci. Pokusili se vytvořit vlastní oddíl, ale kvůli nedostatku znalostí a prostředků neúspěšně.

Jsou antifašisté, kteří se dokonce připojili k ultrapravicovému batalionu Azov [mezinárodní pluk, který se zapojil do řady vojenských operací; přinejmenším část bojovníků jsou prokazatelně neonacisté – oddíl má ostatně ve znaku wolfsangel, nacistický symbol; Úřad komisaře pro lidská práva OSN spojuje Azov s válečnými zločiny včetně drancování, mučení a znásilňování – pozn. překl.] a k OUN (Organizaci ukrajinských nacionalistů). Důvody byly prozaické: šlo o nejdostupnější jednotky. V důsledku někteří konvertovali k pravicové politice.

Lidé neúčastníci se bojů shromažďovali finanční prostředky na zotavení zraněných z Donbasu či na stavbu protiatomového krytu v mateřské škole poblíž frontové linie.

V Charkově také existoval squat Autonomie, otevřené anarchistické sociální a kulturní centrum; v té době se soustředil na pomoc uprchlíkům z východu. Zajišťoval bydlení, vzdělávací aktivity a stálý freeshop, sloužil jako informační bod pro nově příchozí. Kromě toho se stal místem teoretických diskusí. Žel v roce 2018 zanikl. Podobné akce byly individuální iniciativou konkrétních lidí a skupin, neděly se v rámci jednotné strategie.

Jedním z nejvýznamnějších fenoménů byla dříve velká radikální nacionalistická organizace Autonomnij Opir (Autonomní odpor, AO). V roce 2012 se začala přiklánět k levici, do roku 2014 se posunula natolik, že se jednotliví členové dokonce označovali za „anarchisty“. Tito aktivisté svůj nacionalismus rámovali jako boj za „svobodu“ a protiváhu nacionalismu ruskému, za vzor si brali zapatistické hnutí a Kurdy. Ve srovnání s ostatními organizacemi byli anarchisty vnímáni jako nejbližší spojenci, takže s nimi někteří spolupracovali, zatímco jiní takovou spolupráci i AO samotný kritizovali.

Členové AO se aktivně účastnili dobrovolnických praporů a snažili se mezi vojáky rozvíjet myšlenku „antiimperialismu“. Hájili právo žen na účast ve válce, členky AO se podílely na bojových operacích. AO pomáhal výcvikovým střediskům v přípravě bojovníků a mediků, dobrovolně se hlásil do armády a organizoval sociální centrum Citala ve Lvově, kde byli ubytováni uprchlíci.

PRORUSKY ORIENTOVANÉ SÍLY

Moderní ruský imperialismus je postaven na představě, že Rusko je nástupcem SSSR – nikoliv jako politického systému, ale na územním základě. Putinův režim vnímá sovětské vítězství ve druhé světové válce nikoli jako ideologický triumf nad nacismem, ale jako vítězství nad Evropou, které ukazuje sílu Ruska. V Rusku a jím ovládaných zemích má obyvatelstvo menší přístup k informacím, takže Putinova propagandistická mašinerie se neobtěžuje vytvářet komplexní politickou koncepci.

Narativ je v podstatě následující: Rusko je nástupcem SSSR a celé území bývalého SSSR je ruské. Sovětské tanky vjely do Berlína, což znamená, že „to zvládneme znovu“ a ukážeme NATO, kdo je tady pánem. Důvodem, proč se Evropa „rozkládá“, je to, že se tam vymkli kontrole všichni ti homosexuálové a imigranti.

Ideologickým základem udržujícím proruský postoj levice bylo tedy dědictví SSSR a vítězství ve druhé světové válce. Protože Rusko tvrdí, že se vlády v Kyjevě zmocnili nacisté a junta, označovali se odpůrci Majdanu za bojovníky proti fašismu a kyjevské juntě.

Tato rétorika vyvolala sympatie autoritářské levice – na Ukrajině například organizace Borotba. Během nejvýznamnějších událostí roku 2014 zaujala nejprve vlastenecký, později proruský postoj. Několik jejích aktivistů bylo zabito při nepokojích v Oděse [brutální a chaotické střety pro- a protimaždaných sil kulminující 2. května 2014, kdy bylo zastřeleno šest lidí a desítky dalších vážně zraněny; konflikt vyvrcholil zatlačením proruské strany do budovy, která následně (zřejmě kvůli házení molotovů z obou stran) vzplála a 42 osob zde zahynulo – pozn. překl.]. Část skupiny se také účastnila bojů v Doněcké a Luhanské oblasti, někteří aktivisté tam zahynuli.

Členové Borotby popisovali svou motivaci jako boj proti fašismu. Vyzvali evropskou levici, aby solidarizovala s DNR a LNR. Poté co byl hacknut e-mail Putinova politického stratéga Vladislava Surkova, vyšlo najevo, že aktivisté z Ruska obdrželi finanční prostředky a byli pod dohledem Surkovových lidí. Ruští autoritářští komunisté se separatistickým republikám věnovali z podobných důvodů.

Mezi ukrajinskými antifašisty se nacházeli i „apolitičtí“ antifašisté: subkulturně spříznění lidé, kteří měli negativní vztah k fašismu, „protože proti němu bojovali naši dědové“. Jejich chápání tématu se neslo v abstraktní rovině, sami byli často politicky nesoudržní, sexističtí, homofobní, s vlasteneckými city k Rusku a podobně. Apolitické antifašisty k podpoře DNR a LNR motivovala přítomnost krajní pravice na Majdanu. I část z nich se účastnila bojů v Doněcké a Luhanské oblasti, někteří tam padli.

Myšlenka podpory samozvaných republik získala v Evropě širokou podporu mezi levicí. Nejvýznamnějšími stoupenci se stala italská ska-punková kapela Banda Bassotti a německá strana Die Linke. Kromě shromažďování finančních prostředků podnikla Banda Bassotti turné do „Novoruska“.

Die Linke, přítomná v Evropském parlamentu, všemožně podporovala proruský narativ a pořádala videokonference s proruskými bojovníky, jezdila na Krym a do neuznaných republik. Mladší členové Die Linke, stejně jako stranická Nadace Rosy Luxemburgové tvrdí, že postoj nesdílí všichni partajníci, ale zjevně jej zastávají nejvý-

znamnější členové strany, jako je Sahra Wagenknechtová a Sevim Dağdelen.

Mezi anarchisty si proruský postoj popularitu nezískal. Z jednotlivých prohlášení byl nejviditelnější postoj Jeffa Monsona, bojovníka MMA z USA, který má tetování s anarchistickými symboly. Dříve se považoval za anarchistu, ale v Rusku otevřeně pracuje pro vládnoucí stranu Jednotné Rusko a je poslancem jedné městské dумы.

Shrneme-li proruský levicový tábor, vidíme práci ruských zvláštních služeb a důsledky ideologické neschopnosti. Ukázkou je, jak po okupaci Krymu oslovili pracovníci ruské FSB [Federální služba bezpečnosti navazující na sovětskou KGB, hlavní domácí „protiteroristická“ kontrarozvědka zabývající se mimo jiné šikanou opozice – pozn. překl.] místní antifašisty a anarchisty a nabídli, že jim umožní pokračovat v činnosti, pokud budou napříště propagovat myšlenku, podle níž má být Krym součástí Ruska.

Na Ukrajině existují malé informační a aktivistické skupiny vydávající se za antifašisty, vyjadřující ale hlavně proruské postoje. Mnoho lidí je podezřívá, že pro Rusko pracují. Jejich vliv je minimální, ale dotyční slouží ruským propagandistům jako ti, kdo „autenticky“ upozorňují na nešvary Ukrajiny.

Existují také nabídky „spolupráce“ ze strany ruského velvyslanectví a proruských poslanců, jako je Ilja Kiva. Snaží se hrát na negativní postoj k nacistům typu praporu Azov a snaží se aktivisty uplácat. V současné době se k takovému přijímání peněz otevřeně přiznala pouze Rita Bondar. Dříve psala pro levicová a anarchistická média, ale kvůli potřebě financí psala pod pseudonymem pro mediální platformy spojené s ruským propagandistou Dmitrijem Kiselevem.

V samotném Rusku jsme svědky likvidace anarchistického hnutí a nástupu autoritářských komunistů, kteří vytlačují anarchisty z antifašistické subkultury. Jedním z nejpriznáčnějších momentů poslední doby je loňské uspořádání antifašistického turnaje na památku „sovětského vojáka“.

ANARCHISTICKÝ POSTOJ K OTEVŘENÉ VÁLCE S RUSEM

Ještě před deseti lety by se myšlenka na konvenční válku v Evropě zdála šílená, protože si sekulární evropské státy jednadvacátého století hrají na „humanismus“ a své zločiny maskují. To, co nyní mění situaci, je Rusko.

Byli jsme svědky okupace Krymu a následných zfalšovaných referend, války na Donbase a sestřelení letadla MH17. Ukrajina neustále zažívá hackerské útoky a bombové hrozby, a to nejen ve státních budovách, ale i uvnitř škol a školek.

V Bělorusku se proruský diktátor Lukašenko v roce 2020 drze prohlásil za vítěze manipulovaných voleb. Následné povstání naštvané, prodemokraticky naladěné společnosti, jím otrásl. Situaci změnilo přistání letadel ruské FSB, běloruské vládě se podařilo protesty násilně potlačit. Podobný scénář se odehrál v Kazachstánu: režimem otráslý prudké lidové protesty, v rámci Organizace smlouvy o kolektivní bezpečnosti ale přijely armády Ruska, Běloruska, Arménie a Kyrgyzstánu poskytnout „bratrskou pomoc“, aby povstání, již tak zasažené tvrdou represí, dorazily.

Ruské speciální služby vylákaly uprchlíky ze Sýrie do Běloruska, aby vyvolaly konflikt na hranicích s Evropskou unií. Byla také odhalena skupina FSB, která se zabývala politickými vraždami za použití známého „novičoku“. Kromě Skripalových a Navalného zabíjeli v Rusku i další politické osobnosti. Putinův režim na všechna obvinění reaguje slovy: „My za to nemůžeme, všichni lžete.“ Současně se snaží, aby se obvinění nepotvrdila.

Mezitím sám Putin před půl rokem napsal text, v němž tvrdí, že Rusové a Ukrajinci jsou jeden národ a měli by být spolu. Vladislav Surkov (politický stratég ruské státní politiky spojený s vládami loutkových republik na Donbase) zveřejnil článek, kde prohlásil, že „impérium se musí rozšířit, jinak zanikne“.

Když to vezmeme kolem a kolem, pravděpodobnost konvenční války je teď vysoká – letos ještě o něco vyšší než loni. A ani ti nejbystrější analytici pravděpodobně nebudou schopni předpovědět, kdy přesně začne. Napětí v regionu by možná zmírnila revoluce v Rusku, jak jsme však psali výše, tamní protestní hnutí bylo zadušeno.

Anarchisté na Ukrajině, v Bělorusku a v Rusku většinou přímo nebo nepřímo podporují ukrajinskou nezávislost. Je to proto, že i přes veškerou nacionální hysterii, korupci a velký počet nacistů vypadá Ukrajina ve srovnání s Ruskem a jím ovládanými zeměmi jako ostrov svobody.

Země si zachovává takové – na poměry postsovětského regionu tak unikátní – výdobytky, jako je možnost vyměnit prezidenta, parlament s větší než nominální mocí a právo na pokojné shromažďování. V některých případech, byť podle toho, jak moc dává veřejnost pozor, fungují soudy podle pravidel.

Neřekneme nic nového, když konstatujeme, že ve srovnání s Ruskem je nám lépe. Jak napsal Bakunin: „Jsme pevně přesvědčeni, že i ta nejnedokonalejší republika je tisíckrát lepší než nejosvěceniší monarchie.“ Ukrajina má mnoho problémů, ale ty se spíše vyřeší bez zásahu Ruska než s ním.

Máme tedy v případě invaze bojovat s ruskými vojsky? Domníváme se, že odpověď zní ano. Mezi možnostmi, které ukrajinští anarchisté v současné době zvažují, patří vstup do ozbrojených sil Ukrajiny, zapojení do teritoriální obrany [místně formované dobrovolnické oddíly, které mají teoreticky sloužit k boji s menšími útvary nepřítelů, jako jsou výsadky a sabotérská komanda – pozn. překl.], partyzánská a dobrovolnictví.

Ukrajina je nyní v čele boje proti ruskému imperialismu. Ten má dlouhodobé plány na zničení demokracie v Evropě. Víme, že tomuto nebezpečí je zatím věnována malá pozornost. Pokud však sledujete výroky vysoce postavených politiků, krajně pravicových organizací a autoritářských komunistů, časem zjistíte, že v Evropě již existuje rozsáhlá špiónážní a kolaborační síť. Například někteří vrcholní představitelé po odchodu z funkce získávají místo v ruské ropné společnosti (Gerhard Schröder, François Fillon).

Hesla „Řekni ne válce!“ nebo „Je to jen válka impérií, USA a Ruska“ považujeme za neúčinná a populistická. Anarchistické hnutí nemá na proces, kterým se konflikt zrodil a probíhá, žádný vliv, podobná prohlášení prostě nic nezmění.

Náš postoj vychází z toho, že nechceme utíkat, nechceme být rukojmími a nechceme se nechat zabít bez boje. Stačí se podívat na Afghánistán a pochopíte, co může znamenat „ne válce“: když Tálibán zvítězil, lidé hromadně prchali, umírali v chaosu na letišti a ty, kteří zůstali, zasáhly čistky. To se děje i na Krymu – a můžete si představit, co se bude dít po invazi Ruska v dalších oblastech Ukrajiny.

Co se týče názoru na NATO, autoři tohoto textu se dělí podle postoje. Někteří z nás mají v dané situaci k alianci pozitivní přístup. Je zřejmé, že Ukrajina nemůže Rusku čelit sama. I když zohledníme velké počty dobrovolníků, jsou zapotřebí moderní technologie a zbraně. Kromě NATO nemá Ukrajina žádné spojení, kteří by jí s tím mohli pomoci.

Zde můžeme připomenout příběh syrského Kurdistánu, Rojavy. Místní obyvatelé byli nuceni spolupracovat s NATO proti takzvanému Islámskému státu, jedinou alternativou byl útek, nebo smrt. I díky tomuto případu ale dobře víme, že podpora ze strany NATO může velmi rychle zmizet, pokud Západ získá nové zájmy nebo se mu podaří vyjednat s Putinem nějaké kompromisy.

Případná ruská invaze zkrátka nutí Ukrajince hledat spojení. Ne na sociálních sítích, ale v reálném světě. Anarchisté nemají na Ukrajině ani jinde dostatek prostředků, aby mohli účinně reagovat na invazi Putinova režimu. Proto je třeba uvažovat o přijetí podpory od NATO.

Na druhou stranu je část autorů toho názoru, že NATO i EU posílením svého vlivu na Ukrajině upevní současný systém divokého kapitalismu a dále zhorší možnosti sociální revoluce. V systému globálního kapitalismu, jehož vlajkovou lodí jsou USA jako vůdce NATO, je Ukrajině přisouzeno místo skromného pohraničníka: dodavatele levné pracovní síly a zdrojů.

V této perspektivě je důležité, aby si ukrajinská společnost uvědomila potřebu nezávislosti na všech imperialistech. V souvislosti s obranyschopností země by se neměl klást důraz na význam techniky NATO a podporu pravidelné armády, ale potenciál společnosti pro partyzánský odpor zdola.

Válku považujeme především za válku proti Putinovi a jím ovládaným režimům. Kromě prozaické motivace nežít pod diktaturou vidíme potenciál v ukrajinské společnosti, která je jednou z nejaktivnějších, nejnezávislejších a nejvzpornějších v regionu. Dlouhá historie odporu obyvatelstva za posledních třicet let je toho pádným důkazem. To dává naději, že u nás mají živnou půdu koncepty přímé demokracie.

SOUČASNÁ SITUACE ANARCHISTŮ A NOVÉ VÝZVY

Naše postavení outsidera během Majdanu i války mělo na hnutí demoralizující vliv. Osvětová činnost byla ztížena, protože ruská

propaganda si monopolizovala slovo „antifašismus“. Vzhledem k přítomnosti symbolů SSSR mezi proruskými bojovníky byl postoj ke slovu „komunismus“ krajně negativní, takže i spojení „anarchokomunismus“ se vnímalo negativně.

Stín pochybnosti na anarchisty vrhala v očích obyčejných lidí i prohlášení proti proukrajinské ultrapravicí. Existovala tu nevyřešená dohoda, že fašisté nebudou útočit na anarchisty a antifašisty, pokud nebudeme vystavovat své symboly na shromážděních a podobně. A pravice měla v rukou spoustu zbraní, situace vyvolávala pocit frustrace.

Policie pořádně nefungovala, takže mohl být leckdo bez následků snadno zabit. Například v roce 2015 byl zastřelen proruský aktivista Oles Buzina [otevřeně proruský publicista angažující se dlouhé roky v nejružnějších veřejných kauzách – deklarativně antifašista, ale kritizován za sexismus a homofobii; podezření za vraždu padlo na ukrajinskou ultrapravicí – pozn. překl.].

To vše povzbudilo anarchisty, aby k věci přistupovali vážněji. Od roku 2016 se rozvíjel radikální underground. Radikálnější anarchistické zdroje vysvětlovaly, jak si pořídit zbraně a zakládat skryše – v minulosti přitom zmiňovaly maximálně Molotovovy koktejly. V anarchistickém prostředí se stalo přijatelným mít legální zbraně, začala se objevovat videa z anarchistických výcvikových táborů.

Dozvuky těchto změn zasáhly Rusko a Bělorusko. V Rusku FSB zlikvidovala síť anarchistických skupin, které měly legální zbraně a hrály airsoft. Zatčené mučili elektrickým proudem, aby se přiznali k „terorismu“, výsledkem byly tresty od 6 do 18 let vězení. V Bělorusku byla při pokusu o překročení hranice z Ukrajiny zadržena skupina anarchopartyzánů vystupující pod názvem Černý prapor. Měli u sebe střelnou zbraň a granát; jeden ze zatčených, Igor Olinevič [v kauze s tím spojené byl v Bělorusku odsouzen na 20 let vězení – pozn. překl.], uvedl, že si zbraň koupil v Kyjevě.

Pouliční antifašistické skupiny obnovily činnost a zapojily se do odvetných akcí proti neonacistickým útokům. Mimo jiné uspořádaly antifašistický turnaj bojových umění „No Surrender“, natočily dokumentární film s názvem *Hoods*, který vypráví o zrodu kyjevské Antify. Anarchisté se také věnují monitoringu ultrapravice.

Antifašismus nabyl důležitosti i proto, že k již tak velkému počtu místních ultrapravicových aktivistů sem přibýlo i mnoho známých neonacistů z Ruska (Sergej Korotkič, Alexej Levkin), zbytku Evropy (Denis „White Rex“ Kapustin), a dokonce z USA (Robert Rando).

I v takových podmínkách existují aktivistické skupiny různého druhu (klasičtí anarchisté, queer anarchisté, anarchofeministky,

Food not Bombs, ekoiniciativy a podobně), stejně jako malé informační platformy. Nedávno se objevil politicky nabitý antifašistický zdroj na Telegramu, @uantifa.

Dřívější napětí mezi jednotlivými skupinami postupně vyprchává, probíhá mnoho společných akcí a jednotná účast na sociálních konfliktech. Mezi největší z nich patří kampaň proti deportaci běloruského anarchisty Alexeje Bolenkova (kterému se podařilo vyhrát soud s ukrajinskými speciálními službami a zůstat na Ukrajině) a obrana jedné z kyjevských čtvrtí (Podil) před policejními nájezdy a útoky ultrapravice.

Změnil se také zastaralý přístup anarchistů k ekonomické agendě: jestliže dříve většina pracovala na špatně placených místech „blíže utlačovaným“, nyní se mnozí snaží najít práci s dobrým platem, nejčastěji v IT sektoru.

Na společnost jako celek máme stále velmi malý vliv. Je to do značné míry proto, že samotná myšlenka organizovaných anarchistických struktur byla dlouho ignorována nebo popírána – na tento nedostatek si ve svých pamětech ostatně stěžoval už Nestor Machno. Anarchistické skupiny byly v minulosti velmi rychle rozmetány SBU (Bezpečnostní službou Ukrajiny) nebo krajní pravici. Nyní jsme se dostali ze stagnace a rozvíjíme se, a proto očekáváme nové represe a nové pokusy SBU o kontrolu hnutí.

Naši roli lze v tuto chvíli označit jako vytváření nejradičtějšího křídla demokratického tábora. Zatímco si liberálové jdou v případě útoku ultrapravice nebo policie stěžovat té samé policii, anarchisté raději nabízejí v podobných situacích ostatním skupinám spolupráci a přicházejí bránit místa a akce, kde útok hrozí.

Snažíme se vytvářet horizontální vazby ve společných zájmech tak, aby komunity mohly řešit vlastní potřeby včetně sebeobran. Tím se výrazně lišíme od běžné ukrajinské politické praxe, kde je obvyklé se sdružovat kolem centrálních organizací, lídrů nebo policie – a tyto organizace či vůdci jsou často podplaceni a jejich následovníci oklamáni. Policie může například chránit akce LGBTQ+ komunity, ale rozzlobí se, pokud se tito lidé připojí ke vzpouře proti policejní brutalitě.

Vlastně právě proto vidíme v našich myšlenkách potenciál – ale pokud vypukne válka, hlavní bude znovu schopnost účastnit se ozbrojeného konfliktu.

Zdroj: Úryvek z CrimethInc.: *War and Anarchists: Anti-Authoritarian Perspectives in Ukraine*; původní text byl zveřejněn 15. února 2022. Redakčně upraveno a kráceno

PROTI INVAZI, AVŠAK BEZ POKRYTECTVÍ

AF

Anarchistická federace se rozhodla na základě zahájení otevřené invaze ruské armády na Ukrajinu, k níž došlo ve čtvrtek 24. února v brzkých ranních hodinách, vyjádřit se k této situaci, která může v důsledku vést k dalšímu globálnímu ohrožení, v několika následujících bodech.

- Jednoznačně odsuzujeme invazi ruské armády na Ukrajinu.
- Vyjadřujeme hlubokou lítost nad zmařenými životy.

PUTINŮV REŽIM A IMPERIÁLNÍ ZÁJMY

- Nynější dění na východě Ukrajiny i vývoj uplynulých zhruba osmi let představuje jednoznačnou imperiální agresi ze strany Ruska. Tu

doplňuje Putinova podpora autoritářských režimů postsovětského bloku proti lidovým hnutím odporu, jak jsme toho mohli poslední dobou být svědky v Kazachstánu a Bělorusku, stejně jako jeho politická a vojenská podpora diktátorům jinde ve světě, jak můžeme vidět na příkladu Sýrie či Myanmaru.

- Nelze přehlédnout, že Putinův režim se dlouhodobě snaží prostřednictvím tzv. hybridní války destabilizovat geopolitické konkurenty, a to zejména hackerskými útoky, cíleným ovlivňováním veřejného mínění skrze sociální sítě a finanční a politickou podporou zejména ultrapravicových sil.

- Putinův režim představuje oligarchický a autoritářský systém stojící na agresivním národovectví i náboženském tmářství. Jde o jakýsi „carský kapitalismus“, kde se oligarchii dobře daří, pokud při-

Prohlášení Anarchistické federace (AF) k invazi ruské armády na Ukrajinu vydané krátce po tom, co k ní došlo.

stoupí na podmínky vládnoucího autokrata a působí ve vzájemné symbióze.

- Putinovo vládnoucí soukolí soustavně drtí vnitřní opozici. Zakouší to jak prokapitalističtí liberálové, tak antikapitalističtí anarchisté. Zinscenovaná obvinění a procesy nejsou ničím výjimečným. Ruské represivní složky se nerozpakují přistupovat ani k fyzickému mučení, jak jsme mohli sledovat např. při snaze režimu perzekvovat anarchistické hnutí v procesu „Síť“.
- Putinův režim se neváhá dovolávat dědictví Sovětského svazu v oblasti imperiální politiky. S tou máme mj. bohatou zkušenost, když v srpnu 1968 obsadila ruská armáda za přispění dalších „bratrských států“ Československo, kde se odehrávaly snahy o reformy „socialistické“ společnosti. Část toho, co považoval SSSR za svou sféru vlivu, bylo nutno přimět k poslušnosti. To samé se nyní odehrává na Ukrajině.
- Putin a jemu oddaná média si osvojili orwellovský newspeak, který jim dovoluje převracet ve svých vyjádřeních realitu naruby a například vydávat invazní jednotky za mírové sbory. Stejně tak směšná je jeho rádoby antifašistická rétorika obviňující Ukrajinu z tolerance neonacistů, zatímco dobrovolníci bojující za proruské zájmy na Donbase a v Luhansku jsou prolezlí podobnými existencemi.

PROTI NACIONALISMU

- Jednou z nejdůležitějších Putinových zbraní v tomto konfliktu je nacionalismus.
- Nové vojenské tažení mu má pomoci stmelit „národ“ za svou osobností, coby nezpochybnitelným národním vůdcem, a zvýšit jeho upadající popularitu na domácí půdě.
- Nacionalismus je pro něj také zbraní pro oslabení nejbližšího geopolitického konkurenta – Evropské unie. Její případné rozdrobení by zas o něco posílilo moc jeho impéria. Dopomoci tomu mají jím podporované nacionalistické síly v jednotlivých evropských zemích.
- Nacionalismus je ale silně přítomný i na ukrajinské straně, což vede jediné k marginalizaci ruskojazyčných obyvatel, a tudíž i k jejich příklonu na stranu Putina Ruska.
- Je nutné mít na vědomí, že agresí vede Putin a jeho věrní, nikoli tzv. Rusové a Rusky, tedy obyvatelé Ruské federace. Je tudíž nepřijatelné vyjadřovat se ve smyslu, že „Rusové jsou agresori“, „Rusové zaútočili“ apod. Takové generalizace jsou lživé, nespravedlivé ke spoustě lidí, zejména těch, kteří s Putinovou politikou nesouhlasí, a vedou k iracionální národnostní nenávisti.
- Naše stanovisko se nese v duchu anarchistického antimilitarismu a antinacionalismu. Jsme si vědomi, že sociální hranice nevedou mezi „národy“, ale mezi třídami. My, coby neprivilegovaní, máme společné zájmy s neprivilegovanými celého světa, včetně těch v Rusku a na Ukrajině. Chceme žít důstojné životy bez útlaku a vykořisťování. Odmítáme zástupnou „hrdost“ nacionalismu, která spočívá ve sdílené nenávisti vůči jiným, nemá nic společného s našimi zájmy a z lidí dělá jen kanonenfuter v militaristických hrátkách privilegovaných.

PROTI POKRYTECTVÍ

- Proti ruské invazi se vyslovil kdekdo. Je to dobře, ale nestačí to, hlavně co se týče představitelů tzv. „demokratického Západu“. Aby se jim dalo věřit, že to myslí upřímně, musí se nejprve zbavit pokrytectví a dvojího metru.
- Pokud odsoudíme Rusko za invazi na Ukrajinu, musíme zároveň odsoudit Turecko za invazi na samosprávné území Rojavy na severu Sýrie a za jeho spolupráci s ozbrojenci Islámského státu; musíme odsoudit Izrael za okupaci palestinských území a politiku apartheidu; musíme odsoudit Čínu za pronásledování ujgurského lidu atd.
- Je třeba připomenout, že také NATO v čele s USA se opakovaně v různých částech světa chovalo útočně a imperiálním způsobem s cílem prosadit svůj model globalizovaného kapitalismu, a to i pod lživými záminkami (jak jsme toho byli svědky třeba před útokem na Irák).
- Je třeba brát Ukrajinu bez jakýchkoliv idealizací, ačkoli se nyní nachází v roli oběti. Je třeba přiznat nemalou účast neonacistů v řadách bojových jednotek na ukrajinské straně. Zároveň je třeba přiznat vliv tamních oligarchů na politické a ekonomické poměry v zemi.

- Pokud jde světovým lídrům skutečně o světovou bezpečnost, pak by se paralelně měli zasadit o urychlené ukončení fosilního průmyslu nebo o prolomení patentů na vakcíny proti covidu-19.
- Bez těchto kroků nemohou být brána jejich prohlášení vážně a Putin a jeho mediální mašinerie budou Západ vždy velmi snadno usvědčovat z pokrytectví a dvojí morálky.

NUTNÉ KROKY

- Žádoucí změnu nemůže přinést válka, ale pouze sociální revoluce a vznik antiautoritářského hnutí se silou zabránit vojenské agresii. Konstatujeme, že takové silné hnutí v prostoru východní Evropy nyní neexistuje. Je ale nutné pomoci ho budovat a stát se jeho internacionální součástí. Jde ale přece jen takříkajíc o běh na delší trať.
- Aktuálně je nutné tlačít na stávající držitele moci západních zemí s konkrétními požadavky.
- Je nutné přijetí uprchlíků z Ukrajiny, kteří stojí tvář v tvář vojenské invazi.
- Je nutné přijetí uprchlíků z Ruska, kteří čelí represím ze strany Putina režimu.
- Je zřejmé, že evropské ekonomické elity uvítají přísun levné pracovní síly a ještě ze sebe budou dělat filantropy. Požadujeme, aby bylo zajištěno, že se z lidí, kteří nedobrovolně opustili své domovy, nestanou levné lidské zdroje generující zisky pro úzkou skupinu vlastníků a investorů.
- Požadujeme zajistit spravedlivé azyl pro všechny ty, kteří prchají před válečnými konflikty, a to bez ohledu na zemi jejich původu.
- Požadujeme zajištění podpory ruským politickým vězňům, queer osobám trestaným jen za to, kým jsou, i dalším obyvatelům Ruska trpícím pod Putinovou vládou, jakož i obětím imperiální rozpínivosti kdekoli po světě – včetně Ukrajiny.
- Je nutné zbavit se fosilní ekonomiky a závislosti na zdrojích, jako je zemní plyn. V případě, že by situace znamenala další navyšování cen energií, požadujeme okamžitou pomoc postiženým, a to i navzdory „požadavkům trhů“, kterým se politici obvykle klaní až k zemi.
- Požadujeme zveřejnění finančních toků od lidí, bank a dalších institucí do západních politických stran a médií prosazujících ruský narativ a jejich zabavení. Dále požadujeme zveřejnění rozsahu vlivu Putina režimu mezi západními politiky a ekonomickými elitami bez ohledu na to, že nyní rétoricky obrátili a odsuzují invazi na Ukrajinu.
- Je třeba tlačít na kroky, které uspiší odrazení Putiny invaze a minimalizují ztráty na životech a válečné utrpení.

ÚKOLY ANTIAUTORITÁŘSKÉHO HNUTÍ

- Vyjadřovat aktivně svůj postoj proti invazi a být přítom (na rozdíl od politiků) konzistentní v globálním měřítku.
- Podporovat antiautoritáře a antiautoritářky na Ukrajině i v Rusku, naslouchat jim, informovat o jejich postojích a osudech, dávat jim permanentně najevo svou solidaritu.
- Budovat internacionální struktury schopné účinné vzájemné pomoci.
- Zajišťovat přímou pomoc uprchlíkům. Zpočátku alespoň těm z vlastních řad, následně i dalším, aby se nestali obětmi dehumanizované azylové politiky a ekonomických vykořisťovatelů.

Kapitalistický mír je jistě lepší než kapitalistická válka, není ale naším cílem. Tím je odstranit kapitalismus, odstranit hranice, zrušit třídy – tedy docílit svobodné, samosprávné a sociálně spravedlivé společnosti v globálním měřítku, a to se vši rozmanitostí, kterou může politická i ekonomická svoboda a individuální i kolektivní emancipace nabídnout.

Anarchistická federace
25. února 2022

Podobně jako se dnes v mezinárodním anarchistickém hnutí vyjasňují postoje k válce na Ukrajině, docházelo k rozdílným postojům i před více než sto lety, když se svět chystala zachvátit první světová válka.

Před rokem jsme vydali číslo *Existence* věnované anarchistickému mysliteli Petru Kropotkinovi, a to u příležitosti sta let od jeho úmrtí. Zaměřili jsme se zejména na jeho pozdější činnost a postoje. S tím souvisel i jeho postoj k první světové válce, který vyvolal přijetí, ale i odmítnutí nemalé části anarchistů a anarchistek v různých částech světa. Známa je pak zejména Malatestova polemika s Kropotkinem, kterou jsme otiskli.

Rádi bychom se k tehdejší diskusi vrátili tváří v tvář současnému dění, to jest po zahájení invaze ruské armády na Ukrajinu a s tím souvisejícími postoji, které lze zaznamenat v rámci mezinárodního anarchistického hnutí, kdy na jedné straně vidíme jednoznačnou podporu zemi bránící se agresí a na straně druhé zásadové antimilitaristické stanovisko odmítající podporu jakékoli straně konfliktu.

PŘE O SVĚTOVOU VÁLKU

Když v srpnu 1914 vypukl v Evropě ozbrojený konflikt, známý dnes jako první světová válka, bylo tím anarchistické hnutí vystaveno těžké zkoušce. Té byly podrobeny především dva z jeho základních principů: internacionalismus a antimilitarismus. Na obou stranách budoucího konfliktu byly podporovány nacionální a šovinistické vášně, byl zastaven anarchistický tisk a anarchisté byli stíháni pro své protiválečné aktivity, zatímco docházelo k masovým odvodům do jednotlivých armád.

Mezinárodní anarchistické hnutí se v postojích k válce rozdělilo, což pro něj byla jedna z nejhorších ran. Část se aktivně připojila k Dohodovým mocnostem. Francouzští syndikalisté uzavřeli s vládou dohodu, že se zdrží stávek a sabotáží, na oplátku mohl existovat syndikalistický tisk a nedošlo k plošnému zatýkání dělnických aktivistů.

S podobným stanoviskem přišel i Petr Kropotkin, když v říjnu 1914 publikoval „Dopis o současné válce“. Kropotkinův kritický postoj k německému militarismu byl dobře známý již z předválečné doby, ve svém textu ovšem celý problém zobecňuje do formulací typu „Německo se stalo trvalou hrozbou evropského pokroku“, případně tvrzení, že neustálá hrozba vojenského napadení Německem znemožnila svobodný rozvoj sousedních zemí jako Francie či Belgie a paralyzovala aktivity dělnického hnutí v těchto zemích. Aktivitu Německa posledních dekád vidí jako přípravu na válku a spekuluje o rozsahu jeho imperiálních záměrů. Závěrečné shrnutí jasně deklaruje Kropotkinův postoj: ve válce nelze zvítězit pomocí pacifistických snů ani antimilitaristickou propagandou; možná, že v budoucnu válka otevře oči masám, aby si uvědomily roli kapitálu při rozpoutání válečných konfliktů, ale v současné chvíli je především třeba porazit Německo, osvobodit okupovaná území Francie a Belgie, odvrátit další postup německé invaze.

„Je třeba zaútočit na příčiny války u jejich kořene. A máme velkou naději, že současná válka otevře oči masám dělníků a mnoha lidem ze vzdělané střední třídy. Uvidí, jakou roli hrály kapitál a stát v rozpoutání ozbrojených konfliktů mezi národy.“ (Kropotkin, *Dopis o současné válce*)

Vyšly také texty na podporu účasti anarchistů ve válce, od Jeana Gravea a Varlama Čerkesova. Tento „intervencionalistický postoj“ zastávali francouzští syndikalisté, Jean Grave, Christian Cornélissen či čecho-američtí anarchisté.

Proti se postavil zejména Errico Malatesta, když popsal, co považuje za první a nepřekročitelnou zásadu anarchistického postoje: neuzavírat kompromisní spojenectví s buržoazními a kapitalistickými

vládami, a argumentuje i praktickými závěry, že totiž francouzský či britský militarismus, projevující se především válkami v koloniích, není o nic lepší než militarismus německý, a je tedy třeba bojovat proti militarismu obecně, a nikoli využít spojenectví s jedním k porážce druhého.

Malatesta s Kropotkinem vedli v dalších textech polemiku. K Malatestovu stanovisku se přidala redakce *Freedom*, ve Francii Sébastien Faure a ve Spojených státech Alexander Berkman a Emma Goldmanová.

„Ale poslání těch, kteří jako my usilují o zrušení veškerého útlatku a každého vykořisťování člověka člověkem, spočívá v probouzení vědomí o antagonismu zájmů mezi vládoucími a ovládanými, mezi vykořisťovateli a vykořisťovanými, a v podněcování třídního boje ve všech zemích a rozvíjení solidarity mezi všemi pracujícími přes všechny hranice, proti všem předsudkům a všem rasovým či nacionálním vášním.“ (Malatesta, *Anarchisté zapomněli na své zásady*)

Za vyvrcholení této první fáze roztržky v anarchistickém hnutí lze považovat vydání *Mezinárodního anarchistického manifestu* v březnu 1915, jenž odsuzuje válku jako takovou, vinu za ni připisuje bez rozlišení všem buržoazním vládám a za jediný úkol anarchistů označuje boj za osvobození od kapitalistického útlatku, tedy podněcování vzpoury a revoluce.

„Žádné rozlišení mezi útočnou a obrannou válkou není možné. Vlády v Berlíně a ve Vídni se v současném konfliktu snažily samy sebe ospravedlnit dokumenty o nic méně autentickými, než byly dokumenty předkládané vládami v Paříži, Londýně a Petrohradě.“ (*Mezinárodní anarchistický manifest*)

Na druhé straně vychází o rok později takzvaný *Manifest šestnácti*, který koncipovali společně Jean Grave a Petr Kropotkin a který mj. varuje před uzavřením míru mezi Francií a Německem za podmínek, které by znamenaly fakticky vítězství Německa. Vedle vyjádření lítosti nad tím, že německý lid neprojevil žádné známky odporu proti válce, zaznívá v manifestu jako hlavní poselství výzva bojovat proti německému agresorovi až do jeho konečné porážky.

„V našem nehlubším vědomí byla německá agrese hrozbou – která se nyní uskutečnila – nejen pro naše naděje na emancipaci, ale pro veškerý vývoj lidstva. Právě proto se my, anarchisté, my antimilitaristé, my nepřátelé války, my vášniví zastánci míru a bratrství mezi národy stavíme na stranu odporu a nemyslíme si, že bychom měli náš osud oddělit od osudu zbytku populace.“ (*Manifest šestnácti*)

Malatesta manifestu vyčítá otevřené odsunutí programu sociální revoluce do neurčité budoucnosti.

„... abychom se distancovali od našich kamarádů, kteří si sami myslí, že lze smířit anarchistické ideály a spolupráci s vládami a kapitalistickými třídami jistých zemí v jejich potyčce s kapitalisty a vládami některých jiných zemí.“ (Malatesta, *Provládní anarchisté*)

Roztržka v anarchistickém hnutí mezi tábory „intervencionalistů“ a „antimilitaristů“, kterou jsme pro zjednodušení převedli na spor mezi Petrem Kropotkinem a Erricem Malatestou, skončila sice převahou v táboře stoupenců anarchistických zásad, ale toto vyústění nelze považovat za přesvědčivé vítězství. Mnohem spíše tento spor odhalil palčivé otázky, které nadále hlodají v nitru anarchistického hnutí. Malatestova pozice se zdá být jasná a neotřesitelná: hájí zásady anarchismu, jeho hlavní principy, mezi něž patří internacionální solidarita a odpor vůči válce jakožto výrazu expanzivního úsilí kapitálu, dále nedůvěra vůči státu, nemožnost přidat se na jednu stranu ve válečném konfliktu vedeném kapitalistickými vládami.

dami. Nicméně ani Kropotkinův postoj není nějak výrazně v rozporu s jeho výkladem principů anarchismu: válka je pro něj totožná s německou agresivitou, být antimilitarista tedy v tuto chvíli znamená bojovat proti militarismu, proti jeho nejvýznamnějšímu proponentovi, proti Německu.

S Malatestou se tedy shodují v obecných zásadách – odpor k militarismu –, ale rozcházejí se v taktice, tedy jak konkrétně tento obecný postoj uskutečňovat. Jako kritiku je třeba připustit, že Kropotkin si někdy poněkud účelově přizpůsobuje aplikaci obecných zásad pro svou konkrétní potřebu. Malatesta zase trochu neprakticky nadřazuje lpění na abstraktních zásadách před možností nějaké praktické akce, byť by jen částečně splňovala požadavky zásad.

PŘE O UKRAJINU

Je jasné, že veškerá přirovnání v mnohém pokulhávají. I tak ale můžeme nalézt jisté paralely mezi sporem v rámci anarchistického hnutí ohledně první světové války a odlišnými postoji, které krystalizují ve vztahu k současné válce na Ukrajině.

Je také třeba konstatovat, že u některých anarchistických skupin nepřevládá jeden jediný postoj a že někteří anarchisté a anarchistky opatrně lavírují mezi oběma stěžejními.

Jednak je tu „striktně antimilitaristický tábor“, který bychom mohli přirovnat k tomu malatestovskému. Je charakteristické, že na první místo zpravidla staví kritiku NATO a tím tak nějak relativizují míru zavinění konfliktu Ruskem. Malatesta v textu *Anarchisté zapomněli na své zásady* píše: „... nemám o nic větší důvěru v krvavého cara, ani v anglickou diplomacii, utiskující Indy, podvádějící Persii a zabíjející búrské republikány, ani ve francouzskou buržoazii, masakrující domorodé obyvatelstvo v Maroku; a ani v tu belgickou, která dovolila zvěrstva spáchaná v Kongu a ještě z toho měla značné zisky...“

Tento tábor zpravidla relativizuje i případné vítězství obránců, tak jako Malatesta, když ve zmíněném textu napsal: „Vítězství Německa by podle mého názoru nepochybně znamenalo triumf militarismu a reakce, ale triumf spojenců by znamenal rusko-anglickou (to znamená knuto-kapitalistickou) nadvládu v Evropě a v Asii, nástup odvodů do armády a rozmach militaristického ducha v Anglii a klerikální, ba dokonce monarchistické reakce ve Francii.“ A pokračuje: „Věřím nicméně, že není příliš pravděpodobné definitivní vítězství ani jedné, ani druhé strany. Po dlouhé válce, nezměrných ztrátách na lidských životech i bohatství národů budou obě strany vyčerpány stejně, bude dojednán zdánlivý mír, aniž by byly vyřešeny sporné body, a my budeme za čas vystaveni nové, mnohem smrtelnější válce, než je ta současná.“

Zastánci prvního tábora vidí jako řešení sociální revoluci a odpor pracujících, i když takřka žádné revoluční hnutí ani na jedné straně neexistuje. Dělnické hnutí před první světovou válkou na tom bylo

v mnoha směrech lépe. Jak hřímá Malatesta: „Jedinou naší nadějí je revoluce; a protože si myslím, že vzhledem k současnému stavu věcí vzejde velmi pravděpodobně z poraženého Německa, z tohoto důvodu – a pouze z tohoto důvodu – si přeji, aby Německo bylo poraženo.“ Rolí anarchistů pak podle něj, jak stojí v *Mezinárodním anarchistickém manifestu*, je „i nadále hlásat, že existuje pouze jediná válka za osvobození: ta, která je ve všech zemích vedena utlačovanými proti utlačovatelům, vykořisťovanými proti vykořisťovatelům.“ V textu *Provládní anarchisté* pak dodává: „Válce se musí zabránit rozpoutáním revoluce nebo přinejmenším dosažením toho, že se vlády budou revoluce obávat. Síla či schopnosti, jež jsou k tomu zapotřebí, nyní chybí. Mír musí být vynucen rozpoutáním revoluce nebo přinejmenším hrozbou, že k ní dojde. Do dnešní doby na sílu či schopnosti k tomu stále čekáme.“

Na druhé straně je tu „tábor intervencionalistický“, který můžeme přirovnat k tomu kropotkinovskému, jenž se snaží spojit své ideály s pragmatickým postojem s cílem ubránění prostoru, v němž bychom mohli alespoň nějak dýchat a vést své boje, namísto totálního porobení okupanty. V *Manifestu šestnácti* se píše: „Navzdory válce a navzdory mrtvým bezpochyby nezapomínáme, že jsme internacionalisté, že si přejeme sjednocení všech národů a zmizení hranic. A právě proto, že si přejeme smíření všech národů, včetně národa německého, myslíme si, že je nutno klást odpor agresorovi, který představuje hrozbu zničení všech našich nadějí na osvobození.“

Slovy samotného Kropotkina se „anarchismus zaměřuje na každodenní boj“ a „anarchistické hnutí se obnovuje pokaždé, když obdrží nějakou praktickou lekci: odvozuje svůj původ z učení života samotného“. Anarchismus by měl být tudíž dynamický, umět reagovat a nabízet reálná řešení pro přítomnou situaci, nejen statická hesla a přísliby svobodné a samosprávné beztrždní společnosti.

Stejně jako si Kropotkin uvědomoval, co by znamenalo vyklidit německému agresorovi pole, uvědomuje si „intervencionalistický tábor“ dnes, co by znamenalo za prozpěvování antimilitaristických hesel přenechat prostor Putinovi a jeho vražedné imperiální politice. Podobně jako představa liberálně-kapitalistické Francie byla pro boj za sociální revoluci přijatelnějším prostředím než kapitalismus pod silně autoritářskou okupační správou, je i dnes přijatelnější představa Ukrajiny, se všemi jejími neduhy, než území pod vojenským jhem okupantů.

Ani u Kropotkina, ani dnes nejde o vzdání se myšlenek internacionalismu a antimilitarismu, svých ideálů a anarchistických principů. Jde o praktické jednání se zřetelem na oběti agrese, které když uvolníme svou nečinností prostor, učiní svět mnohem horším místem k životu a zastaví jakékoli emancipační snahy neprivilegovaných.

Podle článku Čestmíra Pelikána „Kropotkin, Malatesta a Manifest šestnácti“, který vyšel v *Existenci* č. 1/2021, zpracoval -kl-

**JE JISTÉ, ŽE SOUČASNÁ VÁLKA BUDE PRO VŠECHNY
NÁRODY VELKÝM PONAUCENÍM. NAUČÍ JE, ŽE VÁLKU
NEMOHOU VYBOJOVAT PACIFISTICKÉ SNY A ŽE VŠECHNY
DRUHÝ NESMYSLŮ O VÁLCE, KTERÁ JE TAK VRAŽEDNÁ
JAKO TA NYNĚJŠÍ, BUDOU V BUDOUCNOSTI NEMOŽNÉ.
NEMŮŽE BÝT VYBOJOVÁNA ANI TAKOVOU
ANTIMILITARISTICKOU PROPAGANDOU, KTERÁ BYLA AŽ
DOSUD VEDENA. TATO VÁLKA VYŽADUJE NĚCO HLUBŠÍHO.
PETR KROPOTKIN**

SPOLEČNĚ PROTI VÁLCE?

KAREL LUKEŠ

V rámci mezinárodního anarchistického hnutí jsou všichni proti válce. Jenže tento postoj není tak jednoznačný, a navíc si pod ním může každý představovat něco jiného. Jaký je obraz odmítnutí války v prohlášeních anarchistických skupin a jaká stanoviska se objevují v Česku?

Hned na začátek je třeba říci, že autor těchto řádek zastává jedno ze stanovisek, která se objevují, a po přečtení bude jistě každému zřejmé, jaké. Ačkoli se bude snažit představit škálu postojů, nebo spíše dva její póly, rozhodně nebude předstírat nezaujatost.

V předchozím textu jsme představili názorový rozkol, který se v mezinárodním anarchistickém hnutí objevil před první světovou válkou a během ní. Jde o paralelu, k níž budu částečně odkazovat i při zkoumání současných postojů anarchistů a anarchistek. Tehdejší spor by se dal zvlustrovanovat jako rozdělení do táborů stojících po boku Petra Kropotkina a Errica Malatesty. Zatímco první prosazoval realistický pohled na válečný konflikt a přikláněl se na stranu Dohody s cílem zamezit vítězství německého autoritářství, druhý ze zásady lpěl na striktním antimilitaristickém postoji a odmítnutí obou stran. V leccem se tomu současně postoje podobají.

HLASY Z UKRAJINY A RUSKA

Pokud nechceme být naprostými ignoranty, je třeba se v první řadě zajímat o postoje anarchistů a anarchistek na Ukrajině a v Rusku a klást sami sobě množství otázek, jako to udělali na webu CrimethInc. více než 20 dní před invazí: „Jak máme vzdorovat ruské agresii, aniž bychom hráli do karet USA a dalším mocnostem? Jak máme odporovat ukrajinským kapitalistům a fašistům, aniž bychom přímo či nepřímo potvrdili Putinův příběh na ospravedlnění invaze? Záleží obyčejným lidem na Ukrajině a v okolních zemích víc na životech, nebo na svobodě? A co když zde není jediným nebezpečím válka? Jak se vyhnout tomu, aby se naše hnutí redukovalo na stafáž etatistických sil, aniž bychom v době eskalujícího konfliktu skončili jako bezvýznamný element? Jak budeme během války pokračovat v organizování se proti všem formám útlaču, aniž bychom přijali stejnou logiku jako státotvorci?“¹

Právě web CrimethInc. se ukázal být jedním z mála anarchistických médií s globálním dosahem, který se nesnaží celou věc odbýt povrchním prohlášením či udílením rad, ale preferuje naslouchání anarchistům na Ukrajině a v Rusku, snaží se jít do hloubky, analyzuje tamější dění i podoby antiautoritářského hnutí a nechává čtenářům prostor pro utváření vlastních pohledů. A ty jsou důležité, protože jak dodávají, „pokud budeme váhání zaujmout nějakou pozici omlouvat tím, že je situace komplikovaná a na obou stranách jsou špatní lidé, budeme nést díl zodpovědnosti za masakr, který vyplyne“. Také jasně píšou: „Globální anarchistické hnutí však zatím není schopné lidem na Ukrajině nabídnout přesvědčivou alternativu k válce.“² Přesně to po zahájení invaze můžeme pociťovat z mnoha prohlášení, která nabízejí často vlastně jen hesla, která se tváří v tvář krvavé realitě na Ukrajině jeví jako naprosto vyprázdněná a bezobsažná.

Devět dní před invazí pak CrimethInc. v textu „Válka a anarchisté: antiautoritářský pohled na Ukrajinu“, který zveřejňujeme v této *Existenci*, přinesl zajímavou analýzu od ukrajinských anarchistů ohledně tamního hnutí. Ti mimo jiné konstatují: „Anarchisté na Ukrajině, v Bělorusku a v Rusku většinou přímo nebo nepřímo podporují ukrajinskou nezávislost. Je to proto, že i přes veškerou nacionální hysterii, korupci a velký počet nacistů vypadá Ukrajina ve srovnání s Ruskem a jím ovládanými zeměmi jako ostrov svobody.“ Zároveň v textu předjímají to, čeho žel budeme svědky ještě mnohokrát: „Hesla ‚Řekni ne válce!‘ nebo ‚Je to jen válka impérií, USA a Ruska‘ považujeme za neúčinná a populistická. Anarchistické

hnutí nemá na proces, kterým se konflikt zrodil a probíhá, žádný vliv, podobná prohlášení prostě nic nezmění.“²

Poté co Putin uznal Luhanskou a Doněckou lidovou republiku, tedy tři dny před invazí, vydali ruští anarchisté ze skupiny Autonominí akce na svém webu avtonom.ogr prohlášení, v němž odsoudili Putinovy „imperiální fantazie“. Zároveň deklarují: „Nechceme stát na straně žádného státu. Jsme anarchisté a jsme proti jakýmkoli hranicím. Ale jsme proti této anexi, protože ta pouze zakládá nové hranice a rozhoduje o ní autoritářský vůdce – Vladimir Putin. Jedná se o akt imperialistické agrese ze strany Ruska. Neděláme si iluze o ukrajinském státu, ale je nám jasné, že v tomto příběhu není hlavním agresorem – nejde o konfrontaci dvou stejných zel. Především jde o pokus ruské autoritářské vlády vyřešit své vnitřní problémy prostřednictvím ‚malé vítězné války a hromadění pozemků‘ [odkaz na Ivana III.].“³

Zato prohlášení Ruské sekce Mezinárodní asociace pracujících (KRAS) z 25. února působí oproti tomu jako z jiného světa: „Vládnoucí elity Ruska a Ukrajiny, podněcované a provokované světovým kapitálem, lačné moci a naparující se miliardami ukradenými pracujícím lidem, se střetly ve smrtícím boji. Za jejich hlad po zisku a nadvládě teď platí krví obyčejní lidé – takoví jako my.“ Vedle toho mluví také o „snaze vlád všech zemí odvést pozornost obyvatel od tyranie ‚sanitárních diktatur‘“. KRAS je jednou z mála anarchistických skupin, která operuje s tímto pojmem a koketuje s anti-vaxerským postojem. V prohlášení požadují „okamžité zastavení bojových akcí a odsun všech vojsk na hranice a dělicí linie“. Lidé v Rusku i na Ukrajině vyzývají: „Nejděte bojovat! Ani jediný rubl, ani jedinou hřívnou z našich kapes na válku! Stávkujte proti této válce!“

Ukrajinský online magazín Asmblea ke slovom od KRAS poznamenává, že nenabízí žádná skutečná doporučení a „že plně nepochopili globální příčiny tohoto pekla. Pokud je válka způsobena konkurencí na trhu s plynem, proč tedy Západ dosud nevalil embargo na dodávky ruských uhlavodíků? A kdo by odvedl pozornost od ‚sanitární diktatury‘ opatřeními, která jsou mezi obyvateli 100krát méně populární a pro ekonomiku 100krát nerentabilnější než jakákoli omezení covidu?“⁵

Dne 25. února se objevilo také prohlášení ruského kolektivu Anarchistický bojovník, který v minulosti kritizoval ukrajinský stát, že se nejedná „o pouhou válku mezi dvěma zhruba rovnocennými mocnostmi o přerozdělení sfér vlivu kapitálu... To, co se nyní děje na Ukrajině, je aktem imperialistické agrese: agrese, která v případě úspěchu povede k úpadku svobody všude – na Ukrajině, v Rusku a možná i v dalších zemích. A také zvýší pravděpodobnost, že válka bude pokračovat a přeroste ve válku globální.“ Přeji si porážku Ruska, protože ta „v současné situaci zvýší pravděpodobnost, že se lidé probudí, stejně jako se to stalo v roce 1905 [kdy vojenská porážka Ruska Japonskem vedla v Rusku k revoluci] nebo v únoru 1917 [kdy problémy Ruska v první světové válce vedly k ruské revoluci] – otevrou se jim oči a pochopí, co se v zemi děje. Co se týče Ukrajiny, její vítězství také otevře cestu k posílení demokracie zdola – koneckonců, pokud jí bude dosaženo, bude to jen díky sebeorganizaci lidu, vzájemné pomoci a kolektivnímu odporu. Ty by měly být odpovědí na výzvy, které před společnost stává válka.“ Logicky pokračují výzvou pro všechny, kdo „nejsou bezcitní, aby projevili solidaritu s ukrajinským lidem (ne se státem!) a podpořili jeho boj za svobodu proti Putinově tyranii.“ Jsou si vědomi, že anarchisté nemohou stát stranou: „Bylo nám dáno žít v historické době. Udělejme z této stránky dějin nikoli stránku ostudnou, ale takovou, na kterou můžeme být hrdí.“⁶

Již zmiňovaný web Autonomní akce 26. února uvádí: „Mezitím se ukrajinští anarchisté zapojují do územní obrany svých měst. Je to pro ně nyní těžší než pro lidi v Rusku, ale je to jedna a tatáž obrana. Je to obrana svobody proti diktatuře, síly vůle proti otroctví, normálních lidí proti pomateným prezidentům.“⁷

Ve výzvě „Zima končí, přichází jaro“ z 4. března Autonomní akce píše: „Odmítáme se podříditi ruské válečné cenzuře a otevřeně a jasně říkáme: tohle je válka. Dobyvačná válka, kterou vede armáda Ruské federace. Ukrajinci se okupantům úspěšně brání se zbraněmi v rukou, a my, kteří jsme teď v Rusku, nemůžeme jen nečinně stát stranou. Musíme ukázat sobě i světu, že jsme proti válce, že tuhle válku potřebuje jen Putin a jeho banda. Být proti válce je teď ten skutečný antifašismus.“ Naději pro sebe vidí v tom, co se aktuálně nabízí jako reálná možnost: „Kolaps putinského režimu může nastartovat osvobozovací procesy. Nepovedou samozřejmě okamžitě k anarchistickému ideálu, ale přinejmenším přestane být Rusko ve válečném stavu s celým světem i vlastním obyvatelstvem. Vlna změn může přinést šanci na skutečnou změnu politického systému směrem k velké decentralizaci, například zrušení prezidentského úřadu a přechod k parlamentní republice.“⁸

INTERNACIONÁLA ANARCHISTICKÝCH FEDERACÍ

Svá vyjádření k aktuální situaci vydaly také některé členské skupiny Internacionály anarchistických federací (IFA). Ačkoli jsme všichni antimilitaristé a odsuzujeme válku, je i v IFA vidět odraz různých přístupů. Na jedné straně vnímáme odmítnutí paušálně všech mocenských bloků a výzvy k neposkytování lidí a zdrojů pro válku, k budování internacionalistického antimilitaristického hnutí, které by podkopávalo morálku bojujících na obou stranách. Na straně druhé slyšíme apel na aktivní podporu obrany vůči Putinově agresi, odmítnutí nicneřešícího pacifistického ideologického řečnění tváří v tvář postupujícímu agresorovi a výzvy k budování internacionálního hnutí solidarity, včetně podpory anarchistických bojových jednotek.

Italská anarchistická federace (FAI) v prohlášení „O válce na Ukrajině – Proti vojenským misím v zahraničí, proti všem válkám! Posilme antimilitaristický boj!“ z 20. února, tedy ještě před zahájením invaze, pokračuje v dlouhodobé antimilitaristické kritice italského státu a poukazuje na to, že možný konflikt prohloubí už tak špatnou situaci pracujících v Evropě, která je dána snižováním reálných příjmů v důsledku zvýšení cen energií a základních životních potřeb a také snížení veřejných sociálních výdajů ve prospěch zvýšení výdajů na armádu.⁹ Prohlášením z 25. února FAI odmítá imperialismus soupeřících velmocí, opakuje teze z předchozího stanoviska a vyzývá k vytvoření silného antimilitaristického hnutí, které by zajistilo stažení italské armády z vojenských misí v zahraničí. „Jako anarchisté máme v úmyslu pozvednout prapor solidarity mezi vykořisťovanými třídami, a to bez ohledu na národnosti.“¹⁰ V pozvánkách na protiválečné demonstrace, které se konaly 26. února, je odsouzen útok Ruska na Ukrajinu. Jako by se ale nejednalo o ni: „Vlády Spojených států a Velké Británie, Evropské unie a Ruska souperí o moc se zbraněmi a armádami... Poté, co NATO dovedlo eskalaci s Ruskem ke střetu, využívá příležitosti ke konsolidaci a uzavření svých řad.“¹¹ Massimo Varengo se v článku „Proti válce, proti státům“ z 27. února na webu federálních novin *Umanita Nova* vrací ke starým planým slibům NATO, že nebude rozšiřovat své hranice, a plánu na mocenskou marginalizaci Ruska. Stejně tak upozorňuje na mocenské ambice Ruska a charakter tamějšího režimu a na rozložení ekonomické moci na Ukrajině a nacionalismem podmíněná příkoří vůči početnému neukrajinsky mluvícímu obyvatelstvu. „Za současnou krizi je v podstatě historie strukturálního násilí, militarismu a ekonomického útlačku.“ Když si klade otázku, co dělat, odpoví si frází („Jsme a zůstáváme internacionalisti, proti státům, proti kapitalismu, za sociální revoluci.“), cituje Bakuninovo pojetí státu a vyzývá k antimilitaristickým aktivitám na domácí půdě.¹² Neapolská skupina FAI „Francesco Mastrogiovanni“ se v textu „S utlačovanými ve všech válkách, proti všem pánům a vládám“, jenž vyšel 18. března, věnuje pokrytectví USA, EU i italského státu a v závěru hledá alespoň nějaké pozitivum plynoucí z krize: „Po riziku klimatické katastrofy nám obnovuje riziko války vedené atomovými zbraněmi umožňuje pochopit, jak je nyní rovnostářská a samosprávná společnost nejen široce žádoucí volbou v morálním smyslu, ale dnes také poslední nadějí na přežití lidského druhu.“¹³

V komuniké Sicilské anarchistické federace (FAS), které bylo zveřejněno 25. února, stojí: „Válečný oheň se vrátil, aby osvětlil oblohu

Evropy. Ukrajina, napadená ruskými vojenskými silami, truchlí nad svými prvními mrtvými. Militaristé rozšiřují své ambice a hrozí ještě krvavější odvetou... „Civilizovaná“ Evropa opět selhala ve svém poslání; státní diplomacie se ukázala ještě neefektivnější. Ti, kteří důvěřovali v mírové soužití mezi národy Evropy, kteří si mysleli, že už v ní není místo pro konvenční války, kteří naději na mírové řešení svěřili státní diplomacii, ti, kteří stále věří v dobrou vůli vládců a v účinnost modlitby, byli fakty krutě pokořeni. Dokud budou existovat zbraně a armády, budou se je snažit použít v oblecích a uniformách. Dokud budou existovat protichůdné vojenské aliance, bude hrozit možná atomová eskalace. Dokud bude převládat systém států, soutěž mezi nimi o vojenskou, politickou a ekonomickou hegemonii neustane. Dokud se nezbavíme falešných mýtů a ideologií smrti, bude prostor pro válečné štváče všeho druhu. Ale rozhořčení nestačí. Bojkotujeme válku, armády, generály a jejich komplice. Postavme se proti sankcím, které postihují ty nejchudší. Zavřeme zbrojní odvětví a vojenské základny... Solidaritu s obyvatelem, kteří se stali oběťmi války, s ruským i ukrajinským lidem, který je nucen se navzájem zabíjet. Podporujeme ruské anarchistické a pacifistické kamarády, kteří jsou poté, co v těchto hodinách vyšli do ulic proti válce, zatýkáni, bití a věznění Putinovou policií.“¹⁴

Kurdské anarchistické fórum v prohlášení „Žádnou válku, ale třídní válku“ z 25. února uvádí, že nejde o novou válku, ale jen o pokračování válek předchozích, a to jak proti původním národům, tak všech konfliktů v posledních dekáдах. Konstatuje zřejmou věc, že důsledky války padnou na pracující a další neprivilegované. „Z lekcí čerpaných z našich zkušeností víme, že války můžeme ukončit pouze jednotou, spoluprací, dezercí z bojových front a otočením zbraní proti palácům vládců.“¹⁵

Anarchistická iniciativa Lublaň 1. března píše: „Naše solidarita nemůže být se zeměmi, jejich armádami a vlajkami, které nyní poměrují své ničivé zbraně na Ukrajině, ani s válečnými prospěcháři, kteří cítí nové závratné obchody. Naše bezmezná solidarita se vztahuje na všechny, kdo trpí následky na všech stranách frontové linie. Jsme solidární se všemi, kdo pozvedají svůj hlas proti válce, a s těmi, kteří nedají svá vlastní těla k dispozici válečné mašinerii a právě pro svůj odpor se sami stávají terčem represí.“ Jako svůj cíl vidí vytvořit v atmosféře války „prostory antiautoritářského odporu proti všemu, co ji umožňuje a pohání. Pro začátek to znamená samosprávnou výměnu informací a názorů a organizování se tak, abychom poskytli praktickou solidaritu...“¹⁶

Anarchistická politická organizace (APO) z Řecka se drží také obecných antimilitaristických projevů. V krátkém prohlášení z 28. února uvádí: „Stojíme proti imperialismu, ruské vojenské invazi na Ukrajinu, zapojení Řecka do války, NATO a jeho plánům. Spojujeme svůj hlas se všemi, kteří protestují a bojují proti této válce. Válka, která vypukne a je vedena vládci, není válkou chudých plebejců... Jedinou perspektivou národů je třídní, sociální válka za svržení států a kapitalistické patriarchální moci, je to světová sociální revoluce za vybudování světa rovnosti, solidarity a svobody, bez vykořisťování člověka člověkem.“¹⁷ Ani v prohlášení k protiválečné demonstraci není přes volání po ukončení války jasné, jak by k tomu mělo dojít. Heslo „Solidarita lidu Ukrajiny – okamžitě ukončení ruské invaze a válečných konfliktů“ se sice pěkne, ale pokud jediným nabízeným „řešením“ je další heslo „Proti NATO, EU a jejich plánům, žádnou toleranci vůči jakémukoli zapojení Řecka, uzavření amerických základů – za blokování války“, pak to znamená jediné ponechání Ukrajiny napospas Putinovi.¹⁸

Bulharská anarchistická federace (FAB) se ve svém komuniké z 28. února staví „proti další válce zahájené jednou kapitalistickou vládou proti druhé. Jako vždy v této válce budou postiženi obyčejní lidé na obou stranách frontové linie, ať už zemřou kvůli nepřátelství, nebo v důsledku ještě hlubší chudoby. Dnes se Ukrajinci skrývají v metru a zběsile se snaží kontaktovat příbuzné v oblasti nepřátelských akcí. Až do věrejška to bylo součástí každodenního života obyvatel Luhanské a Doněcké oblasti, kteří žili pod palbou ukrajinské armády a vládou podporovaných polovojenských jednotek. Ani hrozba jaderné války a totální destrukce civilizace nemůže zastavit války organizované světovým kapitalismem. Zatímco liberální Západ roní krokodýlí slzy za Ukrajinu, nadále mlčky podporuje pohodlné zabíjení v Sýrii, Jemenu a jinde. Jediné, co je může zastavit, je zrušení moci v celém světě, kapitalistické, nacionalistické a jakékoli jiné. Je načase, aby všichni lidé na světě pochopili, že je čeká totéž, pokud se nespojí a neukončí veškerý útlak a moc ve světě. Jediná skutečná válka je proti vládnoucí třídě!“¹⁹ V dalších textech na svém webu se staví proti Kropotkinově volbě menšího zla a vyjadřují názor, že Ukrajina není o nic menším zlem, nebo vyzývají vojáky:

„Zatkněte své velitele! Vyberte si takové, kteří vás povedou proti supům v limuzínách.“

Iberská anarchistická federace (FAI) na svém webu vydala před invazí, konkrétně 20. února, prohlášení, v němž připomíná složitou historii Ukrajiny a k současnosti říká: „Ani dohody vytvořené za účelem snížení napětí na Donbasu, ani evropská diplomacie nedokázaly zmírnit tento dlouhý konflikt, v němž je v sázce příliš mnoho geopolitických, ekonomických, energetických a etnických zájmů. Zájmů, které staví proruské oligarchie proti těm proevropským nacionalistickým a uprostřed ponechávají ukrajinské pracující, kteří se musí učit žít v neustálé nejistotě mezi občanskou válkou, vojenskou okupací a bídou, kterou válka přináší.“ Prohlášení kritizuje španělský militarismus, vyjadřuje solidaritu s ukrajinskými pracujícími, odmítá vměšování NATO i Ruska, zahraniční okupaci a nacionalismus.²⁰ Vedle toho FAI na svém webu zveřejnila prohlášení frankofonní a české federace.

Frankofonní Anarchistická federace (FA) v prohlášení z 24. února mj. píše: „Tato situace byla naneštěstí předvídatelná. Rusko již prokázalo své imperialistické ambice, zejména v Gruzii v roce 2008, na Blízkém východě a nedávno v Africe. Po povstání na Majdanu v Kyjevě v roce 2014 Putin anektoval Krym a pomáhal proruským separatistům.“ FA se obává, „že jde pouze o začátek několikaletých válek či napětí mezi nejbohatšími zeměmi, které byly dosud ušetřeny exportem svých konfliktů jinam. Cílem je kontrolovat vzácné přírodní zdroje a zároveň vytvářet nacionalistické impulzy nostalgické po starých ‚imperiiích‘... Nárůst vojenských rozpočtů po celém světě je také významnou realitou.“ K roli anarchistů a anarchistek dodávají: „Anarchisté vždy bojovali proti nacionalismu a kapitalismu nesoucímu v sobě ‚vátku, jako mrak nese bouři‘, posilujícímu militarizaci a autoritářství států, zatímco neoliberální globalizace se chlubila tím, že přináší demokracii a mír... Náš boj za vybudování světa založeného na solidaritě, vzájemné pomoci a internacionalismu je potřebnější než kdy jindy. Pokud jde o situaci na Ukrajině, souhlasíme s výzvou našich ruských kamarádů k uskutečnění akcí, kdykoli je to možné a podle možností každého. Celosvětově také vyzýváme k boji proti kapitalismu, nacionalismu, imperialismu i armádě, které nás vždy tlačí k novým válkám. Jsme solidární s našimi kamarády na místě, kteří se rozhodli uprchnout nebo bojovat v ukrajinských milicích sebeobrany, ačkoli jsme si vědomi faktu, že krajně pravicové síly tam také působí již od roku 2014. Putinovo železné sevření Ukrajiny by znamenalo zničení anarchického hnutí v tomto regionu, jak je v posledních letech patrné z praxe v Rusku: mučení, věznění, popravy jsou avizovanou budoucností. Důsledky této války ponесou jako vždy ti nejchudší, bohatí posílí svou moc a své zisky, zejména ve vojenském odvětví. I když jsme pacifisté a jsme proti jakémukoli státu, ať už je jakýkoli, chápeme potřebu bojovat o přežití a bránit se útlaku.“²¹

Na webu časopisu britské Anarchistické federace (AF) *Organise!* vyšel text od Emmy Hayesové z 26. února, která konstatuje: „Síly imperialismu, militarismu a fašismu jsou opět na prahu Evropy.“ Invazi nepovažuje za „ruskou“, nýbrž za „invazi Vladimira Putina“, a dodává, že většina Rusů a Rusek s ní nechce mít nic společného. Obyčejní lidé, včetně anarchistů, se v Rusku účastní protestů, a mladí vojáci často nechápou, co se vlastně děje. Na ukrajinské straně vyzdvihuje potřebu postavit se agresorovi s poselstvím „Neprojdou!“ Zmiňuje odkaz Nestora Machna a oceňuje zapojení ozbrojených anarchistů, kteří nebojují „za ochranu ukrajinského státu, ale za ochranu ukrajinského lidu a ukrajinské společnosti“. Poukazuje na platnost antimilitaristického poselství a na potřebu třídního boje, avšak dodává: „To neznamená, že jen krčíme rameny, mumláme, obě strany jsou špatné“ a ignorujeme skutečné utrpení, které pociťuje východní Evropa.“ Je zřejmé, že k ukončení války je třeba, aby povstali lidé v Rusku a svrhli diktátora, stejně jako povstali lidé na Ukrajině, aby se mu postavili na odpor.²² Londýnská anarchistická federace píše: „Tváří v tvář této katastrofě se naše solidarita obrací ke všem našim ukrajinským kamarádům. Ukrajínští anarchisté jsou nyní nuceni se rozhodnout, zda budou bojovat proti ruskému imperialismu a riskovat, že budou zataženi do praktické podpory nacionalistických a militaristických institucí, proti nimž se všichni anarchisté staví, nebo se pokusí postavit se proti všem vojenským akcím a riskovat, že lidem na Ukrajině bude nucen loutkový stát, jenž bude s největší pravděpodobností mnohem horší než současný ukrajinský stát. Nezávidíme těm, kteří musí učinit tuto volbu, a nebylo by nám příjemné vynášet soudy nad některým z našich kamarádů za jakoukoli volbu. Přejeme vám všem hodně štěstí.“²³

Česká Anarchistická federace vydala krátce po zahájení invaze ruských vojsk na Ukrajinu prohlášení, v němž se zabývá povahou

Putinova režimu, pokrytectvím „demokratického Západu“, bezprostředními požadavky na západní vlády, včetně podniknutí veškerých kroků na urychlené ukončení invaze, a úkoly anarchického hnutí. Jde o jedno z mála komuniké, které se zabývá reálnými návrhy řešení. Celé znění si můžete přečíst v této *Existenci*.

IFA: HLEDÁNÍ SPOLEČNÉHO JMENOVATELE

Výbor pro vztahy Internacionály anarchických federací (CRIFA), který se sešel ve dnech 19.–20. března v Marseille, mimo jiné projednával záležitosti týkající se probíhající války na Ukrajině. Přestože mezi členskými federacemi existují různé názory na některé body, jak je vidět z výše uvedených prohlášení, domluvily se na pokračování v další konstruktivní diskusi. Z debaty vyplynula společná stanoviska, která byla sesumírována do kompromisního prohlášení nazvaného „Proti válce, za globální solidaritu“:

„Odsuzujeme zločinnou agresi vůči Ukrajině, kterou realizuje ruská vláda, spolu se vším militarismem, a vyjadřujeme solidaritu s utlačovanými lidmi na obou stranách hranice, prosazujeme aktivní pomoc obětem konfliktu, uprchlíkům, dezertérům a vězňům na obou stranách této války, i v případě jejího potenciálního rozšíření. V kontextech, ve kterých naše jednotlivé federace působí, musíme odkrýt a odmítnout roli NATO, USA a EU při vytváření předpokladů pro to, aby ruský stát mohl zaútočit na svého slabšího souseda za spoluúčasti své loutky, Běloruska. Odsuzujeme vzestup autoritářství po celém světě, jehož jsme v posledních letech svědky a který zapříčinil rostoucí roli armád ve veřejných politikách. Za současné situace zvláště zdůrazňujeme rozvíjející se militarizaci společnosti v kontextu rostoucího přezbrojování v celé EU, uprostřed všeobecného volání po evropské armádě, a to na úkor sociálních výdajů.

Chudí a utlačovaní lidé ve světě ve válkách vždy prohrávají. Stali se potravou pro děla a byli vykořeneáni ze svých domovů a v důsledku této války čelí chudobě a nemocem. Globální šéfové zároveň pokračují v práci na kontrole světových zdrojů. Stojíme proti globálnímu kapitalismu a nacionalismu, které jsou příčinami válek. Místo toho musíme bojovat třídní válku, čelit válečnému průmyslu a veřejným výdajům na válku a celé logice války a podporovat širší horizontální mobilizaci pracujících a kolektivů.

Stejně tak zdůrazňujeme nebezpečí, že se dopustíme chyby při obraně „našeho“ národa nebo „naší“ země, vyzdvihujeme naše protinacionalistické a defetistické/odmítavé pozice, protože náš nepřítel je v „naší“ zemi a je to „naš“ národní stát a národní buržoazie. Místo toho se snažíme budovat solidaritu mezi všemi pracujícími a upozorňujeme na globální charakter kapitalistických států.

Stvrzujeme naše historické hodnoty internacionalismu, solidarity a globálního přibuzenství napříč hranicemi, zdůrazňujeme náš odpor ke všem zločinům a masakrům spáchaným kapitálem a státem, od genocidy černých a domorodých obyvatel, která v současné době pokračuje v Brazílii, Latinské Americe a na celém globálním Jihu, až po ničení životního prostředí, jež koresponduje s logikou států, zisku a trhů, které ohrožují samotný život naší planety.

V neustávající válce utlačovatelů proti utlačovaným vidíme zhoršování životních podmínek chudých lidí po celém světě v důsledku pandemie a regionálních válek, které začaly v posledních letech, či v důsledku rostoucích nákladů na základní komodity kvůli výdajům na zbrojení v rámci válečné ekonomiky. Zvláště zdůrazňujeme tragédii migrantů, marginalizovaných a rasizovaných lidí, kterým jsou upírána ta nejzákladnější práva, a stojíme po boku těch posledních, zapomenutých, diskriminovaných, proti státům, kapitalismu, fašismu, rasismu, patriarchátu a vykořisťování.“

DALŠÍ POSTOJE VE SVĚTĚ

V neděli 13. března se vydaly zapatistické komunity na pochod, aby požadovaly ukončení všech kapitalistických válek, které probíhají na naší planetě. S kuklami a transparenty vyšli příznivci Zapatovy armády národního osvobození (EZLN) demonstrovat do měst jako San Cristobal de las Casas, Yajalón, Palenque, Ocosingo, Las Margaritas či Altamirano. Poukázali na to, že války probíhají nejen na Ukrajině, ale také v Palestině, Kurdistanu, Sýrii, proti lidu Mapuche a proti všem původním národům světa.²⁴ K situaci na Ukrajině vydalo 2. března vedení EZLN prohlášení, které se staví proti pokrytectví Západu, ale také zdůrazňuje, že je důležité naslouchat našim kamarádům a kamarádkám v Rusku a na Ukrajině, a na základě toho také v závěru vyzývá k podpoře lidí bránících se Putinově invazi na

obou stranách rusko-ukrajinské hranice: „Místo toho, abychom spoléhali na to, co šíří média a sociální sítě obou stran a co prezentují jako zprávy nebo analýzy, jež dělají náhle přemnožení odborníci na geopolitiku a nostalgici po Varšavské smlouvě a NATO, rozhodli jsme se hledat a ptát se těch, kteří jsou na Ukrajině a v Rusku – stejně jako my tady – zapojení do boje za život... Naši přátelé, kteří tam vztyčují anarchistickou vlajku svobody, říkají jasně: Ti, kteří se brání, jsou na Ukrajině i na Donbase, a bouří se i ti, kteří pracují a chodí po ulicích a polích Ruska. V Rusku jsou lidé zatýkáni a bití kvůli protestům proti válce. Na Ukrajině jsou vražděni ruskou armádou. (...) Naši povinnosti je podporovat je, jak nejlépe umíme. Slovem, obrazem, melodií, tancem, zdviženou pěstí nebo objetím, které i ze vzdálených geografických oblastí poskytnou podporu, jež pozvedne jejich srdce. Odolávat znamená vytrvat a zvítězit. Měli bychom tyto spojení podpořit v jejich odporu, což znamená v jejich boji za život. Dlužíme to jak jim, tak sami sobě. (...) Vyzýváme k finanční podpoře odboje na Ukrajině. (...) Bez falešných záminek křičíme a vyzýváme ostatní, aby křičeli a žádali: Pryč s ruskou armádou z Ukrajiny!“²⁵

Oproti tomu mnohá anarchistická prohlášení o naslouchání ruským a ukrajinským anarchistům a anarchistkám vůbec nehovoří. Odsuzují obě strany konfliktu jako rovnocenné. V praxi tedy invazní armádu i obranu Ukrajiny. Válku vidí prostě jako konflikt imperiálních mocností, kde na jedné straně jsou NATO (USA a EU) a na druhé Rusko. Takové je například komuniké „Proti militarismu a válce: Za sebeorganizovaný boj a sociální revoluci“ na webu anarkismo.net podepsané 18 skupinami, jehož sdělení se skrývá za heslem: „Ani NATO, ani Moskva!“²⁶

Britští anarchisté z AF si stejně jako my všímají rozdílů postojů v rámci anarchistického hnutí ve východní Evropě, které zpravidla praktikuje aktivní solidaritu, a na Západě, kde častý postoj obě-strany-jsou-stejně a žádnou-válku-jen-třídní-válku vede k alibistické nečinnosti a omílání prázdných hesel.²⁷

Asi nejrozhročenější reakci vyjádřila ve svém komentáři „Seru na levicový westplaining“ Zosia Brom na webu novin *Freedom*, který věnovala západní levici a částečně i některým anarchistům. „Některí z mých přátel, většinou ze střední a východní Evropy, se chtějí podělit o své starosti, organizují podpůrné sítě, vybírají peníze, vydávají průvodce, jak uprchnout z Ukrajiny, v mnoha jazycích, vaří, vozí vystrašené a vyčerpané lidi do míst, kde našli dočasné ubytování. (...) Někteří čelí velmi reálné možnosti, že se brzy ocitnou v boji. Někteří se obávají o svou rodinu, která je momentálně ve válečné zóně, jiní jsou v této válečné zóně sami. Všichni jsou naštvaní. Všichni jsou smutní do té míry, že je nepravděpodobné, že byste to [na Západě] pochopili. (...) Částečně proto, že většina z vás má zcela jinou zkušenost s historií, protože trávíte své životy v dominantní zemi. Částečně proto, že nejste ochotní naslouchat. Prostě je pro vás nepohodlné přijmout myšlenku, která nezapadá do vašeho již zavedeného pohledu na svět, a přiznat si to, hluboko uvnitř si většina z vás myslí, že vaše nápady a vaše koncepty jsou lepší a legitimnější. Západní výjimečnost je červ ve vašem mozku. (...) Vaše neznalost problematiky Ruska a zbytku světa dříve za železnou oponou je, upřímně řečeno, udivující, překvapivá a nedostatek zvědavosti ostudný. (...) Tolerujete obří portréty Stalina a Maa na prvomájových pochodech... Ve vašich hlavách jsou NATO a další západní organizace vždy na špatné straně a vždy jsou pachatelé všeho špatného v tomto světě... ale kdo by se obtěžoval, když máte takové intelektuální postavy jako Noam Chomsky s jeho hanebnými, relativizujícími postoji, které vám říkají, co si máte myslet. (...) Nejsme fanoušky NATO a můžeme se s vámi shodnout na mnoha a mnoha důvodech, proč ho kritizovat. Ale když říkáte ‚Fuck NATO‘ nebo ‚Konec expanzi NATO‘, slyším, že se nestaráte o bezpečnost a blaho mých východoevropských přátel, rodiny a kamarádů. (...) Mluvíte o tom, jak si přejete zastavit ‚rozšiřování NATO‘, ale ve skutečnosti nezmiňujete, co přesně by bylo schůdnou alternativou k tomu. Jen to ukazuje vaše privilegium... Napadlo vás zeptat se nás, co si o tom myslíme? ... jste zbabělci! A když jste zbabělci, jediná sebeucta, kterou můžete mít, je nějaká morální ctnost nebo nadřazenost.“²⁸

Přesto nalezneme na Západě také nemálo vyjádření, která vyslovují jasnou podporu napadené zemi. Například španělské anarchosyndikalistické odbory CGT 1. března prohlásily: „Tváří v tvář tomuto stavu věcí nemůže anarchosyndikalistické hnutí zůstat pasivní. Invaze vedená Putinovou vládou, která bombarduje ukrajinské civilní obyvatelstvo, je zločinem z hlediska mezinárodního práva, ale musí být zločinem i pro každého, kdo si váží života. Je objektivním faktem, že není co rozmyslet ani kontextualizovat. (...)

CGT požaduje příměří, okamžité zmrazení všech vojenských operací Putinových vojsk, jakož i zastavení postupu vojsk proti ukrajinskému obyvatelstvu. (...) Požadujeme otevření humanitárních koridorů, které mohou zásobovat válkou nejvíce postižené obyvatelstvo, a to jak pro umožnění vstupu potravinové a další materiální pomoci, tak pro umožnění dobrovolného odchodu každému, kdo o to požádá, včetně dezertérů na jakékoli straně fronty.“²⁹

Někteří běloruští antiautoritáři se zapojili do bojových jednotek na ukrajinské straně. Odrazení ruské invaze by pro ně znamenalo oslabení Lukašenkovy pozice, a tím pádem zvýšení šancí na jeho odstranění. Polští anarchisté z Rozbratu, podobně jako česká AF, přímo odkazují na projekt Operation Solidarity i na bojové skupiny Výboru odporu. Některé polské skupiny tamější volné Anarchistické federace podepsaly spolu s množstvím levicových skupin z celého světa prohlášení „Ne válce, za transnacionální politiku míru“, které se drží stylu všechny-strany-jsou-stejně a požaduje, „aby byla okamžitě ukončena všechna vzájemná vojenská a ekonomická odvetná opatření“, prakticky tedy přenechání Ukrajiny Putinovi.³⁰

POSTOJE ANARCHISTŮ A ANARCHISTEK V ČR

V Anarchistické federaci převládá postoj, že je potřeba zabránit Putinově invazi, přitom neidealizovat ukrajinský stát, mít na paměti pokrytecké postoje Západu a zabývat se konkrétními požadavky, které bude nutné řešit bezprostředně po skončení konfliktu, popřípadě už během něj. Více k tomu na dalších místech této *Existence*.

Naši přátelé ze skupiny K115 zveřejnili poslední jmenované prohlášení „Ne válce, za transnacionální politiku míru“, avšak nepodepsali se pod něj.

Anarchopacifistická skupina VAP se na svém blogu nijak nevyjádřila. Je otázka, zda vůbec ještě reálně existuje.

Ostravská anarchistická federace vydala úvahu o pokrytectví Západu: „Úsměvné však je, když se západní státy sdružené v NATO začnou pohoršovat nad kroky Ruska, které si v ničem nezadají s kroky ‚demokratických zemí‘.“³¹ Přesto se vyjádřila v reportáži z protiválečné demonstrace v Ostravě: „Anarchisté vyzývají všechny, aby proti válce bojovali všemi prostředky. Solidarita neprivilegovaných je nejsilnější zbraní, kterou proti válkám mocných máme. Zároveň je třeba konfrontovat ty, kteří otevřeně vyjadřují podporu fašistické politice Vladimíra Putina.“³²

Tématu války se věnuje historický spolek Zádruha formou zveřejňování fragmentů z antimilitaristické historie dělnického hnutí. Společně s Odborovým svazem Iniciativa pracujících (OSIP) pak realizoval prodej benefičních placek a triček „Ne válce!“, jehož výtěžek směřuje anarchosyndikalistické skupině v Rusku a skupině Assamblea na Ukrajině.³³

OSIP také přinesl překlady prohlášení k válce od různých zahraničních odborových svazů. Ve vlastním prohlášení zveřejněném 5. března uvádí: „Nesmíme dopustit, aby se z lidí, kteří museli opustit své domovy před válkou nebo kvůli perzekuci Putinova režimu, staly levné lidské zdroje pro domácí a zahraniční šéfy. Musíme jim podat pomocnou ruku a organizovat se společně proti šéfům v odborovém hnutí.“³⁴ V textu „Proč být antimilitaristou/kou? aneb odpověď pracujících a mládeže na válku!“ pak OSIP agituje: „Antimilitarismus není projevem slabosti, natož zbabělosti, ale síly ducha a svědomí, že nebudeme hrát jejich hru na vojáčky, nebudeme vrahy svých bratrů a sester! Pravým hrdinstvím je odmítnout válku! Pomoci těm, co před válkou utíkají, a nejen ženám a dětem, ale i mužům, co odmítají umírat a stát se vrahy. Hrdinstvím je odmítnout rozkaz vůdců jít do války, rukovat. Hrdinstvím je složit zbraně a dezertovat. Hrdinstvím je protestovat proti válce, zastavit politiky ve vedení války: demonstracemi, generální stávkou, sabotováním válečné výroby a obchodu, odstraněním vládců od moci, vzpourou, sociální revolucí.“ Postavit se se zbraní okupační armádě hrdinstvím zjevně není. A jelikož „současnou válku i hrozbu budoucích válečných tažení může zastavit jen silné emancipační hnutí pracujících a mládeže, které s sebou zároveň nese vizi sociálně spravedlivého uspořádání společenských a ekonomických vztahů“,³⁵ může si Putin a jakýkoli jiný agresor tropit, co chce, jelikož takové emancipační hnutí, které by mělo masový rozsah schopný zastavit válku, zde rozhodně není.

Skupina Kolektivně proti kapitálu, k níž nás vážou přátelské vztahy, vydala 10. března analýzu, ve které realisticky konstatuje, že je povinností „všemi dostupnými prostředky, ty jsou však dnes velmi slabé, podporovat ozbrojené demokratické hnutí, aby se emancipo-

valo od symbolického poručnictví zkolabovaného ukrajinského státu. Snažit se obracet na proletářskou složku onoho hnutí, velmi velkou většinu mezi dobrovolníky včetně těch, kteří se do země vrátili z práce v zahraničí, aby svůj odpor ukotvila k obraně vlastních zájmů proti svému státu i šéfům, kteří při první příležitosti rychle převléknou kabáty. (...) Dokud nedojde uvnitř lidového odporu k třídní polarizaci, není na pořadu dne vyzývat k vytváření brigád proletářských bojovníků za sociální revoluci. Takové výzvy mohou mít smysl jediné tehdy, když mají spodní společenské třídy vlastní politický plán a své vlastní ozbrojené struktury, které jsou politicky i vojensky odlišné od lidového odporu.“ Také si všímají, že „rozklad revolučního defétismu v pacifismus je dnes vyjádřen odmítnutím kritické podpory odporu s pomocí klasického prohlášení, že obě válčící strany jsou stejné. (...) Tato politika přispívá k politickému odzbrojení proletariátu a v rámci současné války na Ukrajině de facto ratifikuje ruskou politiku anexí a zkázy.“³⁶

CO VLASTNĚ CHCEME?

Všichni anarchisté a anarchistky bezesporu ví, co nechtějí. Nechtějí válku, nechtějí, aby lidé zbytečně umírali. Nechtějí kapitalismus, nechtějí stát, nechtějí společnost rozdělenou na třídy.

Co ale chtějí ve vztahu k dění na Ukrajině? To by si měl asi každý zodpovědět sám pro sebe.

Chci, aby neprivilegovaní lidé na Ukrajině měli alespoň nějaké svobody a prostor, v němž by mohli bojovat za jejich rozšiřování, nebo se mají podvolit okupantům a o tento prostor se připravit? Jsem ochoten připustit, že tento prostor bude muset být obhájěn se zbraní v ruce? Zajíímají mě vůbec postoje a přání obyčejných lidí na dobývaném území, nebo je mi přednější pohodlně narysovaný ideologický postoj? A jsou vůbec skuteční lidé víc než ideologie? Jsem schopen brát anarchismus jako dynamickou ideu, nebo je pro mě statickou, jednou provždy danou veličinou, která ale kvůli tomu nedokáže reagovat na aktuální potřeby? Nenapomáhám náhodou zlu, když se mu aktivně nestávím? Je vůbec přípustné klást rovnítko mezi agresora a bránící se obětí? Budou mě brát ti pracující, kterými se ve svých prohlášeních tak oháním, vůbec vážně, když jim místo reálných řešení nabídnu jen seznam hesel a navrch přidám povídání o sociální revoluci, pro niž ale nejsou žádné objektivní předpoklady?

Odkazy:

¹ <https://crimethinc.com/2022/02/03/ukraine-between-two-fires-anarchists-in-the-region-on-the-looming-threat-of-war>

² <https://cs.crimethinc.com/2022/02/15/war-and-anarchists-anti-authoritarian-perspectives-in-ukraine>

³ <https://cs.crimethinc.com/2022/02/22/against-annexations-and-imperial-aggression-a-statement-from-russian-anarchists-against-russian-aggression-in-ukraine>

⁴ <https://aitrus.info/node/5921>

⁵ <https://a2day.org/ot-tovarishhej-iz-harkova/>

⁶ <https://cs.crimethinc.com/2022/02/26/russian-anarchists-on-resisting-the-invasion-of-ukraine-updates-and-analysis>

⁷ <https://avtonom.org/news/sumerki-pered-rassvetom-trendy-poryadka-i-haosa-epizod-43-26-fevralya>

⁸ <https://avtonom.org/news/nastupaet-vesna-vyhodite-na-ulicy-protiv-voyny>

⁹ <https://umanitanova.org/sulla-questione-ucraina/>

¹⁰ <https://umanitanova.org/ucraina-tutte-le-guerre-contro-di-noi-noi-contro-tutte-le-guerre/>

¹¹ <https://umanitanova.org/event/manifestazioni-contro-la-guerra/>

¹² <https://kumunal.org/teksti/685-vase-vojne-nasi-mrtvi>

¹³ <https://umanitanova.org/con-gli-oppressi-di-tutte-le-guerre-contro-ogni-padrone-e-governo/>

¹⁴ <https://fasiciliana.noblogs.org/?p=682>

¹⁵ <https://i-f-a.org/wp-content/uploads/2022/03/No-war-but-the-class-war-by-KAF-Englishkurdish.pdf>

¹⁶ <https://komunal.org/teksti/685-vase-vojne-nasi-mrtvi>

¹⁷ <https://landandfreedom.gr/el/agones/714-paremvasi-stin-vouli-omada-enantia-stin-patriarxia>

¹⁸ <https://landandfreedom.gr/el/agones/741-apo-topikos-syntonismos-athinas-antipolemiki-sygkentrosi-sav-26-3-propylaia>

¹⁹ <https://www.anarchy.bg/>

²⁰ <https://federacionanarquistaiberica.wordpress.com/2022/02/20/internacionalante-la-escalada-militar-la-tension-y-el-posible-conflicto-belico-en-ucrania/>

²¹ <https://monde-libertaire.net/index.php?articlen=6255>

²² <https://organisemagazine.org.uk/2022/02/28/слава-маховиці-international/>

²³ <https://organisemagazine.org.uk/2022/03/05/on-the-russian-federations-invasion-of-ukraine-statements/>

²⁴ <https://www.sopitas.com/noticias/ejército-zapatista-liberación-nacional-marcha-contra-guerras-ucrania/>

²⁵ <https://enlacezapatista.ezln.org.mx/2022/03/03/no-habra-paisaje-despues-de-la-batalla/>

²⁶ <https://www.anarkismo.net/article/32552>

²⁷ <https://organisemagazine.org.uk/2022/03/12/ukraine-the-anarchist-response-statements/>

²⁸ <https://freedomnews.org.uk/2022/03/04/fuck-leftist-westplaining/>

²⁹ <https://cgt.org.es/frente-a-la-barbarie-de-putin-pasos-para-conquistar-la-paz/>

³⁰ <https://federacja-anarchistyczna.pl/2022/03/02/nie-dla-wojny-za-ponadnarodowa-polityka-pokoju/>

³¹ <https://oafed.noblogs.org/post/2022/02/23/valka-na-ukrajine-a-zapadni-pokrytectvi/>

³² <https://oafed.noblogs.org/post/2022/02/26/ostava-anarchiste-proti-valce/>

³³ <https://osip.cz/podekovani-za-projevenou-solidaritu/>

³⁴ <https://osip.cz/prohlaseni-osip-proti-valce-a-za-mezinarodni-solidaritu-pracujicich/>

³⁵ <https://osip.cz/proc-byt-antimilitaristou-kou-aneb-odpoved-pracujicich-a-mladeze-na-valku/>

³⁶ <https://mouvement-communiste.com/documents/MC/Leaflets/BLT2203CZvG.pdf>

NEBOJUJEME ZA UKRAJINSKÝ STÁT, ZKORUMPOVANÉ POLITIKY NEBO VELKÝ BYZNYS. NÁŠ BOJ JE ZAMĚŘEN PŘEDEVŠÍM NA OCHRANU LIDÍ PŘED ZVĚRSTVY RUSKÉ DIKTATURY. A VĚŘÍME, ŽE KAŽDÝ ANARCHISTA Z BĚLORUSKA, UKRAJINY ČI RUSKA BY MĚL NYNÍ VYNALOŽIT VEŠKERÉ MOŽNÉ ÚSILÍ V BOJI PROTI PUTINOVU FAŠISMU.

ROZHOVOR: OPERACE SOLIDARITA NA UKRAJINĚ

161 Crew hovořili koncem března s jedním ze zakladatelů ukrajinské anarchistické iniciativy o jejich projektu, globální solidární reakci antiautoritářů a působení ve válečné zóně.

Nejprve ti chci poděkovat, že sis našel čas na zodpovězení několika otázek. Můžeš nám trochu přiblížit, co je to Operace Solidarita?

Operace Solidarita (OpSol) je dobrovolnická iniciativa a nyní i organizace, kterou založili libertiništní socialisté a anarchisté na Ukrajině těsně před novou eskalací a současnou rusko-ukrajinskou válkou. Zaměřujeme se na čtyři obecné oblasti:

1. podporu kamarádů (antiautoritářských aktivistů, levičáků, antifašistů) v ozbrojeném boji proti okupaci;

2. pomoc při přesídlení kamarádů a kamarádek a jejich příbuzných;

3. záchranu společenství aktivistů a aktivistek, které jsme vytvářeli od roku 2014;

4. pomoc ostatním způsobem, který potřebují a který můžeme poskytnout.

Jsmo síť různých lidí, které spojilo společné nebezpečí, názory, záměry a perspektivy.

Zdá se, že anarchistická a antifašistická hnutí po celém světě docela dobře reagují na potřeby kamarádů na Ukrajině a uprchlíků, kteří utíkají před válkou. Není tato podpora nedostatečná?

Nečekali jsme, že vaše podpora bude tak obrovská. Je to pro nás úžasná a inspirující věc! Ale OpSol má za cíl dostat se do povědomí nejen politických hnutí a kamarádů, ale i širších mas. Potřebujeme jejich podporu, abychom mohli efektivněji dosáhnout našich obecných cílů a budovat dobré politické perspektivy v blízké budoucnosti. Válka skončí a my budeme muset vybudovat hnutí.

Čeho už Operace Solidarita dosáhla v prvních týdnech války?

Zorganizovali jsme dva skladovací prostory v Kyjevě a na západní Ukrajině spolu s logistickými řetězci a trasami, a to s nulovými počátečními zkušenostmi v této oblasti. Jen na Ukrajině máme asi 30 lidí, kteří se zapojili jako dobrovolníci a budují komunikační síť a zásobovací řetězec. Podíleli jsme se na více než pěti karavanách při přepravování vybavení a humanitární pomoci. Naše sociální média oslovila více než 50 000 lidí a zhruba za týden nám přibýlo přes 5000 sledujících na různých sociálních sítích. Není to mnoho, ale nikdy předtím jsme neměli takové výsledky, a samozřejmě také máme prostředky k růstu.

A ano, Facebook/Meta je na nic. Je to noční můra číslo jedna mezi sociálními sítěmi vůbec.

Můžeš nám říct něco víc o anarchistech a antifašistech zapojených do ozbrojeného boje proti Putinově invazi? Víme, že existuje Výbor odporu (VO), můžeš nám o něm říct něco víc? Bojují kamarádi i na jiných místech než v Kyjevě?

O základech VO a jeho souvislostech těsně před eskalací konfliktu si můžete přečíst v článku „Válka a anarchisté“ [na straně 14].

Byli lidé, kteří se rozhodli chopit zbraní, aby ochránili sebe, své přátele a rodiny, naše společné úspěchy a náš způsob života. Někteří zahraniční kamarádi byli překvapeni, či se dokonce rozčilovali, že jsme se na Ukrajině postavili na odpor, chopili se zbraní a bránili se. Ukrajinský stát nás neokouzluje (je spíše neoliberalní než nacistický nebo silně autoritářský) – nese s sebou spoustu problémů, jako je oligarchický systém, korupce, ničení sociálních jistot, policejní a nacistické násilí atd. Zároveň je Ukrajina prostorem relativně nízké státní kontroly, která sice na jedné straně roste, ale na druhé straně je to prostor pro povstání progresivních sociálních sil.

Takže se bráníme, protože je to otázka naší budoucnosti (fyzické i politické). Pokud Rusko zvítězí, vše progresivní, co jsme získali sociálním bojem, bude znásilněno, pošlapáno a zničeno. Stačí sledovat, co Putin dělá vlastnímu lidu a také našim kamarádům, jako například v kauze „Síť“. Vidíme docela zajímavou a smutnou podobnost s občanskou válkou, která se odehrála před sto lety na Ukrajině. S upomínkou na Nestora Machna a jeho boj se silným politickým a etickým jádrem se kamarádi rozhodli postavit a bojovat proti okupaci, a tak se označili jako VO. I v Bělorusku a Rusku existuje spousta lidí, kteří touží po svržení vlastních diktátorů, aby zlepšili sociální systém a své životy. A ano, jsou kamarádi, kteří bojují v různých městech Ukrajiny – ti jsou také součástí VO.

Co bys vzkázal těm, zejména západním levičákům, kteří vás kritizují za to, že jste se postavili se zbraní v ruce proti Putinově invazi, nazývají vás anarcho-NATO apod.?

Navštivte nás! Přijďte do Charkova, Mariupolu. Nebo třeba do Kyjeva. Podívejte se na situaci na vlastní oči a udělejte si o ní jasný obrázek. Nemůžete sedět doma a čekat, až nepřítel obsadí vaše město, abyste mohli říct: „Dobře, teď je čas klást odpor.“ Nemůžete sedět doma a nic nedělat, když na vaše ulice a hlavy padají bomby – protože zemřete a přijdete o všechno. Nemůžete teď sedět a psát na Twitteru, pokud máte nějaké politické plány a perspektivy, protože je to lidová válka, a zatímco vy sedíte, jiní, obyčejní lidé, jako vaši sousedé, jsou v ulicích.

Stavějí barikády, berou do rukou zbraně, kladou odpor. Nemůžete sedět a dělat své každodenní věci, protože byste přišli o všechny své zážitky, rodinu, přátele, kamarády, o všechny ty krásné i špatné chvíle, které vás kdy potkaly. Nakonec ztratíte svůj život. Nechceme zemřít, nechceme utéct, nechceme se podřídit, nemáme takové privilegium. Jsme kurevsky našťvaní a chceme svobodu!

A chci říct, že pokud prohrajeme, evropské země budou další na řadě. Všimněte si proruských politiků a aktivistů ve svých zemích (zejména „rudých“).

Kremelská propaganda hodně mluví o Azovu, o tom, jak je celá Ukrajina nacistická apod. Přitom vy jste lidé, kteří se zapojili do přímého boje proti krajní pravici na Ukrajině. Jaká je skutečná velikost a vliv tamních krajně pravicových a neonacistických skupin?

Můžu pořádně mluvit jen o kontextu těsně před Putinovou invazí – nová realita potřebuje mnohem hlubší analýzu, abychom mohli říct něco objektivního. Jejich vliv na ukrajinskou mládež byl na vrcholu v letech 2014–2016, ale zhruba od roku 2017 bylo jejich hnutí kooptováno ukrajinskou bezpečnostní službou a policií. Nejvzpornější (radikální, protivládní) skupiny byly zničeny. Jejich vůdci a členové byli nuceni ke spolupráci, vytlačeni do jiných zemí nebo do civilu, byli uvězněni, nebo dokonce zabiti (někdy vlastními soukmenovci).

Do roku 2022 neměli masovou podporu, většina lidí jim nerozuměla a byla našťvaná kvůli jejich rétorice a činům (například útokům na subkulturní mládež). Starší lidé z nich byli zklamaní, protože v letech 2015–2016 měli neonacisté šanci provést „národní revoluci“ a změnit vše podle svých představ. Předvedli se však jako političtí impotenti.

Abych to shrnul, ano, měli jsme tu spoustu nácků a byl to velký problém. Ale po roce 2017 se začali rozkládat. Těsně před začátkem války měli ve svých strukturách ještě hodně mladých, ale ti lidé byli

noví a politicky slabí, jejich přesvědčení bylo nejasné a vratké a jejich osobnosti naprosto směšné.

Zatím, co vidím, je to úplně jiné než v roce 2014. Je to spíš dominance lidového a vlasteneckého narativu než jejich typ nacionalismu. Ale s každým válečným dnem může jejich popularita narůstat. Zdá se, že ukrajinské antiautoritářské hnutí je mnohem lépe připraveno na současnou situaci, než tomu bylo v roce 2014 během Majdanu a bezprostředně po něm. Jak to vidíš ty?

Je to pravda a naprostá zásluha organizovaných anarchistů a libertinských socialistů. Sebeorganizace, sebekázeň, hluboké teoretické začlenění a zájem, reflexe a analýza, stanovování cílů a plánování, odpovědnost, strážlivý život, spolupráce a vůle dosáhnout utopie to vše učinily skutečností. K tomu, čeho chceme dosáhnout, máme ještě daleko, ale i tenhle výsledek nás utvrzuje v tom, že naše sny jsou možné! A osobně to každý den vidím v tom, co OpSol dělá.

Myslíš si, že tahle válka posílí krajní pravici ve vaší zemi? Zdá se, že Putinova invaze je pro ně dokonalým dárkem, který jim umožní získat body coby „obráncům vlasti“, získat zkušenosti a vybavení. Určite. Viděli jsme to v roce 2014, kdy se na Ukrajině stalo extrémně nebezpečné a prakticky obtížné nazývat se antifašisty. To vše kvůli míchání narativů. Putin nazývá své činy „denacifikací“ a „antifašismem“ – to je samozřejmě totální kravina. Antifašisté nebombardují děti a staré lidi, nehází na civilisty termobarické bomby ani nepoužívají fosfor, neopouštějí nebo záměrně nepálí těla vojáků, aby nemuseli platit jejich rodinám žádné peníze, nepoužívají vlastní lidi jako potravu pro děla. Neničíme města a nenecháváme za sebou spálenou zemi. Ne, to dělají fašisté.

Jaká je v současné době situace v Kyjevě? Očekáváte ruský útok na město? Jaká je nálada mezi obyvatelstvem?

Před týdnem to byla postapokalyptická filmová scéna. Čekali jsme obklíčení, obléhání a použití chemických zbraní. Ale teď se život vrací, dokonce se otevírají kavárny a restaurace. Ukrajinská armáda úspěšně podnikla protiútok a odehnala Putinovy útočníky 30–70 km od Kyjeva. Ale situace je stále velmi napjatá.

Každou noc nás ostřelují, umírají lidé, padají budovy. Zrovna včera okupanti zničili obrovskou budovu obchodního centra a zabili nejméně osm lidí. Cítili jsme to až v našem postavení prostřednictvím hluku a tlakové vlny. Kvůli sabotérům, kteří nám ztěžují práci a kradou drahocenný čas, jsou také nečekané zákazy vycházení. Tyto odpovědi píšu v našem centru, kde musím zůstat až do příštího rána. Ale ať se děje cokoli, všichni jsou si jisti, že přežijeme a zvítězíme.

Jak vás mohou lidé v zahraničí ve vašem boji podpořit?

Svrhnout vaše neschopné a špatné vlády a vytvořit společnost bez válek, bídy, násilí a lží? Dobře, tak zas trochu vážněji, potřebujeme finance. Sami nám můžete pomoci nákupem přileb IIIA NIJ, štítků třídy IIIA NIJ/4 a neprůstřelných vest, individuálních lékárníček (IFAK), zasláním vozidel. Pro naše kamarády a lidi potřebujeme ubytování a pracovní místa, abychom mohli pracovat, vydělávat peníze a podporovat lidi v odboji. Bylo by hezké, kdyby někteří kamarádi zorganizovali družstva, aby pro nás mohli dělat dobré věci a zároveň praktikovat samosprávu. Revoluční bingo!

Pro naše kamarády a kamarádky potřebujeme prostory a místa pro setkávání, stejně jako podporu jejich akcí. Někteří nemohou legálně překročit hranice, ale je pro ně lepší zůstat venku. Takže to je další možnost pomoci.

Moc děkujeme za rozhovor. Nějaká slova na závěr?

Udržujte v sobě plamen, organizujte se, držte při sobě, postavte se jeden za druhého, převezměte odpovědnost za své životy, spolupracujte, buďte solidární, nebojte se nikoho a ničeho. Organizujte se a vzdorujte, abyste vybudovali lepší svět!

Všechny vás vřele objímáme, jsme vám vděční za vše, co jste pro nás udělali a děláte. S vaší solidaritou zvítězíme!

Zdroj:

<https://161crew.bzzz.net/operacja-solidarnosc-ukrainie>

MÍR UKRAJINĚ, SVOBODU RUSKU

VINČI

Putinovu agresi vůči Ukrajině provází od začátku rozhodný a jednoznačný odpor ze všech stran fronty. Imperiálnímu vojsku nečelí zdaleka jen ukrajinská regulérní armáda, ale také bezpočet v zásadě apoliticky smýšlejících civilistů i aktivistů různých barev. Nechybí mezi nimi ani anarchisté: a to jak na samotné Ukrajině, tak v Rusku a Bělorusku, nemluvě o zbytku světa.

Naši přátelé přímo v tavicím kotli čekali válku déle. Ukrajínští antifašisté ve stavu válečného konfliktu různé intenzity žili ostatně již osm let. Věděli, že to, co útočí na kyjevský značně problematický národní stát, představuje odvar ryzího rozpínavého nacionalismu a autoritářství. Jak vysvětlují v analýzách sepsaných i před samotným vpádem ruských vojsk, jejich hnutí se v podstatě předem rozdělilo na několik směrů podle případně zamýšlených aktivit i ideových nuancí.

Že by někdo z „anarchistických“ pozic podporoval Putinovu agresi, známo není. Mezi nyní aktivními ukrajinskými přáteli se také z dostupných informací prakticky neobjevuje na Západě poměrně populární postoj, podle kterého jsou „obě strany“ obdobně špatné. I mezi lidmi se silným odporem vůči ukrajinskému státu či NATO podle všeho převládá hodnocení, že nejnebezpečnější a nejfašističtější silou v konfliktu je Rusko.

Imperiální útok na Ukrajinu přinesl nejen tragédii nevidaných rozměrů, ale i těžkou zkoušku pro anarchistické hnutí na všech stranách frontových linií. Anarchisté vzdorují invazi na Ukrajině, v Rusku i Bělorusku.

Personálně dost možná největší část hnutí a širší antifašistické scény se zřejmě zapojuje do různé humanitární pomoci například uprchlíkům z válečných zón. Jedná se o méně viditelnou, ale nesmírně důležitou a jistě vyčerpávající práci. Někteří ukrajínští anarchisté s ní mají zkušenosti ještě z omezenější fáze války, kdy utíkali lidé z Donbasu. Sociální aktivisté i anarchisté pomáhali či pomáhají také přímo v ostřelovaných městech.

Nejvýraznější jsou ale ti, kteří se rozhodli zapojit do dobrovolnických jednotek ukrajinské teritoriální obrany a odporovat invazi se zbraní v ruce. Nakolik lze číst z pozice zahraničního pozorovatele, dotčení přistoupili k záměru vážně a důsledně, poučení někdejší neschopností anarchistického hnutí reagovat na reálné, mnohdy násilné historické výzvy.

Ukrajínští antifašisté v jednom textu popisují určující zkušenost z dění kolem Majdanu a následné anexe Krymu s vyloženou sebeironií: „údlosti připomínaly situaci, kdy vám do domu vtrhnou speciální jednotky a vy musíte podniknout rozhodné kroky, ale váš arzenál tvoří pouze punkové texty, veganství, sto let staré knihy a v lepším případě zkušenosti z účasti na pouličním antifašismu“.

Vzniklo tedy několik bojových oddílů řádově o desítkách lidí, veskrze sdružených pod hlavičkou Výboru odporu, další anarchisté

a antifašisté patrně vstoupili do místních teritoriálních obran na vlastní pěst či s přáteli. Asi nejsledovanější jsou ti, jimž pomohla zajistit výstroj mezinárodní, velmi úspěšná sbírka Operace Solidarita (Operation Solidarity). Ti se stali jakýmsi mluvčím celého militantního křídla hnutí.

Z různých indicií i konkrétních zpráv lze vyvodit, že v obranných oddílech jsou i anarchisté či antifašisté ze zahraničí. Kolik jich je či odkud přesně pocházejí, nelze určit – dotyční pochopitelně z velké části působí v anonymitě. O účasti ale otevřeně mluví například anarchista běloruského původu Jauhen Žurauski. Z domova jej vyhnaly represe, a tak zamířil na pomoc ukrajinským přátelům.

Když píše, že „evropská demokracie je příšerná, ale mnohem strašnější je to, co přináší z východu takzvaný ‚ruský svět‘; ty zbytky svobod a práv, které si dělnická třída vybojovala po dlouhých bojích v Evropě, ruská dystopie zcela zničí a vše kolem promění v gulag“, vlastně shrnuje, co říká většina militantů vzdorujících invazi.

NA UKRAJINĚ PŘESNĚ VĚDÍ, CO DĚLAJÍ

Anarchisté odhodlaní k ozbrojenému odporu od začátku zdůrazňují, že jde o okolnostmi vynucenou volbu. Mají na prahu invazní vojsko bezmála fašistického státu, pálicí města a vraždící civilisty. Opustit své domovy, sousedy a blízké zkrátka nepřipadá v úvahu, a nechtějí ani čekat, až jim na střechu dopadne raketa. Aktivní odpor pro ně představuje bolestnou, ale z jejich perspektivy nutnou a pro antifašisty morálně správnou volbu.

„Hesla ‚Řekni ne válce!‘ nebo ‚Je to jen válka impérií, USA a Ruska!‘ považujeme za neúčinná. Anarchistické hnutí nemá na proces, kterým se konflikt zrodil a probíhá, žádný vliv, podobná prohlášení prostě nic nezmění. Nechceme utíkat, být rukojmími a nechat se zabít bez boje. Stačí se podívat na Afghánistán a pochopíte, co může znamenat ‚ne válce‘: když Tálibán zvítězil, lidé přechali, umírali v chaosu a ty, kteří zůstali, zasáhly čistky“, vysvětlovali ukrajinští anarchisté ještě před invazí.

Obavu z politických čistek, zatýkání a vraždění v případě ruského vítězství zmiňují opakovaně – a jak ukázala zvěrstva páchaná Putinovým vojskem v Buči a dalších městech, právem. Je zde ostatně i zkušenost z anektovaného Krymu, nemluvě o loutkových republikách na Donbase: vojensko-gangsterských režimech, kde pokud nepohodlní lidé neuprchli, musí buď mlčet, nebo riskovat šikanu, v horším případě „zmizení“ a smrt.

Pohnutky se nicméně u části převážně západních anarchistů setkal s nepochopením. O to smutnějším, že přátelé na Ukrajině si jej zjevně všimají, neboť se v některých stanoviscích a rozhovorech přímo obracejí na Západ, aby trpělivě vysvětlovali, že opravdu nebojují za stát, kapitál, případně po boku nacistů. Co se to stalo?

Někdy se mluví o „westsplainingu“, tendenci Západu blahosklonně „vysvětlovat“, co by měla hnutí ve východní Evropě dělat. Typicky se mu věnují lidé, kteří o postsovětském bloku zkrátka nic nevědí. Jakkoli se západní scéna chápe jako osvícená v otázkách postkolonialismu či rasismu, zde někdy zaujímá krajně arogantní postoj a přátele z Východu – patrně včetně nás – vlastně bere jako prostoduché, snadno manipulovatelné primitivy.

Těm je sdělováno, že nemají proti útočníkům bojovat se zbraní v ruce, protože „nepřítel je doma“, „NATO je taky agresivní“, či že se mají věnovat „ne válce, ale třídní válce“. Co přesně to má znamenat v situaci, kdy domovy – v horším případě i rodiny a sousedy – ukrajinských anarchistů trhá ruská palba, není zřejmé.

Nutno dodat, že snahu „poučit“ ukrajinské anarchisty, co se smí či nesmí, projevuje i malá část tuzemské scény – v podivné shodě s komedianty typu internetových marx-leninistů. Stačilo by přitom uznat prostý a zjevný fakt: ukrajinští anarchisté nejsou hlupáci. Samozřejmě dobře – nesrovnatelně lépe než naprostá většina „rádců“ – vědí, co se v jejich zemi děje. A anarchistickou teorii také znají. Neriskují životy pro radost. Natož pro stát nebo kapitál.

MEZINÁRODNÍ SOLIDARITA FUNGUJE

Opačný, nekompromisně solidární přístup přináší zmíněná Operace Solidarita. Ta vzbudila bez nadsázky mezinárodní mobilizaci – není zatím jasné, kolik peněz přes ni prošlo, ale Anarchistický černý kříž (ABC) Drážďany, poskytující pro země Evropské unie nejvhodnější možnost přispět, hlásil již měsíc po invazi, že z příspěvků zařídil pomoc za 170 tisíc eur, 4,2 milionu korun. A další pomoc průběžně proudí.

Kolik přišlo z Česka, nelze zjistit. AF záhy po invazi mezi členy a blízkými vybrala a ihned poslala asi 50 tisíc korun, následoval ale bezpočet individuálních příspěvků a hlavně benefičních koncertů, často s desetitisícovými výsledky. Nám se z kasiček ve spřízněných podnicích podařilo zatím vybrat ještě několik desítek tisíc.

Drážďany hlásí, že část peněz šla na rychlou pomoc konkrétním lidem utíkajícím před válkou, za další finance se pořídila dvě auta, která zůstala v Kyjevě, za největší část příspěvků pak výstroj pro antiautoritářské obránce. Na Ukrajinu tak dorazily mimo jiné lékárničky, powerbanky, svítilny, chrániče či vysílačky, ale i opravdu drahá ochranná vybava: více než sto nosičů balistických plátů, asi tři sta plátů nejvyšší ochranné třídy, několik helem. Podařilo se dodat i jinak těžko dostupné veganské jídlo.

Začátkem dubna tak na fotkách vidíme bezmála profesionálně vystrojený oddíl, který si nijak nezadá s jinými útvary teritoriální obrany. A ukrajinští přátelé si pomoc zdaleka nesyli pro sebe. Válečný reportér Jake Hanrahan začátkem dubna publikoval na Twitteru fotky nemalého skladiště se spoustou krabic, odkud Operace Solidarita rozváží po Ukrajině pomoc – nejen dalším bojovníkům, ale i civilistům.

Protože opět: solidární projekt není jen „bojový“, jak mu bývá podsovováno, nýbrž zaměřuje se na mnohem širší škálu pomoci ve všem, co je přímo na místě zapotřebí. Nemluvě o tom, že ani dodávky militantům nelze označit za válečné. Operace Solidarita jim zařizuje vybavu, jejímž smyslem není někoho zabít, ale naopak ochránit naše přátele před vážným zraněním či smrtí.

Kampaň je jednoznačný úspěch. Namísto frázi přinesla konkrétní pomoc a nezanedbatelné, na poměry našich hnutí značné objemy peněz. K tomu je nutno přičíst podporu, které se organizace i jednotlivci věnují po vlastní ose: ať už skrze humanitární organizace či směrem ke konkrétním lidem na Ukrajině. Například polský squat Rozbrat oznámil, že podpořil dva dobrovolníky z Polska směřující do ukrajinských anarchistických oddílů – na jejich výstroj, ubytování a další potřeby se vybralo v přepočtu skoro 85 tisíc.

Bezpočet anarchistů mimo Ukrajinu se zapojuje i do bezprostřednějších aktivit: v našem regionu hlavně pomoci uprchlíkům, ať už doma či na hranicích. Hlavně na počátku války se konala řada demonstrací, přímo AF svolala spontánní akci u ruské ambasády, kde jsme za účasti lidí z různých částí politického spektra mnohonásobně přečísli proputinovské národovce a jako suvenýr si odnesli jejich vlaječku. Hlavně na Západě anarchisté protestovali obecněji proti válce jako takové.

Počítáme, že jako zásadní se postupem času ukáže udržitelná pomoc uprchlíkům. Tím spíš, jak postupem času všeobecné nadšení velmi pravděpodobně opadne, a i stát může zaujmout mnohem méně vstřícnou pozici. Plánujeme mimo jiné hlídat, zda se z ukrajinských uprchlíků nestává vykořisťovaná pracovní síla, minimálně na komunitní úrovni zaznívají i plány jet po válce pomoci s obnovou.

Je mimochodem dobře možné, že mezi asi 150 tisíci dospělými, kteří k datu psaní článku uprchli do Česka, budou i anarchisté a antifašisté – zdaleka ne všichni jsou stále na Ukrajině, a těžko by to po nich někdo mohl chtít. Jakkoli se věnujeme i podpoře antiautoritářských obranných oddílů, samozřejmě naprosto respektujeme, že lidé často nemohou ve válkou zmítané zemi zůstat. Nadále také hodláme hájit postoj, podle kterého si pomoc zaslouží nejen utečenci z Ukrajiny, ale ze všech válečných a imperiálních zón.

BĚLORUSKO: V SEVŘENÍ POLOROZPADLÉHO REŽIMU

Mezinárodně málo diskutovanou, ale nezanedbatelnou, nesmírně odvážnou roli v odporu vůči Putinově invazi sehrávají i antiautoritářští přímo v „útrobách bestie“: Rusku a Bělorusku. I ti si zaslouží, abychom jim naslouchali a pomáhali. Nepadají na ně sice bomby, ale svírají je autoritářské režimy, postupem času se stále silnějšími totalitními prvky. Po dlouhé roky – a teď zvláště – čelí represím, věznění, vykonstruovaným kauzám.

Co se týče Běloruska, situace je relativně přehlednější. Diktátor Lukašenko přežil několik protestních vln, i když předloni jej skoro porazilo mohutné protestní hnutí. Režimu muselo pomoci Rusko, a „Luka“ je stále zjevnější loutkou Kremli. Do války se otevřeně nezapojoval, byť poskytl ruským silám výhodnou pozici k útoku ze severu. Velká část běloruské společnosti režim zjevně nenávidí, ochota vstoupit do boje za Putina je podle analytiků a běloruských exulantů na bodu mrazu – a to i v armádě. Objevily se dokonce zprávy o různých sabotážích.

Anarchisté proti Lukašenkovi vystupují dlouhodobě, účastní se všech protestních vln, v některých se jim dařilo inspirovat „běžné“ demonstranty. A jsou za to neustále stíháni, zatýkáni, odsuzováni k mnohaletým trestům. Jen v poslední době proběhlo několik kauz. Dne 23. března fízlové pozatýkali deset lidí včetně známého antifašistického páru Krystyny (Kity) a Fjodora (Fedi) Čerenkových.

Někteří patrně dostanou kratší tresty, Kita je ovšem v ohrožení kvůli jisté popularitě na sociálních sítích, kde soustavně kritizovala Lukašenka a policii. Obvinění jsou z šíření nenávisti (vůči policii) a podpory extremistické činnosti. Za extremismus a „akce narušující veřejný pořádek“ jsou stíháni další aktivisté, Arťom Solovjov, Jevgenij Rubašek a Alexandr Belov – jejich případ se začal projednávat 29. března. Souběžně běží proces se zpěvákem známé kapely Mister X Igorem Bancerem a dvěma čtyřčlennými skupinami perzekvovanými za účast na protestech.

Běloruští přátelé tedy čelí krutému tlaku – o to horšímu, že je letitý a například několikatydenní tresty vězení si člověk může odnést opravdu za ledacos. Tamějším anarchistům můžeme pomoci příspěvkem na ABC Bělorusko (web abc-belarus.org). Průběžné informace lze sledovat buď tam, anebo na telegramovém kanálu @abc_belarus.

Probíhají i ad hoc sbírky. Mezi nyní stíhanými za účast na protestech je například aktivistka Anastasia Kuchta, pro niž se přes internetový crowdfunding podařilo za jediný den vybrat přes dva tisíce eur (asi 50 tisíc korun).

PROTI Z-FAŠISMU

V Rusku se situace s válkou rychle zhoršila. Putinův režim zjevně čekal, že „speciální vojenskou operaci“ na Ukrajině provede pro sebe víceméně bezbolestně za pár dní, dosadí do Kyjeva loutkovou vládu, zlikviduje či vyžene kritiky a bude mít pré. Jenže ustrnul v krvavé válce, již alespoň do uzávěrky tohoto čísla *Existence* rozhodně nevyhrává.

Kreml reagoval přetvořením druhdy oligarchického autoritářství v otevřeně fašoidní, prudce represivní režim pracující s ultranacionalistickými mýty a válečnickou hysterií. Písmeno „Z“, označující zprvu techniku invazní armády, nabralo funkci jakéhosi hákového kříže. Bez nadsázky: státní média publikují texty, kde v podstatě předem obhajují brutální masové čistky a zničení Ukrajiny nejen jako státu, ale i národa.

Očekává se, že země směřuje k ještě větší izolaci. Nezávislá média jsou v podstatě bez výjimky potlačena či vyhnána, za šíření nezávis-

lých informací hrozí vězení nebo „nehoda“, tisíce kritiků, aktivistů a intelektuálů emigrovalo. Hlavní anarchistický web Avtonom.org je z Ruska znepřístupněn, i když zůstává aktivní na Telegramu a mnozí Rusové se na něj dostanou přes VPN či Tor.

Vyjít ven s protestem znamená prakticky jisté zatčení, policejní násilí a trest. I tak domácí opozice včetně anarchistů hned po invazi – a v případě našich přátel ještě před ní – sebrala všechny zbývající síly k odporu.

Rusko vidělo tak velké demonstrace jako už dlouho ne. Do ulic vyrazily tisíce lidí s otevřeným protestem proti válce, zaplňovaly náměstí, věšely transparenty. Anarchisté přidali protiválečné samolepky se škrtnutým „Z“, plakáty i další aktivity. A represe udeřila vši silou. Platforma OVD monitorující pronásledování opozice spočítala, že za první měsíc od začátku války bylo zadrženo 15 tisíc lidí ve 151 městech. Fízlové mnohé zmlátili, drželi v trýznivých podmínkách, přišli jim pokuty nebo obvinění s trestem vězení.

Kreml masové demonstrace zadupal, tak lidé začali protestovat individuálně. Policie ale okamžitě zatýká i jednotlivce, a to za stále absurdnější „provinění“. Některé sebrali za pikety, kde byly místo „нет войне“ (ne válce) jen hvězdičky, jiné dokonce za držení prázdného papíru na náměstí. Podobně dopadly děti s protiválečnými hesly, člověk píšící je do sněhu nebo pravoslavný pop kázající o míru.

Anarchisté státní šikanu znají až moc dobře, ale nevzdávají se. Avtonom na Telegramu každou chvíli zveřejňuje fotky transparentů či samolepek v ulicích, občas fotku individuálního protestu. O obranu stíhaných se starají ABC. Znovuzrodila se skupina v Irkutsku, nadále funguje moskevská. Obě potřebují peníze a obcházejí finanční blokádu Ruska (a zřejmě i hrozbu postihů) příjmem kryptoměn.

Kontakty na obě skupiny najdete na webu AF. Příležitostně snad i v příštích měsících až letech bude možné narazit na solidární kasičku, kde budeme vybírat příspěvky. K začátku dubna se vybralo několik desítek tisíc.

Další možnosti podpory jsou omezené, ale určitě existuje prostor k aktivitě. Můžeme se například zasazovat za azylová práva pro Putinovy oponenty včetně anarchistů, od kterých mohou dávat pryč ruce liberální lidskoprávní organizace. Stejně tak si jistě zaslouží pomoc dezertéři z ruské armády i lidé utíkající před povinnou vojenskou službou. Putinova armáda ostatně nebojuje z nadšení: mnoho branců se ocitlo v trvalém kontraktu kvůli nátlaku nebo protože neznají svá práva.

To všechno jsou současné formy anarchistické přímé akce. Použijme je.

VÍM, ŽE MNOŽÍ AKTIVISTÉ V ZÁPADNÍCH ZEMÍCH MĚLI Z UKRAJINSKÝCH NACISTŮ OBAVY. VŠICHNI AKTIVISTÉ, KTERÍ ŽIJÍ NA UKRAJINĚ, ALE VĚDÍ, ŽE STÁTEM ORGANIZOVANÉ POLICEJNÍ NÁSILÍ JE MNOHEM HORŠÍ NEŽ NĚJAKÝ POULIČNÍ NÁCEK, TÍM SPÍŠ, KDYŽ HO ZAŠTIŤUJÍ ZCELA NEKONTROLOVATELNÍ DIKTÁTOŘI JAKO PUTIN NEBO LUKAŠENKO.

ANARCHISTA Z KYJEVA

BĚLORUSKÝ ANARCHISTA NA UKRAJINĚ

„S Lukašenkem a s Putinem se pokojnou cestou domluvit nedá,“
zaznívá v rozhovoru Nikity Melkozjorova s běloruským
anarchistou Alexejem Bolenkovem.

Jak pro tebe začala válka?

Přesně podle scénáře. Ukrajina byla přepadena v noci, přesněji brzy ráno. Zavolal mi kamarád, s kterým jsme se měli v případě války zapojit do teritoriální obrany [domobrany] – zavolal mi a řekl, že je to tady, ostřelují nás, vstávej. Tak jsem vstal, vzal batoh, nasedl do auta a jel jsem.

Proč a jak jste se rozhodli jít do domobrany?

Bylo jasné, že válka bude, že to je nevyhnutelné. Bylo vidět, že Rusko je čím dál drzejší, že ztratilo jakékoli morální zábrany a že když se tomu nepostavíme na odpor, bude v tom pokračovat donekonečna.

Máš dlouhodobý vztah k Ukrajině, byl jsi i na Majdanu?

Ano, jsem tu od roku 2014.

Proč jsi v roce 2014 odjel z Běloruska?

Stal jsem se anarchistou v roce 2010, v bezprostřední reakci na politické represálie, které se odehrávaly po prezidentských volbách, včetně faktické likvidace anarchistického hnutí. Veškerá politická aktivita v Bělorusku tehdy de facto ustala. Represivní složky vyvíjely mimořádný nátlak na aktivisty, přes rodinu, studium, práci. Žádné velké podpory od společnosti se nám tenkrát nedostalo, ta byla v útlumu. Proto když začal Majdan, já a Dima Rezanovič [spolu s Igorem Oliněvičem, Dmitrijem Dubovským a Sergejem Romanovem byl v roce 2021 odsouzen k 19 letům vězení za nedovolené ozbrojování a „terorismus“, tj. údajné zapálení policejní budovy v Mazyru a úřednických aut v Salihorsku] jsme se rozhodli, že pojedeme na Majdan pomáhat Ukrajincům, když už Bělorusové nebyli v té době moc aktivní.

Jsi z Bělorusů nějak zklamaný?

Ano, na úrovni emocí prožívám zklamání, ale když budeme uvažovat racionálně, pochopíme, proč to v Bělorusku v roce 2020 dopadlo tak, jak to dopadlo. Autoritářská moc neustále drtila jakékoli pokusy o obnovení občanské společnosti. Já sám jsem příkladem toho, že za nejmenší aktivitu bude člověk vystaven krutým represím.

Za co teď bojuješ?

V první řadě bojuju proti Ruské říši a proti ruskému autoritářství, které Rusko prosazuje nejen u sebe doma, ale i v sousedních zemích. Podporuje diktátory v Sýrii, Kazachstánu, Bělorusku. Politickými názory jsem anarchist. To, jak to vypadá na Ukrajině, má daleko k mým ideálům, ale uvědomuji si, že na Ukrajině existuje svoboda slova, svoboda shromažďování, poměrně dobře fungují soudy, vláda je měnitelná a tak dále. V Bělorusku, v Rusku to neexistuje ani náhodou. Podle mého názoru svoboda slova a shromažďování dává nějakou naději a možnost, aby občanská společnost něco změnila. Proto vidím v Ukrajině velký potenciál, a právě tento potenciál chce Rusko zničit. Pokud se Ukrajině bude dařit, bude to příklad toho, že revoluce mohou být úspěšné.

Máš bojové zkušenosti?

Bezprostředně ne, ale na tuto situaci jsem se připravoval a trénoval jsem. Účastnil jsem se různých výcviků, protože jsem věděl, že pokud tato situace nenastane v Bělorusku, tak nastane tady. Obecně řečeno, jak se z člověka stane radikál: snaží se dělat něco pokojnou cestou, provádí agitaci, píše nějaké výzvy a tak dále, ale pak pochopí, že nic z toho nefunguje. V Bělorusku lidé vyšli na pokojný protest – byli mláceni [někteří umláceni k smrti], stříleli po nich, mučili je a tak dále. Co má pak člověk dělat? To jsem pochopil v letech 2010 až 2013, proto jsem jel na Majdan. Doufám, že v nej-

bližší době to pochopí i Bělorusové. Je cítit, že se běloruská společnost mění a začíná chápat, že s Lukašenkem a s Putinem se pokojnou cestou na ničem domluvit nedá, na nějaké plakáty a jiné projevy nesouhlasu jednoduše kašlou. Když člověka mlátí a on tomu nevzdoruje, tak to podle jejich logiky znamená, že je slabý a dá se s ním beztrestně dělat cokoli. Tuhle situaci je třeba zásadně změnit, je třeba se učit proti nim bojovat, včetně násilného odporu.

Nevěříš tedy v pokojný protest?

Nevěřím, že je možný v Bělorusku nebo v Rusku. Podívejte se, jak naložili například s Kazachstánem. Když Lukašenko v roce 2020 pobíhal se samopalem, dal jasně najevo, že je připravený střílet. Ve svých rozhovorech říkal, že Janukovyč není dobrý prezident – nikoli proto, že byl zkorumpovaný nebo odevzdal zemi Rusku, ale protože nedostatečně důrazně zakročil proti protestujícím, že nevzal pušku a nestřílel sám, když ostatní nechtěli. O čem se s takovými lidmi vůbec dá mluvit a domlouvat?

Máš strach?

Akceptoval jsem tuhle situaci, jaká je. Co nám zbývá – stále utíkat do Evropy? Už jsem utekl z Běloruska, dostal se na Ukrajinu – ten problém přišel sem. Když odjedu do Polska, myslíte si, že se po Ukrajině nebudou zabývat Polskem? Proruská hnutí jsou v mnohých zemích Evropy, Rusové podplácují politiky a tak dále – podle mě je to válka světových názorů.

Jsi psychologicky připraven střílet do lidí?

Zrovna dnes jsem myslel na postoj k zajatcům, zabítým... Zatímco k zajatcům se Ukrajinci chovají poměrně dobře, videa se zabíjícími ruskými vojáky bývají natočená poměrně neuctivě. Za sebe... ano, jsem připraven střílet. Jaký mám k nim [ruským okupantům] postoj? Mám pocit, že jsou takoví patetičtí, myslí si, že jsou nějak silní, ale pro mě je to takové stádo, které někdo pohání. Mají nad sebou nějakého vystrašeného člověka, ten je natolik vyděšený, že žene své podřízené vpřed, aby ho bránili: bránili jeho moc, zámky, paláce... Stejně jednají ostatní velitelé. Vojáci mají ze svých velitelů strach a nemůžou říct „ne“. Proto k těm vyděšeným vojákům, kteří sem jdou, nemám vůbec žádný respekt. To, co vidím v Kyjevě... Jak třeba vybombardovali tělocvičnu, ve které jsem cvičil... Jel jsem kolem a viděl, co po ní zbylo. Zkrátka, necítím vůči nim žádnou lítost.

Máš pocit, že když bojuješ za Ukrajinu, osvobozuješ i vlastní zemi?

Myslím si, že to je nadlouho a že časem se to dotkne i Běloruska. Proto všichni, kdo mají upřímný zájem osvobodit Bělorusko od Lukašenka nikoli slovem, ale právě činem, by se na to měli připravit už teď. Běloruští vojáci by měli být připraveni sabotovat rozkazy, přesně určit, kde se nachází lukašistské vedení, aby ho v případě potřeby mohli odstranit. Myslím si, že jakmile v Bělorusku půjde do tuhého, mnozí lidé z lukašenkovských mocenských struktur začnou odpaďovat.

Jak vidíš den vítězství?

Vidím utrpení. Boj bude velice těžký. Svou svobodu a nezávislost budeme muset teprve obhájit. Budeme se muset naučit chápat, co je to opravdová svoboda slova, svoboda shromažďování, co je to nezávislost. Myslím si, že po téhle situaci si toho lidé začnou víc vážit a budou připraveni to všechno bránit v případě, že jim to někdo bude chtít vzít.

Zdroj: https://youtu.be/1oy4Qe_B44M. Přeložil Max Ščur.

„Čím je víc zákonů, čím je víc nařízení, tím větší bída je.“
Tao-Te-Ting

Prostor, do kterého vstupujeme okamžikem svého zrození, je zaplněný zákony. Normativita zasahuje do všech oblastí našeho života, reguluje je a vymezuje mantinely možného. Od nepsaných a často jen nejasně tušených pravidel etikety přes státní legislativu až po takzvaná lidská práva idea zákonnosti prostupuje naším světem ve všech jeho regionech. A jako pokaždé, když se nějaký fenomén stane všudypřítomným, i v tomto případě platí, že se normativita proměňuje v cosi neviditelného a unikajícího reflexi. Nejčastěji ji (ne)vnímáme jako neotřesitelnou danost, na kterou se prostě musíme postupně adaptovat a akceptovat ji. Zákony určují, jakou podobu smí mít náš život, a přísně oddělují prostor danosti od stále se zužujícího prostoru svobodné volby.

Co je společným jmenovatelem všech těch takzvaných zákonů? Při bližším pohledu nám jistě neunikne, že slovo zákon je v naší kultuře používáno ve velmi širokém a dosti nejasně vymezeném významu. Jakékoliv další úvahy musíme odložit, dokud neprovedeme v této spleti alespoň elementární úklid.

Původ českého slova zákon je mlhavý. Odkazuje snad k počátku či konci. V přeneseném smyslu pravděpodobně toto slovo evokuje představu určitého řádu. Jeho ekvivalentem jsou rovněž slova přejatá z dvou pramenných jazyků evropské civilizace – řecká norma a latinské lex, známé nám především ze slov legislativa či legální. Pokud přijmeme jako možné východisko motiv řádu, můžeme konstatovat, že zákony ve všech svých různých podobách buďto jakýsi již existující řád vyjadřují, či se naopak snaží o jeho nastolení a udržení. Tedy: buď předpokládají, že řád je již přítomná danost, nebo naopak, že řád zde není a je žádoucí o něj usilovat.

V prvním případě je zákon pouhým konstatováním stavu. Je „větou řádu“ – axiomem, vyjadřujícím určitou kauzalitu. V tomto kontextu mluvíme o přírodních zákonech či zákonitostech. Tyto zákony není nutné vymáhat, protože se jim není možné ani smysluplně vzepřít. Více než pravidlem jsou popisem danosti naší existence. Konstatováním materiální osnovy našeho života, která sice nemusí mít absolutní platnost, ale přesto platí minimálně v kontextu přirozené každodenní zkušenosti. I ve věci přírodních zákonů je ale možné dále rozlišovat. Kauzální povaha určitých přírodních procesů totiž může být ověřena naší zkušeností, nebo je – čím dál častěji – vzata jako fakt díky autoritě, jejímiž nositelkami jsou jednotlivé vědní disciplíny a jejich představitelé. Tak zatímco „zákon“ zemské přitažlivosti můžeme v přirozených podmínkách vcelku snadno podrobovat osobnímu ověřování, „zákonitost“ heliocentrického modelu kosmu přijímáme pouze zprostředkovaně na základě naší víry v relevanci vědeckého poznání.

Princip přirozené kauzality naopak zcela chybí v zákonech společenských. Ty nejsou vyjádřením přirozeného řádu, ale naopak pokusem o ustavení určitého konkrétního společenského řádu. Východisko společenských zákonů je přitom v naprosté většině negativní. Neříkají, jak věci mají být, ale spíše jak být nemají. Obvykle reagují na předchozí negativní zkušenosti společenského neladu, jakými jsou například vražda, krádež nebo lež, a snaží se jim propříštit předejít. Tyto zákony představují dílčí společenské úmluvy, které jsou z pochopitelných důvodů vždy poplatné své době a docela konkrétním situacím a souvislostem. „Nepřirozenost“ všech společenských zákonů je nejlépe patrná v jejich nesnadné vymahatelnosti. Zatímco gravitace nepotřebuje k svému prosazení žádnou vnější donucovací moc, lidské zákony jsou naopak na určité formě moci zcela závislé.

Následující text od našeho sympatizanta vyvolal v redakci několik poznámek, polemik a výtek. Autor sám ale uvádí, že jeho perspektiva vlastně není 100% anarchistická, naopak „stojí o půl kroku vedle“ a jeho východiska jsou více v antropologickém optimismu blízkém ranému křesťanství než třeba v pospolitosti, jak o ní psal Kropotkin jako o faktoru evoluce. A tak jsme se shodli, že harmonizace s názory redakce by zbytečně zahladila místa, kde dochází k názorovému tření.

I tady ale musíme dobře rozlišovat. Zkušenost naznačuje, že nejnsáze se vymáhají ta pravidla soužití, která lidé formulovali společnými silami a následně je dobrovolně přijali ve formě vědomého rozhodnutí. Toto pojetí zákonů je pochopitelně výrazně limitované, a to jak místně, tak i časově. Skutečně komunitní legislativa je realizovatelná pouze v menších societách, které ještě stále umožňují aktivní participaci všech svých členů. Osobní svobodné přijetí zákonů zároveň předpokládá, že je možné je také svobodně nepřijmout a vydat se (nejen hypoteticky, ale reálně a proveditelně) v životě jinou cestou – třeba v jiné komunitě s jinými zákony. Ne že by takto svobodně přijaté zákony nebylo možné porušit. To jistě je. Porušení podobně vzniklých komunitních pravidel je ovšem závažným porušením konkrétních vztahů i vlastní osobní integrity. Znamená popření vědomého slibu a závazku a takto nese docela jinou závažnost, než jakou představuje porušení anonymní legislativy, které jsme zavázáni bez vlastního rozhodnutí a možnosti jakékoliv proveditelné alternativy.

Legislativní realita, ve které žijeme, se žel komunitním normám nepodobá ani vzdáleně. Naše zákony ve velké většině nejsou zrcadlem našich vztahů a výrazem sdílené odpovědnosti. Jsou pouhým dědictvím předchozích generací, případně produktem profesionálních zákonodárců, do jejichž rozhodování můžeme zasáhnout pouze zprostředkovaně a značně neefektivně. Státní legislativa dnes v žádné podobě nepředpokládá naši dobrovolnou a odpovědnou spoluúčasť. Vystačí si s naší pasivní poslušností, kterou také předpokládá jako úplnou samozřejmost.

Výše řečené pak v ještě větší míře platí také v oblasti nepsaných „zákonů“, které regulují zvyklosti vztahující se ke každodennímu životu ve společnosti – všechna ta drobná „tak se to dělá“ a „to se nedělá“, která nám s velkou péčí a vytrvalostí vštěpují naši rodiče, vychovatelé a vzdělavatelé od našeho nejútlejšího věku, jako by se jednalo o nepochybné axiomy přírodní kauzality.

A právě do téměř neprodyšné sítě všech těchto rozličných normativů se rodíme a vyrůstáme v ní, aniž bychom si obvykle alespoň na okamžik uvědomili, že psané i nepsané společenské zákony začnou doopravdy platit až tehdy, když jim vnitřně přitakáme a přijmeme je jako autoritativní síly svého života. Pokud se cítíme být přemírou zákonů a pravidel svazování a ukracování na své svobodě, padá to pouze na náš vlastní vrub. Dovolili jsme to. Vzali jsme to jako nezměnitelný fakt, kterému se zkrátka musíme podřídít. Záměrem následujícího textu je připomenout si, že to tak nemusí být.

SVOBODA JAKO SAMOTA A SPOLEČENSTVÍ

Než se pokusíme myšlenku bezzákonnosti rozvinout a dále sledovat v jejích souvislostech, musíme nutně také ujasnit, v jaké perspektivě se bude v následujících poznámkách objevovat druhé zásadní slovo, tedy svoboda. Podobně jako zákon totiž i svoboda patří jednoznačně mezi pojmy, které v průběhu dějin narostly do téměř nepřehledných rozměrů. Přičemž zdaleka ne všechny významy, které je možné se svobodou spojit, hrají v mých úvahách nějakou roli.

České slovo svoboda má své kořeny v indoevropské jazykové tradici a úzce souvisí s přivlastňovacím zájmemem svůj. Etymologická analýza ukazuje, že původně snad mělo povahu kolektiva, tedy slova označujícího skupinu lidí, kteří se vyznačují tím, že jsou bez pána. Už z tohoto stručného zjištění můžeme vyvodit určité závěry. V první řadě vnímejme svobodu jako stav, ve kterém je naše vůle oproštěna od vnějších pánů a je povolána k plné aktivitě. Být „svým pánem“,

znamená prožívat nejen možnost, ale přímo nutnost uplatnit všechny své mentální, citové, fyzické i intuitivní síly k tomu, abychom se své životní realitě vystavili bez pomyslných prostředníků. Zároveň je ovšem potřeba dodat, že tento stav svobody, jakkoliv nás osamostatňuje a vyvazuje z mnoha pout, přesto nijak automaticky nevede k naší izolaci. Svoboda jistě přináší určitou formu samoty, ve které můžeme s bázní prožívat vědomí, že náš život za nás skutečně nikdo nemůže převzít a nějak „zařídít“. Ve chvíli, kdy všichni naši poručníci zmizí, nemůžeme se už této elementární samotě vyhnout a nikam se před ní ukrýt. Zároveň ovšem nikam nemizí mezilidské vazby, které nás spojují s blízkými i vzdálenějšími. Je tomu právě naopak. Místo aby byly vzájemné vztahy mezi námi a druhými rychle a přehledně odbyty pomocí kategorií nadřazenosti a podřazenosti, vynořuje se náhle nutnost vzít každé setkání vážně jako novou a dopředu nevyřešenou výzvu pro naši vůli. Pokud jsme vstoupili na pole svobody, pak se už s nikým nemůžeme setkat pouze jako s titulem, funkcí či hodností, ale vždy nutně také jako s celistvým člověkem. Platí zde vztah úměry: tak jako se v podřazenosti zákonům mění lidské vztahy v mechanická a formální schémata, tak se v okamžiku převzetí svobody stávají opět skutečným bezprostředním setkáním.

Nelze přehlédnout, že coby chybní a nedokonalí lidé můžeme v situaci svobody také tragicky pohořet. Můžeme se rozhodnout zbrkle, sobecky, bez ohledu na předchozí zkušenosti nebo naopak příliš svázaně předchozími zkušenostmi. Svoboda, a to musí zaznít naprosto zřetelně, v žádném ohledu není zárukou správného rozhodování. Stejně tak ovšem není zárukou správného vedení ani stav nesvobody. Stejně jako se můžeme mýlit a jako můžeme selhávat my, mohou se mýlit a selhávat i všichni naši pánové. A my víme, že se to opakovaně děje.

Pokud to myslíme se svobodou opravdu vážně, tušíme, že se nemůžeme uzavřít pouze do ryze soukromého a omezeného prostoru vlastních zájmů a tužeb. Svoboda nehledá dosažení soukromé libosti, ale pravdivost a smysluplnost. Kdybychom propadli přesvědčení, že v celém světě záleží jenom na nás a našich tužbách, pak bychom se nestali svobodnými, ale spíše otroky svých vlastních sklonnů a tíhnutí. Svoboda bez vidění a zohlednění vztahů a souvislostí by byla lži. Právě sem směřuje slavný a mnohokrát citovaný kategorický imperativ Immanuela Kanta: „Jednej jen podle té maximy, od níž můžeš zároveň chtít, aby se stala obecným zákonem.“

Pokud zde Kant mluví o lidském jednání, nemůže tím mít nakonec na mysli žádnou jinou jeho podobu než jednání svobodné. Rada, kterou nám ve svém imperativu podává, směřuje k tomu, abychom rozpoznali dosah a dopad každého našeho rozhodnutí. V okamžiku, kdy se rozhodujeme, vytváříme tak určitý model. Každý náš čin a každé naše slovo je světotvorným aktem. Kant s ohledem na svou dobu a svůj pohled na svět nemohl zvolit pro tuto myšlenku jinou metaforu, než je právě obraz obecného zákona. Když tento (poněkud příliš rychle tuhnoucí a legalistický) obraz opustíme a budeme se snažit o formulaci, která by více zohlednila oblast reálných vztahů, přivede nás to k jinému, mnohem staršímu imperativu: „Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jednejte vy s nimi.“

Tato evangelijní rada by neměla zmizet z horizontu našeho přemýšlení o svobodném životě, ať už se hlásíme ke křesťanskému vyznání, nebo jej odmítáme. Jedině tehdy, pokud jsme svobodní, můžeme se ve svém jednání rozhodovat podle toho, jak chceme, aby druhí jednali s námi, a nikoli podle toho, co je nám přikázáno a zapovězeno. Právě taková svoboda je objektem a zdrojem následujících úvah.

Vztah mezi svobodou a zákony tak nutně zůstává mnohotvárný a dynamický. Pokud mluvíme o ideálu bezzákonnosti, nutně tím máme na mysli pouze odmítnutí automatického podřízení se moci zákona. Ani v nejmenším tím ale nemusí být zároveň popřen každý psaný i nepsaný zákon. Jednak by takové popření bylo čistě iluzorní a nerealizovatelné, a druhak k němu není ani žádný rozumný důvod. Je jistě mnoho zákonů, které jsme schopni a ochotni svobodně uznat za přiměřené situací, na kterou se vztahují. I svobodný člověk v mnoha případech (možná dokonce ve velké většině případů) jedná v souladu se zákony. Podstata zde promyšlené bezzákonnosti ovšem spočívá v tom, že svobodný člověk tak nečiní z donucení, ale na základě vlastní vůle, rozvahy a odpovědnosti. Nečeká a nespolehá, že jeho rozhodnutí budou potvrzena vnější legalitou. Neopírá se o oporou pravidel. Pokud jedná v souladu se zákonem, neděje se tak ze strachu před možným postihem, ale proto, že relevanci tohoto zákona vnitřně akceptoval. I proto je docela dobře možné, že život mimo zákon žije člověk, který není v žádném vážnějším rozporu s platnou legislativou a zvyklostmi. Pravděpodobnější ovšem je, že dříve nebo později se cesty svobody a zákona od sebe vzdálí.

VÝHRADY, SE KTERÝMI SE SETKÁME

Úvahy shrnuté v tomto textu nejsou novými a převratnými myšlenkami. Mnohem spíše se jedná o postřehy, které prostupují dějinami, tu a tam se vynořují a díky dobové situaci na okamžik zarezonují, aby se hned v následující chvíli opět ukryly pod povrch a za okraj. Přesto, jak věřím, má smysl opět se pokoušet o jejich novou formulaci. Dokonce je to snad nevyhnutelné. Příběh života, jeho myšlení i boje musíme pokaždé žít nově, nestačí jen odkazovat k minulému, jako bychom na to snad dnes získali jakýsi automatický nárok. Přece ale jen je možné k minulému přihlížet a brát z něj poučení. Pokud se dnes pokoušíme promyslet a především prorealizovat možnosti svobodného života, pak se můžeme už dopředu připravovat na výhrady a výtky, které podobné pokusy v minulosti vždy provázely. Věnujme pozornost některým z nich.

První výhrada je ze všech nejzávažnější a vyžaduje nejvíce pozornosti. Je to konstatování, že úsilí o svobodu jednotlivce je odstředivou společenskou silou, která ve výsledku více bere, než dává. Lidé nejsou solitérním živočišným druhem. Podstatou lidskosti je soužití, které ve všech svých myslitelných podobách nutně vyžaduje určitou míru kompromisů a ústupků od ideálu osobní svobody. Pokud by tento ideál byl naplňován beze zbytku, mělo by to přý mnoho negativních důsledků: egoistickou atomizaci společnosti, vypovězení veškeré vzájemné solidarity, ochromení spolupráce a nakonec nevyhnutelný boj všech proti všem.

Tato výhrada obvykle není chápána jako neověřitelná teze, ale opírá se o údajnou zkušenost. Je to ale doopravdy tak? Egoismus a agresivita provází lidský druh po celou dobu jeho známých dějin. Vyskytují se ve všech podobách společenského zřízení. Ale největšího a nejničivějšího rozměru nabývají spíše v kontextu vysoce organizovaných a legislativně bohatých režimů, které umožňují, aby egoismus jednotlivce bolestivě zasáhl obrovské množství lidí. Představa, že minimalizace pravidel povede k rozvratu společnosti, není zkušenostně nijak podložitelná. Egoismus není projevem nějakého konkrétního společenského uspořádání, ale jednou z cest – forem existence, kterou si zkrátka někteří lidé zvolí, obvykle v důsledku určitého předchozího deficitu, sociálního zranění či deformace. Tomu nakonec žádná legislativa nedokáže účinně zabránit. Domněnka, že bez zákonů by se svět rozpadl, vychází z nevyřčeného předpokladu, že člověk je svou přirozeností temnou bestii, kterou je nutné krotit a držet na uzdě pomocí pravidel. Taková představa je ovšem dnes, kdy můžeme do detailů komparovat společenské zvyklosti západní civilizace a různých tradičních komunitních společností, neudržitelná. Podstatou a přirozenou touhou člověka je tíhnutí k solidaritě. Utváření vztahů, přebírání odpovědnosti, kooperace. K sociální patologii vede spíše anonymita přebujelých společenských systémů. Idea a praxe svobodného života má s egoismem a silovým sebeprosazováním společného stejně málo jako živé lidské společenství s dnešním velkoměstem.

Existují ale ještě další tradiční výhrady proti pokusům o svobodný život. Jednou z nich je konstatování, že komunity usilující o bezzákoně uspořádání bývají vždy omezené časem i prostorem. To je závažný poznatek, který bychom rozhodně neměli přehlédnout. Při pohledu na různé historické pokusy o svobodnou společnost se skutečně ukazuje, že je pro ně typická určitá dočasnost a také limitovanost relativně nízkým počtem účastníků. Někteří teoretikové anarchismu (např. Peter Gelderloos) sice předkládají optimistické teorie, které toto zjištění zpochybňují, pravdou ovšem je, že představa bezzákoného velkoměsta či po generace trvající říše je spíše položkou ve sféře utopie.

Na místě je ovšem se ptát, proč by vlastně časová a prostorová omezenost měla být nedostatkem. Gigantické sociální útvary s sebou přece vždy přinášely nepřetržité množství problémů a rozporů. Megapole může být jen stěží vzorem ideální obce. Stejně tak centralizované státy a říše pohlcující miliony obyvatel můžeme jen sotva označit za osvědčenou formu lidského soužití.

K tomu je navíc potřeba doplnit, že i takové státní útvary, které si zakládají na představě své věčné trvalosti, byly a jsou strukturami dočasnými. Lidský život má svůj vyměřený čas. A snaha o vytvoření sociálních vazeb, které tento čas výrazně překročí, může být pouze výrazem strachu z konečnosti a pokusů o vytváření iluzorních jistot. Pokud se nějaké skupině lidí podaří z pevného osobního rozhodnutí prožít část života v komunitě bez zákonů (či s minimem zákonů), vzniká tak cosi, co má svou vlastní relevanci a nosnost. Nezáleží už příliš na tom, zda v sobě jejich děti rozpoznají touhu po podobném životě a rozhodnou se v nastoleném

pohybu pokračovat. Relevance svobodné komunity nemizí, ani pokud trvá pouze po omezený čas. Právě naopak: v této dočasnosti se ukazuje, že svobodu není možné prožívat jinak než jako výraz osobního a vědomého rozhodnutí. Otroctví je možné zdědit, svobodu je nutné vždy znovu získat.

BOBTNÁNÍ

Velká francouzská revoluce představuje symbolické rozhraní mezi dvěma světy. Na jedné straně stojí epocha středověku a raného novověku, pro kterou je příznačné poměrně stabilní rozvrstvení společnosti. Každý společenský stav v tomto věku nesl své typické znaky a břemeno parciality. Duchovenstvo, šlechta i pracující lid byly jednotlivými dílky celku. Neúplnými, ale také nepostradatelnými. Limitovanými, ale také nenahraditelnými. Navzdory všem proměnám, lokálním odlišnostem a převratům byla tak Evropa po několik staletí poměrně přehlednou strukturou. Její součástí byly pochopitelně také zákony. Pole, které regulovaly, bylo ale poměrně skromné. Navzdory představám, které ještě nedávno tvořily osnovy školního dějepisu, rozhodně nebyl středověk dobou brutální nesvobody. Některé ze zákonů tehdejších časů bychom dnes asi jen stěží akceptovali, to ovšem nic nemění na tom, že legislativně neregulovaná sféra byla v lidském životě obrovská. Novověký rozpad starého světa a jeho řádů byl oproti tomu ještě nedávno pojímán s ideologickým nadšením jako počátek veškeré lidské emancipace a sebeosvobození. A dodnes se jistě najdou mnozí, kteří tomuto obrazu dějin bezmezně věří. Pohled na vývoj legislativy v novověku a moderní době ale mluví docela jinou řečí.

Novověk akceleroval tvorbu zákonů a pravidel měrou, která nenačází v dřívějších dobách období. Rozvoj měšťanské společnosti a její nárůst vedly k potřebě nalezení nových indikátorů sociálního postavení. V dřívějších dobách stačil urozený původ, aby bylo jasné, že se člověk nachází na horních příčkách společnosti. Postupný pokles významu šlechty ale tlačil měšťany k nacházení nových forem, kterými by mohli vyjadřovat svou vyšší společenskou úroveň. Jednou z oblastí této nové normativity se staly mravy. Signálem vysoké společenské úrovně se stala znalost „slušného chování“, orientace ve stovkách drobných pravidel a zvyklostí měšťanské etikety. Dnes by se mohlo zdát, že epocha „slušného chování“ je už věcí minulosti. Mnozí to sledují a komentují se zjevnou nostalgií, jako by snad znalost formálních společenských konvencí vedla skutečně k větší vzájemné ohleduplnosti, což je názor, který při pohledu na dějiny rozhodně neobstojí. Realita je ale spíše taková, že uvolněné místo po staré etiketě obsadila sféra módy a populární kultury, orientace v jejích jalových „osobnostech“ a „událostech“. Normativita této oblasti není o nic úspěšnější a přehlednější, spíše naopak.

Exponenciální nárůst nepsaných sociálních zákonů začal být postupně doplňován také rozšiřováním a zpřesňováním státní legislativy. Tento proces trvá dodnes. Zatímco zákony Platónovy obce cílily především na ochranu před negativními společenskými jevy a podporu vzájemné spolupráce, dnes se pozornost legislativy stále více přesouvá k jednotlivci. Zásadní roli přitom hraje motiv, jehož nárůst rozpoznali už postmoderní myslitelé v čele s Michelem Foucaultem – ochrana zdraví. Stát postupně přebírá odpovědnost za naše zdraví a realizuje tuto odpovědnost formou nových a nových legislativních norem. Příbuznou oblastí je pak ochrana bezpečí, která je ideologicky sycena hrozbou terorismu a bují v nových podobách dohledu.

Čím hlasitější je rétorika vyzdvihující osobní svobodu jednotlivce, tím širší a hlubší je legislativou spravovaná sféra.

Při tom všem zůstává zřejmé, že bobtnání legislativy nevede k cílům, které deklaruje. Západní civilizace se potýká s novými formami chorob, je ochromená alergiemi, selhává její imunita. Dokola omílané snížení dětské úmrtnosti je dalece vyváženo degenerací, díky které nedokážeme přežít mimo sterilní podmínky bytů a pracovišť a bez produktů farmakologického průmyslu. Péče o vlastní zdraví a bezpečnost delegovaná na stát a jeho instituce postupně ochromuje naši odpovědnost a soběstačnost. Stejně jako nás mechanismus sociálního státu odnaučil péči o naše blízké, stárnoucí rodiče a prarodiče, tak nás mechanismy státní intervence zbavují schopnosti samostatného života.

Život v západní společnosti je navíc svázán se zkušeností korupce a arogance mocných. Na každém kroku se setkáváme s tím, jak právě lidé, kteří se aktivně derou do pozic organizátorů společnosti – představitelé legislativní, exekutivní a justiční moci –, porušují

a obcházejí zákony, které sami vytvářejí. Tato zkušenost jistě není stoprocentně všeobecná, ale je přesto žel tak častá, že vyvolává určité podezření. Podezření, že lidé usilující o politickou moc jsou často charakterově problematictí gauneré. Že snad toto „gaunerství“ je dokonce určitým nezbytným průvodním znakem velké části všech těch ambiciózních a sebevědomých správců společnosti. Na touze řídit a organizovat druhé je vždy cosi patologického. Je jen otázkou, zda tato patologie zůstane skryta na rovině ryze osobního sebepojetí a realizuje se v narcistních fantaziích o vlastní důležitosti, nebo prosákne do sféry praktické politiky.

Proti výše řečenému by snad bylo možné namítnout, že i navzdory korupci a porušování zákonů stále zůstává velmi široké pole, na kterém se zákony daří prosazovat a dodržovat. A ty pak poskytují společnosti potřebnou oporu, ony často zmiňované „mantinely“, které nás údajně chrání a zajišťují nám bezpečný život. Relevanci této výhrady si ale nejsem ani v nejmenším jistý. Je přece součástí naší zkušenosti, že ani důsledné dodržování zákonů nijak automaticky nepřináší zvýšenou kvalitu vzájemných vztahů. Je snadné dostat zákonu a přitom se chovat k druhým nesolidárně, agresivně, vypočítavě. Dokonce je to mnohem snadnější, než když egocentrismus není možné zahalit do roušky zákonnosti. Je s podivem, že právě poslanci parlamentu, příslušníci policie, šéfové v práci, učitelé za katedrou, úředníci za přepážkami, řidiči městské dopravy – zkrátka všichni, kdo se tak rádi zaštiťují přesným a důsledným dodržováním pravidel – bývají často postavami, které nám staví před oči, jak tvrdí a nelítostní k sobě někdy dokážou lidé být. Zákony v jejich pojetí přestávají být nástrojem lidskosti a mění se v brnění, kterým žádna lidskost neprosákne.

Dnes stojíme v situaci, kdy psaná i nepsaná legislativa nabobtnala do gigantických rozměrů. Jen stěží v ní najdeme skuliny, kudy by bylo možné se protáhnout. Plyne z toho jedno zásadní poznání: je zbytečné hledat v houštině zákonů jakýsi drobný zapomenutý prostor svobody. Není jiné možnosti než buďto na myšlenku svobodného života rezignovat, nebo si svobodný prostor prostě vytvořit právě tam, kde se zrovna nacházíme.

PŘEKROČENÍ POLITICKÉ MEZE – ANARCHISMUS JAKO INSPIRACE A ŽIVOTNÍ CESTA

Pokud přemýšlíme o možnostech a limitech svobodného života, nemůžeme se vyhnout fenoménu, který je s podobnými pokusy úzce svázán už téměř dvě stě let – anarchismu. A to i při vědomí, že etiketa anarchismu představuje pro mnohé nepřekročitelný kámen úrazu a dopředu nepřijatelný příznak, naplněný fantaziemi společenského rozvratu, chaosu a násilí. Ve skutečnosti je anarchismus mnohotvarým fenoménem, který se od svých počátků v 19. století rozvinul do široké škály příchutí a zahrnul množství témat. Jeho tradice je stejnou měrou obdivuhodná a inspirativní, jako i plná rozporů a nedůsledností. Záměrem tohoto textu však rozhodně nemá být detailní popis, apologetika, či dokonce kritika anarchistického hnutí. Fenoménem anarchismu se musíme zabývat především proto, abychom vyjasnili, do jaké míry může být inspiračním zdrojem ve snahách o svobodný život uprostřed dnešního světa, a připomněli některé z jeho tezí a praxí ověřovaných metod.

Ve své většině je anarchismus vnímán jako politické hnutí neautoritářského socialismu. V linii vedoucí od Proudhona, Bakunina, Kropotkina a dalších svých zakladatelských postav se anarchismus soustředil především na vizi rovnostářské společnosti, boj proti kapitalismu a snahy o zrušení státu. Už ze své podstaty toto hnutí přirozeně nenabralo podobu jednohlasé politické ideologie, ale rozvětвило se (v kritickém pohledu snad spíše roztránilo) do nejrůznějších odstínů – tu více, jinde méně ovlivněných marxismem. Společenská vize anarchismu zůstává nepokrytá utopickou, což je stejnou měrou jeho slabinou i výhodou. Myšlenky anarchismu bývají realizovány pouze v omezeném měřítku všemožných lokálních skupin a aktivit. Ani ve svých nejzářnějších momentech se anarchismus nikdy ani vzdáleně nepřiblížil naplnění vize globální revoluce. Nepochybně i proto si dodnes uchovává trvalou přitažlivost.

Je ale docela dobře možné, že očekávání, která jsou s anarchismem spojována – a která s ním spojují i mnozí samotní anarchisté –, jsou svým způsobem nedorozuměním. Základní myšlenky anarchismu totiž nejsou ani tolik skutečnou politickou teorií, jako spíše vyznáním docela osobního postoje ke světu a lidské společnosti. Možná, že představa globální společnosti založené na tvořivé dobrovolnosti a svobodné solidaritě je nenaplnitelnou utopií. Přesto

ale nic nebrání tomu, aby byly tyto principy realizovány na osobní či komunitní úrovni a takto vnášeny také do širšího společenského kontextu. Anarchismus je hnutím profetickým. Je docela dobře možné, že kdyby se vize anarchismu naplnily v globálním měřítku, svět by se proměnil v otrěsné místo. Údělem prorockých hnutí ale není vládnoucí moc svrhnout a nahradit, ale spíše ji subverzivně korigovat. Proroci nepřicházejí jako stínová vláda, která čeká na svou příležitost. Jejich úkolem je vyvažování masových tendencí a uzdravování společnosti, která propadla hybris moci. Vytváření prasklin v bežešvém monolitu moci. Anarchisté upínají se k představě revoluční celospolečenské změny se zpronevěřují jednomu ze základních principů své vlastní tradice: víře v smysl a sílu jednotlivců a malých komunit.

I proto je na místě vedle anarchismu coby politického hnutí postavit anarchismus dalece překračující meze politické doktríny. Anarchismus jako vztah ke světu, jako duchovní postoj principiální otevřenosti a důvěry v nosnost svobodného života. Anarchismus, který je možné stejnou měrou chápat jako postoj politický, ale také filozofický, spirituální nebo kulturně-umělecký. Pokusme se v tuto chvíli formulovat jeho možné základní principy.

Jeho východiskem bude realistický, ale přesto určitou mírou optimismu prosvětlený pohled na člověka. Víra, že člověk není jen bestie držaná v mezích pomoci nevyhnutelného vnějšího civilizačního tlaku, ale mnohem spíše stvoření schopné svobodné volby, dobrovolné solidarity a smysluplné součinnosti nejen s ostatními lidmi, ale také s říší animální, vegetativní a minerální. Důvěra v lidské tvořivé schopnosti a ochota převzít odpovědnost za všechna svobodná rozhodnutí, ke kterým se člověk odváží.

Tato východí optimistická „antropologie“ má ovšem málo společného s moderním zbožštěním člověka. V jeho obraze se stali lidé postupně tím jediným, co stojí za pozornost. Nabujeli do oblundné velikosti, stali se sami sobě modlami, uvěřili svému centrálnímu významu, vedle kterého všechno mimolidské hraje roli pouhých postradatelných kulis a spotřebního materiálu. Ruku v ruce s tímto pokřiveným přeceněním člověka pak nevyhnutelně kráčí i jeho trvalé podceňování – pesimismus, vnímání člověka jako selhávajícího „zvířete“, misantropie. Sebezbožštění je vždy v přímé úměře k sebenávisti. Antropologie stojící v základu anarchismu, který máme na mysli, se pokouší pervertované proporce v pojetí člověka vrátit k celostnější harmonii. Její člověk není ani osamělým titánem, ani odpor vzbuzujícím skrčkem. Jeho důstojnost je (mimo jiné) ukryta právě v jeho možnosti volby. V možnosti a schopnosti zvolit si cestu a vydat se po ní. Slovy renesančního humanisty Pica de Mirandoly: stát se zvířetem nebo andělem.

Důvěře ve svobodnou podstatu člověka pak budou nezbytně odpovídat také způsoby, kterými budeme po této cestě kráčet. Všude, kde je svoboda, objevuje se i odpovědnost – je to nerozlučná dvojice. Jedině tam, kde se můžeme svobodně rozhodnout, neseme odpovědnost za své skutky. Vždy když se lidé dobrovolně vzdávají své svobody, stojí v pozadí tohoto rozhodnutí obava z břemene odpovědnosti. Snaha vyvázat se z jejího nevyhnutelného tlaku. Pokud ovšem získáme odvahu k odpovědnosti, není žádný důvod se své svobody vzdávat. Druhým nezbytným znakem anarchismu proto bude odvaha k odpovědnosti.

Tato úvaha nás nevyhnutelně vede na pole bezzákonnosti. Podstatou společenských zákonů je totiž, jak už jsme konstatovali, právě odnímání odpovědnosti jednotlivci. Místo nutnosti vlastního rozhodnutí nastupuje legislativní norma. Všechny ty spletité etické otázky související se vzájemným soužitím už nemají své bodavé hroty. Byly jim otupeny pomocí normativů, které už dopředu odpovídají za nás. Čím více zákonů, tím méně odpovědnosti – a tedy i svobody. Čím více zákonů, tím méně otázek, na které bychom museli hledat a nacházet odpovědi. Toto zjištění vede anarchisty všech různých odstínů k úsilí o vytváření prostoru mimo zákon. Prostoru, ve kterém by mohli a museli opět prožít svobodu a odpovědnost jako bytostný lidský úděl a příležitost.

Vytváření, rozšiřování a hájení tohoto bezzákonného prostoru je nejvlastnější projevem anarchistického pohledu na svět. Vyžaduje nejen důkladnou porci odvahy, ale také vynalézavosti. Všudypřítomný svět zákonů má velkou přesilu. Na své straně má rozmanité donucovací prostředky – násilí, mediální sugesci, všemožná materiální i nemateriální lákadla. Mocenský aparát zákonnosti navíc ochotně a nadšeně udržují v chodu i ti, kteří z něho mají jen málo. Kdo se vzdal své svobody, jen velmi nerad vidí, že se někdo odmítá stejně podvolit. Anarchisté tak nutně budou vždy i mezi svými blízkými narážet na tlak k přijetí všech psaných i nepsaných norem, protože „tak se to zkrátka dělá“.

Přesto je ovšem možné, a dokonce snad i pravděpodobné, že izolovaná vzpoura jednotlivce proti zákonu nezůstane bez odezvy. Svoboda sice není lehkým břemenem, ale přesto má svou trvalou přitažlivost. Snad si ji jako svou možnost neseme stále v sobě, i kdyby byla překryta sebesilnější krustou nesvobody. Jádru naší bytosti se k ní vrací, nejasně, ale přesto neodolatelně se na ni rozpomíná, cítí v hloubce její vibraci. Svoboda je nakažlivá. Akty svobodného života přitahují spřízněné „duše“, a tak nakonec nikdy nezůstává soliterním podnikem. Všude, kde se někdo pokusí o její realizaci, vzniká dříve nebo později svobodné společenství. A právě v tomto pohybu ke společenství se jako falešná odhaluje výtka, že anarchismus je ve své podstatě nekolegiálním vypovězením sociální smlouvy. Je tomu právě naopak. V prostoru bez zákonů jsou lidé před sebou nazí. Nechránění brněním pravidel, odkázání na vzájemnou solidaritu. Místo „vztahů“ smluvních nastupují vztahy konkrétních bytostí. Kde není zákon, tam hodnota slova neklesá, ale naopak nezadržitelně roste.

Svobodné vztahy nejsou nijak snadné a ani v nejmenším nejsou bez rizika. Participace založená na vzájemnosti vyžaduje neustálé zdokonalování nových forem komunikace. Očišťování rozhovoru a rozhodovacích procesů od mocenských mechanismů, zneužívání autority, netrpělivosti. Svobodné vztahy nejsou efektivní v současném slova smyslu – jejich dynamika vyžaduje čas ke společnému přemýšlení, ochotu vzdát se vizí, které nedosáhnou konsenzu, důvěru, že jít do hloubky je lepší než spěchat ke snadnému výsledku. Navíc mnohé zkušenosti ze svobodných komunit ukazují, že ani jim se rozhodně nevyhýbají selhání v podobě konfliktů, rozpadů či popření prvotních principů a ideálů.

Je tomu tak proto, že svoboda nikdy nemůže být trvalým stavem. Setkáváme se s ní vždy pouze v aktuální podobě sebeosvobození. Svoboda není něco, co bychom mohli skladovat a mechanicky předávat lidem kolem sebe či následujícím generacím. Buď ji vědomě a osobně realizujeme, nebo nám uniká. Svoboda je v určitém ohledu podobná biblické maně – pokrmu, který Hospodin seslal putující komunitě Izraele. Mana přicházela každý den. Nebylo ale možné ji těžit s výhledem na budoucnost, uchovat pro dny následující, jakkoliv zakonzervovat. Při takových pokusech ihned podléhala zkáze. Svoboda není politická ideologie, ale možnost pro dnešní den.

Třeba někde cestou zakopneme, selžeme, narazíme na moc zákona, nebo sami unavené odevzdáme část své životní odpovědnosti nějaké vnější instanci. To ale neznamená, že nový den nemůžeme opět začít s pokusem o svobodný život. Na první pohled to snad vypadá jako krátkodechý program. Ve skutečnosti ale jenom tak přestaneme čekat na vhodnější podmínky, fantazírovat o světových revolucích, bojovat s „všemocným“ systémem a ochutnáme trochu nakažlivé a nezahubitelné svobody.

SVOBODNÝ DEN – STRATEGIE SVOBODY

Pokud naše úvahy nemají zůstat pouze planými myšlenkami, musíme se nutně pokusit také o předložení jakéhosi základního praktického programu. Naznačit cestu, kterou by se mohl vydat ten, kdo předchozí úvahy uzná za nosné a zatouží po jejich realizaci.

Už jsme naznačili, že strategie svobody v sobě nese dynamiku kamene vhozeného do vody. Na jejím počátku není žádná ideologie, filozofický systém ani politické hnutí, ale docela konkrétní akt osobní svobody. Pro každého, kdo se chce pokusit o prožití svobodného dne (není hned třeba mluvit o svobodném životě – ten je ostatně tvořen svobodnými dny), neexistuje jiná možnost než se sehnout pro kámen a hodit ho do vody. Je to okamžik probuzení, chvíle, ve které si nejen uvědomujeme, že jsme vnitřně odmítli všechny zákony, ale zároveň i skutečnost, že cokoliv vykonáme, bude nyní vycházet z našeho vlastního vědomého rozhodnutí. Od této chvíle neseme odpovědnost za každou svou myšlenku, za každé vyřčené slovo, za všechny své činy. Snad tušíme, že toho nemusíme dělat příliš mnoho. Bude dokonce rozumnější, když se na počátku omezíme pouze na to nejnnutnější. Svobodné a odpovědné jednání je totiž nutně mnohem namáhavější než život spoléhající na legislativu. Vyčerpává nás intelektuálně i emocionálně. Nenechává odpocínout naši intuici ani empatii. Svoboda je pro nás tak nezvyklým stavem, že se v ní musíme krok za krokem znovu učit žít. Heroismus není v takové chvíli na místě, spíše pokora a ostražitost.

Pokud se odhodláme k prvnímu kroku, poměrně rychle si všimneme, že ať už byl námi hosený kámen sebemenší, kruhy, které uvedl do pohybu, se nezadržitelně šíří na všechny strany. Jak již bylo řečeno: svoboda je nakažlivá. V prvé řadě na úrovni ryze osobní.

Sebenepatrnější prožitek svobody v nás vyvolá touhu po jeho opakování a rozvíjení. Síla, která do člověka vstupuje v okamžiku sebeosvobození, volá po dalším upevnění. Nakažlivost svobody ale vždy přesahuje osobní rovinu. Svobodný člověk ve svém okolí probouzí vzpomínku na cosi zapomenutého. Pokaždé, když se setkáme s někým svobodným, to zásadně otřese jistotami, mezi kterými jsme zazděni. Najednou nás jako náhlé osvětlení zasahuje otázka: Když může on, proč bych nemohl i já? Setkání se svobodným člověkem popírá rozšířené tvrzení, že úplná svoboda dnes už není možná, případně podobně rozšířené tvrzení, že jsme už přece dávno všichni svobodní. Svobodný člověk obě tato tvrzení ušvédčuje z nepravdivosti, a tak nás nutně tlačí k tomu, abychom přehodnotili celý svůj dosavadní život a představy, o které se opíral.

Do vody vhozený kámen vyvolává pohyb. Skromný počátek se rozšiřuje na druhé lidi i na nová témata. Najednou si všímáme, že princip osobní odpovědnosti můžeme uplatňovat i v oblastech, kde nás to dříve nenapadlo. A tak se povolna učíme být skutečně tím, čím jsme se narodili – bytostí, která může a musí volit. Už nestačí, že ostatní kolem nás si nějak odpověděli na velké otázky života. Jejich odpovědi nemůžeme jen tak převzít a přivlastnit si. Pokaždé musíme odpovídat za sebe. Náš život se díky tomu stává životem etickým. Najednou totiž skutečně záleží na tom, k čemu se přikloníme a jak se zachováme. Každým svobodným rozhodnutím tvarujeme náš společný svět. A neseme pak pochopitelně veškerou odpovědnost nejen za důsledky našeho rozhodnutí, ale také za podobu světa, který takto spoluvytváříme.

OTUŽOVÁNÍ SIL SVOBODY

Z našich úvah o praktickém sebeosvobozování vyplynulo, že vstup do sféry svobody vždy vede k celostní osobní proměně. V situaci, kdy se už nemůžeme spoléhat na vnější pomoc dopředu stanovených pravidel, musíme mobilizovat všechny své síly a schopnosti. Svoboda otužuje ducha i tělo. To proto jsou svobodní lidé vždy nápadně „zapnutí“ ve srovnání s obvyklým průměrem. Svoboda vitalizuje. Oživuje všechny naše schopnosti a síly, protože ví, že je budeme doopravdy potřebovat. Etické myšlení člověka plně poddaného zákonům nutně atrofuje až k odumření. U toho, kdo zákony odmítl, je tomu přesně naopak.

Pokus o svobodný život je tedy možný pouze tehdy, pokud v nás ještě zůstávají alespoň základní síly potřebné k převzetí iniciativy. Jistě, rozhodnutí ke svobodě někdy vyklíčí i v situacích a prostředích, kde bychom už podobnou sílu neočekávali. I v tom nejtvrdším a nejsoustavnějším zotročení se tu a tam objeví příklad obdivuhodného vzdoru a probuzení. Takové případy jsou výmluvným svědectvím o tom, že touha po svobodě je bytostnou daností člověka a není možné ji bezezbytku potlačit ani tím nejurputnějším mocenským tlakem.

Přesto je ale zřejmé, že ve společnosti, která vůli ke svobodě a odpovědnosti minimalizovala a přestala kultivovat, bude mnohem složitější v sobě tyto síly probudit a nechat se jimi prostoupit.

Jako učitel se nemohu vyhnout alespoň krátké úvaze o tom, jakou roli v této věci hraje a může hrát vzdělávání. Vnitřní síly lidského života v zárodečné podobě získáváme už při svém narození a zdá se, že i dnešní vědecké výzkumy potvrzují, že jejich šíře a rozmanitost je v prvních měsících našeho života obdivuhodná. Příkladem zde může být rozsáhlá mozková aktivita novorozenců, která dalece přesahuje funkčnost mozku u dospělého člověka. Všechny tyto síly jsou schopné dalšího rozvoje a prohlubování. Mohou ale také odumírat a zanikat, pokud nejsou včas vhodným způsobem aktivovány a posilovány.

Bádání a praktická zkušenost na poli vývojové psychologie dítěte dnes dostatečně výmluvně dokazují, jak konstruktivní, ale žel také destruktivní význam zde může hrát podoba a zaměření školního vzdělávání. Pokud se učitelům, pedagogickým reformátorům a teoretikům podaří tematizovat svobodu jako jedno ze základních vzdělávacích témat, bude to mít dalekosáhlý dopad na podobu naší společnosti. Naneštěstí dnes v situaci postkomunistického školství se téma svobody objevuje nejčastěji jako ideologická floskule, která je záhy popírána nejen praktickou podobou výuky, ale i celou stavbou školních institucí a jejich autoritářské hierarchie. V rámci prvouky a občanské výchovy toho sice s dětmi o svobodě dost namluvíme, ale svobodné jednání přitom nečekáme ani od nich, ani

od sebe, svých kolegů a nadřízených. Nic nedokáže svobodu udusit účinněji. Kdybychom o ní mlčeli, bylo by to mnohem méně destruktivní, než když ji vykastrujeme frázemi a příkladem své vlastní nesvobody.

ŽIVOT NA HRANICI MEZI SVOBODOU A ZÁKONEM

Posledním tématem, kterému musíme věnovat pozornost, je otázka vztahu mezi svobodným prostorem a světem, který se svobodou nepočítá a odmítá ji. Každý, kdo se pokusí o svobodnější formy života, se totiž nutně musí touto otázkou zabývat.

Dopředu konstatujeme, že by bylo naivní se domnívat, že v této věci nalezneme jakýsi dopředu zformulovaný a jasný návod. Bylo by to přece v rozporu se vším, co už jsme dříve promysleli. Ani ve vztahu k nesvobodným mechanismům světa nemá svobodný člověk v ruce nic jiného nežli svou vůli, kritického ducha a ochotu vždy znovu a znovu hledat cestu, jako by to bylo poprvé.

V takovém rozhodování na nás čekají mnohé nástrahy. Jednou z nejzávažnějších je propadnutí mentalitě my versus oni. Mnoho jednotlivců a skupin, kteří usilují o svobodný život, začíná svět rozdělávat na dva nesmiřitelné tábory. Ne že by podobný pohled byl nepochopitelný. Obrovská převaha, kterou se legalistický svět tlačí a svírá kolem každého z nás, nutně vede ke konfrontaci a často i hněvu a agresi. Každý, kdo tyto projevy s výčitkou zdůrazňuje, by si měl připomenout, že agrese je jednou z nejpřirozenějších reakcí na pocit ohrožení. Vinit týraného psa z toho, že hlasitě štěká, či dokonce kouše, je minutím skutečného jádra problému.

Svoboda ale dosáhne své skutečné hloubky až tehdy, když se jí podaří tento pochopitelný, ale zároveň destruktivní mechanismus překonat. Zaměňovat zákony a lidi, kteří uvěřili v jejich nepostradatelnost, je chybou. Pokud je svoboda antropologickou konstantou, pak nutně hluboko pod povrchem doutná i v každém politikovi, dozorcí, policajtovi nebo trenérovi ze sportovního kroužku. Neúnavnou strategií by se proto mělo stát naše úsilí o hledání a nalezení konkrétního živého člověka, který se skrývá pod krustou autority, na niž jsme právě narazili. Pochopitelně, ne vždy se to podaří. Jistě všichni dobře známe situace, kdy náš partner v rozhovoru odmítne být jen nepatrně vykrouknout zpoza své formální role a dehumanizuje se na nejzazší možnou mez, aby si tak uchoval své bezpečí a mohl na nás uplatnit strohý mechanismus zákona. Přesto nemusíme na tuto hru odlišit přistoupení. Třeba to pro nás bude mít nepříjemné následky. Přece ale nikdo a nic nemůže člověka donutit, aby se nedobrovolně vzdal své humanity (tedy své svobody).

Taková snaha se pochopitelně neobejde bez velkého úsilí a vnitřní disciplíny. Mnoho v této věci dokáže prosvětlit radostná a hravá mysl. Tlak zákona je možné vnímat jako osudovou ránu a nenáviděného nepřítele, ale také s nadsázkou jako určitou hru. Nic nás nenutí, abychom psaný a nepsaný legislativní systém brali smrtelně vážně. Vždyť i všechny ty normativy, které nás obklopují, vznikly jako nápad jednotlivců a skupin. A my je právě tak můžeme brát – jako jeden nápad mezi mnoha dalšími. Zopakujeme: skutečnou a definitivní moc nad námi získá pouze ten, komu to ve svém nehlubším nitru dovoříme. Z dějin totalitních a autoritářských režimů už dobře víme, že právě tato nevážná lehkost je postojem, který systém moci nejvíce ohrožuje a často nakonec naruší stabilitu moci mnohem výrazněji než politický či ozbrojený boj.

S tímto související otázkou legitimacy násilí si dovolím ponechat víceméně stranou. V rámci anarchického a antiautoritářského hnutí je to už po desíletí jedno z ožehavých témat. Omezím se na dvě poznámky. Zprvu: pokud má násilí být jednou z cest k otevření a uhájení svobodného prostoru, pak není možné říct, že by se tato cesta osvědčila jako za všech okolností efektivní. Jistě můžeme najít příklady komunit, které svou samosprávnost vybojovaly se zbraní v ruce. V mnoha dalších případech vedl ale ozbrojený boj spíše k diskreditaci myšlenky svobody a k utužení a posílení zákonného stavu. Zadruhé: jestliže vycházíme z předpokladu, že svoboda je stavem bytostně vlastním všem lidem (tedy že se jedná o potenci, která je jednou z charakteristik člověka), pak musí existovat způsoby, jak tuto potenci aktualizovat a probudit k životu. Znamenalo by to, že naším úkolem není ani tolik boj proti nesvobodě, jako spíš úsilí o probuzení a rozvíjení svobody s důvěrou, že tak jako tráva nakonec pohltí všechna betonová monstra, tak i svoboda rozvrátí své umělé překážky.

POLICIE USVĚDČENA ZE LHANÍ

Zpráva zástupkyně ombudsmana říká, že Stanislav Tomáš zemřel při zákroku policistů.

Dne 19. června 2021 došlo v Teplicích k zásahu policie proti Stanislavu Tomášovi, který tento zákrok nepřežil. Policie i přes svou snahu zastrašovat svědky incidentu byla nucena reagovat, jelikož se na veřejnost dostalo video dokumentující, jak spoutanému muži klečí fízl víc než pět minut na krku, což velmi připomínalo smrt George Floyd v USA, která vyvolala nevoli po celém světě. Svým způsobem by šlo o zabíjení z důvodu slaboduchosti policistů, kteří rádi klečí lidem na krku a nepřipouští si, že by to mohlo být smrtelně nebezpečné. Jenže následné výroky policejních špiček a politiků – zejména ministra vnitra Hamáčka a premiéra Babiše – z celé věci udělaly rasistickou kauzu, z níž vyplynulo, že proti Romům a feťákům je dovoleno cokoliv a musí počítat s tím, že mohou skončit jako Tomáš. Úřady také přišly s verzemi, že Tomáš zemřel až v sanitce, nebo dokonce až v nemocnici. A okamžitě prohlašovaly, že předběžná pitva prokázala, že zákrok neměl na jeho smrt žádný vliv.

Na věc obratem zareagovala i Anarchistická federace (AF) články na webu, tematickým číslem A3, účastí na spontánní demonstraci 21. června a podílem na organizaci pražské demonstrace „Na romských životech záleží“ 30. června. Tady AF ve svém proslovu představila několik bodů, které se kauzy týkají: Nedá se věřit obratem ušité policejní verzi, a kdyby neexistoval záznam zásahu, o případu by se mlčelo; je nepřijatelná dehonestace oběti, politické krytí policejního násilí, beztestnost policie i absence lítosti nad zmařeným životem; ukazuje se rozdílná cena života boháče a chudáka; není pravda, že zásah proti Stanislavu Tomášovi neměl nic společného s rasismem, pokud jste Rom, je mnohem větší pravděpodobnost, že policejní zákrok nepřežijete; v Teplicích ukázala policie, že je připravena na rozhořčené Romy s obuškou v ruce. Naneštěstí touto demonstrací zájem koalice antiautoritářských skupin, kterou AF vyzvala k pokračování aktivit, pominul. Přitom demonstrace za spravedlnost pro Stanislava Tomáše se konaly po celé Evropě. Zdálo se, že zájem o případ je větší za hranicemi než v Česku. U Romů ze strachu a přivyknutí na život oběti systémového rasismu a u antiautoritářů z důvodu umění nacházet zástupné problémy, proč nespolupracovat.

Policie se postarala o další dějství, když několikrát zamítla provedení nezávislé pitvy, kterou požadoval právní zástupce rodiny. Cytnicky čekala na okamžik, kdy už rodina neunesla situaci a přistoupí k pohřbení ostatků. Generální inspekce bezpečnostních sborů, která by měla čistě teoreticky činnost policie prošetřovat, ji jako vždy kryje s tím, že v jednání policistů nespatřuje trestný čin. Jak jinak, když je podřízená ministrovi, který má od začátku v celé kauze jasno. Jinými slovy: Zemřel Rom, tak proč se tím vůbec vztřoušovat. Naštěstí existují lidé, jako jsou Jožka Miker či Míra Brož a další, kteří nechtějí nechat kauzu usnout. Postarali se o právní zajištění. Počítají s tím, že se věc potáhne několik let a jsou odhodlaní pokračovat až ke štrasburskému soudu pro lidská práva. Míra Brož říká: „Obecně si myslíme, že zákrok byl nepřiměřený, vedený s přehnanou razancí a podle našich poznatků policisté následně po upadnutí pana Tomáše do bezvědomí neposkytli panu Tomášovi první pomoc a ani se nepokusili ho resuscitovat, přivolali posily a jen čekali na příjezd záchranářů, zatímco pan Tomáš ležel v bezvědomí spoutaný na chodníku; když dorazila sanitka, policisté neměli u sebe klíče od starého typu pout, která mu předtím nasadili, a záchranáři musejí s úkony čekat do té doby, než přijelo další policejní vozidlo, které přivezlo klíčky od starého typu pout. Podezřelá se také jeví skutečnost, že policisté údajně z akce nemají žádné videozáznamy, přestože zasahující policisté byli kamerovou technikou vybaveni.“ A dodává, že nebýt zveřejněného videa „Stanislav Tomáš by skončil jako další čárka ve statistice Romů, které zabily drogy“.

V úterý 23. listopadu se případ projednával také v Evropském parlamentu, kde ho mnozí europoslanci přirovnali ke kauze George Floyd a podívovali se, proč zůstává dlouhodobě bez odezvy. „Stanislav Tomáš, evropský občan, Rom, občan České republiky zemřel po brutálním policejním zákroku. Byl udušen“, prohlásil poslanec za španělské socialisty López Aguilar. Europoslanci z ČR se do diskuse nezapojovali. Někteří reagovali až na pozdější dotazy. Ukázalo se, že se nijak neliší od Babiše, který v minulosti policistům za smrtelný zákrok poděkoval. Protagonisté stran nastupující vlády se v tomhle od té Babišovy nijak neliší, i když se zaštiťovali heslem „Změna“. Změna, která znamená žádnou změnu. Europoslanci Tomáš Zdechovský (KDU-ČSL) a Alexandr Vondra (ODS) vyzvali Lópeze Aguilara, aby se okamžitě omluvil za své výroky, v nichž zpochybnil vyšetřování českých úřadů. Naše lži si nenecháme znevažovat! „Je naprosto neakceptovatelné, aby pan López Aguilar zpochybňoval na evropské půdě nezávislost vyšetřování českých úřadů v případě pana Tomáše. Naprosto ignoroval fakta a svou neznalostí celého incidentu se dopustil šíření naprosto odporných dezinformací, se kterými se snaží Evropská unie dlouhodobě bojovat“, prohlásil Zdechovský.

Opravdu, policii bychom křivdili, kdybychom prohlašovali, že je v této kauze nečinná. Padl první trest. Žena dostala podmíněčně půl roku za vyhrožování zapálením policejní stanice, jehož se měla dopustit telefonicky pár dní po zásahu. O případu informoval server Romea, přičemž dodal: „S výhrůžkami vypálením se setkala i organizace Romea v roce 2016, kdy muž na její facebookovou stránku umístil komentář ‚Vypálit celou Romeu‘. V tomto případě došla policie i státní zastupitelství k závěru, že se nejednalo o trestný čin a výhrůžku označilo za případ ‚jakéhosi lidového glosátorství na internetu‘. Další nepřímý vzkaz Policie ČR, že na romských životech, na rozdíl od těch policejních, nezáleží.“

Z policejních pohlavářů, Hamáčka, Babiše, Vondry a Zdechovského ale udělala pokrytce a lháře mj. zpráva zástupkyně veřejného ochránce práv Moniky Šimůnkové. Odkrývá, že policisté zavolali záchrannou službu až s třímínutovým zpožděním, ačkoli okamžitá nutnost lékařského ošetření byla zjevná. Navíc nikdo z policistů také nemonitoroval Tomášův zdravotní stav. Včas se tak nezjistilo, že přestal vykazovat známky života. Třetí pochybení vidí Šimůnková v tom, že po kolapsu dotyčného mu policisté nesejmuli pouta z rukou a nezahájili okamžitou resuscitaci. Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje pak podle ní pochybilo tím, že při interním šetření události nedostatečně zjistilo skutkový stav, když opominulo absenci výpovědí osádky prvního vozidla záchranářů. Záchranářka např. uvedla: „Byl spoutaný za zády. Policisté ho pouze rukou přidržovali u země, aby jim neutekl. Já, když jsem přistoupila k pacientovi, tak jsem zjistila, že pacient leží na břiše, nevydává zvuky, zkontrolovala jsem mu karotidu, ale neměl hmatný tep. Již v tuto chvíli měl pacient zástavu oběhu, tzn. že nedýchal. Následně jsem požádala o okamžité naložení na nosítka a naložení pacienta do sanitky.“ Druhý záchranář vypověděl: „Po položení na lehátko jsem teprve v tuto chvíli muže viděl do obličeje. Přitom jsme zjistili, že má rozšířené zornice, což byla známka toho, že nejeví známky života. Následně kolegyně zjistila, že pacient má srdeční zástavu.“ To vše je v rozporu s výpovědi fízlů, kteří tvrdí: „Tento muž ze země vstal vlastními silami, byť byl malátný, proto byl dále podpírán v podpaždí policistou a členem posádky ZZS.“

Odcházející vláda dala jasně najevo své odhodlání politicky krýt policejní zabití Roma. Přední postavy stran nově přicházející vlády daly najevo, že v tom hodlají pokračovat. Dočkáme se spravedlnosti pro Stanislava Tomáše? (-KL-)

ANTONIO SOTO A POVSTÁNÍ V PATAGONII

Patagonské povstání patří mezi nepřiliš známé kapitoly dějin anarchistického hnutí. Sté výročí, které vyšlo na loňský rok, vybízí k tomu, se s touto událostí seznámit. Přinášíme proto životopis anarchistického agitátora a jednoho z protagonistů celého povstání Antonia Sota a společně s tím také jeden filmový tip.

Antonio Gonzalo Soto Canalejo se narodil ve městě El Ferrol v Galicii ve Španělsku 8. října 1897. Jeho rodiče byli Antonio Soto Moreira a Concepción Canalejo González. Krátce poté, co se Antonio narodil, jeho otec zahynul během služby na palubě španělské válečné vlajkové lodi *Oquendo*, která se účastnila kubánské války. Když byly Antoniově tři roky, jeho matka se znovu vdala a celá rodina se odstěhovala do Argentiny. Antonio ale špatně vycházel se svým otčímem a matka ho proto poslala zpět do Galicie.

Po několika letech v El Ferrolu se Antonio Soto v roce 1914 vrátil do Buenos Aires, bylo mu tehdy sedmnáct. Město připomínalo přetopený kotol plný stávek, demonstrací a anarchistických tiskovin pobízejících k boji.

Nejpůsobivějším faktorem ovlivňujícím politické utváření Antonia Sota (a tehdejšího dělnického hnutí v Argentině) byla bezpochyby ruská říjnová revoluce. Antonio měl velká očekávání ohledně výsledků, kterých bolševici dosáhnou. Dle historika Osvalda Bayera se ovšem pohled argentinských anarchistů na ruskou revoluci zásadně změnil v letech 1921 a 1922 v reakci na masakry, věznění a deportace anarchistů bolševiky. Kapitalismus a bolševismus pak začaly být považovány za dvě identické diktatury.

Ve věku 22 let se Antonio přidal ke kočovné Divadelní společnosti Serrana Mendoza, která objížděla města v Patagonii. Na jedné z mnoha cest se společnost zastavila v Río Gallegos. Atmosféra dělnické třídy v tomto malém městě Antonia uchvátila. Než stihla jeho divadelní skupina sehrát své představení a vydat se na další štaci, Antonio navštívil místní Dělnickou společnost. Tam slyšel baskického novináře, který měl na dělníky v Río Gallegos výrazný vliv. Jmenoval se José María Borrero a právě on si povšiml Sota jako nadějněho potenciálního předáka, a tak jej přesvědčil, aby odešel od divadelní společnosti a převzal vedení svazu.

O několik měsíců později byl Soto 24. května 1920 zvolen generálním tajemníkem na všeobecném shromáždění Dělnické společnosti Río Gallegos přidružené k FORA (Federación Obrera Regional Argentina – Argentinská regionální dělnická federace). V té době právě houstla napjatá atmosféra, na jedné straně pracující z farem požadovali zlepšení pracovních podmínek a na druhé straně byli majitelé rančů (estancias) znepokojeni poklesem ceny vlny a také úrovní organizace dělníků a požadavky, které anarchističtí pracující předkládali. Ve světle těchto událostí svolaly odbory generální stávkou. Napětí rostlo. Výroba v provincii Santa Cruz byla dělníky zastavena.

Brzy následovaly represe. Vojenské autority mobilizovaly námořníky a policii a tvrdě zakročily proti všemu, co se podobalo stávkě. Během pouhých pár hodin byly zatčeny desítky odborových aktivistů. Dle tehdejších svědectví Soto zátahu unikl a ukryl se u jedné ženy z Galicie v jejím domě na předměstí. Tato žena byla v anarchistických kruzích známá jako Doña Máxima Lista (to jest paní Maximalistka).

Dne 28. ledna 1921 se 10. jízdní pluk pod vedením podplukovníka Hécтора Varely nalodil na palubu lodi Guardia Nacional, směřující do Río Gallegos. A 29. ledna konečně dorazil (měsíce po svém jmenování do funkce) nový místodržitel provincie Santa Cruz Ángel Ignacio Iza. Jeho příjezd přinesl určité zklidnění na obou stranách a začalo vyjednávání. Místodržitel Iza zatím propustil uvězněné odboráře a zmírnil represe v městech na jihu. Jeho „ukecávání“

a přísliby, že požadavky dělníků budou vyslyšeny, nakonec vedly k ukončení stávk.

V červnu 1921 se přihodilo několik incidentů, které opět narušily vztahy mezi dělníky a zaměstnavateli. Podmínky dojednané s majiteli rančů nebyly plně uvedeny do praxe. Mezitím bylo vystřeleno deset ran do okna domu v Puerto Deseado, kde žil Eloy del Val, účetní Patagonské obchodní společnosti, který předtím propustil několik dělníků. Účetní vyvázl bez zranění, ale útok měl velkou odezvu v Buenos Aires. Dále pak členové Dělnické společnosti zastavili na ulici vůdce Vlastenecké ligy v Santa Cruz doktora Sicardiho a zabavili mu zbraň, kterou nosil. A zatímco se toto dělo ve městě, na venkově peónové (pomocní dělníci) obsadili sedm estancias (rančů), a pak zmizeli s koňmi. Byl to ale nepochybně incident z noci 9. července (argentinský národní den), který znamenal následný vývoj. Celý harmonogram vlasteneckých oslav toho večera vyvrcholil banketem připomínajícím nezávislost Argentiny. Jako místo hostiny byl zvolen hotel Español, kde se shromáždily vůdčí osobnosti z celé provincie. Téměř stovka hostů se chystala usednout na svá místa, když jeden z číšníků upozornil šéfkuchaře Antonia Parise, Sotoova krajana, že mezi přítomnými je i Manuel Fernández, majitel společnosti Varela & Fernández, na kterou byl dle Sotoových pokynů uvalen bojkot. Antonio Paris svolal číšníky a jménem Dělnické společnosti jim zakázal obsluhovat u stolů. Toto odmítnutí hosty rozběsnilo, vnímali to jako urážku své argentinské domoviny. Vzhledem k situaci se hosté rozhodli obsloužit sami, pod přísným dohledem personálu obsluhy, který situaci vnímal jako své malé vítězství. Taková neposlušnost a „antiargentinské“ chování, jak to hodnotili majitelé rančů, postrčily různé frakce buržoazie, aby uzavřely společenství proti dělníkům.

Napětí v Río Gallegos rostlo a Antonio Soto se musel potýkat také s útoky ze strany jiných odborových skupin popichovaných reakcionářskými klikami.

V Río Gallegos policie uvěznila člena Dělnické společnosti Antonia Parise. Během zatýkání byla prohledána místní organizace. Na 24. října 1921 byla svolána generální stávka.

V Buenos Aires prezident Yrigoyen vyzval svého přítele podplukovníka Varelu, aby dohlédl na tvrdý zásah v Patagonii. Zatímco Varela připravoval své jednotky v kasárnách Campo de Mayo, Antonio Soto vyburcoval peóny z estancias Buitreras, Alquina, Rincón de los Morros, Glencross, La Esperanza a Bella Vista. Roztroušená kolona asi 300 pracovníků z farem pak vyrazila k El Turbio a Punta Alta. Další odboroví delegáti vzbouřili pracující ze všech estancias od Lago Argentino po Punta Alta. Za méně než týden tito muži rozšířili rebelii po obrovském území na jihovýchodě oblasti Santa Cruz. Tato první fáze kampaně vedené Antoniem Sotem byla zcela nenásilná. Cílem bylo zajistit osvobození dělníků, kteří byli vězněni v Río Gallegos. Dne 5. listopadu už byl celý jih Santa Cruz paralyzován. Několik kolon o síle 60, 100 nebo 200 mužů pochodovalo pod černou a rudou vlajkou pustým jihem.

Soto se setkal s anarchistickými militanty Graňou, Sambucettim a Mongilnitzkym a společně se dohodli, že zatímco Soto dále povede hnutí na venkově, ostatní tři se zkusí dostat do Río Gallegos, aby nahradili zatčené předáky a fungovali jako podpůrný bod uvnitř města. Když však trojice vstoupila do Río Gallegos, byla zmlácena a zatčena policií. Mezitím byly dělnické kolony Pintos, Ramón

Outerello a Albino Argüelles napadeny Varelovými vojáky a skončilo to desítkami mrtvých a raněných.

Hnutí se rozdělovalo na dvě části – na Sotoovu kolonu a na kolonu, kterou vedl José Font (známý spíše jako Facón Grande). Do začátku prosince Soto ovládal celou oblast jižně od jezera Argentino a jezera Viedma a jeho kontingent čítal okolo 600 pracujících, kteří operovali z ranče La Anita.

Noc z 6. na 7. prosince byla v životě Antonia Sota jednou z nejdelších. Armáda totiž dorazila k branám La Anity. Pracující svolali shromáždění. Juan Farina, který byl původem z Chile, navrhol, že by měli odvolat stávku a vyjednávat s armádou. Většina chilských peonů jeho návrh podpořila. Pak dostal slovo německý anarchista Pablo Schulz a ten prohlásil, že jediný způsob jak vyhrát je bojovat.

Antonio Soto se ocitl v situaci, kdy se shromáždění přiklánělo ke kompromisnímu řešení, a nezbylo mu tak než vsadit vše na poslední kartu – navrhl, aby k vojenským jednotkám vyslali dva muže s bílou vlajkou, aby se zeptali velícího důstojníka na podmínky propuštění soudruhů držených v Río Gallegos a na dodržení dohody z předchozího roku. Úkol byl svěřen dvěma Chilanům. Sotva se však přiblížili k vojákům, byli zastřeleni a armáda jakékoliv vyjednávání odmítla. Vojenští velitelé pak vyslali tři vojáky s bílou vlajkou, aby rebely informovali, že je armáda připravena nabídnout jim jediné bezpodmínečné kapitulaci, a pokud na ni přistoupí, budou ušetřeni a bude s nimi zacházeno slušně. Vůdcové stávkujících požádali o hodinu času, aby mohli uspořádat poradu. Chilský lídr Farina byl zcela pro přijetí armádní nabídky. Schulz byl naopak toho názoru, že teď víc než kdy jindy musejí stát pevně za svým. Soto mezitím pronesl svůj zřejmě životní proslov. Historik Osvaldo Bayer nám poskytuje tento popis oné části schůze: „O něco teatrálnějším hlasem všechny shromážděné vyzval, aby poslouchali. A byl víc než kdy jindy Galicijcem, když jim říkal:

„Zastřelí vás všechny. Nikdo nezůstane naživu. Zmizíme odsud. Soudruzi, pokračujte v této stávce, dokud nevyhrajeme. Nevěřte armádě, jsou to ti nejmizernější, nejpodlejší, nejzbabělejší špinavci na světě. Jsou to naprostí zbabělci, jsou zahořklí, protože celý život musí nosit uniformu a poslouchat rozkazy. Nemají tušení, co je to práce, a pohrdají těmi, kdo se těší svobodě myšlení. Nevzdávejte se, soudruzi. Počkejme na rozbřesk společenského osvobození a volnosti pro všechny. Bojujme za to, vydejme se do hor. Nevzdávejte se.“

Tloukl pěstmi, bil se do hrudi, křičel, až se mu po tvářích koulely slzy, ale bez odezvy. Snažil se pomocí slov pozvednout morálku, která už ale odumřela. Soto se zdráhal uznat porážku. „Jste dělníci, jste pracující. Pokračujte ve stávce, dokud jednou provždy nevyhrajete a nestvoříte novou společnost bez chudých a bohatých, kde nejsou žádné zbraně, žádné uniformy, kde je radost a respekt pro každou lidskou bytost, kde nikdo nemusí poklekat před žádnou sutanou nebo pánem.“

Shromáždění pak přešlo k hlasování a Farinův návrh vyhrál. Schulz prohlásil, že s tím sice naprosto nesouhlasí, ale podrobí se rozhodnutí shromáždění. Soto se také vyslovil proti a dodal, že rozhodně nemá v úmyslu nechat se polapit armádou a přijít o život tak mizerným způsobem. Ještě naposledy na ostatní apeloval, aby ho následovali, a pak se s nimi rozloučil slovy: „Nejsem maso, abych byl hozen psům. Zůstal bych, kdyby se bojovalo, ale vy, soudruzi, nemáte na boj žaludek.“ (Výpověď očitých svědků Fernández a Lady.)

Soto následoval asi tucet stávkujících. Využili příchodu noci a odjeli do hor. Byla to strašlivá noc. Vojáci rozpoutali skutečná jatka a většina stávkujících, kteří se vzdali, byla ponižována, mučena a zadržována. Počet stávkujících, kteří kapitulovali na ranči La Anita, se pohyboval mezi pěti až šesti stovkami. Podle anarchistů z FORA bylo na ranči zastřeleno 150 až 250 stávkujících, během celého povstání pak bylo zabito kolem 1500 dělníků.

Sotoova skupina zamířila do Chile. Pět dní ujížděla Andami s argentinskou armádou a chilskými pohraničníky v patách. Sotoovi se nakonec povedlo dostat do chilského města Puerto Natales, kde mu poskytli útočiště soudruzi z Dělnické federace. Protože si byli vědomi, že tam není v bezpečí, byl přepraven lodí do Punta Arenas, kde se skrýval v sídle Dělnické federace Magallanes (Punta Arenas je hlavní město chilského regionu Magallanes a Chilská Antarktida). Po několika dnech se po naléhání soudruhů přesunul do malého hotelu poblíž přístavu ve městě Valparaíso. Tam se sblížil s dcerou svých domácích a o pár měsíců později se oženil a přestěhoval do Iquique v severním Chile. Se svou ženou Amandou Souper měl šest dětí. Po úrazu, který utrpěl při práci v dole na těžbu ledu, se přesunul do Santiaga de Chile, kde tajně pokračoval ve svých politických aktivitách a živil se řízením vlastního autobusu. Pronásledování ze

strany policie ho nutilo neustále měnit bydliště, než se usadil v Puerto Natales. Tam založil kino nazvané Libertad (Svoboda). Moc se mu ale nedařilo, a tak se musel vrátit k profesi nádeníka na statku a po mnoho let byl poradcem odborových svazů v jižním Chile.

V roce 1936, když ve Španělsku vypukla občanská válka, chtěl Soto odjet bojovat za Republiku, ale zdravotní stav mu to nedovolil. V březnu 1938 se znovu oženil, se svou druhou ženou Doroteou Cárdenas měl dceru Isabelu. V roce 1945 se rodina odstěhovala do Punta Arenas, kde našel práci ve slévárně, ve které se opravovaly lodní motory. Později provozoval stánek s ovocem na tržišti a restauraci Oquendo, pojmenovanou podle lodi, na které sloužil jeho otec. V těchto letech také založil Španělský republikánský spolek, Galicijský spolek a místní pobočku Mezinárodního červeného kříže.

Zhoršující se zdravotní stav ho donutil vzdát se restaurace a místo ní si otevřel malý penzion a pronajímal nákladní auto v přístavu. V roce 1962 musel s prací přestat úplně a 11. května 1963 ve věku 65 let zemřel na mrtvici. Na hřbitov jej doprovodil početný zástup s vlajkami Červeného kříže, Španělského republikánského spolku a galicijskou vlajkou nesenou Galicijským spolkem.

Soto je i jednou z hlavních postav argentinského filmu *Vzpouřa v Patagonii* (La Patagonia rebelde) z roku 1974, který (jak název napovídá) pojednává právě o patagonském povstání a který je možno s anglickými titulky zhlédnout i na youtube. Na vzniku tohoto filmu se podílel i zmiňovaný argentinský anarchistický historik Osvaldo Bayer (1927–2018), který je autorem několika velice čtivých knih o argentinském anarchistickém hnutí, včetně rozsáhlé knihy, nazvané taktéž *La Patagonia Rebelde*.

Anarchistické hnutí v Argentině patřilo v popisovaném období mezi nejsilnější na světě, čelilo ale také neobyčejně krutým represím. Odporný masakr povstalců armádou podplukovníka Varely, který ukončil patagonské povstání, nebyl ojedinělý. V roce 1919 byla neméně krutě potlačena stávka v Buenos Aires. Během těchto událostí, pro které se vžilo označení „Tragický týden“, bylo uvězněno asi padesát tisíc dělníků, 700 jich bylo zabito a mnoho zraněno. Nicméně jako krásný důkaz síly argentinského hnutí můžeme uvést fakt, že navzdory těmto represím se v roce 1919 odehrálo 367 stávek.

Není divu, že krvavé represe i časté útoky na dělníky ze strany ultrapravicové Vlastenecké ligy vedly i k větší militantnosti tamního anarchistického hnutí, které nezřídka přikročilo k odvetě. V roce 1923 tak na Varelu spáchal atentát anarchista Kurt Wilckens (právě touto scénou začíná zmiňovaný film, než se děj přesune zpět a dozvíme se, co Wilckense k jeho činu motivovalo). Wilckens byl přitom jemný člověk a pacifista, právě proto jím ovšem masakr v Patagonii tolik otrásl. Wilckens byl později ve vězení zabit členem Vlastenecké ligy, i jeho smrt pak ale byla za poněkud kuriózních okolností pomstěna anarchistou Wladimirovichem. To už je ale jiná historie, kterou třeba připomeneme někdy příště.

Zdroje:

- Osvaldo Bayer: *The anarchist expropriators*, AK Press 2015
- <https://libcom.org/history/soto-antonio-1897-1963>
- <https://www.katesharpleylibrary.net/2z35m3>
- [https://en.wikipedia.org/wiki/Antonio_Soto_\(syndicalist\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Antonio_Soto_(syndicalist))

Zpracoval -zk-

Letos v září oslavíme 150. výročí kongresu v Saint-Imier, kde se zrodilo organizované anarchistické hnutí. Následující text antropologa Briana Morrisa poukazuje na historické souvislosti a odkaz tohoto významného výročí.

Na úvodních stránkách své knihy o Bakuninovi (*Bakunin: The Philosophy of Freedom*, Black Rose Books, 1993) cituji ghanského básníka Ayie Kweie Armaha: „Přítomnost je místo, kde se ztrácíme, pokud zapomínáme naši minulost a nemáme žádnou vizi budoucnosti.“ Tahle fráze se mi vybavuje, když se chystáme slavit ikonické založení anarchistického hnutí ve švýcarském Saint-Imier v září roku 1872.

Porozumění minulosti nepředstavuje nějakou obsesi kultem předků, stejně jako představa lepší budoucnosti pro lidstvo neznamená, že se ztrácíme v utopických snech. Anarchisté by se rozhodně neměli stydět za to, že oslavují úspěchy dřívější generace libertinských socialistů, které nepokládáme za historické kuriozity, ale jsou pro nás zdrojem inspirace a nápadů. Zde bych chtěl jednoduše nabídnout nějaké úvahy o anarchismu, nebo revolučním socialismu, který vyvstal z politických bojů členů První internacionály v sedmdesátých letech devatenáctého století.

Jako politická filozofie měl anarchismus v tisku pravděpodobně nejhorší ohlas. Byl přehlížen, očerňován, zesměšňován, zneužíván, nepochopen a dezinterpretován autory ze všech stran politického spektra: marxisty, demokraty, konzervativci i liberály. Americký prezident Theodore Roosevelt, jak známo, popsal anarchismus jako „zločin proti celé lidské rase“ a v běžné řeči je anarchie chápána jako násilí, chaos a nihilismus. Porozumění anarchismu dále brání fakt, že za „anarchisty“ bylo považováno široké spektrum jednotlivců a filozofů: Gándhí, Spencer, Tolstoj, Berdajev, Stirner, Ayn Randová, Nietzsche, spolu se jmény typičtějšími pro toto označení, jako Proudhon, Bakunin a Goldmanová. To vedlo marxisty, například Johna Molyneuxe, k tomu, aby „anarchismus“ zavrhl jako kompletně nesourodou politickou filozofii jak v její teorii, tak i strategii dosažení sociální změny.

Je tomu snad jinak? Anarchismus je v podstatě politická tradice a hnutí s bohatou historií, která se začala psát zhruba kolem roku 1870, hlavně díky dělníkům z Mezinárodní asociace pracujících, všeobecně známé jako První internacionála. Ta se dočkala k rozkolu, nebo řekněme „velkému schizmatu“ (jak to nazval James Toll). Rozkol První internacionály je obvykle popisován jako osobní spor mezi Karlem Marxem a Michaiilem Bakuninem. Ale jak (George Douglas Howard) Cole a jiní upozorňovali, nebylo toto rozdělení jednoduše střetem osobností, jednalo se o střet dvou frakcí socialistického hnutí a dvou zcela odlišných pojetí socialismu, procesu revoluční změny a podmínek osvobození člověka. Anarchistická frakce se původně takhle nenazývala, její členové spíš používali označení „federalisté“, nebo „socialisté antiautoritáři“, ale později přijali označení, které jim přičklí marxističtí oponenti a začali se identifikovat jako „anarchističtí komunisté“. Jako politické hnutí začal anarchismus vzkvétat mezi dělníky ve Španělsku, Francii, Itálii a Švýcarsku po Pařížské komuně (1871).

Mezi jeho velmi známé propagátory patřili Élisée Reclus, François Dumertheray, James Guillaume, Errico Malatesta, Carlo Cafiaro, Jean Grave a Petr Kropotkin. (S hnutím byla také úzce spřízněna Louise Michel, jenže po porážce Pařížské komuny byla spolu s mnoha tisíci komunardů deportována do Nové Kaledonie, kde v exilu strávila šest let.) Mezi lety 1870 a 1930 se anarchismus (nebo revoluční/libertinský socialismus) rozšířil po celém světě a v žádném případě nebyl pouze evropskou záležitostí. Na konci devatenáctého století už samozřejmě existovaly jiné proudy anarchismu, ale anarchokomunismus byl rozhodně dominantní. Je důležité upozornit, že sociální anarchismus nebyl výtvozem akademiků, ale vyvstal z aktivismu dělnické třídy, aby se vzepřel sociálním a pracovním podmínkám průmyslového kapitalismu. Kropotkinovi nejstarší spi-

sy nesly název *Buřičovy řeči* (1885) a jednalo se o soubor textů publikovaných ve švýcarských novinách *Le Révolté*. Kropotkin, který vstoupil do První internacionály v roce 1872, popsal anarchismus jako jistý druh syntézy mezi radikálním liberalismem, s jeho důrazem na svobodu jednotlivce, a socialismem nebo komunismem, který zavrhoval kapitalismus a kladl důraz na komunitní život a dobrovolná sdružení. Tuhle syntézu dobře vystihuje Bakuninovo slavné pořekadlo: „Svoboda bez socialismu je privilegium a nespravedlnost a socialismus bez svobody je otroctví a brutalita.“ Tendence marxistických akademických filozofů a stirnerovských individualistů (nebo egoistů) vytvořit mezi anarchismem a socialismem radikální dichotomii je tedy z koncepčního i historického hlediska značně zavádějící a zkresluje naše chápání socialismu.

Anarchismus, nebo přinejmenším sociální anarchismus, který zastávali sociální revolucionáři První internacionály může být definován čtyřmi základními principy.

Zaprvé: Odmítnutí státní moci a všech forem hierarchie a útlatku. Kritika všech forem moci a autority, která brání svobodě jednotlivce, na něhož se samozřejmě pohlíží jako na sociální bytost, a ne netělesné ego, nebo nějakého abstraktního majetnického jedince, a už vůbec ne jako na nějakou věčnou milující duši. Jak říká usnesení z kongresu v Saint-Imier: hlavní úlohou proletariátu je „zničení veškeré politické moci“.

Zadruhé: Kompletní odmítnutí kapitalistické tržní ekonomiky spolu s námezdním systémem, soukromým vlastnictvím, jeho soužitím s etosem a ideologií majetnického individualismu. Ve skutečnosti byli první sociální anarchisté velmi horliví antikapitalisté, kteří vždy nazývali námezdní systém „námezdním otroctvím“.

Zatřetí: Šíření vize společnosti založené výhradně na vzájemné pomoci a dobrovolné spolupráci, druhu sociální organizace, která by poskytla plné vyjádření lidské svobody a všech forem společenského života, který by byl nezávislý na státu a kapitalismu. Sociální anarchisté proto věřili v dobrovolné organizace, ne v chaos, pomíjivost nebo „žádná pravidla“, a poukazovali na prvky anarchistických principů v kmenových a přibuzenských společnostech, stejně jako v každodenním společenském životě. Jak Élisée Reclus, tak i Petr Kropotkin se hluboce zajímali o společenský život prvních národů nebo „bezstátních společností“.

Začtvrté: První anarchisté, stejně jako marxisté, si osvojili radikální aspekty osvícenství – důraz na důležitost kritického rozumu a empirické vědy; odmítnutí všech vědomostí založených na tradiční autoritě, mystické intuice a božského zjevení; a stvrzení univerzálních lidských hodnot, jako je svoboda, solidarita a rovnost. Anarchismus tedy byl formou etického socialismu.

S tím, jak se po Pařížské komuně rozvíjel revoluční anarchismus nebo anarchismus, měl tendenci vymezovat se vůči třem dalším formám radikální politiky. Všechny jsou stále aktuální a mají dodnes své zastánce. Jedná se o mutualismus, radikální individualismus a marxismus. Ačkoliv Kropotkin a sociální anarchisté vždy uznávali, že Proudhon vyjadřoval libertinské postoje a byl pionýrem a inspirací pro rozvoj anarchismu, k radikální tradici známé jako mutualismus byli vždy kritičtí. Tato tradice přijatá mnoha americkými individualistickými anarchisty, jako byli Warren, Spooner a Tucker, uznávala tržní ekonomiku, soukromé vlastnictví a vlastnictví výrobních prostředků – tedy vše, co anarchokomunisté odmítali.

Stejně kritičtí byli k radikálnímu individualismu Maxe Stirnera, který pokládali za metafyzickou doktrínu vzdálenou společenskému životu a hraničící s nihilismem. Kropotkin poukazoval, že je v podmínkách útlatku a ekonomického vykořisťování nesmyslné zdůraz-

ňovat nadřazenost „jedinečného“, a cítil, že je Stirnerův pronikavý egoismus v protikladu s myšlenkou rovnosti a vzájemné solidarity, které většina lidí uznávala.

Nakonec – samozřejmě – anarchisté byli od svého počátku velmi kritičtí k politice hlášané Marxem a Engelsem, která později vešla ve známost jako sociální demokracie, nebo jednoduše marxismus. Ve slavném *Komunistickém manifestu* (1848) Marx s Engelsem kladli důraz na komunistickou stranu, která měla organizovat dělnickou třídu, aby bylo dosaženo „dobyty politické moci“. To by znamenalo ustanovení „dělnického státu“ nebo „diktatury proletariátu“, v níž by všechny formy produkce (včetně zemědělství), stejně jako dopravy, komunikace, bankovníctví, byly „vlastněny“ a organizovány národním státem. To by znamenalo, jak to podávali Marx s Engelsem, „nejvyšší centralizaci moci v rukou státu“. Bakunin a anarchokomunisté samozřejmě vždy oponovali, že by parlamentní cesta k socialismu vedla k reformismu a „uchvácení státní moci“ komunistickou stranou jménem pracujících by vedlo k tyranii a státnímu kapitalismu. A zdá se, že běh dějin ukázal, že měli v obou bodech pravdu.

V kontrastu s „politickou akcí“ využívající státní moc, která podle anarchistů vždy tvořila symbiotický vztah s kapitalismem, prosazovali první anarchisté „přímou akci“. Ta byla vyjádřena skrze povstání, anarchosyndikalismus, nebo komunitní politiku. V poslední době bývá sociální anarchismus, tak jak ho obhajovala a praktikova-

la první generace anarchokomunistů, současnými anarchisty – většinou akademiky – označován za „překonáný“ nebo „zastaralý“. Na konci dvacátého století prý přichází „nový“ anarchismus. Zdá se, že sestává z poněkud ezoterické směsice a několika politických tendencí, konkrétně anarchoprimitivismu, anarchokapitalismu Rothbarda a Randové, Nietzscheho „poetického terorismu“, avantgardy, vroucně přijímané Hakinem Bayem, radikálního individualismu současných vyznavačů Maxe Stirnera a takzvaný „postanarchismus“ vycházející ze spisů akademických státních úředníků jako Derrida, Lyotard, Foucault a Deleuze.

V těchto různých myšlenkových proudech není nic nového ani originálního a představa, že dřívější generace anarchistů podporovala modernitu nebo modernismus, je docela perverzní. „Staří“ anarchisté, libertiniští socialisté, kompletně odmítali tři klíčové prvky takzvané modernity: demokratický stát, kapitalistickou tržní ekonomiku a „abstraktní“ individuální buržoazní filozofie.

Proto potřebujeme znovu vyzdvihovat odkaz anarchického komunismu, tak jak byl poprvé formulován před lety na kongresu v Saint-Imier, a také ho učinit relevantní pro sociální a politické boje současnosti.

Zdroj:

Organize č. 95, s. 22–25 (reprint z *Organize* č. 79), přeložil -TJ-

Dne 13. prosince 2021 promluvil anarchista Igor Oliněvič před soudem projednávajícím kauzu „anarchopartyzánů“. Připomeňme, že Igor byl zatčen v noci z 28. na 29. října 2020 na bělorusko-ukrajinských hranicích. Obvinili ho (spolu s Dmitrijem Dubovským, Dmitrijem Rezanovičem a Sergejem Romanovem) z terorismu a Igor byl odsouzen ke 20 letům vězení. Zde jsou slova, která pronesl na závěr procesu.

Média nás překřtila na Oliněvičovu skupinu, nebo dokonce Oliněvičovu bandu, ale tato nálepka neodpovídá skutečnosti. Jmenujeme se Černý prapor na počest stejnojmenné anarchistické federace bojující zde za svobodu ještě v dobách carského režimu. Každý člen našeho kolektivu vede svůj boj autonomně a svobodně, jak lze odvodit z riskantních akcí, trestů odnětí svobody, života mimo zákon, illegality... Každý je osobností s vlastním názorem a charakterem. Při přijímání rozhodnutí jsou si naše hlasy rovné, žádný není nadřazený a už vůbec nemáme vůdce. Jestli jsme banda, pak tu taková ještě nebyla. Je pro mne čest předstoupit před soud společně s takovými kamarády zasluhujícími respekt.

Bělorusko je pozůstatek totalitního impéria, rozmar historie, který přežívá už třicet let. Historie nás učí, že jakékoli zbytky impérií při pokusech napodobit někdejší moc nevyhnutelně upadaly. Bělorusko není výjimkou a aktuálně pozorujeme naprostý strategický, ekonomický i ideologický bankrot režimu. Moc obnažila svou prapůvodní chamtivou podstatu a stále víc se uchyluje k otevřené krutosti.

Události ze srpna 2020 jsou podle mě začátkem sociální revoluce, která nakonec nezmění jen vládnoucí elitu, ale celé společensko-politické uspořádání.

Tím myslím minimálně zbavení postsovětské byrokracie moci, čímž se otevřou možnosti pro mnoho sociálních alternativ.

Nemohl jsem zmeškat tuto přelomovou historickou dobu – čekal jsem na ni dvacet let svého života – a rozhodl jsem se připojit k povstání. V revoluci jsou všechny úlohy důležité, ale každý člověk musí přispět podle svých sil, možností a dovedností. Já jsem si vybral cestu povstalec Odporu.

Co jsem chtěl? Za hlavní problém každé revoluce považují anarchisté převzetí iniciativy novými vůdci. Nakonec se hesla vyprázdňují a vše se omezí jen na změnu elit a nepatrnou almužnu pro lid.

V podmínkách běloruského autoritářství se stala Revoluce možnou právě díky decentralizaci. Chtěl jsem pomoci dalšímu vývoji

událostí tímto decentralizovaným směrem, aby režim padl pod nápor lidového sjednocení, nikoli díky zákulisním jednáním a ústupkům. Cílem mého zapojení do ilegálního boje vůbec nebylo zastrašení lidí ani pokus zapůsobit na moc, ani destabilizace i beze mě destabilizované společnosti. Naopak, usiloval jsem o povzbuzení lidí, aby prostřednictvím odvážných činů uvěřili ve vlastní síly. Chtěl jsem revoluční osobnost zbavit pocitu poddanství, radikalizovat vědomí, aby člověk překonal navykklé šablony podřízenosti a autoritářská dogmata. Chtěl jsem, aby člověk nevisel na rtech vůdce, ale snažil se převzít iniciativu do vlastních rukou a stal se smělejší, ambicióznější ve svých politických přáních a organizoval se spolu s dalšími lidmi.

Proto bylo důležité odvést pozornost silových struktur na povstalec Odporu a dát tím víc možností revoluční společnosti upevnit rodící se samosprávu.

Chtěl jsem, aby se občanské iniciativy zasítovaly do celolidové Konfederace a předložily vlastní program politických transformací směřující k přímé participativní demokracii a občanské samosprávě, bez vůdců a zprostředkujících partají.

Povstání žije nadějemi. Moje naděje jako anarchisty je v tom, že v tomto sociálním boji se vůle ke svobodě nakonec ukáže silnější než otrocké okovy.

Ať žije Revoluce!

Ať žije decentralizace a obecní Konfederace!

Ať žije přímá demokracie!

A samozřejmě – ať žije Anarchie!

AŽ ŽIJE REVOLUCE!

IGOR OLINĚVIČ

SUZANNE MORAINOVÁ

Suzanne, rodným jménem Gouillardonová, se narodila 14. března 1930 v Châteldonu ve francouzském departementu Puy-de-Dôme coby dcera pojišťovacího agenta Luciena Gouillardona a učitelky Jeanne Viallardové. Působila jako učitelka v Imphy v departementu Nièvre, a když se na začátku alžírské války v roce 1955 připojila k Fédération communiste libertaire (FCL, Libertinská komunistická federace – vznikla v roce 1953 na základech Anarchistické federace), byla už aktivní ve školské odborové organizaci. V hlavním městě kolportovala anarchistický časopis *Le Libertaire* v alžírských kavárnách a v létě 1955 se pustila do libertinské propagandy během bouřlivých stávek v Nantes.

Po návratu do Nièvre se podílela na podzemních aktivitách FCL na podporu alžírské nezávislosti: přepravovala zbraně a finanční prostředky, stejně jako rebely a pronásledované, házela letáky přes zeď kasáren Nevers... „Jako dobrá aktivistka“ psala Suzanne také dopisy uvězněnému anarchistickému aktivistovi FCL, Pierru Morainovi (1930–2013). Když se s ním na konci března 1956 setkala po jeho propuštění z vězení, byl z toho rychle romantický vztah. Byla přítomna při jeho druhém zatčení v únoru 1957, kdy FCL byla v ilegilitě. Během těhotenství byla zatčena a poté propuštěna. Třináctého června 1957 se provdala za Pierra, což bylo v době jejího druhého zadržení. Suzanne a Pierre spolu měli dvě děti, chlapce a dívku, první z nich se narodilo, když musel Pierre třet v vězení.

Suzanne pokračovala v boji v rámci podzemní FCL až do doby, kdy byla organizace na základě represí v roce 1957 rozpuštěna. Na konci 60. let se účastnila vietnamských výborů. Na konci léta 1976 se při setkání v Larzacu spolu s Pierrem rozhodla usadit na zdejší náhorní plošinu.

V 80. letech byla pokladnicí nadace Larzac, později přejmenované na Larzac-Solidarité, a aktivně podporovala FLNKS a boj Kanaků. Po vypuknutí druhé intifády v roce 2000 měla v jižním Aveyronu na starosti civilní mise na ochranu palestinského lidu. Od začátku byla zapojena do alterglobalizačního hnutí a osobně se účastnila několika velkých setkání. Úzce spolupracovala se zemědělským svazem Confédération Paysanne a její poslední aktivity byly zaměřeny na odpor proti pěstování geneticky modifikovaných plodin.

Po smrti svého syna a poté i Pierra odešla Suzanne do domova důchodců v Millau v departementu Aveyron, kde se odstříhla od většiny aktivit, kterým se celý život věnovala. Ve středu 7. července zápas za spravedlnost a lepší svět ztratil jednu ze svých bojovnic, pozapomenutou, ale i tak vzácnou a milou.

Daniel z anarchistické skupiny UCL v Aveyronu vzpomíná: „Bylo to na začátku roku 2000, co jsem se na Larzacu poprvé setkal se Suzanne a Pierrem Morainovými. Dávali jsme zrovna dohromady jejich svědectví pro film o aktivitách FCL na podporu alžírského odboje v letech 1954–1957. Jen málo lidí vědělo o jejich minulosti, včetně jejich tehdejších sousedů a spolubojovníků. Film se tak stal příležitostí tuto minulost ukázat.“

JACINTO BARRERA BASSOLS

Ve středu 21. července 2021 zemřel ve věku 65 let v důsledku zdravotních komplikací spojených s nemocí covid-19 historik a anarchist Jacinto Barrera Bassols.

Smrt je součástí života. Je příležitostí vzpomenout na kamarády a kamarádky, kteří nás opustili; oslavit jejich osobnost, odkaz a to, co zanechali v našich srdcích. Pojďme se ohlédnout za těmi, kteří zasvětili svůj život ideám svobody, rovnosti a spravedlnosti a nešťádně nás opustili.

Jacinto se věnoval studiu Mexika na přelomu 19. a 20. století, a tím pádem také Mexické revoluci, zejména pak osobě mexického anarchisty Ricarda Florese Magóna. Desítky let byl spojen s Národním institutem antropologie a historie (INAH), vynikal také jako vědecký pracovník Centra Lázara Cárdenase pro studium mexické revoluce a je známý mimo jiné jako editor kompletního Magónova díla, které tvoří plných 20 svazků. Věnoval se koordinaci digitálního archivu „Ricardo Flores Magón“. Jeho skonu tak na sociálních sítích želeli nejen anarchisté, ale i jeho kolegové a historici, kteří si vážili jeho práce, a také mnohé vědecké instituce – vedle INAH například Národní institut historických studií mexických revolucí (INEHRM), Mexický výbor historických věd, Generální archiv státu Oaxaca (AGEO), Sekretariát kultury Mexico City, Národní škola malířství, sochařství a rytí „La Esmeralda“ (kde byl akademikem) či Národní institut výtvarného umění a literatury.

Jacinto obdržel titul z historie na UNAM (Mexická národní autonomní univerzita) a doktorát z antropologie na ENAH (Národní škola antropologie a historie). Zanechal za sebou několik děl o „magónismu“. Můžete ho vidět mluvit v dokumentu *Hay un lugar, Anarquistas de la Ciudad de México* (s anglickými titulky) o anarchismu v Mexico City.

Jeho popel byl rozprášen do vln Tichého oceánu u pobřeží Oaxacy, kde prožil při intenzivní práci své poslední roky. Poctu mu vzdali mimo jiné na mezinárodním knižním veletrhu Zócalo 2021, kde 10. října Armando Bartra a Marco Barrera připomněli jeho obdivuhodnou výzkumnou práci o anarchismu Ricarda Florese Magóna.

Velmi pěkný nekrolog zveřejnili v září jeho anarchističtí kamarádi ze St. Louis, i když „s tímto zábavným, zvědavým a srdečným mužem strávili jen několik dní. Vzpíral se všem stereotypům o akademickém historikovi a hluboce na nás zapůsobil.“ Setkali se s ním prvně v roce 2008 při jeho pátrání po stopách Ricarda Florese Magóna a dalších anarchistických exulantů klikatou cestou napříč Spojenými státy. Přátelství přetrvalo: „A když jeden z nás utrpěl téměř smrtelné zranění během nepokojů ve Fergusonu, bez váhání znovu nabídl své sídlo v Oaxace, abychom se z toho traumatu zotavili.“

MARTÍN ARNAL MUR

Martín Arnal Mur se narodil se v Angües (oblast La Hoya de Huesca na severu Aragonie) 12. listopadu 1921 v chudé rolnické rodině zapojené do anarchistického svazu CNT. Byl šestým z deseti sourozenců. Ve 12 letech začal pracovat jako sluha u rodiny v Bospénu. V 15 letech se aktivně účastnil rolnické komunity v Angües, bylo nutné nahradit úrodu ztracenou po převratu generála Franca. Jeho dva bratři, José a Román, kteří bojovali ve skupině „Bakunin“, jež patřila k anarchistické federaci FAI, byli na začátku občanské války zastřeleni v Huesce. V březnu 1938, tedy ve věku 16 let, byl mobilizován republikánskou vládou na aragonskou frontu, aby se podílel na výstavbě opevnění a zákopů v Monflorite.

Po vítězství frankistických vojsk uprchl do Francie pěšky z Angües přes Barbastro, Graus a Benasque. Francouzská vláda ho spolu s dalšími aragonskými a španělskými antifašisty odvezla vlakem do uprchlického tábora Angoulême. Odtamtud se mu podařilo dostat, zatímco ti, kteří zůstali, byli později deportováni do Mauthausenu. Do Španělska se vrátil přes Cerbère v únoru 1939. Po „ústupu“ se však musel zas stáhnout do Francie.

Byl v Perpignanu, v táboře hlídaném francouzskou jízdou, a odtud byl přesunut do koncentračního tábora Argelès-sur-Mer, kde byl

naverbován francouzskou armádou. Pracoval na střelnici v Burge, kde se prováděly nebezpečné testy zbraní. Tam strávil sedm měsíců. Ve Francii se podílel na odboji, na tajné reorganizaci CNT a na operacích, při nichž bylo třeba proniknout na území Španělska. Začátkem roku 1944 měl na starosti sledování hranic a vyhodnocování terénu pro přechod partyzánů oblastí Sobrarbe. V listopadu téhož roku musel během jedné noci uprchnout z obklíčení civilní gardou v aragonském Saravillu.

Na konci druhé světové války, v březnu 1945, byl demobilizován z francouzské armády a zůstal již ve Francii. Pracoval při řezání palivového dřeva, na železnici či ve stavebnictví jako zedník. V Rabastens se setkal s Ángelou Salas Gonzálezovou. Pocházela z rodiny, která po první světové válce emigrovala z ekonomických důvodů z Almerie do Francie, kde pracovala na polích. V roce 1949 se vzali a zůstali v tomto francouzském městě, kde se Martín živil jako zedník až do svého odchodu do důchodu ve věku 63 let. Měli syna a dvě dcery. Po smrti diktátora Franca v roce 1975 se s Ángelou usadili v jeho rodném Angües, zatímco jejich děti zůstaly ve Francii.

V říjnu 2018 prožil Martín další z emotivních a neočekávaných okamžiků svého života, a to během exhumačních prací v hromadném hrobě na hřbitově Las Mártires de Uesca. Tyto práce umožnily objev ostatků pěti lidí zabitých fašisty, několika Martínových sou-druhů. Byl mezi nimi i jeho bratr Román, zavražděný 4. ledna 1937. Román byl popraven kvůli obvinění z účasti na rolnických kolektivech propagovaných CNT v Angües. Více než po osmi desetiletích mohl Martín v květnu 2019 získat ostatky svého bratra. Zajistil mu důstojný pohřeb na stejném obecním hřbitově. Jakmile byl tento jeho osobní cíl splněn, dál bojoval za stejné právo na odškodnění a památku pro zbytek obětí Francova režimu v Angüas a dalších španělských obcích.

V létě 2020 se Martín se svou obvyklou vervou a radostí zúčastnil na festivalu Espiello v Boltaňi premiéry filmu *En la misma tierra* (Ve stejné zemi). Film režiséra Marca Potyomkina vypráví o Martínově působivém a mimořádném životě. (Martín mluví také v Potyomkinově starším dokumentu *Sueños colectivos*.)

V červnu 2021 představil svou knihu *Sin romper el hilo de nuestra historia* (Bez přetržení nitě našich dějin), kterou vydalo nezávislé nakladatelství Zoila Ascasíbar.

Až do svých posledních dnů se Martín Arnal bez ustání podílel na šíření anarchistických myšlenek a byl jedním z mála žijících pamětníků španělské sociální revoluce roku 1936. Zemřel ve Francii ve čtvrtek 21. října 2021.

„Ať už jeho tělo skončí v zemi nebo v ohni, jeho paměť, jeho lidskost a jeho boj zůstanou nedotčeny v naší paměti a jeho příklad v nás přetrvá,“ uvedla ve svém prohlášení skupina CNT Huesca.

PETR UHL

Prvního prosince 2021 zemřel v osmdesáti letech celoživotní bojovník za lidská práva Petr Uhl – muž vzácných vlastností, který si mimo jiné vymínil, aby na parte neměl kříž ani akademický titul.

Vzpomínkový obřad ve strašnickém krematoriu se nesl v důstojném, ale nijak depresivním duchu. Pozůstalí ostatně zvali k „oslavě naplněného života statečného člověka“, kterým Petr Uhl, jeden z nejdéle vězněných disidentů, nepochybně byl. Jako s osobností spojující odpor k autoritářství minulého režimu s revolučně levicovou teorií i praxí se s ním přišlo rozloučit tolik různorodých přátel a příznivců, až zaplnili smuteční síň a mnozí sledovali obřad zvenčí.

Spontánně dorazili i anarchisté a anarchistky. Naposled jsme si tak oživilo heslo „revoluční mládež zdraví Petra Uhla“, které svého času zaznělo i na akcích k podpoře Autonomního sociálního centra Klinika. Během obřadu jsme vyslechli několik vzpomínkových řečí, promluvil i náš kamarád Ondřej Slaďálek. Jeho proslov dále přetiskujeme:

„Vzpomínáme dnes na Petra Uhla jako na statečného a moudrého člověka, což jsou dvě vlastnosti, které většinou nejdou pohromadě. Stateční lidé bývají prudcí a moudří zas opatrní, až příliš opatrní... Vzpomínáme na Petra Uhla jako na člověka vážného, zásadového, s velkou pamětí a neochotou zapomínat, ale také velkorysého a s ohromným smyslem pro humor.

Mnozí už vzpomněli, jaký důraz kladl Petr Uhl na přesnost ve vyjadřování. Někdy to mohlo působit neobvykle nebo až pedantsky. Setkávalo se to s úšklebkem zejména určitého typu novinářů, kteří se rádi věnují žonglování s nepřesností. Mnozí v té přesnosti vidí

také přisnost, asi právem. Mnohem víc ale tento důraz na přesnost znamenal intelektuální i lidskou poctivost.

Mnoho lidí se v dějinách hlásilo k revolučnímu marxismu a znamenalo to pro ně mnoho různých věcí. Většinu z těchto lidí nikdy ani nenapadlo, aby se pokusili o konkrétnější popis oné alternativní, beztrždní, socialistické společnosti, za níž chtěli bojovat. Řekněme na okraj, že poskytnout takový popis odmítl i Marx sám.

Ne tak Petr Uhl. Myslím, že se neurčitost společenské vize prostě neslučovala s jeho charakterem. A tak spolu s několika dalšími, především s Jaroslavem Sukem a nedávno zesnulým Štěpánem Steigrem napsali v těžkých podmínkách diktatury Program společenské samosprávy, jeden z nejpozoruhodnějších dokumentů českého politického myšlení minulého století. Představu samosprávné socialistické společnosti zde Petr Uhl se svými spolupracovníky nastínil konkrétně. Bez této konkrétnosti by podle Uhla nebylo možné dosáhnout jádra socialistického projektu, kterým je emancipace člověka.

Ona emancipace člověka zní jako příliš velká slova, ale Petr Uhl ji sledoval s neuvěřitelnou praktičností a věcností. I pod vlivem své zkušenosti v procesu s Hnutím revoluční mládeže a advokáta Lva Schwarze si uvědomil, jak důležitým nástrojem pro obranu člověka může být právo. Vzal toto poučení se vši svou důsledností, stal se znalcem práva, někdy možná až právním puristou – nikdy ale právníkým fanatikem, který by zapomněl na původní smysl svého zájmu o právo.

Klíčovou oblastí politické i právní aktivity se Petru Uhlovi stala ta, která zároveň politiku i právo přesahuje: lidská práva. Sám Uhl poctivě a přesvědčivě popsal, jak se mu z agendy používané politicky, ve snaze zasáhnout byrokratickou diktaturu na nejcitlivějším místě, stalo něco, co má smysl samo o sobě, prostě jako pomoc druhým.

Angažoval se za lidská práva před listopadem i po listopadu 1989. Ten politický převrat změnil mnohé, a změnil také mnoho lidí. Nezměnil to podstatné na Petru Uhlovi. Zůstal věrný sám sobě, a také proto inspiroval už několik mladých generací na levici i mezi obránci lidských práv. Pamatuji si na jeho vlídnost a vstřícnost i vůči lidem mnohem mladším, a také neznalým a omezeným, kteří se na něj obraceli – patřil jsem mezi ně. A pamatuji si také, jak byly jeho myšlenky a postoje, jeho důslednost důležité i pro mnoho lidí, kteří jej nikdy osobně nepoznali.

Petr Uhl přitom mladé generaci nijak nelichotil. Pamatuji se, jak jsme se ho ptali na jeho pocit při nějaké situaci a Petr Uhl odpověděl: „Je zajímavé, jak se mě dnešní generace neustále vyptává na moje pocity. Moje pocity přece nejsou nijak důležité! Mladá generace vyrůstala v poměrech, kde jsou pocity bernou mincí. Jsou hodnotou samy o sobě, daleko víc než zásady. Myslím si, že člověk by měl mít dostatek sebekázně, aby se nenechal svými pocity ovládat.“

S důsledností, která mu byla vlastní, vnímal Petr Uhl lidská práva v souvislostech. Byl jedním z mála těch, kteří domysleli slovo lidská do všech důsledků: když lidská práva, pak pro všechny. Opakovaně Petr Uhl zdůrazňoval situaci těch, kterým jsou práva systematicky upírána: zejména českých Romů a globálního Jihu. O obojím mluvil neúnavně a zásadově, u obojího nesnesl nepřesná vyjádření. V obojím byl bohužel spíš výjimkou, stejně jako v důrazu na zásadu, že nikdo nemůže být skutečně svobodný, dokud nejsou svobodní i ostatní. A řekl bych, že přesnost právě v tomto smyslu nám Petr Uhl odkázal.“

SERGIO CASTILLA

V neděli 26. prosince zemřel ve věku 84 let dlouholetý anarchistický aktivista Sergio Castilla, jenž byl aktivní zejména ve městě Lugo na severovýchodě španělské Galicie a vždy bude neodmyslitelně spjat s historií tamního anarchistického hnutí. Zpopelněn byl v pondělí 27. prosince, nebylo naplánováno žádné rozloučení, alespoň v ten den.

Sergio v posledních letech svého života sledoval, jak se mu postupně zhoršuje zdravotní stav, jelikož trpěl některými vážnými nemocemi. Navzdory tomu se stále snažil udržovat svůj politický aktivismus.

V Lugu byl známou osobností. Po celý život byl aktivní a podporoval různé požadavky politického a sociálního charakteru. Angažoval se coby odborář v rámci anarchosyndikalistického svazu CNT zejména v 80. a 90. letech a byl stálíci všech politických a odborářských demonstrací ve městě. Nikdy se moc nestaral o to, že mu jeho aktivity přinášejí nejednu obtíž. Byl dokonce poslán do vězení, když ho roku 1977 odsoudili spolu s dalšími zástupci odborů z Luga, jako

byl Santos Costas, za propagaci stávky ve stavebnictví a vylepování plakátů ve městě, které vyzývaly dělníky v tomto sektoru k podpoře stávky a požadovaly zlepšení pracovních podmínek. V roce 2017 se vrátil na místo svého věznění, a to u příležitosti přestavby staré věznice soudního obvodu Lugo na kulturní centrum.

V roce 1986 se podílel na oficiální registraci anarchistické federace v Galicii společně s Antoniem Fernándezem Veigou, Rogeliem Pérezem a J. A. Visem. Kromě odborového aktivismu organizoval v průběhu let různé kulturní akce, jako byly filmové projekce nebo prezentace knih, s cílem šířit anarchistické myšlenky v Lugu.

JUNE KNIGHTLYOVÁ

V sobotu 19. února byla ozbrojeným ultrapravičákem zavražděna aktivistka June Knightlyová, přezdívaná T-Rex.

June byla útočníkem zastřelena v americkém Portlandu (stát Oregon) během demonstrace proti policejnímu násilí. Příčinou její smrti byla střelná rána do hlavy.

Demonstrace požadovala spravedlnost pro Patricku Kimmonse, sedmadvacetiletého Afroameričana, který byl smrtelně postřelen policiisty v Portlandu v roce 2018, a pro Amira Locka, 22letého Afroameričana původem z Minnesoty, jenž byl v posteli během domovní razie 2. února několika ranami zastřelen policiisty z jednotky SWAT, přičemž ani nebyl cílem policejního vyšetřování. Demonstrace odsuzující neustávající policejní vraždy se po této mimosoudní exekuci konaly na více místech Spojených států.

Na severovýchodě Portlandu se lidé sešli v parku Normandale. Poblíž parku kolem osmé hodiny večerní konfrontoval skupinu zajišťující dopravu pro průchod pochodu v místě bydlení Benjamin Smith, ultrapravičák a fanoušek bývalého prezidenta Donalda Trumpa. Nejprve na několik přítomných, většinou žen, křičel misogynní nadávky a ať vypadnou, načež vytáhl střelnou zbraň, zabil T-Rex a zranil několik dalších lidí. Útočník byl krátce nato postřelen jednou z osob, která na místo přispěchala, čímž bylo jeho řádění ukončeno. Tato osoba spolupracovala s vyšetřovateli a byla posléze propuštěna.

Třiačtyřicetiletý Benjamin Smith byl zatčen a v úterý 22. února obviněn z vraždy druhého stupně, čtyř pokusů o vraždu a vícenásobného napadení. Jeho spolubydlící vypověděl, že Smith „mluvil pořád o tom, že chce střílet komouše a antifú“.

Šedesátiletá June Knightlyová měla v Portlandu za sebou dlouhou historii aktivismu, nejprve v hnutí LGBTQ a nedávno jako součást městské protestní kultury proti rasové nespravedlnosti. Během demonstrací zajišťovala pořadatelskou službu, starala se o bezpečnost zejména v souvislosti s řízením dopravy. Její přátelé a její manželka Katherine Knappová na ni vzpomínají jako na laskavou a velkorysou ženu, jejíž impozantní vzhled byl v rozporu s mírnou povahou. Měla talent na kompromisy a naslouchání druhým, i když s nimi nesouhlasila. Katherine o ní prohlásila: „Vždycky byla ohledně světa tak optimistická... To mě přivádělo k šílenství. Věřila, že se věci mohou zlepšit.“ Její kamarádka Maria říká: „Jediné, co chtěla, bylo, aby ostatní byli v bezpečí.“

Na místě vraždy záhy vzniklo pietní místo s množstvím nápisů, květin a svíček. Projevy solidarity přeživším přišly z celého světa. I my stojíme při T-Rexině manželce, synovi a přátelích.

IGOR VOLOCHOV

Válečný analytik Yigal Levin působící na Ukrajině přinesl 15. března zprávu, že při obraně charkovské oblasti padl anarchist Igor Volocho. Je to první přímá zpráva o úmrtí anarchistického bojovníka v odporu proti Putinově agresi, kterou jsme zaznamenali.

Levin píše:

„Anarchista Igor Volocho zemřel nedávno v Charkově. Od prvních dnů po zahájení přímé ruské invaze na Ukrajinu stál mezi obránci svého rodného města a statečně bojoval, nenechal okupanty na pokoji. Zabil ho raketový útok. Igor byl ideově důsledný anarchist. Podporoval své kamarády, kteří byli nebo jsou zajatci Ruské federace – Alexandra Kolčenka či Jevgenije Karakašova. Stál u založení studentského svazu, když studoval práva. Snil o tom, že zorganizuje síť družstev po celé Ukrajině. Byl to bystrý, veselý a ohleduplný muž. Pro mnohé byl inspirací. Spi sladce, Igore...“

Na webu nihilist.li se 16. března objevil následující nekrolog:

„Zesnulý charkovský anarchist Igor Volocho byl jiný člověk. Aktivní, výrazný, nekompromisní. Vynikající organizátor a vášnivý

diskutér. Nikdy se nebál konfliktů, a dokonce je miloval. Ale všechny spory a konflikty za života nic neznamenají vedle skutečnosti, že se Igor stal hrdinou. Skutečným hrdinou, o kterém se bude psát nejprve v anarchistických publikacích a poté v akademické literatuře. Na jeho památku se budou konat koncerty. Budou se o něm psát písně, možná i v různých jazycích. Určitě se po něm budou jmenovat squaty a možná i ulice, ve kterých se budou nacházet. Pravděpodobně mu nějaká skupina vzbouřenců dedikuje vypálení ruské ambasády a budou tomu tleskat i ti nejzarytější kritici insurrekcionismu. Můžeme mít různé postoje k náboženství, ale Igor Volocho našel věčný život i v čistě materialistických kategoriích. A bytosti bez tváře, které ho zabily, nebudou poctěny žádným posmrtným životem, žádným hrobem, žádným epitafem.“

Další dva dny nato se na webu avtonom.org objevila další upřesnění:

Igor zemřel ve středu 2. března po raketovém útoku v centru Charkova. Používal přezdívku „Krymčanin“, protože byl rodákem z Krymu. Hned v prvních dnech invaze ruských jednotek se přihlásil jako dobrovolník do teritoriální obrany, dostal zbraně a bojoval s okupanty. Byl sečtělý, hluboce přesvědčený až tvrdohlavý člověk, se kterým bylo zajímavé diskutovat. Zasloužil se o rozvoj odborového hnutí, aktivně se účastnil Charkovského „Majdanu“ a byl u zrození squatu „Autonomie“.

SOCIÁLNÍ AKTIVISTÉ Z CHARKOVA

V pátek 18. března informovala skupina anarchistů v Charkově o pěti zabitých sociálních aktivistech.

Přirozený impuls lidí dělit se o všechno životně nezbytné a snaha podporovat ostatní v době, kdy by sami potřebovali podporu, se projevuje od prvních dnů obléhání Charkova ruskými okupanty. Všechno se to děje spontánně v různých formách, i když ještě nejde o uvědomělé anarchokomunistické tendence. V divočině obytných oblastí ponořených do chladu a temnoty se z jakýchkoli vzdálených hlubin lidské povahy objevil impuls ke komunitnímu životu jako plamínek svíčky ve větru...

Informační prostor se denně plní slovy zcela zasloužených díky záchranářům, zdravotníkům atd., kteří pracují už na hranici sil. O dobrovolné působících sociálních aktivistech, díky nimž není ve městě nikdo ponechán napospas osudu, se zatím skoro nemluví. A přitom je tady cenou za sociální aktivismus nakonec ztráta života. Neměli by zůstat bezejmenní.

Julie Kovalová: Dne 5. března zahynula triadvacetiletá dobrovolnice Julie Kovalová po útoku ruských raket ve čtvrti Saltovka. Zabita byla i rodina, které Julie pomáhala s evakuací.

Anton Chrustalev: Evakuace obyvatel z ostřelované čtvrti Saltovka stála život nejen místní obyvatelku a dobrovolnici Julii Kovalovou, ale 16. března při ničivém raketovém útoku také Antona Chrustaleva (podle oficiálních zpráv tehdy zahynuly tři osoby a pět lidí bylo zraněno). Charkovský muzikant Vasilij Rjabko o Antonovi napsal:

„Dnes můj kamarád, řidič našeho autobusu, dobrovolník Anton Chrustalev zemřel na Saltovce během evakuačního výjezdu, který probíhal kvůli ostřelování klidné čtvrti. Byl jsem poblíž, ale živý a nezraněný. Antona jsem znal jen dva týdny, ale stal se pro mě opravdovým přítelem. Byl to dobrý člověk, pacifista, chtěl pomáhat lidem. Evakuovali jsme více než 300 lidí, přepravili léky a potravin... Anton mluvil rusky a byl typickým klukem z východní části Charkova. Zůstala po něm dcera a žena.“

Julie Zdanovská: Julii bylo jednadvacet let, studovala ekonomickou univerzitu v Kyjevě, zúčastnila se mezinárodní matematické olympiády a po okupaci se stala dobrovolnicí humanitární skupiny Stanice Charkov. Byla zabita při útoku na budovu Charkovské územní správy. Jedním z jejích posledních příspěvků na sociálních sítích bylo: „Děkuji, ale zůstanu v Charkově, dokud nevítězíme.“

Natalie Skibina: Při ostřelování charkovské radnice byla zabita studentka Charkovského teologického semináře Natálie Skibina. Jako dobrovolnice s farmaceutickou specializací pomáhala při rozdělování léků dodávaných do nemocnic městem.

Artom Ajvazjan: Během raketového útoku u Gorkého parku 14. března bylo zasaženo auto organizace Help Army Kharkiv. Zemřel při tom šestadvacetiletý Artom Ajvazjan. Jeho sestru Alenu museli operovat. Alena a druhá sestra Mariam jsou také dobrovolnice a před válkou pomáhaly osiřelým dětem a uprchlíkům, teď po okupaci pomáhají obyvatelům Charkova. Všichni mají pedagogické vzdělání.

JAN ZAJÍC

– POCHODEŇ Č. 2

V únoru jsme si připoměli 53. výročí sebeupálení Jana Zajíce na protest proti vojenské okupaci a společenské apatii.

Před jednadvaceti lety převzala KSČ moc v zemi. Je 25. února 1969, půl druhé odpoledne, a v pasáži domu číslo 39 na Václavském náměstí hoří člověk. Nestačí však vyběhnout ani na chodník, dnes dav nespátří planoucí tělo, jako tomu bylo v případě Jana Palacha před pěti týdny. Jméno dnešní oběti? Jan Zajíc.

Narodil se 3. července 1950 ve Vítkově (okr. Opava). Jeho matka byla učitelkou na základní škole a otec pracoval v drogerii. Měl dva sourozence, tehdy třináctiletou sestru Martu a jedenadvacetiletého bratra Jaroslava. Přátelé a známí shodně označovali Jana za člověka na věk osmnácti let velmi sečtělého, intelektuálně a citově vyspělého. Charakterizovali ho jako člověka veselého, nesobeckého, čestného a velmi citlivého. Silný odpor v něm vyvolávaly momenty, kdy se setkal s nějakou formou podvodného jednání, lhaní či nespravedlnosti. Nedokázal odpustit, pokud někdo zklamal jeho důvěru. Jeho matka vzpomíná: „Častokrát říkal, že nás poznamenala doba, ve které jsme žili. Celé naší generaci dával za vinu, že se nepostavila proti deformacím a mlčela k bezpráví. Často říkal, že je mladší, ale vidí dál. A snad i viděl...“ Během středoškolských let se stal členem trampské osady s názvem T. O. Sirot, kde získal svoji přezdívku „Míša“. O jeho silném vztahu k přírodě výmluvně svědčí jeho poslední věta z dopisu na rozloučenou pro rodinu: „Pozdravujte kluky, řeku, les!“

Studoval Střední železniční průmyslovou školu v Šumperku. Tam bydlel i na internátě, ze tří stran ohrazeném stěnami kasáren, kam se nastěhovali po srpnové invazi sovětských vojáků. Ještě před ní byl Jan záníceným diskutérem a účastnil se veřejných akcí. Po příchodu „bratrských“ vojsk maloval protiokupační nápisy, běžné byly i slovní konfrontace studentů s vojáky. Po střední škole chtěl jít studovat filozofii. Zúčastnil se hladovky za Jana Palacha, kterou držel osm dní spolu s dalšími u kašny pod pražským Národním muzeem. Po Palachově pohřbu se vrátil domů. Trápilo ho, že Palachův akt sebeobětování nepřinesl kýžený efekt napříč společností. Rozhodl se tedy jeho čin následovat a otevřeně o tom mluvil mezi spolužáky. Den před svým činem rozdal kamarádům některé své věci.

Dne 25. února se Jan Zajíc s několika studenty ze Šumperka vrací opět do Prahy. Těm odevzdává dva dopisy s přáním, aby byly předány jeho přáteli, studentovi bohoslovecké fakulty v Praze, Oldřichu Vítovi. Tak se i stalo.

Je konec února roku 1969 a v okupovaném Československu čas neúprosně brousí ostří normalizační sekyry. Pět týdnů po smrti Jana Palacha plane pochodeň číslo dvě.

Jan Zajíc zanechává vzkaz „občanům republiky Československé!“:

„Protože se navzdory činu Jana Palacha vrací náš život do starých kolejí, rozhodl jsem se, že vyburcuji Vaše svědomí jako pochodeň č. 2. Nedělám to proto, aby mne někdo oplakával, nebo proto, abych byl slavný, anebo snad že jsem se zbláznil. K tomuto činu jsem se odhodlal proto, abyste se už vážně vzbudili a nedali sebou vláčet několika diktátory! Pamatujte: „Když někomu vystoupí voda nad hlavu, je už jedno kolik. Nemáme se čeho bát – jediné smrti. Ale: „Smrt není zlá, strašné je jenom umírání.“ A toto je pomalé umírání národní svobody. Nenech si, hrdý a krásný český a slovenský lide, diktovat, s kým na věky půjdeš. Vy všichni, na které můj čin zapůsobí a kteří nechcete, aby byly další oběti, uposlechněte následující výzvy! Stávkujte, bojujte! „Kdo nebojuje, nevíteží!“ Nemám na mysli jen ozbrojený boj! Ať moje pochodeň zapálí Vaše srdce a osvítlí Váš rozum! Ať moje pochodeň svítí na cestu k svobodnému a šťastnějšímu Československu! Měli jsme dvě šance a obě jsme promarnili! Vytvářím šanci třetí! Nezahazujte ji! Jen tak budu žít dál. Umřel jsem ten, kdo žil pro sebe!“

V dopise rodině mj. napsal:

„Nedělám to proto, že by mne omrzela život, ale právě proto, že si ho až příliš vážím. Svým činem vám ho snad zajistím lepší. Znam cenu života a vím, že je to to nejvyšší. Ale já hodně chci pro vás, pro všechny, a proto musím hodně platit.“

Den nato předává oba dopisy rodině Jana Zajíce Oldřich Vít. Rodiče jsou zdrceni. Za patnáct minut po Vítovi již klepe na dveře příslušník Veřejné bezpečnosti.

Pohřeb se konal 2. března 1969 ve Vítkově, přestože si Jan přál být pohřben v Praze. „Nepřichází v úvahu,“ sdělili rodičům policisté při identifikaci mrtvého těla. Utíká-li vojsko z bojiště i s generály, jsou hrdinové nežádoucí – překážejí v evakuaci a ruší při ústupu. S Janem Zajícem se přesto přichází rozloučit tisíce občanů na kolena sraženého Československa.

Autorem náhrobku na Janově hrobě měl být sochař Olbram Zoubek spolu s architektem Svobodou. Mělo jít o reliéf v pískovcovém kvádru. Z důvodu ideologické nevhodnosti však MěNV ve Vítkově žádost o umístění takto navrhovaného náhrobku zamítla. Původně plánovanou podobu mohl dát sochař náhrobku až po roce 1989.

Sebeupálení je jedním z nejkrajnějších projevů politického protestu. Jeho užití je známé zejména z první poloviny 60. let 20. století, kdy ho užíli jak buddhističtí mniši, tak později jednotlivci protestující proti válce ve Vietnamu. V souvislosti s okupací Československa vojsky Varšavského paktu se jako první upálil ve Varšavě 8. září 1968 Ryszard Siwiec (59 let). V zemích zúčastněných vojsk vzplanuly živé pochodně na protest proti okupaci ČSSR také v Kyjevě 5. listopadu 1968 (Vasil Makuch, 40 let), v Budapešti 20. ledna 1969 (Sándor Bauer, 16 let) či v Rize 13. dubna 1969 (Eliahu Rips, 20 let, přežil). V Československu jde o Jana Palacha, který se upálil 16. ledna 1969 v Praze na Václavském náměstí ve věku 20 let. Dále to byl 4. dubna 1969 v Jihlavě Evžen Plocek (39 let) a 11. dubna 1969 v Košicích Michal Lefčík (18 let).

V průběhu studia se Jan Zajíc začal velmi zajímat o literaturu, objevil svět filozofie a pustil se do tvorby poezie. V roce 2016 byla vydána sbírka jeho básní s jednoduchým názvem *Verše*. V jedné z nich, která nese název *Veřejné mínění*, sám sebe označuje za anarchistu:

*Opovrhují veřejným míněním,
je to pro mne bouře v lahvi od piva,
tento svůj názor nikdy nezměním,
ačkoliv někdo mi ho zazlívá.*

*Že když mám dneska dlouhé vlasy,
tak zítra bodnu esenbáka.
Jo! Když já jsem byl mladý, to byly jiné časy!
Ta dnešní mládež se jenom fláká.*

*Sami nejsou však o moc lepší,
jsou plní předsudků,
ti kazatelé morálky věčné
si pak odlehčí při psaní posudků.*

*Já nenávidím uniformy
a maličkosti a hlouposti
mě, stejně jak staré, dobře vžité formy,
přivádějí vždy ke zlosti.*

*Ano! Jsem určitě anarchista
a vůbec se za to nestydím.
A ať už si na mne někdo zuby chystá,
můžete! Já se vás nebojím.*

CHILSKÉ FEMINISTKY JSOU ODKAZEM BUDOUČNOSTI

BREE BUSKOVÁ

Přišly jsme, abychom změnilly všechno.

Z manifestu k feministické generální stávce 2020
Feministický koordinační výbor 8. března

Je 29. listopadu 2019 a nacházíme se na Plaza de la Dignidad v hlavním městě Chile Santiagu, kde se pravidelně scházejí lidé, aby dali podobu revoltě, která vypukla před pěti týdny a rozšířila se po celé zemi. V pozdním odpoledni halí slunce davy lidí do oranžové a vzduch tráví zbytky slzného plynu a dým z hořících barikád přicházející postranními ulicemi, kde protestující hrají hru na kočku a myš s těžkooděnci. Všechny oslňuje slunce, všem je vedro a všichni padají žízni, ale nadšení, že zde mohou být. Nakonec se setmí, je pátek večer a atmosféra začíná připomínat revoluci.

Ačkoliv protesty a další druhy politické intervence probíhaly na všední bázi, pátky na Plaza byly něčím zvláštní. Právě tady se shromažďovaly nejpočetnější davy. Na centrální náměstí se všichni nevešli a zaplnili i okolní ulice, mosty a parky. Na jedné straně to byl čas karnevalu, na straně druhé vojenského ležení. Stánkaři prodávali párky vedle hořících kontejnerů a v dálce byly vidět proudy vody tryskající z vodních děl. Dokud jsme si udrželi policii od těla, měli jsme pocit absolutní svobody, cokoliv bylo možné. V tomto prostoru, fyzickém i filozofickém, se odehrály některé z nejzásadnějších momentů povstání. Podobně jako tento pátek.

S přicházejícím večerem se na jevišti objevují účinkující. Každému je jasné, že jde o skupinu. Jejich make-up a oblečení se hodí spíš do nočního klubu, k tomu se zdobí červenými a zelenými šátky a černými páskami. Jsou jich stovky a brzo obklopí sochu prominenta uprostřed náměstí a tucet nejodvážnějších na ni vyšplhá. Z vrcholu mávají jasně zeleným šátkem, který reprezentuje divokou feministickou vlnu, která zaplavila celou Latinskou Ameriku. Randál začíná.

Všechny znají „Un Violador en tu Camino“ (násilník v cestě; často překládáno, nebo chápáno jako: násilník jsi ty), virální představení uvedené sotva před týdnem feministickým kolektivem LasTesis. Text chóru inspirovaný prací argentinské feministky Rity Segato je neskutečně chytlavý a výmluvný tím, jak vystihuje podíl institucí státu na genderovém násilí. Co víc, souzní s hroznou bolestivostí v kontextu s probíhajícími povstáními: Národní institut pro lidská práva nyní pravidelně přijímá stížnosti na policejní brutalitu namířenou proti protestujícím a nechybí ani otřesná svědectví sexuálního násilí a mučení.

Průnik feministické hymny do srdce protestů je jasnou ukázkou toho, že ty, které daly hlas chilskému feministickému hnutí, nebudou stát stranou během komplexního zúčtování, které pomohly uvést do pohybu.

Náměstím Plaza de la Dignidad se ozývají hlasy stovek feministek odsuzujících patriarchální násilí během choreografie přibližující invazivní policejní prohlídky – formu sexuálního potupy. Jedna po druhé ukazují prstem a jmenují síly, které se na tomhle násilí podílejí, a dav souhlasně burácí: „Policajti, soudci, stát, prezident.“ S tímto posledním obviněním dav exploduje: „Piñera culiao!“ (Piñera je zmrdl!) Protestující všech identit pozvednou ruce zatnuté v pěst a pokračují v hrmotném skandování: „El estado opresor es un macho violador!“ (Utlačovatelský stát je mačo násilník!). Chilské feministické hnutí, tolik inovativní ve své taktice a tolik trefné ve svých ana-

V roce 2019 v Chile vypuklo masové povstání proti autoritářskému neoliberalismu. Jakou roli v procesu hrálo chilské feministické hnutí?

lýzách, znovu ukázalo svou moc, aby dalo život novým politickým procesům.

NOVÝ FEMINISMUS PŘEKRAČUJE VŠECHNY DRUHY HRANIC

Organizované feministky sehrály rozhodující roli při utváření chilské politiky. Hbitě se adaptují a čelí novým výzvám, aniž by podlehly institucionální kooptaci. Největší přínos tohoto politického hnutí spočívá v posouvání „horizontu možného“ – úspěšně zvrátilo obecné povědomí o tom, jak se realizují sociální změny a kdo by mohl nebo měl být jejich hybnou silou.

Od studentské feministické vlny roku 2018 získávají chilské feministky díky svým masovým pestrobarevným mobilizacím publicitu doma i v zahraničí. Nicméně tyto velkolepé manifestace představují pouze zlomek práce, kterou je třeba vykonat. K dnešnímu dni nalézá feministický boj úrodnou půdu v učebnách, v obchodech, ve věznicích, a dokonce v současném ústavodárném shromáždění, kde delegátky zuby nehty bojují, aby demokratizovaly proces utváření nové ústavy a skoncovaly s neoliberálním odkazem Pinochetovy diktatury.

Tahle nově se objevující praxe feminismu je charakterizována svou skepsí – pokud ne rovnou nepřátelstvím – k myšlence „změny systému v rámci jeho hranic“. Místo toho preferuje budování moci zdola a organizuje se skrze horizontální kolektivy, shromáždění, síť a koordinační výbory. Dokonce i rozhodnutí podpořit kandidátky pro tvorbu ústavy bylo kontroverzní. Bylo investováno mnoho myšlenek a spousta času, aby se vyřešilo, zda potenciálně dosažená vítězství vyváží riziko institucionální kontaminace.

Hnutí, jehož součástí je i La Coordinadora Feminista 8M (Feministický koordinační výbor 8. března; CF8M), se snaží praktikovat druh feminismu, který je *transfronteriza* – nejenom mezinárodní, ale překračuje všechny druhy hranic, zvláště ty oddělující tzv. „ženské problémy“ od složitých a prolínajících se subjektivit, které obýváme. Tahle orientace odmítá jakýkoliv feminismus, který se pokouší zkušenost patriarchálního útlaču redukovat do úzkého rámce cisgender identity. Projevuje se také neochvějným závazkem podporovat boje za práva původních obyvatel a migrantů, stejně jako proti kolonialismu, rasismu a xenofobii.

Slovy argentinského kolektivu Ni Una Menos: „Z každého jednání je patrné, jak je neoliberální kapitalismus patriarchální a zároveň koloniální, a neexistuje způsob, jak jej porazit, aniž bychom konfrontovali všechny jeho projevy.“ Napříč latinskou Amerikou jsou naše feminismy úzce svázané s touhou změnit všechny aspekty našeho života, od našich nejintimnějších vztahů po ekonomiku a politický systém, který na nás vztáhne ruku, pokud se odmítneme podvolit.

V současné době eskalujících globálních krizí už není obhajitelné žádat postupné změny skrze tradiční instituce v rámci zkontrovaných mantinelů národních států a zastaralé způsoby boje. Musíme se inspirovat hnutími, která nejenže bojují za životy, jež chceme zachránit dnes, ale i za ty, o kterých doufáme, že jednou budeme žít.

FEMINISTICKÁ STÁVKA 8. BŘEZNA

Již od roku 2015 se světem šíří množství feministických hashtagů, upozorňujících na patriarchální zneužívání a násilí. V některých zemích je tenhle prudký nárůst aktivity na sociálních sítích doprovázen pouličními protesty, jsou vyhlašovány dny celonárodních akcí, a dokonce vznikají hnutí se stálou základnou. Prvním hashtagem s celosvětovou odezvou byl #NiUnaMenos (Ani o jednu méně), slogan proti femicidě zpopularizovaný hnutím v Argentině. Tohle odhodlané odmítnutí násilného statu quo rezonovalo mezi ženami po celém kontinentu a zažehlo podobné kampaně a mobilizace v Chile, Peru, Bolívii, Paraguayi, Uruguayi, Salvádoru, Guatemale, Mexiku, Brazílii a ve Španělsku.

Nicméně tento nový prudký nárůst feministického aktivismu se neomezil na Latinskou Ameriku nebo španělsky mluvící svět. V roce 2016 si světovou pozornost vysloužilo feministické hnutí v Polsku díky svému „Strajku kobiet“, který byl odpovědí na schvalování přísné protipotratové legislativy. Celonárodní stávka byla organizována pod hashtagem #czarnypioniedzialek, který odrážel smuteční oděv účastnic vyjadřující ztrátu jejich reprodukčních práv. Ten samý měsíc svolaly celonárodní stávku také feministky v Argentině, aby vyjádřily znechucení nad odpornou vraždou Lucie Peréz dvěma muži, kteří se snažili vykroutit tvrzením, že se předávkovala.

Tyto dvě události se staly mezníkem mezinárodního hnutí a myšlenka ženské feministické stávky se stala cennou taktikou pro skupiny a osoby, které nakonec začaly cítit svou kolektivní moc. Odezvou této rostoucí feministické vlny můžeme vidět po celém světě, dokonce i ve Spojených státech. Tato země, která byla imunní vůči intenzivní kampani #NiUnaMenos, se stala později, v lednu 2017 svědkem mobilizace demonstrující ženská práva a v rekordním počtu pochoduji na protest proti inauguraci Donalda Trumpa.

Aktivistky za reprodukční práva v Irsku zahájily kampaň #strike4repeal. Hrozily celonárodní stávkou na Mezinárodní den žen, pokud vláda nesvolá referendum ohledně zrušení dodatku ústavy, který staví naroven život plodu s životem těhotné ženy. Díky odhodlanému a tvořivému aktivismu širokého hnutí byl zákaz potratů o rok později zrušen. Ani zde výčet feministek, které přistoupily ke stávce nebo stávkové pohotovosti, nekončí. Hybnost eskalujících globálních mobilizací přiměla organizované skupiny feministek, aby vyzvaly 8. března k mezinárodní stávce žen. K téhle první „feministické generální stávce“ se přidaly organizace z více než padesáti zemí a událost posílila růst a bojovnost hnutí v nadcházejících letech.

Feministická generální stávka, která se stala jak dnem akcí, tak i politickým procesem, byla znovuoživením tradičního nástroje k boji. Jeho nová verze však po celém světě záměrně rozšířila tradiční taktiku pracujících i na pracující, kteří se nemohou organizovat v odborech, a dokonce i na ty, kteří ani nedosáhnou na formální status zaměstnance. Konkrétně odhalila patriarchální formy vykořisťování a násilí zažívané domácími pracovníci, sestřičkami, pečovatelkami, pracovníci sexuálního průmyslu a dělnicemi neformální ekonomiky. Nicméně myšlenka organizace generální stávky formou opravdové stávky místo konvenčního protestu a pochodu byla na různých místech přikládána různá váha.

Ve většině zemí toto oživené hnutí a jeho stávky zapadalo do úsilí skoncovat s patriarchálním násilím, rozšířit reprodukční práva nebo kombinace obou dvou tím, že úmrtí způsobená nelegálními potraty pokládá v zásadě za státní femicidu. Chile bylo unikátní v tom, že koordinační výbor (z něhož později vznikl CF8M) svolal první hlavní mobilizaci v zemi v roce 2018 pod heslem: „Proti prekariizaci života!“

Na základě debat koordinačního výboru NiUnaMenos v Santiagu v letech 2016–2017 byl 8. březen zasvěcen širšímu boji proti neoliberálnímu ekonomickému modelu uvalenému Pinochetovou diktaturou a dále udržovanému establishmentem po návratu k demokracii po roce 1990. Na základě jejich analýzy utrpení působené toutle politikou privatizace nejvíce dopadá na ty, které jsou už tak marginalizovány, které jsou i bez toho objekty násilí – například ženy původních národů, které čelí domácímu násilí v souvislosti s militarizací a průmyslovým vykořisťováním půdy jejich předků.

Kromě toho tyto feministky stavěly na analýze provedené jejich předchůdkyněmi, které vzdorovaly diktatuře, a prohlásily, že domácí násilí a státní násilí jsou dvě strany téže mince. Za Pinocheta tajná policie praktikovala na zadržených, konkrétně na ženách, odporné metody sexuálního mučení. Záměrem těchto metod bylo potrestat ženy za jejich politické aktivity a zároveň za to, že se prohřešily proti svým daným rolím – být poddajnými matkami a pečovatelkami.

Když kolektiv LasTesis popularizoval slogan „Utláčovatelský stát je mačo násilník“, dokonale vystihl realitu chilského státu, který po dlouhá léta praktikoval znásilnění a další formy genderového násilí jako metodu disciplinace ženy a lidí dalších přehlížených genderových identit s cílem zachovat patriarchální společenský řád. Ve zkratce, genderové násilí bylo hnutím chápáno jako individuální i systematický fenomén, který musí být konfrontován a vymazán ze všech sfér lidského života.

Po vydařeném dni akcí 8. března 2018 koordinační výbor stvrdil shodu na větším rozvoji vztahů s dalšími částmi sociálního hnutí s cílem spojit různorodé požadavky do feministického politického programu – takového, který by dokázal nastavit agendu pro první feministickou generální stávku, jež měla následovat příští rok. Tahle práce získala ještě větší význam po „feministickém máji“, explozi hněvu, která nabrala podobu okupací univerzit jako odpovědi na sexismus ve školství. Tento vzestup aktivit vyžadoval rychlý rozvoj infrastruktury hnutí, aby bylo schopno usměrňovat jejich vývoj. V této chvíli přestal výbor pracovat jako ad hoc skupina a stal se organizací, jež se zavázala sloužit zájmům hnutí.

Od té chvíle se stala stávka hlavním bodem agendy a důraz byl kladen zvláště na to, aby se mohli zapojit lidé, kteří si doposud mysleli, že jim v oblasti zlepšení životních podmínek feminismus nemá co nabídnout. Taktika feministické stávky se samozřejmě setkala s kritikou ze dvou stran: na straně jedné od aktivistů tradičních maskulinních (mačo) odborových svazů, které ve feminismu neviděly jednotící prvek, jenž by prospěl sociálnímu hnutí; na straně druhé byly spousty pracujících žen a další opomíjené genderové identity oprávněně skeptické vůči hnutí, které se dosud nejvíce projevovalo na elitních univerzitách hlavního města.

CF8M na kritiku odpověděl založením „feministického výboru pracujících“, který otevřeně odmítl omezenou právní definici stávky, stejně jako obdobně omezenou představu, jaký druh pracujících si zasluhuje zasednout ke stolu. V souladu s tím se výbor neskládal pouze z tradičních odborářů, ale také pracujících, jejichž práce – ať už formální, neformální, neplacená, kriminalizovaná nebo neviditelná – je zásadní pro reprodukci života. Tyto feministky prohlásily, že jsou „pracující, které nikdy nepoznaly, co je to padla“, a nepotřebují od nikoho povolení, aby se za pracující mohly označit a aby se mohly chopit akce.

CF8M k tomu inicioval kampaň „100 způsobů stávkování“, čímž vyzval, aby se zapojilo tolik lidí, kolik je jen možné. S klasikou odstávkou práce a opuštěním pracoviště už mnoho pracujících počítalo, kampaň dále zmínila akce, které mohli lidé podnikat doma, ve škole, v sousedství nebo v ulicích. Množství těchto návrhů povzbuzovalo účastnice, aby hledaly příležitosti k navazování rozhovorů a budování vztahů, často s lidmi, s nimiž žijí, jako třeba seniorky a spolupracovnice. Další návrhy spočívaly v symbolických akcích jako věšení zástěr z oken nebo nošení fialového náramku.

V roce 2020, kdy se stávkovalo znovu, byly na seznam přidány další návrhy, a tak nechyběly ani solidární aktivity pro muže. Inkluzivní strategie, jak zapojit další lidi, kteří se nemohou podílet na klasické stávce nebo mobilizaci, dosáhla nových rozměrů. Například Odborový svaz pracujících v domácnosti, složený převážně z migrantů, se rozhodl, že se na stávce bude podílet třicetiminutovým sit-inem. Prostě na půl hodiny zastavili práci, sedli si na zem a svůj vzdor prezentovali na sociálních sítích.

Zatímco nejviditelnější formou účasti byly tradiční pochody, před stávkou i v den stávky probíhala široká škála aktivit. Ve školách a v sousedstvích byla svolána lidová shromáždění za účelem poprat se s problémy patriarchátu v našich komunitách. Diskuse probíhaly i v menším měřítku mezi ženami, které nechaly děti doma partnerům nebo příbuzným a volně odpoledne využily k setkání s kamarádkami a sousedkami.

Pod heslem „přiveď stávku do ulic“ proběhlo také množství kulturních intervencí. Nejznámější se stala akce „Brigády umění a propagandy“, kterou zformoval CF8M, při níž došlo na začátku března k hromadnému přejmenování stanic metra v Santiagu. Nové názvy byly inspirovány významnými postavami feminismu a sexuálního disentu. O čtyři dny později, 8. března, se Santiago probudilo do krásného dne a brzo zjistilo, že „Brigáda“ spolu s feministkami z celého města uvázala zelené šátky kolem krků soch prominentů po celé metropoli. Obě akce vyjádřily touhu proměnit veřejný prostor a představit si svět, kde bychom se mohly procházet klidně bez strachu z násilí.

Velkým úspěchem bylo, že feministickou generální stávku v roce 2019 podpořila Asociace učitelů a učitelek a tři z největších odborových svazů ve zdravotnictví. To stávku učinilo efektivní jak v tra-

dičním slova smyslu, tak i v jejím širším pojetí z feministických pozic: „Stávky jako kumulativního procesu a itineráře boje, generální stávky jako záměru a zároveň procesu, který zahrne všechny pracovní pozice, placené i nplacené, a všechny pracující ženy.“ Za zmínku jistě stojí, že stávku podpořily i odborové svazy stavebních dělníků, kde se druzí hlavně muži, a pokračovaly ve spolupráci s feministickým hnutím i během nadcházejících klíčových momentů.

Do první feministické generální stávky se zapojili lidé ze 72 měst a jednalo se o největší vzor od pádu diktatury, což je jasná zpráva, že si hnutí zajistilo respekt. O šest měsíců později propuklo v Chile masové lidové povstání. V hlavním městě hořely vládní budovy a v ulicích se objevily graffiti: „Neoliberalismus se zrodil v Chile a tady tady zemře.“

Šest týdnů od vypuknutí vzpoury, 25. listopadu, mluvčí CF8M Alondra Carrillo v rozhovoru popsala situaci jednoznačně: „Není možné porozumět této vzpouře, aniž bychom si vzpomněli, že začala ženskou revoltou 8. března.“ Z perspektivy dnešních dnů není možné porozumět jakýmkoliv nedávným otřesům v Chile, aniž bychom sledovali trajektorii tohoto pokroku vedoucí skrze feminismus, který dokázal probudit lidovou touhu po hlubokých systémových změnách.

FEMINISMUS ZDOLA

Po oficiálním návratu k demokracii v roce 1990 doufali Chileané, že legislativa přijatá za diktatury bude zrušena. Nicméně k tomu nedošlo ze dvou hlavních důvodů. Zaprvé, ústava přijatá režimem Augusta Pinocheta byla stvořena za zvláštním účelem ochránit neoliberální ekonomický model před budoucími pokusy o jeho reformy. Zadruhé, centristicko-levicová koalice Concertación, která se chopila moci v přechodném období a držela prezidentský post až do roku 2010, neměla vůbec žádný zájem na realizaci výraznějších systémových změn. Výsledkem je země extrémně postižená nerovností, kde si důstojný život mohou dovolit jen ti, co na něj mají peníze, a zbytek jen splácí dluhy nebo se propadá do chudoby. Aby toho nebylo málo, mnoho představitelů diktatury spoluvinných za její zločiny zůstalo ve funkcích, aniž by pocítili jakékoliv následky svého jednání.

Suma sumárum není překvapením, že Chileané prahnoucí po systémových změnách nakonec ztratili víru ve volební urny a sáhli po masových nepokojích jako po nejúčinnějším dostupném nástroji, aby už skoncovali s dvojím zlem, neoliberálním kapitalismem a beztrestným porušováním lidských práv, minulým i současným. Takhle deziluze z politického establishmentu dobře vysvětluje, proč nejmasovější mobilizace téhle doby – feministické hnutí a samotné říjnové povstání – odmítla zastoupení politických stran a během koordinace svých aktivit se spoléhala výhradně na sebeorganizaci a principy přímé demokracie.

Ve Španělsku, Argentině, Chile a dalších zemích se davy feministek sjednotily kolem koordinačních výborů, formy sociální organizace, která usnadňuje spolupráci uvnitř hnutí tím, že poskytuje prostor, kde mohou diskutovat a analyzovat přerůst v kolektivní akci. Feministický koordinační výbor 8. března (CF8M) je největší a nejvlivnější organizací tohoto druhu v Chile. To lze připsat jeho stěžejní roli při mobilizaci feministické generální stávky stejně jako schopnosti přilákat davy na další významná data feministického hnutí. Ukázalo se taky, že docela agilně reaguje na všední problémy, buď promyšlenou analýzou, nebo rychlou politickou mobilizací, což z něho činí oblíbený odrazový můstek pro lidi, kteří chtějí porozumět feministickému pohledu na věc.

Uvnitř funguje CF8M jako prostor, skrze nějž mohou kampaně spuštěné jinými feministickými projekty procházet a zesilovat. Sám o sobě je také sociální organizací, může spouštět vlastní projekty a vyzývat ostatní, aby se zapojili. Ať už se jedná o samostatnou věc, nebo koalici, řídí se práce vždy zásadami „feministického programu proti prekarizaci života“, živoucího dokumentu, který nastiňuje politické priority a itinerář boje pro nadcházející rok. Každé léto je tento program revidován na „Mnohonárodnostním setkání těch, co bojují“, kde se scházejí feministky celé země i ze zahraničí, aby diskutovaly o stavu hnutí a strategiích budoucnosti.

Chilské feministické hnutí je pestrá mozaika, jež tvoří všechny představitelné způsoby sociální a politické organizace spolu s velkým počtem nepřidružených jednotlivkyň, tzv. feministas sueltas, jimiž každý rok na Mezinárodní den žen přetékají ulice. „Mnohonárodnostní setkání“ je prostorem, který zajišťuje diverzitu a řeší

všechny potenciální konflikty, které ji provází. Během něho mají účastnice za úkol pokročit v analýzách klíčových bodů programu. Zasedací místnosti jsou zaplněné do posledního místa desítkami upocených a soustředěných žen, všech věkových kategorií, připravených vyjádřit svůj názor. Na tomto místě během minulých let feministky a migrantky jiné než bílé barvy pleti úspěšně prosadily debatu o tom, či zkušenosti by měly v hnutí rezonovat nejvíce. Právě zde abolicionistky prosadily souhlas s větší inkluzí vězeňkyň do procesu mobilizace generální feministické stávky. Tyto a další intervence si vynutily podstatné proměny politické orientace hnutí, které mu pomohly zůstat relevantní ve vyvíjejícím se klimatu krize a represe.

NEPŘETRŽITÝ TOK ODPORU

Po složitém roce a půl života s pandemií covid-19 případy nakažených znova dosahují zvládnutelné míry a s plnou 70% proočkovaností roste mezi organizovanými feministkami přesvědčení, že jsou schopny návratu do ulic v plné síle. Tohle přesvědčení posílilo podzimní zrušení výjimečného stavu, který vládě zajišťoval zvláštní pravomoci potlačovat a kriminalizovat politickou aktivitu. Už bylo na čase, jelikož panoval všeobecný souhlas, že je potřeba zvýšit tlak na prosazení feministické agendy do ústavy a osvobodit politické vězně říjnové vzpoury.

Je 11. září a Santiago je ponořeno do šedého oblačného rozbrásku. Černé odění protestujících se začínají srovnávat v očekávání výročního průvodu na počest mučených, zavražděných a zmizelých během Pinochetovy diktatury. Vojenský puč roku 1973, který svrhl demokraticky zvolenou vládu Salvadora Allendeho, nepředstavuje pro přítomné žádnou dávnou historii, ačkoliv většina z nich je příliš mladá na to, aby ho zažili z první ruky. Odkaz diktatury tuhle zemi stále těžce sužuje, hlavně ty, kteří na vlastní kůži zažili, jak současná údajně demokratická garnitura pacifikuje protesty stejně brutálními praktikami jako za Pinocheta.

V Chile je připomínání politickým aktem: zavržením vlády teroru, která chtěla vymazat dokonce i paměť odporu. V roce 2021 se většina zúčastněných sjednotila pod abolicionistickými hesly a pochodovala s pikety a transparenty požadující svobodu pro politické vězně. Feministky jsou páteří tohoto boje. Argumentují, že beztrestnost porušování lidských práv v minulosti zajistila prostředí pro státní násilí praktikované dnes. Takhle praktikují tradici svých předchůdkyň, které za diktatury požadovaly spravedlnost pro své pohřešované kamarády, partnery a rodinné příslušníky.

Feministky vyslyšely výzvu CF8M a v průvodu nesly 137 rudých šátků. Na každém z nich bylo jméno ženy zavražděné nebo zmizelé během diktatury. Během průvodu na hřbitov Cementario General skandovaly jedno jméno po druhém a za každým z nich zaznělo hřmotné ¡Presente! Neustaly, ani když ulice zaplnil dým a na horizontu se objevila vodní děla. Na státní násilí dneška i minulosti odpověděly srozumitelně: feministky neodpustí a nezapomenou ani jednu ránu (golpe) – žádný vojenský převrat, ani ruku vztaženou na nás.

Když se rozhovoří o svém vztahu k minulosti, často používají metaforu „červené nitě“. Ta se line historií a sjednocuje boje všech, které se postavily patriarchálnímu útlaku v nepřetržitém toku odporu. Slovy členek „Výboru pro paměť a lidská práva CF8M“ je „odkaz feminismu tvořen v ulicích, v komunitách, nepochází jen z knih, není přítomen pouze v knihovnách“. Červená nit poutá všechny nás aktivní v boji a my víme, že historie, co tu dnes píšeme, jednoho dne osloví budoucí generace, které budou chtít zaujmout své vlastní místo v tomto procesu.

Odkaz feminismu je tkán den po dni jako plátno, do něhož jsou pomocí mnoha rukou vepsány boje každé nové generace. Když feministický průvod s rudými šátky pochodoval hlavním městem, byla jeho litanie promísená výkřiky připomínajícími další ženy, které zemřely rukou státu. Včetně Macareny Valdés, aktivistky za práva původních národů, zavražděné kvůli její práci spočívající ve vytrvalé ochraně životního prostředí a ancestrální půdy Mapučů na jihu země. Včetně Joane Florvil, mladé haitské matky žijící v Santiagu, obviněné z toho, že se vzdala svého dítěte, již byla odepřena překladatelka, policie ji brutálně zadržela, aby o měsíc později zemřela. Každý nový příběh nespravedlnosti nebo vzoru představuje novou nit v plátně spolu s příběhy minulými a zajišťuje, že porozumění naší vlastní historii je stejně pluralistické jako feminismus, který si přejeme praktikovat.

„PATRIARCHÁT PADNE, FEMINISMUS ZVÍTĚZÍ“

Nový živoucí feminismus nabírá mnoha forem. Každá z nich odráží priority a podmínky komunit, z nichž vzešla. I když jeho celistvost ještě nebyla zcela analyzována, píše se o něm jako o feminismu transverzálním, intersekcionalním a pravděpodobně nejvýstižněji jako o „feminismu pro 99 %“. Ve svém manifestu ho Arruzza a kol. popisuje jako úsilí o „hlubokou, dalekosáhlou sociální transformaci“, které nemůže být dosaženo, aniž by zohlednila všechny druhy útlaču a vykořisťování. Dochází k závěru, že „feminismus pro 99 procent není pouze antineoliberální, ale také antikapitalistický“.

Ačkoliv to asi nevystihuje perfektně komplexnost vzrůstajícího feministického hnutí současnosti, je nepopíratelné, že po celém světě dochází feministky k závěru, že nemůžeme skoncovat s naším útlakem, aniž bychom přímo nezpochybnily vládní a ekonomické systémy, které určují podmínky našich životů.

Už se nemůžeme dále vyhýbat skutečnosti, že jsme se dostali do permanentního stavu překrývajících se krizí. V Chile a kdekoli jinde neoliberální kapitalismus selhal ve vytváření svobodné a spravedlivé demokratické společnosti, o níž se tvrdilo, že je přirozeným výsledkem ekonomie volného trhu. Místo toho nám byly zanechány až příliš skutečné důsledky všeobecné nejistoty a dalekosáhlé destrukce životního prostředí, z čehož těžila pouze hrstka privilegovaných. Pandemie covid-19 a eskalující projevy člověkem způsobené změny klimatu nutí mnoho lidí hledat řešení a ultrapravice dychtí po tom, aby situaci ovládla, snaží se využít strach a nestabilitu k dosažení svých genocidních cílů.

Pluralistický feminismus otrásá základy neoliberalismu a autoritářství po celé zeměkouli a vůči kultuře vzájemně zaručované destrukce představuje živou alternativu. Ty, které pod patriarchátem trpí nejvíce kvůli své pozici v místě protínajících se útlaků, dokázaly, že jsou bojeschopné a připravené přinést nejvyšší oběť. Nezlomnou duši jsme mohly spatřit mezi ženami v kampani #EleÑao

proti vzestupu Jaira Bolsonaro v Brazílii roku 2018, při antirasistických a protipolicejních protestech ve Spojených státech po vraždě Georgee Floyda v roce 2020 a feministických protestech v Turecku po odstoupení od „Istanbulské dohody“, která má chránit ženy před násilím.

Feministky po celém Chile a jeho domorodých územích jsou přesvědčeny, že jiný způsob života je možný, a nehodlají svou kolektivní moc nikomu delegovat. Můžeme mluvit samy za sebe v celé naší rozmanitosti všech našich feminismů – domorodého, černého, queer, trans a mnoha dalších. Z našich všedních životů jsme učinily bitevní pole, protože výchova dětí a péče o naše blízké jsou nejzákladnější formou práce. Díky červené niti, která nás spojuje s vlastní historií, víme, jak vzdorovat násilné vládě a jak pomáhat, aby naše komunity přežily krizi. A ovšemže víme, jak stávkovat – všude a všechny najednou.

Nejdůležitější asi je, že jsme se v tomto procesu našly – nejen v ulicích, ale ve všech oblastech našeho života, které vyžadují transformaci. Dnes se díváme na jiné části světa a slyšíme skandovat naše hesla v cizích jazycích, jak se vrací k nám, a víme, že nejsme samy a už nikdy nebudeme. Když pozvedneme naše hlasy a zařeveme „teď, když jsme spolu, teď, když nás vidí“, už se zpětné volání nezdá tak nemožné: „Patriarchát padne, feminismus zvítězí!“

Už nejsme stejné jako před několika měsíci a tato země už nikdy nebude jako dřív. Otevřely jsme nový radikální politický obzor. Možnosti, které máme dnes, jsou výsledkem naší společné práce: nic jsme nedostaly darem a nikdo nám to nemůže vzít. Budeme pokračovat v boji, dokud život nebude stát za to žít.

Z manifestu k feministické generální stávce 2020
Feministický koordináční výbor 8. března

Zdroj:

Bree Busk: Chile's Feminists Are the Memory of the Future (*Roarmag* 11)

HISTORICKÝ SPOLEK ZÁDRUHA

nabízí následující publikace:

G. Thonar – *Co jsou a co chtějí anarchisté* (20 Kč)

K. Vohryzek – *Abeceda anarchismu* (20 Kč)

Anarchismus na Žižkově na přelomu minulého století (20 Kč)

F. Dlouhý – *Z pohnutých dob* (30 Kč)

Mostecká stávka 1906: Anarchističtí horníci v boji (60 Kč)

Anarchismus a klamné důvody jeho odpůrců (20 Kč)

A. Šefl – *Zničené štěstí. Obrázek z hornického života* (35 Kč)

V. Kudlata – *Komunistický anarchismus a marxistický socialismus* (20 Kč)

Anarchističtí komunisté ku proletariátu (10 Kč)

Šibenice pro anarchistu! (30 Kč)

Tomeš Kaše: průkopník anarchismu hornického severu (100 Kč)

Kladenská hornická stávka 1893 (35 Kč)

Anarchista mučedník Ladislav Brunclík (30 Kč)

F. J. Hlaváček – *Anarchismus. Podmínka individuální a společenské svobody* (30 Kč)

Mylná učení a klamné cesty parlamentní levice (40 Kč)

P. Kropotkin – *Komunismus a anarchie* (40 Kč)

Zapomenuté verše od neznámých anarchistických buřičů (70 Kč)

E. Reclus – *Anarchie* (35 Kč)

P. Kropotkin – *Blahobyť všem* (250 Kč)

Masakr lidu ve Vísce u Liberce – 1896 (50 Kč)

Josef B. Pecka: Průkopník anarchismu (50 Kč)

Bezvládní: Hovory se starými anarchisty (70 Kč)

P. Kropotkin – *Anarchismus. Jeho filozofie a ideál* (200 Kč)

V. de Cleyre – *Přímá akce* (50 Kč)

Sláva Herlas – *Sociální otázka a jiné eseje* (50 Kč)

Zapomenuté verše 2. Básně českých proletářek (100 Kč)

P. Kropotkin – *Vědecký základ anarchismu* (30 Kč)

E. Goldmanová – *Proč jsem anarchistka?* (80 Kč)

P. Kropotkin – *Zákon a autorita* (40 Kč)

Čemu učí Kropotkin (50 Kč)

více info na <http://zadruha.org/>

58 DNÍ HOUŽEVNATÉHO ODPORU AFRÍNU

Širší souvislosti invaze fašistického tureckého státu zvané Olivová ratolest oð Tiskové agentury Eufrat

Během jednoho z nejtvrdších odporů všech dob (Berxwedana Serdemê) lidé Afrínu vzdorovali 58 dní technologicky velmi vyspělé a druhé nejmocnější armádě Severoatlantické aliance NATO. Při obraně Afrínu padlo 1500 bojovníků, bojovnic a civilistů.

Invaze tureckého státu do Afrínu, posvěcená USA a Ruskem, se stala jedním z nejbrutálnějších vojenských útoků v historii. Navzdory tvrzení tureckého prezidenta Recepta Tayyipa Erdoğana „vstoupíme a během týdne je rozprášíme“ byla turecká armáda a její spojenci v prvním týdnu bojů poražena. Proti invazi se bok po boku postavili obránci a obrádkyně Afrínu: YPG, YPJ, Asayiş (Veřejná bezpečnost), Hêzên Şoreşger (Revoluční síly), Erka xwêparastin, Hêzên Parastina Civakî (HPC) a internacionálové.

DVOJÍ HRA RUSKA

Základy invaze byly položeny během vojenských akcí SDF¹ proti bojůvkám podporovaným tureckým státem a Islámskému státu (ISIS) v okupovaných oblastech Sehba a Manbidž. Turecký stát podporoval své spojence v boji proti SDF během těchto bojů stejně jako při útocích na Afrín.

I když se turecký stát pokoušel těmto krokům bránit, s USA i Ruskem vedl vyjednávání, které bylo směsicí hrozeb a ústupků. Dne 24. srpna 2016 bylo se svolením USA dosaženo dohody s Ruskem a z Džarabulu byla zahájena okupace oblasti Shehba. Zatímco se ISIS z bojů proti Turecku stáhl, turecká armáda konfrontovala SDF, která právě vedla intenzivní boje proti ISIS v Al-Bab. Rusko, které dříve poskytovalo leteckou podporu SDF v operaci Shehba, vyměnilo Al-Bab za Aleppo a turecká armáda mohla nyní vstoupit do Sýrie. Dne 20. října 2017 podnikl turecký stát letecký útok na pozice SDF, která současně vedla pozemní bitvu s ISIS v Al-Bab. Bylo zabito 22 bojovníků SDF.

Zatímco SDF konfrontovala ISIS spolu s koaličními silami na jih od Eufratu, milice YPG dosáhly dohody s Ruskem, aby zabránily tureckým hrozbám v Afrínu. Na základě této dohody se ruská armáda v březnu 2017 usadila v osadě Kefercanê poblíž Afrínu. S oznámením, že ruská armáda bude nasazena v Afrínu, Turecko zesílilo útoky na Afrín i Shehbu. Ruská armáda se proto v srpnu téhož roku usadila i v Shehbě. Zatímco Rusové dosáhli na jedné straně dohody s SDF, na straně druhé učinili dohodu i s Tureckem během jednání v Astaně.

INVAZE SE SOUHLASEM RUSKA A USA

Invaze do Afrínu i invaze do Shehby byly podniknuty po dohodách, v nichž Turecko získalo souhlas USA a Ruska. Erdoğan to prozradil, když konstatoval: „Pokud se dohodneme s Ruskem, vstoupíme do Afrínu, a pokud se dohodneme s USA, vstoupíme do Manbidže.“ Poznámky Rexe Tillersona, v té době ministra zahraničí USA, se staly prvním náznakem chystající se invaze: „Na severu a východě Sýrie vycvičíme pohraniční stráž o 30 000 mužích.“ „V boji proti terorismu budeme i nadále jednat se spojenci a partnery, jako je Turecko, abychom řešili nebezpečí terorismu v Idlibu a obavy Turecka ohledně PKK kdekoli jinde,“ tak se Tillerson vyjádřil k reakci Turecka na prohlášení USA. Poselství amerických úřadů znělo jasné: Cesta je volná.

Rusko na jedné straně vyjednávalo s Tureckem o Ghútě a Afrínu, na straně druhé se zavázalo, že podrží své jednotky poblíž Afrínu.

Erdoğan vášnivě hovořil o invazi během svého projevu na konferenci AKP 13. ledna 2017 v Elazigu: „Uvidíte, jak to tam během týdne obrátíme naruby.“ I po Erdoğanově oficiálním oznámení ruské síly dál slibovaly YPG, že zůstanou v oblasti jako záruka. Na začátku ledna 2018 dělostřelecké ostřelování Afrínu tureckým státem zesílilo. Dne 19. ledna, když tureckým tiskem kolovaly titulky jako „Ruská armáda se stáhla z Afrínu“, Rusko stále dohodu popíralo.

72 STÍHAČEK NA 3850 METRŮ ČTVEREČNÍCH

Navzdory všem slibům lidem Afrínu se ruské jednotky stáhly z Kefercanê 20. ledna 2018, což odstartovalo tureckou operaci. V prvních dnech útoku byl Afrín vystaven těžké dělostřelecké palbě, jak Erdoğan slíbil. O „stažení Ruska v den, kdy udeřily stíhačky“, informoval novinář Egid Roj, který sledoval vývoj v Afrínu před invazí pozemních tureckých vojsk, a dodal: „YPG Rusové o svém ústupu vůbec neinformovali. Rusko drželo dohodu s Tureckem v utajení až do začátku útoku, kdy se náhle stáhlo. Invazi tak vydláždilo cestu.“

V 16.10 v sobotu 20. ledna 2018 zaútočilo 72 tureckých stíhaček na Afrín, malou oblast o celkové rozloze 3850 metrů čtverečních. V centru Afrínu turecké stíhačky bombardovaly asi 180 civilních a vojenských budov. Během počáteční fáze také zaútočily na osady Jindires, Rajo, Shera, Sherawa a Mabeta. Vedle bombardování Afrínu turecký stát a jeho žoldáci zahájili dělostřeleckou palbu na Shehbu. V 17.00 turecký stát oznámil zahájení invazivní operace genocidních rozměrů nazvané „Olivová ratolest“, podle oblasti Afrín, známé svými bohatými olivovými sady.

POZEMNÍ ÚTOK ENKS A ISIS

Pozemní operaci zahájil turecký stát 21. ledna 2018 ze sedmi lokací, včetně Azaz na východě, Kilis na severu, Hatay na západě a uprchlického tábora Atmê na jihozápadě. První den pozemní ofenzivy soustředil turecký stát své útoky na obce Hamam v Jindires, Kévîrê Ker Hill v Rajo a strategicky důležitý hrad Cindo Hill na hranici oblastí Afrín, Azaz a Kilis. Po těžké palbě bombardérů a tanků nechalo Turecko své spojence zahájit útok na Afrín za doprovodu monitorovacích letadel. Zaútočili na sedm pozic ze tří směrů. Turecký stát v Afrínu nasadil žoldáky z FSA, ISIS a an-Nusra, které naverboval 30. prosince 2017 a sjednotil je pod praporem Sýrské národní armády.

Invaze se zúčastnilo 25 000 žoldáků z bojůvek jako Samarkandské brigády, Liwa El Shamal, Ehrar El Sharqiye, Fatih Sultan Mehmet Brigades, Sultan Osman Brigade a mnoha dalších. Autority ENKS² přiznaly, že se invaze zúčastnili bojovníci ze šesti bojůvek, které jsou k nim přidruženy v rámci Samarkandských brigád.

ÚTOČNÍCI BYLI PRVNÍ TÝDEN ZAHNÁNÍ

Síly YPG, YPJ, Jabhat al-Akrad, Seyş El Siwar, Asayiş, HPC, a Erkekxwê Parastin držely pozice po celém Afrínu a bojovaly až do konce. K HPC se přidaly stovky civilistů a bojovaly proti útočníkům v první linii.

Navzdory chvástání Erdoğana, že dostane Afrín během týdne, druhá největší armáda NATO se svými partnery z ISIS a al-Káidy byla po týdnu poražena. Okupační síly byly po masivním bombardování a dělostřelecké palbě schopny vstoupit do některých

obcí bez výstřelu, jenže potom byly vyhnány obětavými bojovníky a bojovnicemi Berxwedana Serdemê.

Dne 26. ledna 2018 poznamenal u kulatého stolu ruský vojenský expert a viceprezident institutu CSI Vladimir Jevsejev, že „turecká armáda po týdnu bojů uvízla. Tohle je nejohavnější vojenská operace, jakou si lze představit.“ Jevsejev argumentoval tím, že navzdory tomu, že Turecko zaútočilo 72 bojovými letouny a ostřelovalo vojenské a civilní cíle s veškerou technikou dostupnou v NATO, jsou letecké údery stále neefektivní, a doporučil Turecku zintenzivnit boj ze vzduchu i na zemi.

NEZBYLO ŽÁDNÉ MÍSTO, KTERÉ NEBYLO BOMBARDOVÁNO

Karker Efrín, v té době člen afrínského velitelství YPG, konstatoval, že počasí zpočátku hrálo do karet bojovníkům a bojovnicím odporu: „První dny pršelo a byla mlha. Nepřítel uplatnil velmi agresivní strategii, ale naši soudruzi na ni adekvátně odpověděli a využili výhody počasí. Nepřítele zničili. Když přestalo pršet, bylo pro nepřítele snazší využít vyspělé technologie. V plné síle nasadili stíhačky, průzkumné letouny a děla. Myslím, že v Afrínu nezbylo žádné místo, které nebylo během bitvy bombardováno. Útok byl velmi brutální. Naše síly bojovaly až do konce.“

SEBEOBĚTAVÝ ODPOR

Karker Efrín konstatuje, že úžasná a nezištná obrana Afrínu probíhala na několika frontách a připomíná hrdiny Berxwedana Serdemê: „Mohutný odpor povstal pod vedením mučedníka Umuta Aliho v Rajo. Po dlouhé dny soudruh Umut zasazoval nepříteli citelné rány na frontě Gunde Quda-Ademe. Nepřítel se nedostal do Rajo, dokud Umut nepadl. Více než týden vzdoroval tuhý odpor na frontové linii Jindires, konkrétně v obci Hamam, vedený mučedníkem Artešem. Útočili tvrdě, ale nedostali se dál, dokud Arteš nepadl. Turci a spřažené bandy mnohokrát vstoupili do obce, ale naši soudruzi je vždycky vyhnali. Sedm nebo deset dní vzdorovala tuhá obrana na linii Bilbile, zejména v Şêx Xurze, pod vedením soudruhů Şervana Ameda a Mazluma Cigera. Jakmile se přiblížili, naši soudruzi zasáhli a vyhnali je pryč. Čím víc postupovali, tím víc jich naši soudruzi zabili a obec si vzali zpět.“

Bitva byla dlouhá. Soudruh Kahraman bránil osadu Bahçe 45 dnů. To byl rozsah nepřátelských útoků. Obrana ani na chvíli neustoupila. Teprve když letecký útok zabil Hevala Kahramana, dostal se nepřítel dál. Na linii Shera použili Turci všechny dostupné prostředky, aby dobyli hrad Cindo Hill, ale odpor vydržel devět dnů. Linii prorazili až po devíti dnech, když celou noc a den nasazovali všechna letadla a tanky, co měli. Mnoho mých padlých soudruhů sehrálo v bitvě klíčovou roli. Soudruh Armanç podnikl několik akcí na frontě Mabata. Dokonce i helikoptéra byla sestřelena. Bylo provedeno velké množství sebeobětavých činů. Mnoho soudruhů atakovalo nepřítele nezištným způsobem a mnoho z nich obětovalo život.“

„NEBOJOVALI JSME S LIDMI, ALE S LETOUNY“

Karker Efrín říká, že Berxwedana Serdemê měla navrch až do 45. dne invaze: „Nepřítel nemohl postupovat snadno. Čím víc se pokoušeli postoupit vpřed, tím víc ztrát utrpěli. Nebyl to však boj muže proti muži. Byl to spíš útok techniky. Jistěže to byl brutální konflikt. Stříleli lidi a páchali masakry. Kvůli masakrům bylo mnoho lidí nuceno opustit své vesnice.“

Útočníci se nedostali do žádné vesnice, kterou bránili naši soudruzi. Nejdřív vždycky napadli vesnici letouny, helikoptéry a tanky a skoro všechny budovy srovnali se zemí. Dovnitř vstoupili, až když si byli jisti, že už tam nikdo není. V důsledku toho nebylo s kým bojovat. Vypadalo to, jako byste se střetli s technikou. Navzdory tomu všemu nebyli schopni proniknout do Afrínu snadno. Soudruzi jim na mnoha místech zasadili tvrdé údery. Zemřely jich tisíce.“

Přes tichou podporu invaze mocnostmi přijely bránit Afrín tisíce Kurdů, Arabů, Syřanů, Turkmenů, Čerkesů, Jezidů, Arménů a lidí mnoha vyznání z různých měst severní a jižní Sýrie. Od prvního únorového týdne do poloviny března bránili civilisté Afrín pomocí taktiky tzv. „lidských štítů“. Podíleli se na nich i Kurdové z Bašûru (jižní Kurdistan v Iráku) a Rohhilatu (východní Kurdistan v Íránu). Navzdory tureckému ostřelování „lidských štítů“ demonstrace pokračovaly.

„Celý svět Afrín opustil,“ poznamenal novinář Egid Roj a dodal: „jenže lidé všech národností severní a východní Sýrie, stejně jako Kurdové z celého Kurdistanu se s rizikem smrti nahrnuli do Afrínu. Pro obyvatele Afrínu to byla velká morální podpora. V Afrínu byl takový duch odporu, že Arabové, Čerkesové, Syřané a internacionálové bojovali bok po boku jako jedna krev.“

BOMBARDOVÁNÍ ŠKOL, NEMOCNIC A VODNÍCH ZDROJŮ

Když Turecko nebylo schopno po 45 dnů dosáhnout významného postupu, začalo útok víc zaměřovat na civilní obyvatelstvo, aby se demoralizovalo a opustilo oblast. Navzdory faktu, že hrůzostrašný útok na Afrín přenášela živě turecká televize, Spojené národy a mezinárodní humanitární organizace zůstaly zticha.

Turecký stát stupňoval zvěrstva páchaná na civilistech, povzbuzován tichým souhlasem mocností a mezinárodních organizací. Útočníci ostřelovali Afrín 58 dní s enormní pomstychtivostí a zběsilostí. Aby přinutili obyvatele opustit domovy, neštíteli se útoků na vodní zdroje, pekárny, nemocnice a školy. Turecký stát bombardoval i přehradu Meydankê, zdroj pitné vody pro téměř celý Afrín.

Mezi 20. lednem a 18. březnem 2018 zaútočil turecký stát ze vzduchu i ze země na 31 škol a zabil 13 studentů a studentek. Během útoků zlikvidoval turecký stát a jeho žoldáci kulturní památky Eyn Dara, Nebi Hûrî, Girê Îska, Dêr Belût a Girê Cindirêse.

Další systematický útok podnikly turecké letouny na nemocnice a pekárny. Dne 16. dubna zničily Avrin, ústřední nemocnici v Afrínu. V ten samý den povraždily letouny ve čtvrti Mahmudiye 35 civilistů.

Podle dat Zdravotní rady kantonu Afrín bylo během prvního měsíce invaze zabito 176 civilistů, z toho 27 dětí a 21 žen. Zraněno bylo 484 civilistů, z toho 60 dětí a 71 žen. Podle zprávy Organizace pro lidská práva v Afrínu z prosince 2020 zabili útočníci během prvních 58 dnů Berxwedana Serdemê 498 civilistů.

EVAKUACE AFRÍNU

Se stupňujícími se útoky na civilisty a zvyšující se hrozbou masakru se 16. března afrínská samospráva rozhodla evakuovat obyvatele. Kvůli turecké okupaci bylo mezi 16. a 18. březnem nuceno opustit své domovy a přesunout se do Shehby 300 000 lidí z celkové asi půlmilionové populace Afrínu.

V tiskové zprávě vydané v Shehbê 18. března Demokratickou autonomní správou kantonu Afrín stojí: „Obrana Afrínu vstoupila do nové fáze a bylo kvůli prevenci humanitární tragédie rozhodnuto evakuovat obyvatele města.“ Podle stanoviska správy bylo po 58 dnech odporu zabito 500 civilistů včetně žen, dětí a seniorů a 820 bojovníků a bojovnic. Zraněno bylo 1030 civilistů.

2422 OKUPANTŮ ZABITO

Jednotky YPG shrnuly situaci po 58 dnech Berxwedana Serdemê ve zprávě vydané v lednu 2019. Podle ní turecký stát podnikl 1098 leteckých útoků a 3577 až 4000 útoků těžkou technikou na Afrín během prvních 58 dní invaze, zatímco bojovníci a bojovnice odporu podnikli nejméně 900 akcí proti okupantům. Podařilo se zničit dvě helikoptéry, dva bezpilotní letouny, 122 bojových vozidel (tanky a obrněná vozidla), dva nákladní vozy s bombami a dva motocykly. Celkem 2422 okupantů bylo zabito.

Rojavský institut pro rodiny mučedníků sdělil Tiskové agentuře Eufrat (Ajansa Nûçeyan a Firatê, ANF), že od 20. ledna 2018 padlo 987 mučedníků Berxwedana Serdemê. Bilancování prvních dnů invaze stále pokračuje.

Poznámky:

¹ SDF – Syrian Democratic Forces (Syrské demokratické síly, Hêzên Sûriya Demokratîk; HSD). Aliance kurdských, arabských, asyrských, arménských a turkmenských milicí založená s cílem porazit Islámský stát.

² ENKS – Kurdský národní koncil (Encûmena Nîştimanî ya Kurdî li Sûriyê) je kurdská nacionalistická a autoritářská strana v Sýrii. V „Kurdistanu“ dnes prakticky bez podpory kvůli mafiánským praktikám a kolaboraci s tureckým státem.

NEJSME V BEZPEČÍ, DOKUD NEBUDEME V BEZPEČÍ VŠICHNI!

Anarchistická federace se v půlce února připojila k mezinárodnímu anarchistickému prohlášení ohledně pandemie covidu-19.

Pandemie covidu-19 zasáhla všechny aspekty lidského života. Má ničivý dopad na fyzické a duševní zdraví lidí, sociální vztahy a komunity, na naše živobytí a svobodu pohybu. Výrazně to také omezilo naši schopnost organizovat účinné politické protesty a posílilo státní moc.

Situace zdůraznila základní problémy globálního kapitalismu a jeho potřebu trvalého růstu a zisku. Státní podpora těchto cílů je určujícím faktorem vzniku, šíření a tragických následků pandemie. Potřeba revoluce nebyla dlouho zjevnější.

Jak se však snažíme bránit, vyšly najevo také slabiny hnutí pracujících. Byli jsme svědky rostoucího počtu úmrtí a přetížení zdravotnických služeb, klíčoví pracovníci jsou považováni za postradatelné a ekonomické náklady se přenášejí na ty, kteří si je mohou dovolit nejméně – avšak odpor byl zanedbatelný. Navzdory tomu pandemie také vyvolala činy a principy, které jsou klíčovými pro sociální transformaci: solidaritu, vzájemnou pomoc, sebeorganizaci a internacionalismus.

Covid-19 a další od zvířat pocházející nemoci, které se objevily v posledních několika desetiletích, jsou způsobeny šířením globálního kapitalismu. Jak kapitalismus zabírá stále více půdy pro těžbu dřeva, dobývání nerostů a agrobyznys, divoká zvěř ztrácí svá původní stanoviště a přichází do kontaktu s lidmi, což vytváří potenciál pro šíření nemocí jiných druhů na lidi. Tuto situaci ještě zhoršuje poptávka po mase exotických zvířat ze strany střední a vyšší třídy po celém světě.

REAKCE ŠÉFŮ A STÁTŮ

Ačkoli pár zemí uplatňovalo strategii nulového výskytu nemoci (Covid Zero), většina se rozhodla pandemií spíše omezit než skutečně potlačit. Bylo tomu tak hlavně proto, že chtěli ekonomiku co nejvíce udržet v chodu, a tak upřednostnili zisky před zdravím lidí. Výsledkem je, že pandemie trvá mnohem déle, než bylo nezbytné. Pracovníci v takzvaných „základních zaměstnáních“, která beztak patří k těm s nejnižší mzdou, byli nadměrně zatěžováni, protože nesli hlavní tíhu krize. Nedostatek dobře financovaného systému zdravotní péče měl za následek bezpočet úmrtí a mnoho zaměstnanců bylo nuceno pracovat kvůli nedostatečné nemocenské. Mezitím mnoho firem shráblo nemalé zisky a propast mezi bohatými a chudými se prohloubila.

Pro mnohé vlády bylo očkování hlavní součástí jejich strategie, jak porazit covid-19. Ačkoli vakcína hraje klíčovou roli v boji proti této nemoci, zásadní jsou také základní opatření v oblasti veřejného zdraví. Vlády však raději spoléhaly na očkování, což přineslo farmaceutickým společnostem obrovské zisky, a odstranění ostatních opatření v oblasti veřejného zdraví udržuje lidi v kruhu práce a spotřeby.

Zavedení očkování mimo jiné upozornilo na globální nerovnosti. Většina vakcín se dostala do bohatších zemí, které si je mohou dovolit zaplatit. Výzvám k upuštění od patentových práv, aby mohlo být vyrobeno více vakcín, nebylo dopřáno sluchu, což dokazuje, že vlády se víc starají o zisky farmaceutických společností než o lidi. Každá země postupuje samostatně a existuje jen minimální mezinárodní koordinace či solidarita.

ODPOVĚĎ ORGANIZOVANÉHO ANARCHISMU

Naše organizace se zapojily do různých bojů: za bezpečná pracoviště a vzdělávací zařízení, za vzájemnou pomoc a solidaritu v komunitách a proti útokům kapitalistů a vlád na pracující ve snaze získat zpět peníze, které museli utratit.

Lockdown byl pro nás těžkým obdobím, protože naše obvyklá politická aktivita nebyla možná. Přesto jsme se nepřidali k hnutí proti lockdownu. Organizovaní anarchisté a anarchistky věří v sebeorganizaci. Neřídíme se pravidly, protože nám to nařizuje vláda, řídíme se pravidly, která jsme sami společně vytvořili. To je jádro problému s lockdownem; pravidla byla na lidi autoritativně uvalena, aniž by o nich lidé mohli sami rozhodovat.

Nejsou čerpána ze zkušeností lidí v komunitě a na pracovištích, ale jsou vytvořena s ohledem na jiné cíle. To vedlo k matoucím a protichůdným sdělením a vytvořilo obecný chaos, který měl za následek, že mnoho pokynů bylo ignorováno ať už jednotlivci, na pracovištích nebo jinde.

Naše myšlenky jsou založeny na základních principech organizovaného anarchismu: sebeorganizaci, solidaritě a vzájemné pomoci. Nepotřebujeme, aby nám vláda říkala, co máme dělat, ani nemusíme jít proti vlastnímu zdravému rozumu jen proto, že vláda chce udržet ekonomiku v chodu. Pro lidi je samozřejmě těžké dělat to, co je nejlepší, když jsou v nejistých pozicích. To je důvod, proč je třídní organizace a boj zásadním prvkem každé strategie.

VYTVOŘENÍ REVOLUČNÍHO HNUTÍ

Organizovaní anarchisté a anarchistky jsou přesvědčeni, že lidstvo nemůže přežít bez zcela nové společnosti – společnosti bez kapitalismu, státu a hierarchií. Zaprvé: tato pandemie nebude jednorázová. Vzhledem k vykořisťovatelskému vztahu mezi lidmi na jedné straně a zvířaty a přírodou na straně druhé lze očekávat další. Kapitalismus vynesl na povrch základní potenciální nebezpečí. Klimatické změny a katastrofální ztráta biologické rozmanitosti a stanovišť podkopávají samotnou existenci lidí na Zemi. Kapitalismus a růstová ekonomika opět urychlily tento proces drancováním Země o všechny dostupné zdroje. Člověk by si mýsl, a mnozí si to na začátku mysleli, že zkušenost s pandemií inspiruje k novému způsobu života – k důrazu na vzájemnou pomoc, solidaritu a respekt k životnímu prostředí. Tento optimismus se ale velmi rychle vytratil – brzy jsme se vrátili do běžného provozu a vlády se snažily, aby nás všechny znovu přiměly utrácet. Podpora letecké dopravy je ukázkovým příkladem naprostého ignorování změny klimatu. Těžba fosilních paliv, těžba dřeva a odlesňování pokračovaly po celou dobu pandemie. V zoufalé snaze získat zpět zisky se řešení klimatické krize opět odsouvá.

V nadcházejícím období se lidé zaměří především na zvládnutí útoků ze strany vlád a zaměstnavatelů, kteří se snaží přimět třídu pracujících, aby platila náklady za pandemii. Budeme trávit spoustu času bojem v těchto ekonomických zápasech. Musíme zajistit, aby byla třída pracujících jednotná, abychom se mohli vzájemně podporovat a zajistit plnou podporu i těm nejohroženějším. Potřebujeme

solidaritě a vzájemnou pomoc místo toho, aby každý bojoval sám za sebe ve firmě, odborech nebo ve znevýhodněné sociální skupině. Je třeba zpochybnit celou povahu práce. To se ukázalo během pandemie, když jsme jasně viděli, jaká práce je skutečně důležitá. Je to velmi obtížné, protože lidé se pochopitelně nechťejí vzdát své práce – i když je tato práce odcizuje a škodí jim i zbytku planety.

Naším historickým úkolem je neustále upozorňovat na potřebu revoluce. Nemůžeme se nadále soustředit jen na bezprostřední problémy, kterým čelíme, ve snaze pouze odvrátit nejhorší z útoků a vyžádat si pár drobků. Musíme zpochybnit celý systém. Strategie musí vycházet z místa – komunity, pracoviště – a musí být pevně zakotvena v mezinárodní perspektivě. Můžeme se poučit z naší zkušenosti s pandemií, která donutila mnoho lidí omezit život na své bezprostřední okolí – svůj domov, sousedy, komunitu a zeleň. Právě na konkrétním místě, kolem problémů, které můžeme sami prožívat, vznikají hnutí s potenciálem k podstatnějším změnám.

Avšak je nezbytná širší perspektiva, protože potřebné změny jsou obrovské a vzájemně závislé. Důvody problémů na konkrétním místě vězí v rozhodnutích, která jsou činěna v zasedacích místnostech korporací nebo jsou výsledkem tržních sil, které zajišťují, že tím nejdůležitějším kritériem je zisk.

Přestože změna klimatu je také globální problém, pandemie byla mnohem bezprostřednější a osobnější. Možná si to někteří neuvedomovali, ale nelze popřít skutečnost, že jsme propojeni. To znamená, že existuje potenciál pro rozvoj internacionálně zaměřených

hnutí. Slogan „Nejsme v bezpečí, dokud nebudou v bezpečí všichni“ se stal součástí myšlení mnoha lidí. Budoucnost závisí na tom, do jaké míry dokážeme stavět na pozitivních aspektech reakce zdola a vytvořit hnutí, které přesahuje bezprostřední obavy a požadavky, hnutí, které nás dovede k zásadnímu rozkolu s kapitalismem a k anarchistické společnosti.

Alternativa Libertaria (AL/FdCA) – Itálie

Anarchist Communist Group (ACG) – Velká Británie

Αναρχική Ομοσπονδία – Řecko

Aotearoa Workers Solidarity Movement (AWSM) – Nový Zéland

Coordinación Anarquista Latinoamericana (Coordinación Anarquista

Brasileira – Brazílie, Federación Anarquista Uruguaya – Uruguay,

Federación Anarquista de Rosario – Argentina)

Die Plattform – Německo

Embat, Organització Llibertària de Catalunya – Katalánsko

Karala, Anarchist Group (Ankara) – Turecko

Libertäre Aktion (LA) – Švýcarsko

Melbourne Anarchist Communist Group (MACG) – Austrálie

Organisation Socialiste Libertaire (OSL) – Švýcarsko

Roja y Negra – Anarchist Organisation (Buenos Aires) – Argentina

Union Communiste Libertaire (UCL) – Francie, Belgie a Švýcarsko

Via Libre, Anarchist Group – Kolumbie

Zabalaza Anarchist Communist Front (ZACF) – Jižní Afrika

Anarchistická federace (AF) – Česko

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

KÖPI BLEIBT!

Anarchistická federace vyjádřila solidaritu berlínským squaterům a squaterkám.

V dubnu 2021 jsme na našem webu informovali o hrozbě evikce, jež se snažela nad wagenplatzem (místem, na němž se nacházejí mobilní obydlí), který přímo sousedí s legendárním berlínským squatem Köpi. Ten funguje od roku 1990. Na začátku bylo tohle místo neobyvatelné, ale malá skupina squaterů a squaterek vybudovala něco, co se nakonec stalo domovem aktivistů, umělců, muzikantů a nadšenců žijících v baráku nebo venku na Köpiplatzu, jak se wagenplatz nazývá.

Dnem X, tedy dnem, kdy měl přijít policejní útok, se stal pátek 15. října 2021. Už ve čtvrtek byla fízly uzavřena Köpenicker Strasse, načež v noci vypukly v berlínské čtvrti Kreuzberg nepokoje. Squateri a jejich podporovatelé již v sobotu 9. října při demonstraci vyjádřili své odhodlání jeden z posledních autonomních prostorů v Berlíně bránit. Policie nasadila do akce proti několika desítkám lidí na Köpiplatzu 2000 fízlů a obrněná vozidla s radlicemi (celkem bylo do Berlína nasazeno 3500 policajtů z různých koutů Německa). Kolem desáté fízlové útočí, jak na zabarikádovaný wagenplatz, tak na lidi v ulicích. Obrana ale proti početní a technické přesile fízlů trvá několik hodin. Fízlové ničí plot, obytné vozy, řezou stromy a odvádějí obyvatele wagenplatzu. Někteří setrvávají na stromech, odkud se je fízlové snaží dostat. Kolem jedné se odvažuje na místo vstoupit také soudní exekutor s řádným policejním doprovodem. Na wagenplatzu bylo zadrženo asi 40 lidí. Desítky zatčených přibýly mimo policejní zónu. V půl čtvrté může policie konstatovat, že místo zbavila jeho obyvatel a zájmy kapitálu tak byly ochráněny.

V osm večer začíná solidární demonstrace „Den X – už žádné vystěhovávání v Berlíně“ za účasti skoro 10 000 lidí. Ke konfrontaci je připraveno ohromné množství fízlů a vodní děla. Čtvrtí zní mohutné skandování „Celý Berlín nenávidí policii“. Odnáší to několik policejních aut, občas něco letí směrem k těžkooděncům. Fízlové napadají lidi, vtrhávají i do hospod. S odvahou sobě vlastní skupinově mlátí jednotlivce. Lidé jsou solidární, pomáhají si a ošetřují zraněné. Videá policejního řádění se objevují rychle na sociálních sítích. Desítky lidí byly zatčeny. Solidární demonstrace stovek lidí se konala také v Hamburku.

Následující den již mobilní obydlí na Köpiplatzu demolují pod dohledem policie těžké stroje.

Sympatizanti squatingu z celého Německa a světa zasílají vystěhovaným obyvatelům z Köpiplatzu své projevy solidarity. Stejně tak učinila i Anarchistická federace fotografií s transparentem „Köpi bleibt“. (AF)

IFA Č. 2

Naše federace je členskou sekcí Internacionály anarchistických federací (IFA), a je nám tudíž ctí představit další číslo časopisu, jenž nese stejnojmenný název. Jeho cílem je poskytnout jasný mezinárodní anarchistický pohled na soudobé problémy a zahájit diskusi o myšlenkách, které se běžně neprobírají v agitačních tiskovinách nebo v regionálně zaměřených publikacích našich federací.

Druhé číslo IFA bylo prvně představeno na tradičním anarchistickém knižním veletrhu v Londýně, který se letos konal 11. září. Na 32 stranách přináší v anglickém jazyce sedm článků, které se zabývají problémy, jimž čelí jednotlivé federace, a pět prohlášení od

samotné Internacionály. Svými články konkrétně přispěly skupiny Fédération Anarchiste, Anarchistická politická organizace, Federacija za Anarhistično Organiziranje, Federación Anarquista Ibérica, Federazione Anarchica Italiana. Jejich texty řeší zejména vztahy pandemie nemoci covid-19, kapitalismu a moci.

Na závěr nechybí základní informace o anarchistické Internacionále a přehled jejich členských federací.

IFA číslo 2 naleznete ke stažení na odkazu <https://i-f-a.org/wp-content/uploads/2021/09/IFA-Issue-2-web.pdf>. (ZAHRAŇNÍ SEKRETARIÁT AF)

PODZIMNÍ SJEZD AF

Loňský podzimní sjezd Anarchistické federace se měl konat první říjnový víkend. Když jsme se ale nedlouho předtím dozvěděli, že právě v tomto termínu u nás bude návštěva zapatistů a zapatistek, bylo jasné, že prioritou je právě jejich „Výprava za život“ a schůzování bude muset chvíli počkat. Nebylo ale nutné čekat dlouho, a tak se členové a členky AF (a pozvaní hosté) sešli v půlce října, tentokrát v Praze. Někteří se ke sjezdu připojili přes on-line přenos.

Mimopražské skupiny byly zastoupeny svými delegáty, početnější zastoupení měla tedy jen pořádající pražská skupina. Pro neznalé vysvětlíme, v čem spočívá role delegáta či delegátky místní skupiny. Delegát na sjezdu předkládá referát o činnosti místní skupiny a zajišťuje, aby všichni z místní skupiny byli vyrozuměni o konání sjezdu. Nemá žádnou pravomoc rozhodovat za místní skupinu.

Od jarního sjezdu se konalo mnoho akcí různého charakteru, takže bylo napříč skupinami o čem referovat. Mnohdy šlo o jednorázové akce, jako byl 1. máj, blok na demonstraci FFF, transparent proti Orbánovi, anarchistický knižní festival, bratislavský klimakemp, IT workshop, zapojení se do festivalu LITR v Olomouci atd. Zároveň jsou někteří z nás zapojení do různých kolektivů, jako jsou infoPavlače, různé skupiny Food not Bombs, Výbor na obranu revoluce v Rojave, Opravdu dobré squaty, Sdílené domy, autonomní prostor Zdena a další. Mluvílo se o průběžných aktivitách, jako je výlep nástěnných novin A3 nebo distribuce publikací našeho nakladatelství. Kvitovali jsme s radostí oživení aktivit na Slovensku ve spojení s otevřením infoshopu Malatesta v Šuranech, který jsme podpořili zasláním materiálů do knihovny a distribuce, a aktivitou internetového zpravodaje Zdola.

Hodnotily se rovněž některé minikampaně, kterých se také sešlo více, než bylo v předchozích letech zvykem. Protest proti puči v Myanmaru a podporu tamním skupinám FNB jsme vyjádřili demonstrací, podpořením další protestní akce, benefičními akcemi, tematickým číslem A3, sérií textů na webu či přednáškou. Zapojili jsme se do koalice koordinující návštěvu zapatistů a zapatistek v Česku během jejich evropského pobytu – pomáhali jsme s propagací textů a akcí, vytvářeli jsme reporty, zveřejnili texty ze zapatistické *Existence*, finančně jsme přispěli na pokrytí nákladů, připojili se k otevřenému dopisu mexické ambasádě, zapojili jsme se do prodeje hry „Zapatistická autonomie“, realizovali jsme na 1. máje v rámci celoevropské akce fotku „Očekáváme vás“, účastnili se demonstrací před francouzskou a mexickou ambasádou, stejně jako během návštěvy veřejných akcí v Praze a setkání na statku v severních Čechách. V souvislosti s koronavirovou krizí jsme se zapojili do iniciativy Zastavme covid společně a spravedlivě, věnovali se monitoringu anarchistických reakcí na krizi po celém světě. Byli jsme součástí neformální koalice za spravedlnost pro Stanislava Tomáše a podíleli se na spontánním protestu a následně demonstraci v Praze, vydali jsme tematickou A3, komentovali vývoj kauzy a přinesli teoretické texty o účelu policie (přes naše naléhání jsme ale v koalici nenašli vůli pokračovat v dalších aktivitách). Během letošního předvolebního běsnění jsme zpochybnili stranu Levice kvůli její adoraci kubánského režimu, stejně jako nesmysl pod označením „Nevolte Urza.CZ“, konfrontovali jsme ministryni Maláčovou při jejím pokusu o agitaci mezi levicovou mládeží, vydali jsme (ne)volební číslo A3, rozdávali ho a vyvěsili transparenty v Olomouci a v Praze překazili agitaci koalice SPOLU v tradičně dělnické hospodě.

Debatovali jsme o dalším rozšiřování projektu „Anarchismus pro začátečníky“. Zrekapitulovali jsme výsledek finanční pomoci, která od nás putovala pražskému bistru Sabotáž, brněnské kavárně Tři Ocásci, plzeňské družstevní kavárně Družba, trenčínskému klubu Lůč, pražskému Prostoru39 či infoPavlači a dále iniciativám Sdílené domy a Jako doma. Vytvořili jsme benefiční placky – výtěžek z jejich prodeje bude poslán na pomoc lidem na útěku.

Probrali jsme naše (dobrovolné) závazky plynoucí z členství v Internacionále anarchistických federací (IFA) a vyslovili přání zúčastnit se v příštím roce velkého anarchistického setkání ve švýcarském Saint-Imier, podobně jako tomu bylo před deseti lety.

Dále jsme probírali naše působení na sociálních sítích a vedení našich webových stránek. V rámci bodu nakladatelství se řešily vydané publikace. Naneštěstí jen o několik dní neklapl záměr vydat nové číslo anarchistické revue *Existence* s tématem Pařížská komuna do data konání sjezdu. Zatím není vypracován ediční plán na další období a také ještě není stanoveno hlavní téma dalšího čísla *Existence*.

Jelikož samým mluvením není člověk živ, bylo třeba pomýšlet na oběd. Tuto oblíbenou část všech sjezdů jsme nakonec spojili s návštěvou žižkovské infoPavlače, kde se podávaly vynikající halušky coby benefice pro Feral Crust Infoshop. Příjemně nasycení jsme tak mohli pokračovat v dalším programu, jímž bylo akční plánování. Mezi jiným se probírala například podoba příštího 1. máje. Poté následovala obecnější diskuse ohledně dalšího praktického směřování Anarchistické federace.

Podzimní sjezd, jak se říká, odsejpal, a to v konstruktivním duchu. Stihli jsme probrat vše, co jsme si předsevzali, a ještě večer zbyl čas na zábavu. Nejprjemnější částí celého dne bylo bezesporu přijímání nových členů a členek – nutno říci, že šlo o největší přírůstek za posledních pár let.

A to je dobře, protože po dřívějších zkušenostech s pravicovými stranami, které se chystají převzít vládní korytka, se bezesporu brzy potkáme v ulicích. (AF)

KOMUNA VE SKLEPĚ

Ve středu 17. listopadu se po dlouhé odmlce konal další Existenční večírek. Naposledy jsme se takto sešli v březnu 2019 ještě v infoshopu Salé. Tentokrát to bylo o několik ulic dál, avšak stále na Žižkově – na infoPavlači. Doufejme, že se tímto krokem podařilo tradici těchto setkání, která se konají vždy u příležitosti vydání nového čísla anarchistické revue *Existence*, obnovit.

Na Existenčním večírku jde především o diskusi, ale nejen slovy je člověk živ, a tak nechybí ani pohoštění a jeho společná konzumace. Kolektiv infoPavlače se v tomto bodě opravdu vyznamenal bohatým veganským rautem, jenž se skládal hlavně z několika druhů chlebičků – třeba „kaviárových“, nebo s „vaječnou“ pomazánkou, další s brynzovou či s pomazánkou z červené řepy s koprem. Na to jste si mohli přisypat naprosto úžasnou karamelizovanou cibulku. Milovníci zeleniny si mohli namáčet syrové mrkvové a okurkové hranolky do česnekového dipu, kdo chtěl něco ostřejšího, tak do dipu s uzeným chilli. Něco sladkého? Samozřejmě – brownies. A na zapití malinová či vanilková limonáda. A pro ty, co si nemůžou pomoci – pivo.

Kolem sedmé se začali do sklepního prostoru infoPavlače trousit první návštěvníci a návštěvnice. Sešlo se nás celkem 15, což přesně odpovídalo formátu této akce. Takže rautová půlhodinka byla akorát, aby se mohlo začít s povídáním. Člen redakce *Existence* začal představením nového čísla a jeho ústředního tématu „Pařížská komuna“, jejíž 150. výročí si letos připomínáme. Cihlové klenuté stropy žižkovského sklepení, anarchistické prapory a elektrická kamínka, která prostor rychle proteplila, dávaly celému povídání příznačnou, podzemní atmosféru.

Pařížská komuna byla představena jako první významné socialistické povstání, jehož se účastnili také anarchistky a anarchisté a které mělo velký vliv na následující dekády vývoje dělnického a anarchistického hnutí. Vedle dění v Paříži roku 1871 byla diskutována dobová anarchistická reflexe této události nebo to, jaké dnes vyvolává vášně ve francouzské společnosti, přijímána pracujícími a odmítána buržoazií, která z pozic vítězů píše dějiny. Také bylo odkázáno na knihu Kristiny Rossové *Komunální přepychy*, kterou čerstvě vydalo v českém překladu nakladatelství Neklid. Rossová totiž tvrdí, že „svět komunardů a komunardek je nám ve skutečnosti mnohem bližší než svět našich rodičů“. A právě na paralely vycházející z tohoto tvrzení jsme se zaměřili.

Po úvodním slovu byl dán prostor diskusi na jakékoli téma. Nebylo s podivem, že se začalo debatou k 17. listopadu doplněnou o postřehy přítomných pamětníků. Na několika aspektech jsme mohli srovnávat tehdejší události s Pařížskou komunou, například v otázce konfrontace vlastních vzpomínek, v nichž není nic o požadavku zavedení kapitalistického pořádku, s oficiálním vyprávěním vítězů (jimiž rozhodně nebyli studenti, nebo dokonce pracující

z ČKD). Také jsme srovnávali, jak z dnešního pohledu vypadala směšně výstroj tehdejší policie oproti její dnešní podobě násilnické, avšak o to víc militaristické podobě. Dál se volně přecházelo mezi tématy. Přítomní zavzpomínali, zda se v hodinách dějepisu s Pařížskou komunou setkali či nikoli. Debatovalo se o postavení žen v různých subkulturách. Po dotazu na nějaký nápad ohledně dalších témat pro Existenci padlo jedno, jak se ukázalo, trochu kontroverzní – anarchismus a víra. Tady se rozvášnili zejména zapří-

sáhli ateisté. Padl také odkaz na Kropotkinovu *Anarchistickou etiku*, která srozumitelně ukazuje, že nepotřebujeme pro své mravní jednání žádné nadpřirozeno.

Mluvílo se a mluvílo. Kdo už tím byl nasycen, šel se ještě trochu dosytit zbývajících chlebíčků. S plnou pusou jsme pak mohli svorně konstatovat, že se Existenci večírek povedl a že už se těšíme na ten další. (NAKLADATELSTVÍ AF)

A3

A3 je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují je její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil A3 ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace.

ŘÍJEN 2021

ŽÁDNÁ ZMĚNA SE NEKONÁ

Myšlenkově vyprázdněná předvolební agitace se nesla pouze v duchu Babiš ANO nebo ne. Druhá volba byla vykládána jako „volba pro změnu“. Dokonce i koalice starých (nechvalně) známých pravicových partají SPOLU si vytkla slovo „změna“ jako jediný bod své předvolební kampaně a neváhala ho beze smyslu omílat neustále dokola jako kolovrátek bez příze.

Babišův podnikatelský projekt na politickém kolbišti – strana ANO – sice porazil všechny ostatní partaje, ale je mu to k ničemu, i kdyby se spojil s dalším politickým podnikatelem Okamurou, jehož fašistická SPD se také dostala do sněmovny. Faktickým vítězem se stala koalice SPOLU, která může s další koalici Pirátů a Starostů pohodlně vládnout. Co nás tedy čeká za změnu?

Předtím, než začneme beznadějně hledat odpověď na tuto otázku, uveďme ještě pár poznámek k volbám:

Skoro 35 procent oprávněných voličů nevolilo. Mohli bychom tedy samolibě prohlásit, že vítězem jsou vlastně anarchisté a anarchistky se svou výzvou, aby lidé nevolili, tzn. neúčastnili se cirkusu, který je má za pouhé šašky, co můžou leda tak jednou za čtyři roky zažít falešný pocit, že o něčem rozhodují. Smysl by to ale mělo, kdyby tito lidé vyslechli i další výzvu, a to k permanentní politické aktivitě mimo struktury a pravidla daná buržoazní demokracií, jež je jen politickým krytím kapitalistického řádu.

Propadly tradiční levicové strany. Žádný důvod ke smutku. To, co předváděly KSČM a ČSSD, bylo více než odpudivé – podpora vládnoucího miliardáře, naprostá absence sociální empatie a solidarity k lidem na útěku či na sociálním dně. Nevěříme na obrodu těchto stran, jejich místo je už jen na politickém hřbitově.

Jsme rádi, že se ke korytu nedostala policejní partaj Roberta Šlachty, kterého máme jednou provždy zafixovaného jako šéfa policejního oddělení, které uměle vykonstruovalo kauzu Fénix, v jejímž rámci psal Šlachta lživé kádrové posudky. Kauza s údajnou teroristickou skupinou, jejíž polovinu tvořili policejní agenti-provokatéři, skončila u soudu blamáží, stejně jako Šlachtova Přísaha u voleb, i když nemálo lidí se nechalo nachytat na jeho protikorupční rétoriku. Přitom by měli být poučeni, že ti, kdo nejvíc křičí proti korupci, jsou po získání moci ti nejzkorumpovanější. Také návrat soudnictví do 50. let, jak by si to Šlachta přál, se tedy zatím nekoná.

Takže kde je ta změna? Ať pátráme, jak pátráme, mimo změny estetické, tzn. že Babiše nahradí u premiérského žlabu jiný panák, žádnou nenacházíme.

Když tu bude vláda koalice SPOLU, změní se nějak sociální nerovnosti? Ne. Ubude kapitalistického vykořisťování? Ne. Budou

o podobě měst rozhodovat místo developerů lidé? Ne. Bude dostupnější bydlení? Ne. Budou mít lidé možnost odvolávat poslance? Ne. Bude nová vláda humánně přistupovat k lidem prchajícím před válkami a bídou? Ne. Prosadí rovné postavení pro neheterosexuální páry? Ne. Dá přednost životům a zdraví lidí před zájmy velkého průmyslu? Ne. Zajistí urychlené ukončení fosilního průmyslu? Ne. Prosadí veřejnou dopravu zdarma? Ne. Nechá zbourat potupný Mariánský sloup na Staroměstském náměstí? Ne.

A podobně bychom mohli pokračovat dál a dál. Jsme tedy jen svědky dalšího vyprázdnění významu jednoho slova. „Změna“ v podání vítězné koalice znamená žádnou změnu.

Tím, že se žádná změna nekoná, se ale dočkáme prohloubení jedné velmi výrazné změny, jejíž projevy jsou celoplanetární. Ať s Babišem či s asociálními pravičáky v čele, čeká nás jediné změna klimatická. Ač podle průzkumů tento problém trápí většinu obyvatel, všechny strany se mu odmítají věnovat a strkají jak ten pštros hlavy do písku. A tak změnu v přístupu k osudu budoucích generací nečekejte. Stejně jako změnu v otázce masivního vymírání druhů.

Babiš během svého vládnutí sledoval především zájmy svého byznysu. Jenže staré pravičácké strany, které se nyní ve volbách dostaly opět k moci, v minulosti umožnily vznik Babišova ekonomického impéria. Stejně tak se zasloužily o to, aby si privilegovani užívali výhod, jako je nižší daňová zátěž a daňové ráje, zatímco největší zátěž je na obyčejných pracujících a vůči těm nejchudším, kteří už tak trpí škrtky v různých oblastech, jsou aplikovány různé restriktce.

Kapitalismus sobecky kořistí z lidí, zvířat a přírody se kosmetickou změnou ve vládě nijak nemění. Stejně tak se nijak nemění naše odhodlání zničit ho a nahradit bezstátní společností řídicí se principy svobody, samosprávy a solidarity.

LISTOPAD 2021

BÍDU CHUDÝM, PRACHY BOHATÝM

Ano, tak nějak by mohlo znít motto definující kapitalismus: Bídu chudým, prachy bohatým. Kapitalismus je založen na sociální nerovnosti. Tato nerovnost vychází zejména ze vztahu vlastníků kapitálu a většiny těch, kteří se špatně narodili nebo nebyli dost bezohlední. Těm, pokud nechtějí chcípnout hladu, nezbyvá než prodávat svou práci, být lidskými zdroji, které plní jednu část dne příkazy svých šéfů a druhou část se dávají dohromady, aby mohli další den začít nanovo. Kapitalismus dnes funguje tak, že když vlastníkově velkokapitálu jeho záměry nevyjdou, nejde třít bídu s nouzí, na rozdíl od lidských zdrojů, které do té doby vytěžoval. Rizika jeho podnikání tak nesou zaměstnanci.

Podobně je to i ve vztahu ke spotřebitelům. Skvělou lekci fungování kapitalismu v tomto směru zažíváme právě teď na příkladu obchodníka s energiemi Bohemia Energy a dalších firem, které pod něj spadají.

Miliardář Jiří Písařík, 37. nejbohatší Čech, který je hlavou tohoto obchodního impéria, je lidově řečeno obyčejný vychánek. Je ale zářným příkladem kapitalistické, tzn. sobecké mentality, kterou tady na začátku devadesátých let začal propagovat Václav Klaus starší a lidé kolem něj. Při svém filozofování v jednom pořadu, které se neslo v duchu já, já, já a zase já, hrdě prohlašuje, jak měl vždy silnou touhu „uspět, odlišit se, vydělat peníze – definitivně, strašnou chuť být úspěšnej. A byl jsem pro to schopnej udělat cokoli.“

A udělal. Šel tvrdě za svým a stal se miliardářem. Při svém obchodování se zaměřil třeba na důchodce, kterým jeho podomní prodejci často podvodně vnucovali smlouvy a žárovky zdarma. Když později postižení zjistili, co vlastně podepsali, a chtěli od smlouvy odstoupit, požadoval po nich dva tisíce za žárovky. Hrál na klesající ceny energií a inkasoval miliony. Když ale ceny stouply, ukázalo se, že pro své zákazníky energie nakoupené nemá. Vyhlásil krach většiny svých společností a na 900 tisíc domácností se najednou ocitlo v problémech. Mnohé z nich přímo v existenčních. Dodavatelé poslední instance si sice zákazníky přebraly, ale již za nové ceny, které letěly po celém světě raketově nahoru. Některým vyskočily měsíční zálohy z pár tisíc třeba na 15 tisíc, což už je značný zásek do rodinného rozpočtu. Mnoho domácností tak bude zjevně trávit Vánoce ve svetrech s přiškrčeným topením a místo kapra si dají topinku s česnekem. A Písařík? Ten asi odjede do své přepychové vily na Mallorce a pod stromeček si možná nadělí nové Ferrari a nějakou další lukrativní nemovitost v Praze.

Tragickou roli v Písaříkově predátorském byznysu si zahrály i známé filmové osobnosti, které si nechaly zaplatit za to, že propůjčí reklamě na Bohemia Energy své tváře, aby za Písaříka lidem líživě tvrdily „Nic na vás nehrajeme“.

Podobně kapitalismus přenáší rizika podnikání na obyčejné lidi v otázce změny klimatu. Zatímco uhlobaroni, jako jsou miliardáři Daniel Křetínský a Pavel Tykač, stále vydělávají na fosilním průmyslu a stát jim jde, jak jinak, na ruku, škody způsobené kvůli globálním změnám klimatu neseme všichni. V důsledku klimatických změn jdou do háje smrkové a borovicové lesy, výrazná suchá období mají za následek nižší úrodu a růst cen... Pokud tornádo devastuje domy, nekryjí se škody z majetku těch, kdo na globálním oteplování vydělávají, ale zas a opět obyčejní lidé solidárně přispívají do sbírek na pomoc postiženým obcím.

Na lidi, kteří se nyní díky Písaříkově podnikatelskému hochštaplerství ocitají na mizině, se s největší pravděpodobností snesou poskytovatelé menších nebankovních úvěrů, aby je ve výsledku skopli o další schůdek dolů. V tomto kontextu můžeme připomenout dalšího miliardáře, Petra Kellnera, který vydělával se svým HomeCreditem právě na tomto způsobu ožebračování lidí. Ten ale nedávno zemřel při svém adrenalinovém výletě na Aljašce, zatímco obyčejní lidé v Česku nemohli kvůli koronavirovým opatřením vyrazit ani do sousedního okresu.

Na své si bezesporu přijdou také exekutoři. A pak už některým slabším povahám nezbude než zvolat „Ať žije kapitalismus“ a skočit pod vlak.

Bohatým jsou naše životy naprosto ukradené, zajímají je jenom peníze. Chtějí se odlišit od masy prostých lidí a žít v luxusu. Touží po úspěchu, který přepočítávají zas jen na peníze. Jsou pro něj schopni udělat cokoli bez ohledu na osudy zranitelných lidí či přírody.

Kolik ještě potřebujeme příkladů, kolik lidí ještě musí padnout na sociální dno, kolik přírodních katastrof a ekonomických krizí musíme ještě protrpět, kolik miliardářů se nám musí ještě za zády vysmát, abychom pochopili, že kapitalismus je tu jen pro těch pár nahoře, a jednou provždy ho odstranili?

PROSINEC 2021 PANDEMIE SOBECTVÍ

Před dvěma roky se začal šířit virus způsobující nemoc, jež dostala označení covid-19. Velmi brzy si začal razit cestu do všech částí světa a zanechávat za sebou stále rostoucí počty mrtvých, především z řad těch nejstarších a nějakým způsobem oslabených lidí. Ukázalo se ale také, že velmi často přináší dlouhodobé následky i těm přeživším.

Ponecháme-li stranou vidinu obrovských zisků farmaceutických koncernů, byl okamžitě vyvinut obrovský tlak na vývoj vakcín, které by postup smrtícího viru zastavily nebo alespoň podstatně zpomalily. To se nakonec také podařilo. Racionální řešení krize bylo nalezeno, ale narazilo – na zájmy byznysu, neschopnost vlád a v neposlední řadě na iracionalitu jedinců vzpouzejících se očkování, případně opatřením potřebným pro zvládnutí pandemie.

Od začátku bylo jasné, čeho je potřeba dosáhnout: globální proočkovanosti, která by zastavila nápor koronaviru, snížila rizika u nakažených, včetně úmrtnosti, a omezila možnost mutování viru. To vše za dodržování hygienických zásad, jako je dezinfekce rukou, nošení respirátorů a v kritických oblastech i omezení vzájemného styku. Jenže...

Farmaceutické firmy a vlády nejbohatších států, které jednájí ve vleku jejich zájmů, nedokázaly a vlastně ani nikdy nechtěly překonat svou koloniální povýšenost, a zejména nehodlaly přijít ani o halíř z obrovského byznysu, který očkování přineslo. I když chudé země a solidární lidé v těch bohatých volali po uvolnění patentů k vakcínám, nestalo se tak. Obří zisky pro úzkou skupinu privilegovaných vždy byly a jsou v globalizovaném kapitalismu více než životy a zdraví obyčejných lidí. A tak se nemůžeme divit, že virus může v globálním měřítku mutovat a přinášet nová nebezpečí.

Samostatnou kapitolou je pak chování většiny vlád. Člověk nemusí být zrovna velký myslitel, aby mu došlo, že vlády, jakkoli opírají svou legitimitu o mandát vzešlý z voleb, jednájí zejména v zájmu ekonomických elit, nikoli naivů, kteří jim dali svůj hlas. A někdy jsou představitelé těch nejbohatších přímo ekvivalentem vlády, jako v případě Babiše. Není pak divu, že – covid necovid – lidi musí i v tom nejhorsším pěkně chodit do fabrik, aby svým pánům tvořili zisky. A mimo výrobní proces ať pěkně dřepí doma.

Značná část lidí k pandemii přistupuje zodpovědně. Dodržuje základní hygienické nutnosti, nechává se očkovat a někteří dokonce solidárně pomáhají druhým. Vedle toho ale existuje i skupina těch, kteří svůj díl osobní zodpovědnosti nechtějí přijmout, nebo ho přímo programově odmítají. Určitě je tu nemalá část „lempů“, kteří jsou líní udělat něco navíc, nebo nad nějakými souvislostmi vůbec nepřemýšlejí. A pak je tu (velmi hlasitá) skupina, která rozhodně není homogenní. Jedni věří, že žádný covid neexistuje nebo že jde o spiknutí (koho proti komu?). Část ezoteriků se odpoutala od složitosti světa natolik, že by mohli zfleku léčit mor zařikáváním místo antibiotik. Někteří vytváří nebo šíří o škodlivosti očkování sofistikovanější teorie, které ale ve skutečnosti nemají žádnou vědeckou hodnotu. Další vycházejí ze svého politického přesvědčení.

Předně tu jsou nacionalisté. Těm nikdy na životech lidí nezáleželo, přednější bylo burcovat ve jménu ohroženého národa (způsob ohrožení si můžete doplňovat po libosti podle toho, co se zrovna ohlase – tentokrát je to „covidová totalita“). Mají svou víru v jádro zdravého národa a počty mrtvých a trvale nemocných je nezajímají. Proč taky, když jejich krédem je, že podřadní mohou zemřít, aby uvolnili místo silným.

Dalšími politickými hochštaplery na tomto poli jsou ultraliberálové, kteří se drží thatcherovského hesla, že společnost neexistuje a každý by měl mít možnost dělat si, co chce, bez ohledu na ostatní. Tento postoj je tady ve skutečnosti pěstován už třicet let, byl na něm vybudován dnešní kapitalismus a způsobil, že společenská solidarita je v troskách.

Někdy je dokonce antivaxerský (protiočkovací) postoj prohlašován za jakýsi nový disent a děsnou rebelii. Mluví se o nedůvěře v instituce a ve stát. Jenže ve skutečnosti nejde o stát. Ten sice přichází s nějakými doporučeními a nařízeními, ale problém „řeší“ jako ten pomyslný slon v porcelánu, přičemž dělá víc škody než užítku. My, anarchisté a anarchistky, se také neřídíme tím, co po nás stát požaduje. Řídíme se naopak principem společenské solidarity a vzájemného respektu a je nám jasné, že máme chránit jak sami sebe, tak i ostatní a dělat vše pro to, aby bylo co nejméně mrtvých a nemocných a abychom se mohli co nejdříve pandemie zbavit.

Pokud mají programoví antivaxeré pocit, že se jim děje příkoří, u nás ať podporu nehledají. Sobecky sledují jen vlastní zájem a ostatní jsou jim ukradení. Naši zbraní je solidarita. A pokud tu někomu chceme teď vyjádřit, pak to jsou především zdravotníci a další, kteří nesou tíhu pandemie, nekompetentnosti vlády i slovních a fyzických útoků ze strany egoistických antivaxerů.

BRATRSKÁ POMOC MEZI AUTOKRATY

Počátkem ledna se odehrálo ve středoasijském Kazachstánu, který kdysi býval jednou z republik Sovětského svazu, lidové povstání. Naštvaní lidé vyšli do ulic, zapálili několik státních budov, zničili stovky aut a došlo i na rabování obchodů.

Ve stručnosti: Kazachstán je devátým největším státem na světě, i když čítá jen asi 19 milionů obyvatel. Je to země bohatá na nerostné suroviny, včetně ropy a zemního plynu. Toto bohatství ale ovládá úzká (pohádkově bohatá) ekonomická elita, zatímco miliony lidí žijí v chudobě a v přepočtu vydělávají jen několik tisíc korun měsíčně. Zemi vládne prezident Kasym-Žomart Tokajev, kterému předal žezlo dlouholetý samovládce Nazarbajev, jenž budoval svůj kult osobnosti, o čemž svědčí jeho všudypřítomné sochy, a který se nijak nevzdal svého vlivu. Prezidentské volby byly předem připravenou událostí, a to včetně výsledku.

Povstání s požadavkem na stabilizaci cen plynu začalo v Žanaozenu – městě, kde v roce 2011 represivní složky během stávkový pobily nejméně 14 dělníků stávkujících za lepší pracovní podmínky a vyšší mzdy na ropných polích. Největší nepokoje proběhly v městě Almaty, neměly vůdce ani centrální řízení, probíhaly spontánně a za účasti různých sociálních skupin. Autokratický prezident Tokajev udělal to jediné, co umí – poslal ozbrojence na vzbouřené obyvatele, které označil za teroristy. Vedle toho se postaral o odstříhnutí lidí od internetu, aby se nemohly informace o povstání a represích šířit do světa a lidé měli ztíženou vzájemnou komunikaci. Režim záhy ohlásil, že se mu při „protiteroristické operaci“ podařilo „zneškodnit desítky útočníků“. Výsledkem této velmi krátké čistky mezi odpůrci režimu je oficiálně na 225 mrtvých a 2600 zraněných. Tisíce lidí byly zatčeny.

Krvavé potlačení povstání stvrdily zhruba čtyři tisíce vojáků, které si Tokajev pozval ze zemí postsovětské Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti – to jest především Ruska následovaného Běloruskem, Arménií, Tádžikistánem a Kyrgyzstánem. „Bratrská vojska“ se po „stabilizaci“ situace stáhla. Tokajev se následně historicky prvně vyjádřil kriticky ke svému předchůdci a vyslovil jisté přísliby reform. Zároveň s tím nechával zatýkat odpůrce režimu. Žádní teroristé ale představení nebyli, až na jedno vynucené přiznání v kazašské televizi, kde zmlácený člověk přiznával, že byl najat za peníze, aby se následně ukázalo, že jde o kyrgyzského jazzového pianistu, jenž byl po protestech kyrgyzské ambasády propuštěn. Těžko věřit, že by došlo k nějaké změně, nanejvýš ekonomické elity země využijí situaci, aby vyhodily někoho z kola ven, stabilizovaly své vlastní pozice a utužily stávající kapitalistické pořádky.

Ruský režim předvedl, že stále ví, co to znamená na požádání autokratů poskytnout „bratrskou pomoc“. Nám se toho „požehnání“ dostalo v roce 1968. Sovětské doby jsou pryč, jen co se názvu týče, na imperialistické dědictví této éry navazuje Putin více než ochotně. A nejde mu jen o získání vlivu na sousední stát s výrazným ekonomickým potenciálem. Jako každý autokrat má strach z toho, že případné úspěšné povstání by mohlo být inspirací i pro obyvatele Ruska, pro které přestává pomalu, ale jistě být milovaným otcem vlasti. Proto se země Smlouvy tak moc podobají v mnoha směrech, ať už to jsou zmanipulované volby, likvidace opozice nebo tvrdá represe proti každému projevu neposlušnosti. Putin to řekl jasně: „Nenecháme nikoho ve svých domovech destabilizovat situaci a provádět takzvanou barevnou revoluci.“

Ale nejde jen o autokraty, kteří dokážou nalézt společnou řeč při vědomí, že ohrožení obyvateli země jednoho může znamenat i ohrožení toho druhého. Na stabilizaci diktatury mají zájem i další. Například západní těžbařské společnosti, pro které nepokoje znamenaly výpadek při generování zisků. Nezapomínejme, že 70 % procent těžby kazachstánské ropy kontrolují zahraniční firmy. Evropská unie včetně Česka do Kazachstánu dováží výzbroj. Podle výroční zprávy ministerstva průmyslu a obchodu o kontrole vývozu vojenského materiálu za rok 2020 byly aktivní licence umožňující export za necelých 410 milionů korun. Využil se údajně jen zlomek, o rok dříve ale šlo o více než desetinásobek. Vývoz byl povolený i pro „látky na potlačování nepokojů“. Najdou se i další stopy Západu. Například američtí a britští vojáci se podíleli na mezinárodních cvičeních kazachstánské armády, kde se mimo jiné nacvičovaly zásahy s obuškami proti davu. Režim ale zatím zůstal u použití střelných zbraní, ty mají mnohem průraznější potenciál zastavit lidové nepokoje.

My, anarchisté a anarchistky, jsme podpořili povstání na nevelké demonstraci v Praze, protože je nám jasné, že neprivilegované vrstvy Kazachstánu nenašly nikde žádnou velkou oporu. Naprostá většina států a jejich představitelů totiž drží spolu, pokud jde o drzost lidových mas domáhat se zlepšení svých životů a brzdit kola kapitalistické mašiny.

ÚNOR 2022

DALŠÍ VLÁDA NA HOVNO

Ministři nové vlády si již zahrávají svá pohodlná křesílka a jak jsme poukazovali před volbami i po nich, halasné heslo „Změna“ se velmi rychle vytratilo v nenávratnu, stejně jako naprostá většina ostatních slibů. Ve skutečnosti dnes ve vládních pozicích usedlí politici žádnou „Změnu“ nikdy nechtěli. S kapitalismem na věčné časy a nikdy jinak! Toť skutečné heslo všech těch, kteří se utkávají v tragikomedii nazvané parlamentní volby.

Nová vláda je další ukázkou toho, že jen ovce potřebují své vůdce. Klasik v pohádce o císaři a pekaři trefně řekl, že vládce se musí sám znemožnit a po něm další, další a další, aby lidé pochopili, že si mají vládnout sami. Smutné je, že se vládci a vlády znemožňují ustavičně, ale masová reflexe ani po staletích nějak nepřichází. Zvyk je zřejmě železná košile a propaganda hlásící, že žádná alternativa neexistuje, jede celá staletí na plné obrátky, v posledních dekádách obzvlášť. I nová česká vláda se snaží hned od začátku, aby se důkladně znemožnila. Doufejme, že aspoň někomu otevře oči, aby poznal či poznala, že žádná jiná vláda skutečnou Změnu nepřinese, stejně jako to nemá v plánu ani ta současná. Stačí se jen podívat na některé kroky a výroky nových ministrů.

Nekompetence bývalých ministrů zdravotnictví tváří v tvář pandemii onemocnění covid-19 pokračuje vesele dál i s novým ministrem. Náš plán je žádný plán. Stačí plácát rukou do vody, ono už to nějak kola udělá. Že to bude stát nějaké ty lidské životy a podlomí zdraví? Doteď to nikomu moc nevadilo, oproti třeba omezení provozu hospod, tak proč se obávat nějakých negativních reakcí? A co třeba udělat něco úplně idiotského? A tak bylo oznámeno, že se budou konat vyřazovací zaměstnanců hygieny. Ono to vzbudilo odpor? Nemilé. Zapřeme to a prohlásíme, že vyřazovat se nebude, ale ti, kdo tu informaci z hygieny vynesli, budou vyhozeni.

Možná by stačilo dát nespokojeným zaměstnancům jednoduše po hubě, prostě nějakou tu výchovnou. To je recept hodný ministra práce a sociálních věcí Mariana Jurečky. Ten hájí fyzické tresty při výchově. Zatímco se před volbami vládní koalice oháněla tím, že chtějí orientaci na Západ, nějak jim uniklo, že tam mají děti stejnou právní ochranu před fyzickým násilím jako dospělí. Jenže ministr za KDU-ČSL si nedá sáhnout na křesťanské hodnoty – vždyť fyzické násilí, týrání a sexuální zneužívání bylo po staletí pilířem církevní výchovy. A pracující se přece někdy chovají jako děti, vymýšlejí si nemyslitelné požadavky, jako je pracovněprávní ochrana, lepší mzdy, důstojnost a bezpečnost na pracovišti... Vrchní klerofašista Duka je označil za lůzu, takže máme jasno.

Ve stejném gardu a pod heslem „hlavně žádnou změnu“ postupuje i ministr spravedlnosti za ODS Pavel Blažek. Ten prohlásil, že ratifikace Istanbulské úmluvy se odkládá o další rok. Tato úmluva obsahuje standardy pro prevenci a potírání domácího násilí a násilí na ženách. Jenže vládní konzervativci se nechtějí vzdát pro ně tak významného patriarchálního výdobytku. Vůdce rodiny musí přece mít možnost ukázat svou moc. Tak proč s dítětem nezmlátit i manželku, hlavně že bude zachováno „tradiční“ rodinné schéma.

A nakonec si necháme tlučhubu Petra Fialu, současného premiéra za ODS, stranu, která je od svého založení Klausem starším proslulá nesčetnými aférami. Fiala (před volbami opakující slovo „Změna“ až do zblblnutí, aby nemusel dát vlastně žádnou odpověď na nic) krásně zaplul do vyjetých kolejí, což se příkladně ukázalo na kauze Turów. Se svým polským protějškem uzavřel utajovanou smlouvu, která umožňuje uhelným těžbařům pokračovat v devastaci životního prostředí a připraví lidi na české straně hranice o vodu a čistý vzduch. A to vše výměnou za de facto zanedbatelnou částku. Navíc tím česká vláda ukázala, že dál jde na ruku uhelné lobby a s radostí obětuje budoucnost příštích generací. Proto Fiala před volbami tak nadával středoškolákům, kteří nahlas řekli pravdu – že na ně zvyška kašle. Nyní jejich slova jen potvrdil. Polsko v dole těží vlastně nelegálně, nerespektuje vlastní ani evropské soudy, pokuty uvalené Evropskou unií, jejímž členem je a od níž pobírá podporu, odmítá hradit. A tak asi jedinou zárukou, že bude plnit to málo obsažené ve

smlouvě, je slabost polského premiéra pro Fialovy motýlky. Navíc je špatným vtípem, že ještě v opozici se někteří vládní politici domáhali u Babiše, aby se postavil energetickým zájmům Polska. Najednou je ale ticho po pěšině. Pokud lidé protestovali proti těžbě v Turówě s heslem „Naše voda není na prodej“, Fiala jim se svou vládou jasně ukázal, že na prodej je, stejně jako všechno a všichni, jimž vládnou.

BŘEZEN 2022

NACIONALISMUS JE BRATR VÁLKY

Ve čtvrtek 24. února napadla ruská armáda Ukrajinu. Tato invaze není ničím jiným než nevyprovokovanou agresí, invazí s cílem podrobit si sousední zemi, která si dovolila vymanit se z vlivu ruského imperátora. Putinovy argumenty pro jeho tažení jsou natolik přitažené za vlasy, že jim může uvěřit jedině ten, kdo dlouhodobě propadl Kremlem řízené propagandě.

Tuto agresi je nutné odsoudit a podnikat všemožné kroky k jejímu odrazení. Pokud se tak nestane, ukrajinské území se stane bídným obrazem porobené země, kde nebude žádný prostor pro svobodnou vůli.

Ukrajina je sice státem, který je řízen kapitalistickými principy vykořisťování, kde se většina bohatství soustředí do rukou ekonomických elit, zatímco obyčejní lidé dřou, co jim síly stačí. Nejinak je tomu i jinde. Přesto je zde aspoň nějaký prostor pro svobodné organizování se a protest. Pokud Putinova armáda Ukrajinu dobude, nezbude ani to.

Do bojů na Ukrajině se zapojili také anarchistky a anarchisté, kteří vytváří vlastní jednotky bojující v rámci teritoriální obrany. Jejich cílem není bojovat za Ukrajinu coby kapitalistický stát. Organizují se na principech rovnosti a samosprávy, přičemž se staví se zbraní v ruce proti bezohlednému agresorovi a snaží se chránit místní lidi před násilím ze strany okupačního vojska. Další se podílejí na solidárních projektech zajišťování potravinové a zdravotní pomoci nebo se starají o součinnost při útěku žen a dětí ze zasažených oblastí.

Je úžasné, že můžeme říci, že i u nás nastal takřka konsenzus v otázce poskytnutí pomoci lidem přechajícím z Ukrajiny, a to na všech úrovních. S potěšením sledujeme zejména zdola vycházející iniciativu, která dokazuje, jak funguje princip vzájemné pomoci

v praxi. Lidé přechající před válkou si zaslouhují pomoc, to je neoddiskutovatelné.

Je jen smutné, že válka musí přijít tak blízko, aby si to někteří uvědomili. Protože lidé ze vzdálenějších oblastí zmítaných konflikty je doposud nechávali lhostejnými, nebo jejich přijetí, a to včetně opuštěných dětí, odmítali. I dnes jsme žel svědky státem řízené rasistické politiky, kdy jsou přes hranice jedni pouštěni, zatímco třeba zahraniční studenti tmavé barvy pleti přechající z Ukrajiny narážejí na překážky.

I když mluvíme o Ukrajincích a Ukrajinkách, nezapomínejme, že tamní společnost není národnostně homogenní. Putinova agrese stejně tak dopadá na početné ruskojazyčné, maďarskojazyčné a další menšiny. Vystřelená munice zabíjí bez rozdílu všechny.

Dále je třeba si neustále uvědomovat, že Ukrajinu nenapadli Rusové a Rusky. Mnozí z nich totiž s útokem na Ukrajinu nesouhlasí, protestují proti válce, jsou zatýkáni, pokutováni a některým hrozí mnohaleté tresty. Za agresi stojí Putin a ruská vládnoucí třída, která s ním žije v symbióze, tzn. všechny politické, vojenské i ekonomické špičky, které Putina podporují.

I u nás jsme mohli naneštěstí pozorovat nemálo příkladů rusofobie, která se zaměřila na obyčejné lidi, často i na děti. Jde o projevy malosti a vlastní slabosti. Nic není ubožejšího než nenávidět lidi jen kvůli jejich rase, pohlaví, sexuální orientaci či údajné národnosti, která je stejně jen konstruktem, který o samotných lidech a jejich postojích nic nevypovídá.

Rusofobie pomáhá jedině tak Putinovi, aby jeho propagandistická mašinerie mohla líčit, že „jeho národ“ je v ohrožení. Stejně tak jednají všichni nacionalisté – malují obraz národa (co to vlastně je?) ohroženého vnějšími i vnitřními nepřáteli (tím sami určují, kdo do něj může patřit a kdo ne). A nenávist, která z jejich politiky plyne, má dát kredit jejich vládě. Na lidských životech jim zpravidla vůbec nezáleží. Lidská práva jsou pro ně překážkou, svoboda jen slovíčkem k žonglování a rovnost sprostým slovem.

Válka na Ukrajině není vůbec nějakým soubojem národů. A proto je třeba oprostit se od veškerého nacionalismu. Ten je totiž jen bratrem války a pomáhá ji žít. Hranice mezi tzv. národy (přesněji národními státy) jsou jen uměle vytvořené čáry. Pokud v globální společnosti existuje nějaká dělicí linie, pak je to ta mezi kastou privilegovaných a zbytkem světa. Války vedou privilegovaní, zatímco ti druzí jsou jen potravou pro jejich děla. A nacionalismus často používají jako drogu, díky níž jsou někteří lidé schopni jít na porážku za zájmy, které jim vůbec nejsou vlastní.

BLACK SEEDS

JSME KOLEKTIV LIDÍ Z NĚKOLIKA KOUTŮ REPUBLIKY, KTEŘÍ SE ROZHODLI DOVÁŽET, PRAŽIT A PRODÁVAT KÁVU VYPĚSTOVANOU MEXICKÝMI ZAPATISTY. KONCEM ROKU 2018 JSME ZALOŽILI DRUŽSTVO BLACK SEEDS A V ČESKÉ REPUBLICCE PRO VÁS PRAŽÍME 100% ARABICU.

PŘÍMO Z MEXICKÉ LAKANDONSKÉ DŽUNGLE DOVÁŽÍME KÁVU, KTEROU PRAŽÍME V SOCIÁLNÍ DRUŽSTEVNÍ PRAŽÍRNĚ. NAŠE KÁVA JE VYPĚSTOVANÁ VE VÝŠCE 1000–1300 M N. M. ČLENY ZAPATISTICKÉHO DRUŽSTVA YACHIL XOJOBAL CHULCHAN V JIHOMEXICKÉM STÁTĚ CHIAPAS.

Recenze na knihu Pera Šmidla vydanou k 50. výročí založení squaterského společenství Christiánie

Rok 2021 byl plný významných kulatých výročí. Jedno z nich, padesáté, bychom chtěli připomenout recenzí knihy Pera Šmidla. Právě v roce 1971 (26. září) skupina hipíků obsadila opuštěná kasárna v dánském hlavním městě a založila Svobodné město Christiánie. Ve svém manifestu deklarovali: „Cílem Christiánie je vytvořit autonomní společnost, ve které se lidé budou moct svobodně vyjadřovat a zároveň budou mít zodpovědnost za celou komunitu. Z ekonomického hlediska musí být tahle komunita soběstačná a musí se snažit ukázat, jak je možné vyhnout se fyzickému a psychologickému znečištění.“ Šmidl pobýval v Christiánii dva roky začátkem 80. let, letos vyšel český překlad jeho románu *Maringotka 537, Christiánie*, kde na ta léta vzpomíná.

Autor knihy se narodil šest let poté, co jeho otec v roce 1948 emigroval z Československa do Dánska. Někteří ho mohou znát díky jeho knížečce *Obět blahobytu. Esej o jedinci a státu dánském*, která vyšla česky v roce 1999. Z důvodů, které v práci popsal, se uchýlil coby politický disident na několik let do Prahy. Vedle čtyř knih se pro něj stal pobyt v Christiánii jedním ze zásadních okamžiků, díky nimž se dal na dráhu spisovatele a který formoval jeho pohled na život, postavení jedince ve společnosti a hodnotový rámec svobody. Do Christiánie se nastěhoval ve svých sedmadvaceti letech, do maringotky usazené na špalcích v Maringotkové vesnici ve čtvrti pojmenované Pampeliška. „Celoročně se tu rozléhal zvuk kladiv, jak si tu lidé budovali svoje nový životy z odpadu... Byl tam duch chaotický komunity a pocit osvobození, celá ta záležitost osobní svobody a zodpovědnosti... V Christiánii se lidé otočili zády ke konzumnímu kapitalismu, manipulativním médiím a povýšenecký byrokracii dánského státu.“ Christiánie, která chtěla jen žít svým vlastním životem, se stala pro stát nepřitelem. „Těch pár lidí se odvážilo něčeho, co většině nebylo dovolený, a v ovzduší se začala šířit závist... Byl to střet kultur.“

V tomto autobiografickém románu je znát vliv Šmidlova oblíbeného autora Henryho Millera. Volně se tu prolíná vyprávění o letech v Christiánii s filozofickými úvahami, popis různých postav s přemítáním o životě o třicet let později, líčení milostných eskapád s úvahami o tom, jak umožnit vlastnímu dítěti rozvoj ve svobodného jedince. Christiánie se tu vyhrívá na slunci i leží pod sněhem, je oázou lásky a útočištěm svébytných osobností, ale také plná psích hoven a různých odepsaných existencí. Šmidl se ukazuje být strhujícím a na mnoha místech i vtipným vypravěčem, jenž propůjčuje neživým věcem život a poskytuje člověku podněty k jeho vlastním úvahám.

Výchozím bodem románu je dichotomie jeho života před nastěhování do maringotky a po něm. Život v čistém bytě na předměstí je plný tísně, neporozumění, méněcennosti, neschopnosti vychcat se na veřejnosti a předem narýsovaných schémat. „Stejně jako stovky tisíc dalších mladejch lidí jsem se stal obětí sociálně přenosného viru, kterej je donutil zavrhnout všechno, co cítili a prožívali svou myslí, tělem a duší.“ Přechodem do svobodného města se hrdina/autor zbavuje všech úzkostí. „Moje srdce, který mělo poslední dobou spíš podobu hroudy v krku, mi jemně bilo v hrudníku.“ Necháává univerzity a rád přijímá postavení společenského outsidera, jelikož si uvědomuje, že „to, čeho se většina lidí snaží svojí tvrdou prací dosáhnout, je přesně tím, co je nakonec zničí“. Popisuje, jak díky maringotce „vyrašily na mým stromě nové výhonky větví. Už jsem necítil to sevření a byl jsem otevřeněj, vnímavej a spokojenej se světem.“

Život v Christiánii byl odlišný od toho venku. „Většina dní byla pomalá a poklidná... Nebylo potřeba něco si plánovat, pořádk se tam

něco dělo... Den byl stavem mysli... Vzbudili jste se a den začal.“ Racionalismus nebyl moc oblíbený a většina obyvatel Maringotkové vesnice byli víceméně ezoterici. „Ale na druhou stranu jsme to nebrali až tak vážně... dělali jsme si z toho srandu... Tolerovali jsme skoro všechno kromě lidí s nafouknutým egem, který brali sebe a své názory moc vážně.“

Ideové založení Christiánie jako takové popisuje mj. následovně: „Nechceme se postavit mimo a nad přírodu. Odmítáme se podílet na jejím bezohledným zneužívání a ničení... Věříme, že už jsme se dostali do bodu, kdy se hluboký a trvalý změny můžou uskutečnit jediné pomocí činů na úplně bazální úrovni... Nejsme věrný institucím a politika je pro nás jenom další slovo pro to, co každé děláme ve dne v noci. Měníme svoje názory, rozmyšlíme se a nejsme konzistentní... Pro nás je každé den volební den, a tak volbám organizovaným úřady nevěnujeme moc pozornosti.“ Přístup samotného autora k otázce voleb se nijak neliší od toho anarchistického: „... já jsem nechtěl volit v dánskech demokratickech volbách, protože bych tak legitimizoval tu sofistikovanou formu tyranie s názvem demokracie.“ Staví se i proti konceptu národa: „Opravdu jsem Dán jenom v tom smyslu, že jsem se v Dánsku narodil... Naopak Christianita je něco, co jsem si sám vybral...“

Šmidl velmi ostře kritizuje snahu státu „normalizovat“ život v Christiánii a dostat ji do ekonomického područí a pod kontrolu, tak jak to má zajištěné na zbytku území. Ukazuje, jak po pádu železné opony tzv. demokratické státy přejímají totalitní slovník, a nebojí se připomenout „normalizaci“, která byla po lidech vyžadována v Československu po rozdrčení reformních snah roku 1968. „Jako kdyby Dánsko mělo co Christiánii nabídnout, a ne naopak. Jako kdyby měl státní aparát nějaký právo jménem svého náhodného zákona zničit pokus lidí žít alternativním způsobem.“ Neskrývá ani své zděšení, když se po mnoha letech vrací do Christiánie, v níž se svévolně pohybují fyzické a šikanují lidi. Tzv. demokracie (kterou jeden ze squaterů nové generace, s nímž se zestárlý hrdina setkává ve „svobodném městě“, otevřeně nazývá „fašismus zákona a pořádku“) prostě nepřipouští existenci alternativ a lidí mimo svou kontrolu.

Per Šmidl: *Maringotka 537, Christiánie*. Novela Bohemica 2021. 364 stran, 398 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

Recenze knihy Petra Kropotkina *Vzájemná pomoc: faktor evoluce, kterou vydalo nakladatelství Neklid u příležitosti autorova kulatého výročí*

Dalším příspěvkem ke stému výročí úmrtí anarchistického myslitele Petra Kropotkina se v loňském roce stalo vydání jeho vědecké práce *Vzájemná pomoc: faktor evoluce*. Kropotkin ji prvně vydal v roce 1902, českého překladu se dočkala díky Aloisi Adalbertu Hochovi o dvacet let později. Z tohoto překladu po mírné jazykové úpravě vychází i nové vydání, které připravilo nakladatelství Neklid.

V tomto dnes již klasickém díle oponuje Kropotkin sociálním darwinistům, zejména pak Thomasi Henrymu Huxleyovi, avšak na samotného Darwina svým způsobem navazuje. Jeho následovníkům vyčítá, že tam, kde by bylo třeba Darwinovu teorii rozšířit, oni ji zužují. Stručně řečeno, Kropotkin předestírá, že není pravdou, že by jediným evolučním faktorem byl boj všech proti všem. Naopak možná ještě důležitějším faktorem evoluce je pospolitost a s ní související vzájemná pomoc. Z celé věci ale nedělá svůj vlastní objev, nýbrž přímo navazuje na poznatky ruských přírodovědců, například známého zoologa, profesora Kesslera.

„Ale lidská společnost není založena na lásce, ba ani ne na sympatii. Je založena na vědomí lidské solidarity – třeba jen na instinktivním vědomí.“

K člověku a moderní společnosti se ovšem dostává postupně. Začíná totiž vzájemnou pomocí u zvířat a od nejjednodušších vývojových druhů ukazuje vzájemnou pomoc jako přírodní zákon a hlavní činitel postupného vývoje. Při dnešním poznání vzájemné pomoci u rostlin by jistě začal už tam. Kropotkin rozhodně nešetří příklady, aby ukázal, že „u rozsáhlé části říše živočišstva je pospolitost pravidlem“. Všimá si také prvku soucitu se zraněnými ve společenském životě mnoha druhů, což považuje za značný pokrok ve všeobecné inteligenci a citovosti.

„Proto se spojujte, žijte pospolitě! To je nejjistější prostředek, aby byl každý a všichni vespolek co nejbezpečnější, aby měli nejlepší záruky života a pokroku tělesného, duševního i mravního. – Tomu nás učí příroda.“

Dále rozebírá mnohé příklady vzájemné pomoci u původních národů. V tomto směru ještě na přelomu 19. a 20. století nevládl moc politické korektnosti, takže je užíván pojem „u divochů“ a „u barbarů“ i s onou pejorativní příchutí, kterou to s sebou nese. Také ještě nezohledňuje vývojovou rozmanitost různých lidských společenství a přidržuje se myšlenky jakéhosi univerzálního vývoje. Přesto díky svým vývodům může být Kropotkin směle považován za nevyhlášeného zakladatele anarchistické antropologie. Po historících požaduje, aby přemýšleli v antropologických souvislostech a přicházeli s novými přístupy a hypotézami.

„A pozorovat život lidu, studovat, čím si udržoval sociální organizaci, založenou na jeho představách spravedlnosti, vzájemné pomoci a vzájemné podpory – krátce na obyčejovém zákoně – i v dobách nejkrutější teokracie či autokracie ve státě, studovat tuto stránku vývoje lidstva je dnes největším problémem a povinností opravdové vědy o životě lidstva.“

Kropotkin rozebírá princip občiny, který byl často v přímém protikladu k myšlence soukromého vlastnictví, která byla „barbary“ přijata teprve dlouhým vlivem římského práva a křesťanství. Na občině ukazuje i efekt rozšiřování solidarity, což vedlo ke spojování kmenů ve svazky, či dokonce kmenové federace. Později vzniklé státy často v zájmu menšin jen přejaly soudní, hospodářské a správní úkony, které občina vykonávala ve prospěch všech.

Další oblastí Kropotkinova zájmu je vzájemná pomoc ve středověké obci, kdy se v opevněném městě začal vyvíjet nový svobodný život. V souvislosti s tím také podrobně rozebírá principy dobových cechovních sdružení. Avšak osudovou chybou měst bylo, že založila

bohatství na obchodu a průmyslu a zanedbávala zemědělství za svými branami.

Poslední kapitoly jsou pak věnovány projevům vzájemné pomoci v moderní době, kdy stát uchvátil všechny sociální funkce pro sebe, což vedlo k rozvoji nespoutaného, duševně omezeného individualismu. „Věda hlasitě prohlašuje, že boj každého proti všem je hlavní zásadou přírody i lidské společnosti.“ A právě „vědčům“, kteří se snaží vědu pokroutit tak, aby odpovídala vládnoucímu narativu, je Kropotkin oponentem hájícím vědu, která neslouží moci.

„Rozum i srdce milionů lidí jsou mrzačeny naukami, vytvořenými v zájmu hrstky lidí. Není pochyby, že taková je jedna část našeho života. Ale jádro pospolitých zřízení, obyčejů a zvyků žije v milionech lidí, drží je pospolu.“

NĚCO NAVÍC

Naštěstí nové vydání *Vzájemné pomoci* není jen přetiskem původního překladu, Neklid ho obohatil hned o dvě předmluvy (pomineme-li tu redakční). První, kratší, je z pera Davida Graebera a Andreje Grubačiče. Odráží se v ní od slov indiánského filozofa Kondiaronka, jenž v 80. letech 17. století poznamenal, že trestní právo a stát existují vlastně jen kvůli instituci soukromého vlastnictví, které ze své podstaty nutí lidi jednat tak, že jsou potřeba donucovací prostředky. A odtud sledují nekončící snahy reakčních myslitelů po obhájení existence státu, genocidy, kolonialismu, „pokroku“, sobeckého genu... prostě „povýšit představy obchodnické třídy na všeobecně platné zákony“. Na druhou stranu marxističtí myslitelé zas předstírají, že Kropotkin nikdy neexistoval. Autoři však shledávají, že „politický význam myšlenek, poprvé obsažených ve *Vzájemné pomoci*, je znovuobjevován novou generací sociálních hnutí napříč světem“. A konstatují: „Jestli chceme vytvořit nový svět, musíme začít u znovuobjevení toho, co máme a co jsme vždycky měli přímo před očima.“

Dalším přídavkem je poněkud delší úvod k *Vzájemné pomoci* od Iana McKaye, jenž říká, že hlavním záměrem Kropotkinovy knihy bylo zamezit zneužívání evoluční teorie pro ospravedlnování statu quo. Také poukazuje na to, že moderní věda de facto potvrzuje Kropotkinovy závěry, a vyvrací některé pochybné mýty připisované Kropotkinově teorii.

„Nejlepší zárukou, že se bude lidský rod vyvíjet ještě mohutněji, je nám to, že vzájemná pomoc je tak rozšířená i v naší době.“

Petr Kropotkin: *Vzájemná pomoc: faktor evoluce*. Svobodná knihovna (edice Neklid) 2021, 485 stran, cena 375 Kč, k dostání v e-shopu Roleta39. (JK-)

ŽIVOT PŘETÉKAJÍCÍ PŘES OKRAJ

Na posledním „existenčním večírku“, jenž se konal u příležitosti vydání nového čísla *Existence*, se během diskuse o všem možném zabrousilo mj. k tématu vztahu anarchismu a křesťanství. Jelikož jsem zrovna četl Kropotkinovu studii o etice, nedalo mi to, abych na ni neodkázal s tím, že s mírou dosaženého vědeckého poznání může být náboženství už jen jakýmsi externím etickým kompasem, který ale ve skutečnosti vůbec nepotřebujeme a navíc může být překážkou, zatímco potřebnou etiku můžeme čerpat mimo oblast falešných autorit.

Na mysli jsem měl práci *Anarchistická etika*, kterou u příležitosti stého výročí úmrtí anarchistického myslitele Petra Kropotkina vydalo Nakladatelství AF. Jde o druhé vydání, přičemž to první vyšlo v roce 2000 v rámci nakladatelství Votobia a bylo snad jedinou publikací věnující se anarchistické teorii, která do té doby vyšla mimo anarchistický samizdat ve velkém nákladu. Kniha doznala ve spolupráci s překladatelem Alanem Černohousem drobných úprav, byly rozšířeny poznámky k jednotlivým textům a přibyl fundovaný ediční komentář k jejich původu.

Kropotkin v prvních dvou rozebírá téma, k němuž se opakovaně vracel – etické principy, na nichž může být postavena svobodná společnost. Jak mu bylo vlastní, snažil se vycházet z biologických a antropologických pozorování a poznatků. Není tedy divu, že na jednom místě (když se věnuje zločinu) dokonce bere vážně i studie připisující psychologické vlastnosti člověku podle jeho fyzických atributů, které se později ukázaly jako pavědecké.

Autor se zaměřuje na původ etických pojmů v lidstvu. Ty mají dynamickou podobu a mění se s každou změnou vztahů mezi společenskými vrstvami. Znamená to tedy, že případná sociální přeměna by s sebou měla nést také přehodnocení mravních pojmů. Kropotkin odmítá Huxleyho myšlenku, že vše je řízeno vzájemnou konkurencí. Takový přístup zakrývá „oči před opravdovým životem přírody“. „Etický proces“ začal existovat už v živočišném světě a pak se dostal k člověku, smysl pospolitosti se vyvíjel dlouhé tisíce let. Instinkt pospolitosti je podle Kropotkina prvním ze tří základních elementů mravnosti. Následuje pojem spravedlnosti (z něj plyne požadavek rovnosti) a pak cit, jenž ne zcela správně můžeme nazvat altruismem, velkorysostí či sebenasazením. „Je to cit potvrzovaný rozumem, který v podstatě tvoří to, co bychom měli nazvat mravní cítění.“

Za tradiční nepřátele svobodného lidského myšlení můžeme považovat vládce, zákonodárce a kněze, kteří na ostatní působí prostřednictvím strachu, když zneužívají toho, že všeobecným životním faktem je vyhledávat uspokojení potřeb a vyhýbat se tomu, co přináší utrpení. Kropotkin kriticky přiznává, že ani anarchistické principy nejsou někdy schopné vykořenit zatížené pojmy odměny a trestu.

Dobro je stejné u zvířat i u člověka – vše, co je prospěšné pro zachování rodu. Mravnost vyplývající ze znalosti živočišného světa říká: „Jednej s ostatními tak, jak bys chtěl, aby ve stejných podmínkách jednali oni s tebou.“ A i to je pouze rada.

Dál se věnuje třeba účtům k jednotlivci, která vyvěrá z principu rovnosti, odmítá ambivalentnost pojmů egoismus a altruismus, věnuje se otázce ideálů a zakrnění člověka, jenž je v sobě potlačuje, otázce povinnosti, jež vyplývá z možnosti, či otázky celistvosti osobnosti, kterou tvoří rozum, cit a vůle.

Třetí text je věnován životu a myšlenkovému vývoji Lva Nikolajeviče Tolstého. Kropotkin v něm vyjadřuje své kritické pochopení Tolstého. Oba zastávali obdobné mravní hodnoty s tím rozdílem, že Kropotkin se zbavil jakékoli religiozity a zpochybňoval Tolstého postoj, že zlu se nesmí za žádných okolností odporovat násilím.

Poslední text – „O smyslu odplaty“ – se věnuje otázce vězeňství, které již ze své podstaty nemá žádný nápravný charakter, jakkoli by ho deklarovalo. V naprosté většině jsou jeho tehdejší postřehy aktuální i pro dnešek, včetně zhoubného vlivu, který to má na dozorce. Zabývá se také otázkou zločinu a jeho příčinami, které jsou zejména sociální, a odpovědnost tak neleží jen na jedinci, nýbrž na celé společnosti. Člověk je totiž produkt podmínek, v nichž vyrostl. Odmítá trest smrti, jenž nikdy nevedl ke snížení počtu vražd. V této kapitole Kropotkin mj. zúročil i své vlastní postřehy z pobytu ve vězení v Rusku a ve Francii.

I když jde o poměrně starou práci, stále ji jde použít jako východisko debat o anarchistické etice a s ní souvisejících otázkách. Navíc je přístupná dnešnímu čtenáři i díky modernímu překladu a vysvětlivkám k pojmům, knihám, událostem a osobnostem, které dnes už nemusejí nikomu nic říkat. Navíc i pěkné grafické zpra-

cování vybízí k tomu, že kniha může být pěkným dárkem někomu z vašeho okolí.

Petr Kropotkin: *Anarchistická etika*. 164 stran A5, doporučený příspěvek na pokrytí nákladů 170 Kč. Možno objednat v e-shopu Roleta39. (-JK-)

DÍKY REVOLUCÍM SVĚT SE HÝBE

V roce 2021 vydal Historický spolek Zádruha brožuru *Anarchie* od jednoho z předních anarchistických teoretiků konce 19. století Élisée Recluse (1830–1905). Letos si připomínáme 100 let od smrti Petra Kropotkina a 150 let vzniku i zániku Pařížské komuny, je tedy dobře, že se také objevuje dílo, i když velmi stručné, myslitele, který byl Kropotkinovým přítelem (spolupracovali také na poli geografie) a je mimo jiné znám jako přímý účastník Pařížské komuny. V publicistice novodobého českého anarchistického hnutí byl Élisée Reclus (na rozdíl od Kropotkina) neoprávněně opomenut. Zádruze tedy patří velké díky za vydání této brožurky, která byla původně přeložena Václavem Kroužilkou a vydána v New Yorku v roce 1896 nákladem *Dělnických listů*.

Jediné, co bych asi Zádruze vytkl, je forma. Klidně mohla být brožura útlejší nebo ve formátu A6 namísto volby velikosti písma jak do slabikáře a absence dělení slov. Je škoda, že Zádruha ve své vydavatelské činnosti upřednostňuje kvantitu před kvalitou. Tady bych doporučil obrátit se do minulosti, kdy Michael Kácha, ač obyčejný švec, razil snahu o „dobrou knihu“. Přidanou hodnotou budiž doplnění o dva kratší Reclusovy články „Proč jsme anarchisté?“ a „O vzniku státu“ a krátký autorův životopis.

A nyní se podívejme na základní body Reclusovy brožurky:

Anarchie není nově vynalezenou teorií, její různé podoby nalézáme na různých místech a v různých časech bez ohledu na jména, jež na sebe bere či zůstává bezejmenná. Anarchistům by se také mohlo říkat „svobodáři“ nebo „harmonisté“, protože budoucí společnost by podle nich měla stát na harmonii (souladu). Stoupenci anarchie se snaží potlačit každý systém nadvlády a moc kapitálu. Sen světové svobody se stal intenzivně vyhledávanou nutností – stejná práva bez rozdílu pro každého, oslava míru a srdečné, přátelské shody, vzájemný respekt a úcta... Cílem je komunita, obecnost v rámci lidí s různými postoji. Je třeba se zbavit předsudku, že je nemožné žít bez vlády, nenahradiť jednoho jiným, jehož morálka se nutně změní podle jeho vlastních zájmů. Stará morálka je vybudována na základě strachu a vytváří hierarchii. Anarchisté ale nikoho za pána nepovažují a nikomu pánem být nechtějí. Je zapotřebí především hledat pravdu, čistou a nezkaženou, nalézt osobní povinnosti, učit se poznání sama sebe... a svůj život upravovat s ohledem na právo a zájmy ostatních. Stáváme se tedy skutečně mravními, jestliže se v nás zrodil pocit vlastní zodpovědnosti. Jen ve svobodě spočívá mravnost. Svoboda v myšlení činí veškeré lidi, aniž by si to museli uvědomit, anarchisty. Pozorovatelné ubývání úcty k nadřazeným je podhoubím boje proti státní moci. Díky revolucím svět se hýbe. Zakládání svobodných osad lze srovnat s pokusy v chemické laboratoři, ale tyto pokusy mají své chyby a jsou vzdálené obyčejnému životu. Nejvíce se mezi obyčejnými lidmi osvědčil anarchismus v těžkých situacích, kdy je vzájemná pomoc nutností. Není naším úkolem vymalovat dopředu obraz budoucí společnosti – všichni svobodní lidé musí čerpat ze svého nitra a utvářet ji.

„Ani víra, ani národní zášť nás nemohou rozdělit, jelikož zkoumání přírody je jediným naším náboženstvím a celý svět naší společnou vlastí.“

Élisée Reclus: *Anarchie*. Historický spolek Zádruha, 2021. 40 stran A5, cena 35 Kč. Lze objednat na adrese spolekzadruha@riseup.net. (-JK-)

DĚLEJ NĚCO!

Pokud má někdo nezřízenou zálibu v zínové tvorbě tak jako já, je téměř jeho povinností pořídit si novou publikaci na toto téma od autorské trojice Jana Lomíčka, Miroslava Michely a Karla Šimy, kteří se mimo jiné točí kolem dokumentačních webových stránek ziny.info. Svůj dlouhodobý zájem zúročili v knize, která nese výstižný název *Dělej něco!*.

I když jde vlastně o akademickou publikaci, kterými se často těžko prokousávám, přečetl jsem tuhle do druhého dne, jako by šlo o beletrii s napínavou dějovou linií, od níž se nemůžete odtrhnout. Je to samozřejmě o osobním interesech a vzpomínkách. A jelikož i já jsem

v 90. letech vystřihoval texty a obrázky a lepil z nich podkladové listy zinu a s nimi pak spěchal do kopírky a jelikož spousta ze zmiňovaných zínů mi prošla rukama, není divu, že mě tato kniha tak nadchla.

Autoři si vzali za východisko propojení akademické a aktérské perspektivy, což se jim skvěle povedlo – minimum povinné nudné teorie, spojení nepřehledného množství informací s dobovými citacemi a vzpomínkami z desítek rozhovorů se zinstery (autory a autorkami zínů), bohatý pohled zdola od samotných aktérů spojený se systematickou analýzou a postřehy z časového i sociálního odstupu. Autoři se zaměřují na ziny v kontextu, tedy i na to, jakou funkci plnily a plní v prostředí, odkud vychází a kterému jsou určeny. Místy pro srovnání přináší zkušenosti ze zahraničí, včetně těch výzkumných. Rozebírají sítě aktérů, svépomocnou ekonomiku, hodnoty a způsoby jednání spojené se subkulturami a jejich tiskovinami. Zabývají se také vizuálními znaky a obsahem zínů ve snaze o nástin zobecnění a orientační klasifikace, jakkoli je to mnohdy nejednoznačné. Rozebírají specifika svépomocného vydávání před rokem 1989 a po něm, včetně trendu některých tvůrců (zejména u metalových zínů) profesionalizovat se a vydávat oficiální cestou. Mimo jiné díky této historické perspektivě studují jak české, tak slovenské podzemní tiskoviny. Diskutují vliv nástupu nových technologií a zejména internetové komunikace. Překonávají nevyčtené tabu a do zorného pole svého zájmu přibírají také ziny nacionalistické a neonacistické. A to vše často podávají téměř formou vyprávění příběhů.

Práce je zaměřena především na metalové, skinheadské a HC-punkové ziny. Posledně jmenovaná skupina je ale myšlenkově tak rozsáhlá, že k ní můžeme přidružit i feministickou a velmi bohatou anarchistickou tiskovou tvorbu. Potěšilo mě, že se zde často odkazuje na knihu Nakladatelství AF *Anarchistická publicistika 1990–2013*, která dokumentuje a podobně zkoumá aspekty vydávání a vzájemného vlivu na scénu/subkulturu/hnutí jako *Dělej něco!*, jen s konkrétním zaměřením. Kniha Lomíčka, Michely a Šimy nabízí podobná a mnohdy mnohem podrobnější zjištění a zkušenosti napříč mnoha subkulturami, komunitami a zájmovými skupinami. V neposlední řadě mě zaujal pohled autorů na vztah tvůrců k zinu coby materiálnímu objektu na podkladě antropologického zkoumání materiální kultury.

Na závěr si neodpustím jeden vtipný moment. Zatímco ziny byly a jsou o sdílení, volném šíření i opisování, jedna z prvních vět knihy *Dělej něco!*, která mj. i o tomto postupu pojednává, výhrůžně praví: „Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.“ Z čehož poslední dvě slova jsou ještě tučně zvýrazněna.

Jan Lomíček, Miroslav Michela, Karel Šima: *Dělej něco! České a slovenské fanziny a budování alternativních scén*. Grada 2021. 232 stran, 340 Kč, k dostání na kosmas.cz. (-JK-)

MNĚ BOLESTÍ SE SVÍRÁ NITRO...

Pro název této recenze jsem použil první verš jedné z básní, která je součástí druhého sborníku „zapomenutých veršů“, věnovaného tvorbě „českých proletářek“. Pořídil jsem si ho na přehlídce zínové a nezávislé knižní tvorby OPENZINE 2021 u stolku s publikacemi Historického spolku Záduha. Obratem jsem ho půjčil k prohlédnutí kamarádce, která po chvíli prohlásila, že by si sice nějaké verše z toho přečetla, ale že ji provedení publikace přímo odpuzuje. Musel jsem tedy také nahlédnout, abych zjistil, že i „mně bolesti se svírá nitro“. Pak už mi na rtech zbývala jen otázka: „Proč?“

Proč po celkem vydařeném prvním díle, takový ohromný skok zpět? Proč první díl mohl být pěkně oříznutý a druhý je tak krivě, přičemž některé konce řádků to mají doslova o chlup, aby byly zachovány. Proč je takové množství chyb v úvodu a závěrečném popisu jednotlivých autorek? (Naštěstí přepisy samotných básní jsou ok.) Proč v tiráži stojí „Edice: Literární řada“, v úvodu „edice Zapomenuté verše“, přičemž v prvním díle bylo uvedeno „Poetická řada“? Proč jedna z básní má odlišné řádkování? Proč jsou jména autorek v závorce hned za názvem básně? Proč je několikrát užit název zdroje „Besedy času“ a několikrát „Besedy Času“? Proč názvy publikací nejsou kurzivou, zatímco v popisu autorek je naprosto chaoticky kurziva používána? Proč jsou v souvislém textu jednopísmenná slova na konci řádků a proč ten odpor k dělení slov? (Žel je to všeobecný nešvar brožur Záduhy.) Proč se opakuje báseň, která byla už v předchozím sborníku? Proč je jednou autorčin pseudonym Božena z Lesenic a podruhé Božena z Lesonic? (Přitom třeba v VII. ročníku *Matice Svobody* má vícero pěkných veršů pod jménem Božena z Lesnic.)

Proč se Božena Benešová narodila v roce 1876, aby se o pár řádek níže narodila o tři roky dříve (což je správně)? Proč jsou v popiskách autorek vynechány Růžena Jesenská (1863–1940), Ludmila „Lila“ Bubelová (1886–1974) nebo její sestra Marie, o níž se mj. zmiňuje i Jaroslav Hašek? (Nelze věřit tvrzení, že k nim nešlo dopátrat informace, když jsou k dohledání na internetu.)

Každému asi bude po přečtení vybraných básní jasné, že nejde o žádné velké umění. Některé verše jsou docela dobré, zatímco literární úroveň ostatních víceméně pokulhává, o to více je však autentickým projevem autorek. I tak by ale těmto básním, a poezii obecně, slušela hezká forma, která by člověka přiměla již sama o sobě, aby se do nich s chutí začel, namísto reakce, která se dostavila u mé kamarádky. Přitom je skvělé, že si někdo dal práci s takovou sbírkou i vzhledem k tomu, že proletářské poezii na přelomu 19. a 20. století, jako všemu tehdy, dominovali muži.

A teď od formy k obsahu. Sbírka obsahuje, jestli jsem počítal dobře, 67 básní od 28 autorek. Někdy jde o agitky obecnějšího rázu (ty jsou zpravidla z literárního pohledu nejslabší), ale můžeme vypočítat několik témat, která se opakují. Je reflektováno postavení ženy, jak je dáno patriarchální podstatou společnosti s podstatným vlivem církve. Odtud apel na vzdělávání se žen a zapojení se do bojů po boku dělníků. Nejde se ale zbavit pachuti toho, že i tak jsou ženy často samotnými autorkami vnímány pasivně, zatímco muži jsou ti, na nichž stojí boj a případná revoluční přeměna. Avšak jednou se objeví i verš kritizující „tupou rezignaci“ žen. Objevuje se často téma otupující práce, otrocké morálky, falešného svědomí, budoucnosti dívek bez věna, chudoby žen, které často zůstávají s dětmi samy nebo otěhotní a ne vždy se s tím dokážou v nucené situaci vyrovnat. Opakovaně je zdůrazňován kontrast sociálních nerovností. Lila Bubelová, jejíž básně je ve sbírce asi nejvíce, se také věnuje nespokojenosti s milostným životem. Na to konto přichází její sestra s krátkou básní „Post skriptum“, kde výstižně nazývá „srdce naší Lily“ bytem pro svobodné muže. Pro Marii Majerovou je láska zdrojem hrstivosti, ale tematizuje i ne zcela dobrovolnou promiskuitu či sexuální obtěžování ze strany šéfků.

Prosím, prosím, prosím, až se bude vydávat třetí díl *Zapomenutých veršů*, ať je to krásná publikace, kterou bude radost brát opakovaně do ruky.

„K čemu verše? – Směšné rýmy
hodit pérem, vzkřiknout litě,
plivnout v oči tomu světu,
i té jejich humanitě.“

Zapomenuté verše 2. Básně českých proletářek. Historický spolek Záduha, 2021. 80 stran A5, cena 100 Kč. Lze objednat na adrese spolekzadruha@riseup.net. (-JK-)

VÝCHOVA K ANARCHII

Při své práci na mapování postav českého anarchistického hnutí přelomu 19. a 20. století se Historický spolek Záduha v loňském roce zaměřil mj. na Slávu Herlas (1890–1915) a vydal brožuru s jeho texty, které se podařilo posbírat z tehdejších časopisů *Záduha* a *Mladý průkopník*.

Herlas patřil k předválečné generaci mladých anarchistických aktivistů. Jako vysokoškolák (nakonec se stal strojním inženýrem) se zapojil do zakládání studentské skupiny České anarchistické federace, působil v Klubu mladých pro Karlín a okolí a zapojoval se do antimilitaristických aktivit. Díky této své činnosti se rychle dostal do hledáčku policie, roku 1910 byl zatčen a v následujícím roce odsouzen na 6 měsíců za zločin „nedokonaného vybízení ku porušení vojenské povinnosti služební“. Svou životní dráhu zakončil v pětadvaceti letech – roku 1915 padl na balkánské frontě, bližší okolnosti jeho smrti nejsou známy.

Brožura se v úvodu věnuje jak jeho krátkému životu a tomu, co se o něm podařilo zjistit, tak i zmíněnému procesu, v němž bylo odsouzeno vícero anarchistů. Její jádro pak tvoří stručná práce „Otázka sociální“, jejíž jednotlivé kapitoly vycházely na pokračování v tehdejší *Záduze*. Nikde jsem ale nenalezl zmínku, o jaká čísla se jednalo a v jakém roce vyšla. Ve svém textu Herlas opouští víru dřívějších generací v sociální revoluci, která je jistojistě již na obzoru. Kritizuje marxismus i přístup těšící se z toho, že čím hůře, tím lépe. Obouvá se do parlamentarismu a i syndikalistickou přímou akcí považuje za jistý druh reformismu a slibovaný vrcholný okamžik – celosvětovou generální stávkou a převzetí výroby odbory – má jen za příslib, jenž nemůže být naplněn bez nutných podmínek. „... nadšení revoluční

i u anarchistů začíná chladnout a ustupuje střízlivějšímu posuzování. Nelze přece žít vírou, že naši potomci skočí do říše svobody, každý z nás chce také žít snesitelněji a ne být mučedníkem ideje.“ Uvědomuje si, že lidé nejprve musí chtít žít lepší život a být schopni ho žít. Následně se tento stav myslí může přetvořit v čin. A v tomto by měli být anarchisté nápomocni – připravit půdu pro budoucí společnost. Cesta zní: „osvětou a svobodou ku zharmonizování vztahů mezi lidmi“. V praxi jde o výchovu mravní a hospodářskou, kdy jsou si lidé partnery a ne mentory a posluchači. Spolupracujícími platformami pro tyto dvě oblasti činnosti pak může být anarchistická federace propagační a na druhé straně odborová.

Další dva články se také obrací dovnitř hnutí. „Dva cíle“ apelují, možná až moc horlivě, na nutnost sebevzdělávání a vlastní iniciativy a „O nás pro nás“ řeší s mladickou vášní, kdo je správný anarchista, a varuje před „romantikou“, kvůli nimž se místo práce pro ideu musí řešit spíš represivní dopady na hnutí. V textu „Essay“ pak konstatuje, že dělník by se neměl považovat v první řadě za dělníka, ale za člověka. Pak může otevřít brány své emancipace.

Publikace je bezesporu zajímavou sondou do myšlení mladých anarchistů před příchodem světové války.

Sláva Herlas: *Sociální otázka a jiné eseje*. Historický spolek Záduha, 2021. 48 stran A5, cena 50 Kč. Lze objednat na adrese spolekzadruha@riseup.net. (-JK-)

50 ODSŮ HNĚDI

S neonacistickou minulostí můžete naložit různě – dělat, že šlo jen o mladickou nerozvážnost; ke své minulosti se vůbec nemít; trochu změnit slovník a etablovat se v konzervativních kruzích; požádat o odpuštění a jít dál; anebo se k tomu postavit čelem, přiznat sobě i světu, co se stalo, a jít s tím něco dělat. Právě posledně zmíněný přístup zvolil Christian Weißgerber, jenž svého času působil jako jedna z předních postav neonacistické scény ve východoněmeckém Durynsku. „Samotné omluvy nic neodčiní. Nemůžu vrátit, co jsem dřív prováděl... díky své politické minulosti můžu významně přispět k debatě o nesčetných variantách nacionalistického a rasistického světonázoru současnosti... Převzít zodpovědnost pro mě proto znamená vystupovat aktivně proti tomu, na čem jsem se léta podílel... Zpověď o mé minulosti je zároveň cestou k jiné budoucnosti.“

Kniha *Moje vlast!* je z velké části vyprávěním osobní geneze od chlapce, jenž zažívá šikanu ze strany otce, po dobu, kdy se stává neonacistickou hvězdou, která vystupuje se svými písněmi i s politickými projevy před podobně smýšlejícími soukmenovci. Tato osa ale sleduje mnohem více. Mimo jiné pátrá „po představách o maskulinitě, jež formují procesy radikalizace“. Zamýšlí se nejen nad činy, ale i nad silou slov, protože ta „mohou zabíjet tím, že vykreslí obraz nepřítelů, symboly nenávisti, které je třeba vymýtit“. Poukazuje na skutečnost, že radikalizace „navazuje na zdánlivě zcela „normální“ vztahy v každodenním životě“.

I když se Weißgerber hodně věnuje svému dětství s jeho nenaplněnou touhou po uznání a výchovu, která v něm, jak říká, zabila něhu, nesnaží se svou zkušenost generalizovat. Naopak zdůrazňuje, že příznivci neonacistické scény se rekrutují ze všech společenských vrstev, z rozvrácených rodin i z poměrů, v nichž se měli jako v bavlně. Díky svému neutěšenému dětství ale může o to lépe popsat strach člověka, který se bojí, že mu vezmou i to málo, co vlastní, stejně jako uklidňující pocit, že i když se nachází na spodních příčkách sociálního žebříčku, pořád ještě někdo zůstává pod ním. Šikana slabších, rasistické nadávky a hlavně neonacistická hudba s jednoduchými a chytlavými texty, to je začátek. Pak už jen stačí poznat ty „správné lidi“ a osvojit si ty správné německé ctnosti („co přesně to znamenalo, bylo druhořadé“).

„Přehnaně vykreslené radikální zlo zatížené zákazy a tabu pro mě obemkalo národovecky hnědé výpary fascinující auru.“ Pak stačí objevovat „přirozený zákon“, vševysvětlující svět konspiračních teorií, historický revizionismus, prázdná slova jako čest, svoboda, vlast, hodnoty a tradice, kterým je možné připsat různé významy. Popisuje svou touhu podřídít se dogmatickým ideálům a jak pro něj bylo „osvobozující vědět, co mám dělat a jak se mám chovat“.

Autor před námi odkrývá elitářství uvnitř neonacistické scény, kde jsou například hooligans považováni jen za jakýsi kanónenfutur a stereotypní naziskinheadi za konzumenty, z nichž je třeba něco vyždímat. Poukazuje na různé rétorické triky neonacistických ideologů. Provádí čtenáře různými trendy, jako byl autonomní nacionalismus, ekonacismus, etnopluralismus, vykrádání levicové sym-

boliky, neonacistický antikapitalismus, kopírování hardcoreové scény...

Při četbě si nešlo nevzpomenout na české neonacisty, kteří v té době přebírali vše, co přicházelo z Německa, aniž by (až na pár výjimek) vlastně chápali, proč tomu tak je a co nově tlumočená hesla znamenají. I u nás jsme byli u neonacistické scény zvyklí na platnost hesla, že jednooký je mezi slepými králem.

Zajímavá, ale nijak překvapivá jsou slova o tom, že policie byla (a dnes to podle něj často platí doslovně) pro neonacisty spojenec. Mluví o policejních spolupracovnících – neonacitech, přes které stát nalil do jejich scény nemalé peníze. Stejně tak nepřekvapí popis jeho angažmá v německé armádě, která se sice snaží bránit viditelným projevům nacismu ve svých řadách, ale ty nejsou mezi jejími příslušníky nijak výjimečné.

Weißgerber nás provádí německou pravicovou scénou, kde můžeme sledovat názorovou spřízněnost, linoucí se od tupých holohlavých „krakenů“, přes neonacisty různých odstínů a členy buršáckých spolků až po špičky Alternativy pro Německo či některé politiky CDU/CSU. „Sebedefinice, zvláštnosti a specifika nacistické scény a jejích umírněnějších odnoží... obsahují mnoho odstínů hnědi. Vzniká tak rozmanitá subkultura složená z různých dílčích scén. Je pestřejší, než si mnozí myslí.“ Weißgerber ale také poukazuje na nepříjemnou skutečnost, že to, co bylo v době jeho radikalizace společensky zapovězené, se v dnešních dnech stává běžným, že to, co on hlásal coby nacista, je dnes obsaženo ve slovníku nejednoho politika napříč celým světem. „Pro mě by to tenkrát byl ráj.“

Christian E. Weißgerber: *Moje vlast! Proč jsem byl neonacista*. Host 2020. 300 stran, 349 Kč. K dostání na kosmas.cz. (-JK-)

POSLEDNÍ DNY VOLTAIRINE DE CLEYRE

S nadšením jsem přivítal nápad Historického spolku Záduha věnovat jednu z jeho brožur světově proslulé, avšak u nás poněkud pozapomenuté anarchistce Voltairine de Cleyre.

Už si asi začínám pomalu zvykat, že skoro u každé ze záduhovských brožur musím něco překousnout, a ani tahle není výjimkou. Tentokrát jde o hravé proměny autorčina křestního jména. Někde je správně uváděno Voltairine, jinde (a to včetně samotného názvu na obálce) zas Voltairine. Asi aby si každý mohl vybrat, co se mu víc líbí.

Ústředním textem brožury je přednáška „Přímá akce“, kterou de Cleyre držela v lednu 1912, tedy pět měsíců před svou smrtí. O překlad, který ještě téhož roku vycházel na pokračování ve *Volných listech*, se postarala česká anarchistka a učitelka L. Franzlová z New Yorku. Nejde o nijak převratný text. De Cleyre v něm přibližuje pojem přímé akce na různých událostech amerických dějin a představuje ji jako přístup, jenž je člověku nejbližší a je opakem politického zastupování. Okrajově se také přitom dotýká nutnosti spojení bojů rolníků a továrních či dopravních dělníků. „Musíme se teprve naučit, že je jediný společný boj proti těm, kteří si přivlastnili zemi, peníze a stroje.“ Ve své době považuje sabotážní akce za běžný a přirozený projev stávek. Varuje před dobře míněnými zákony, které se velmi často obrací „ve zbraně v rukou nepřátel, nebo se staly mrtvými literami“. Nepřímá akce pak „ničí iniciativu, hasí individuálního ducha vzpoury, učí lid spoléhat se na někoho jiného s věcmi, které mají vykonat sami a které mohou jen sami vykonat“. De Cleyre poukazuje na to, že moc pracujících není ve „volební síle, ale ve schopnosti zastavit výrobu“.

Osobně mě ale nejvíce zaujal text Josefa Kučery, velmi blízkého přítele de Cleyre, který popisuje poslední dva měsíce jejího života, kdy byla paralyzována nemocí, již nakonec v nemocnici v Chicagu 20. června 1912 ve svých 45 letech podlehl. Jde o silné vyprávění plné bolesti, ale i oddanosti a opravdového přátelství. Bez zajímavosti není, že na smutečním obřadu de Cleyre se podílely mj. skupiny jako Česká pekařská unie, Česko-americký dělnický Sokol či česká sekce Průmyslových dělníků světa (IWW).

Voltairine de Cleyre: *Přímá akce*. Historický spolek Záduha, 2021. 44 stran A5, cena 50 Kč. Lze objednat na adrese spolekzadruha@riseup.net. (-JK-)

SLOVY PROTI IZOLACI

Lukáše Borla není asi třeba dlouze představovat. Pokud jste se s ním nikdy nesetkali osobně, jistě si jeho jméno spojíte s kauzou Fénix,

kdy sice nefiguroval přímo v policii zinscenované kauze s „vlakovými teroristy“, ale represivní aparát českého státu ho šoupl na dlouhou dobu do vazby kvůli obviněním v souvislosti s akcemi a prohlášeními inspirovanými insurrekcionismem. Otevřeně o tom mluví například v dokumentárním snímku *Neposlušní*.

Letos v lednu vydal vlastním nákladem publikaci *Slovy proti izolaci aneb douků existují věznice, píšme dopisy!*, v níž se snaží zúročit své zkušenosti s pobytem za mřížemi. Zejména chce inspirovat k psaní dopisů vězněným aktivistům a aktivistkám: „Chci tím demonstrovat na konkrétních příkladech, co může být pro člověka za mřížemi povzbuzující a radost vzbuzující. Lidem, kteří se chystají psát dopisy, to snad umožní vcítit se do situace vězněného...“ Zároveň výtěžek z prodeje poputuje na podporu anarchistů stíhaných běloruským režimem.

Nejprve vysvětluje, proč je pro vězněného tak důležitý kontakt s lidmi venku. „Korespondence narušuje ubíjející rutinu... dává... pocit, že té těžké situaci nečelí sám.“ Věnuje se možným rozpakům, o čem vlastně psát i komu psát. Přidává své názory na vězeňství a postřehy z vlastního pobytu ve vězení. Nejpodstatnější jsou ale úryvky z korespondence, kterou během pobytu za mřížemi dostával, a ukázky dopisů a pohledů. Právě zde se nachází inspirační jádro publikace, které nenásilně ukazuje, jak je možné vězněné kamarády a kamarádky, aniž bychom je osobně znali, podporovat.

Druhou část publikace tvoří texty o represích vůči anarchistům a antifašistům v Bělorusku, které se objevily na internetu, například na stránkách Anarchistického černého kříže nebo Anarchistické federace, a to včetně informací o nedávném odsouzení anarchopartyzánů či našeho kamaráda Mikoly Dziadoka. Aktivita anarchistického hnutí pak dává do kontextu hnutí odporu v Bělorusku článek, který vyšel v časopise *Kapitál*, v čísle věnovaném anarchii. Posledním textem je zamyšlení samotného autora nad možnostmi tlaku na zlepšení situace v Bělorusku vězněných anarchistů.

Publikace je tvořena kolážovou formou a autor předem deklaruje, že se tím nesnaží o žádné umění.

Pokud o ni máte zájem a chcete si ji před objednááním prohlédnout, můžete si ji stáhnout v PDF na blogu autora.

Lukáš Borl: *Slovy proti izolaci aneb douků existují věznice, píšme dopisy!* Vlastním nákladem, 2022. 110 stran A4, cena 300 Kč, k dostání v e-shopu Roleta39. (-JK-)

PRÁCE Č. 1

Iniciativa pracujících (IP) po svém prvním sjezdu udělala další krok ve svém propagačním úsilí – na konci listopadu vydala první číslo svého časopisu *Práce*.

Nejde o první anarchistické periodikum, které nese tento název. V letech 1905–8 pod tímto titulem vydávala anarchistický čtrnáctideník v Praze na Žižkově Česká anarchistická federace, a to pod redakční záštitou Michaela Káchy. V roce 1998 pak vyšla pod hlavičkou *Práce* čtyři čísla časopisu Syndikalistické frakce Československé anarchistické federace.

Hned v úvodu stojí: „Znechucení politikou a politiky chceme měnit věci k lepším vlastní silou.“ Odmítnutí systému politických stran je samozřejmostí, úplně jasné ale není, co si představit pod cestou „politicky neutrálního syndikalismu“. Přeci jen náš každodenní život je politikou a lpění na politické neutralitě v minulosti zpravidla znamenalo cestu k reformismu a pragmatické rezignaci na vyjadřování revolučních stanovisek. Zatím se ale v *Práci* volá po „samosprávné společnosti založené na kolektivním vlastnictví výrobních prostředků“, což je dost politický požadavek, který je v současném kapitalistickém zřízení de facto tabuizovaný.

IP má ale před sebou dlouhou cestu. V první řadě se snaží „vytvořit komunikační síť zaměstnanců napříč ČR“ a oslovit ty, kteří mají nějaké problémy v zaměstnání. Otvírá se také studentům a předjímá, proč je potřeba se sjednotit tváří v tvář nastupující pravicové vládě. IP představuje, čím je její přístup v rámci odborářských luhů a hájů jiný, čím se liší od stávajících velkých odborových svazů a na jakých principech se organizuje.

V prvním čísle se vedle množství agitačních náborových příspěvků IP ve stručných komentářích mj. věnuje podstatě tzv. liberální demokracie, otázce minimální mzdy či podobě stávky v rámci České pošty. Druhou polovinu *Práce* pak tvoří zprávy o odborářských aktivitách v ČR (stávka v RUKO v Kyjově, stávková pohotovost v Liberty v Ostravě, jednání OS KOVO o navýšení mezd) i v zahraničí (stávky na německé železnici, generální stávka v Itálii, boj za navýšení mezd

ve firmě Jeremias v Polsku, přímé akce za vyplacení mezd). Starším textem je pak představena polská Inicjatywa pracownicza, která je pro IP velkým inspiračním zdrojem.

Časopis je volně ke stažení, popřípadě IP nabízí jeho zaslání, a to pouze za příspěvek na poštovné, jenž činí 20 Kč (příspěvky na tisk jsou samozřejmě vítány). Stačí napsat na mail iniciativa-pracujících@riseup.net. Pak už jen stačí časopis šířit ve svém okolí a předávat z rukou do rukou.

Práce č. 1. 2021. 16 stran A4, ke stažení na https://iniciativa.noblogs.org/files/2021/11/Prace_01_A4.pdf. (-JK-)

BURIČ 5/2021

Anarchistická informační skupina AlterNativE vydala v prosinci již páté číslo svého časopisu *Burič*.

To je věnované zejména tématu přímé akce, tedy praxi, kdy lidé řeší problémy vlastními silami a nežádají nikoho, aby je v tom zastupoval. Přímá akce je i dnes revolučním přístupem, který nabourává diskurz buržoazní demokracie. Je tudíž nasnadě, že někdy nastává její chvíle, kdy legitimita přímé akce naráží na její legalitu. Poměrně zešířoka a ve vztahu k anarchismu se tématu věnují „Úvahy o občanské neposlušnosti, sabotáži a nenásilí“. Nutno říci, že anarchistický přístup v tomto směru ovlivnil praxi mnoha nových sociálních hnutí. V debatě o násilí je zajímavý komentář k postojům Gándhiho, který sice násilí odsuzoval, ale přesto netrpěl černobílým viděním a dokázal rozlišovat jeho různé formy. S tématem přímé akce nepřímo souvisí text „Anarchismus a politika afinitních skupin“, který napsal profesor politických věd na univerzitě v Québecu Francis Dupuis-Déri a jenž vyšel v českém překladu v anarchistické revue *Existence* č. 4/2012. Text se vrací k historickým počátkům afinitních skupin v anarchistickém Španělsku na konci 19. století a mapuje jejich rozšíření v sociálních hnutích 70. a 80. let století 20. až po hnutí za globální spravedlnost. Analyzuje politický potenciál tohoto druhu militantní organizace a potvrzuje tezi, že masovému hnutí umožňuje fungovat během pouličních akcí racionálním, rovnostářským a svobodným způsobem. Dál tvoří pětku *Buriče* úryvek z knihy *Revoluce naopak* od Davida Graebera.

Nechybí samozřejmě ani informace o vlastních aktivitách. Tou asi nejzásadnější je otevření infoshopu Malatesta v Šuranec, k němuž došlo v půlce září a kde je v nadcházejícím roce slibován pestřejší program. S infoshopem souvisí distro a freeshop. Skupině se také podařilo navázat mnohé kontakty. V plánu jsou publikace jak o osobnostech anarchistického hnutí, tak o anarchistické praxi. A možná se dočkáme Anarchistického černého kříže i na Slovensku.

Rozhodně držíme palce v dalších aktivitách!

Burič č. 5/2021. 161% informačný občasník. 32 stran A5. Kontakt: burič@riseup.net. (-JK-)

NEPOUŠTĚJTE SI ANARCHISTY DO SKLEPA

V říjnu měl v České televizi premiéru dokumentární snímek *Neposlušní*. Při prvních záběrech z bojů demonstrantů s fízly během summitu Mezinárodního měnového fondu v roce 2000 jsem se zhroutil, že půjde zas o další povrchní obraz anarchistů plný záběrů, které mají šokovat běžného měšťáka. Naštěstí tomu tak není a hned na úvod mohu říci, že jde o jeden z nejlepších příspěvků věnujících se anarchismu, který kdy běžel v televizi. A jeho autorovi Ivanu Stehlíkovi za to patří dík.

Je moc fajn, že se tu ke slovu nedostává kdekýjaký politolog reprodukcí teorii extremismu tak oblíbenou represivními složkami. Naopak mluví především anarchisté a anarchistky, např. z Anarchistické federace, Historického spolku Zádruha, Food not Bombs, bývalý redaktor *A-kontra*, obránkyně Kliniky, obviněný v kauze Fénix, guerillový zahradník, člen iniciativy Limity jsme my a jako někdo zvenku, kdo měl možnost se s anarchisty nejednou setkat, sociolog Fedor Gál. Právě jeho pohled na anarchisty je dobrým dokreslením jejich vlastní sebeprezentace, když hovoří o tom, kdo je podle nich anarchista a co anarchisté vlastně chtějí.

Jako červená nit se celým dokumentem line snaha kopáčů ze Zádruhu objevit tajnou tiskárnu ve sklepě chalupy, v níž Josef Pačes v polovině 80. let 19. století tisknul podvrtné materiály. Se zatajeným dechem tak celou dobu čekáte, zda se jim podaří zbořit celou

chalupu. Právě od tohoto pátrání se odvíjí celá řada příhodných paralel dnešního anarchistického hnutí a toho, které v Česku působilo na přelomu 19. a 20. století. A tak od tehdejšího anarchistického tisku přecházíme k současným publikačním aktivitám. Sledujeme, že i když jsou anarchistické principy stále stejné, reaguje anarchismus také na aktuální problémy, jakým je například klimatická krize. Dobová citace z roku 1906 na pozadí policejní represe proti klimatické blokádě je svědectvím, jak dodnes státní moc jedná ve vleku uhlobaronů. Pokus o železniční atentát na císaře Františka Josefa z roku 1891, kdy útočníci nebyli nikdy dopadeni, je dán do kontrastu ke kauze Fénix, kdy se sice nic nestalo, ale policie za přispění svých agentů vyráběla pachatele. Naštěstí tato policejní aktivita skončila naprostou blamáží. Odtud pak nenásilně přichází otázka na vztah anarchismu a násilí. Anarchistická minulost pražského Žižkova s postavami, jako byli Kácha, Vohryzek, Hašek či Sauer, který organizoval první squaterské hnutí na Žižkově, je propojena s příběhem Kliniky.

Krásnou paralelu také tvoří osud některých anarchistů, kteří se po první světové válce dali na politiku, zasedli v úřadech a v parlamentních křeslech, aby se tak zpronevěřili svým dřívějším ideálům a stejně ničeho nedosáhli. Dnešní odraz tohoto přístupu ve filmu představuje bývalá obrádkyně Kliniky, která se nyní věnuje stranické práci. Když ve svých dvaceti říká „anarchistická léta už mám za sebou“, krásně tím ilustruje, jak i mladý člověk může rychle přijmout konzervativní pohled na politickou angažovanost a reprodukovat předsudek, že radikalita je jen pomíjivou známku mladické nerozváženosti. Nejde mi nevzpomenout nedávno zesnulého Martina Arna Mura, který i ve svých nedozítých sto letech neměl ani náhodou anarchistická léta za sebou.

Z anarchistického pohledu do dokumentu úplně nezapadá zařazení politika Petra Pávka, i když z pohledu autora to jistě má svou relevanci a tak trochu to vymaňuje téma z poměrně uzavřené bubliny současného anarchistického hnutí.

Ve snímku, jehož stopáž činí 52 minut, jsou vedle protestů proti MMF užity také záběry z Global street party 1998 či z Prvních májů v roce 2012 a 2015. Takže i pamětníci si přijdou na své... a vůbec všichni, kdo jsou přesvědčeni, že zdravá neposlušnost je standardem kritického člověka, jak konstatuje Fedor Gál.

Na dokumentární film *Neposlušni* se můžete podívat přímo na stránkách České televize: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12640545044-neposlusni/> (-JK-)

TŘÍDA NENÍ Z OCELE

Text „Třída není z ocele“, na který bych chtěl poukázat, vyšel závěrem ledna na blogu Karmína (karmina.red/posts/trieda-nie-je-z-ocle) s podtitulem „Mytologie covidových pasů versus proletářská prevence“. Pokud nemáte rádi dlouhé čtení na obrazovce, pak si ho můžete vytisknout na uvedeném odkazu třeba jako brožuru, anebo se můžete spokojit s následujícím stručným shrnutím.

Jde o reakci na antivaxerské hnutí. Avšak hned na začátku je nutné říci, že se argumentací jeho nejviditelnější části nezabývá, jelikož její iracionalita nestojí za tu „námahu“, nanejvýš poznamenává k účasti fašistů a protofašistů, že se jim v tomto tématu podařilo navázat na migrační krizi svým programem radikálního odmítnutí solidarity. Karmína si všímá spíše toho, že se (zejména v Itálii) proti povinnému očkování ve zdravotnictví a kontrole zdravotního stavu na pracovištích postavily i některé odborové svazy. I když tento hlas již utichl, vyvolal diskusi v řadách radikální levice. Argumentaci zastánců protestů proti očkování shrnula Karmína do čtyř tezí, které následně vyvrací jako zavádějící.

Jde 1) o tvrzení, podle něhož dnešní důraz států na vakcinaci znamená přesun odpovědnosti „na bedra jednotlivce“, 2) o představu, že záměr chránit zdravotnictví před kolapsem pomocí očkování znamená kapitulaci před politikou škrtů, 3) o tezi, podle které cílem tlaku na zvýšení proočkování ve skutečnosti není ochrana zdraví ale represe, případně zisky farmaceutických firem, a 4) o názor, že

protesty proti zpříšňování opatření představují politickou příležitost pro třídu pracujících.

Hned na začátek je řečeno, že stavět se na odpor přísnějším opatřením a očkování není v zájmu pracujících, a jsou vyjádřeny rozpaky nad rezignací části levice na vědecké poznání. Proto jsou zopakována některá známá fakta. K první tezi se konstatuje, že skutečnou individualizací by bylo, kdyby se za vakcíny platilo a neexistoval by žádný tlak na očkování. Zároveň je položena otázka zastáncům protestů, kteří nechtějí vidět mnohé iracionální motivace: Pokud se nebojíme kritizovat zaostalost, zpátečnictví a reakcionářství různých částí třídy pracujících v jiných ohledech, například v otázkách rodu, rasy či migrace, proč ustupovat zde? Není totiž realistické očekávat, že spontánní závěry a rozhodnutí, ke kterým dospějí jednotliví pracující, budou vždy racionální a v souladu s jejich vlastními objektivními zájmy. K druhé tezi: Očkování je jednoduchým aktem solidarity s tím, co ze zdravotnického systému zůstalo, a v žádném ohledu nepředstavuje překážku pro boje za jeho rozšiřování či za lepší podmínky pro lidi, kteří v něm pracují. U třetí teze jsou položeny mnohé zpochybňující otázky, například zda přijetí očkování opravdu znamená, že se státu cíleně podařilo udělat z člověka ovci, jako kdyby i ti, co protestují, bez odmlouvání nečinili nespočet kroků, které od nich stát vyžaduje. A reakce na čtvrtou tezi: Pokud jde o protesty, které vidíme na Slovensku, zmiňovaný hněv je ve své podstatě iracionální a reakční. Je iracionální, protože společným přáním protestujících je „vrátit se do normálu“, před pandemií, jako kdyby se nic nestalo. Je reakční, protože jeho terčem se stávají i řadoví pracující.

Zajímavý je odkaz na dělnickou tradici sebevzdělávání. Možná se někomu zdá lákavé vidět „skeptiky“, kteří „si dělají svůj vlastní výzkum“ a mají „alternativní“ názory na očkování či pandemii, jako pokračovatele této tradice. Rozdíl spočívá v tom, že historická tradice zakotvená v bojích za bezpečnější pracoviště zpochybňovala tvrzení o nezávadnosti určitých faktorů, kdežto popírači a antivaxeri dělají opak.

Asi nejpodstatnějším závěrečným tvrzením je, že ve věci očkování má třída pracujících v této chvíli shodné zájmy se státy a kapitálem. To ale ani zdaleka neznamená nějaké harmonické souznění. Naopak je doporučeno klást důrazně své požadavky, jako je vyplácení podpory během pracovní neschopnosti ve výši 100 % mzdy jako motivace k dodržování karantény; náklady spojené s cestou do očkovacího centra ať hradí stát nebo zaměstnavatel; nárok na 2 dny placeného volna ode dne očkování; covid od určitého stupně obtíží považovat za pracovní úraz, resp. nemoc z povolání; zavedení všeobecných covidových standardů ochrany zdraví na pracovištích a ve školách; možnost vakcinace bez ohledu na státní příslušnost a pobyt; suspendování patentů na vakcíny a jejich výroba všude, kde k tomu již existují podmínky.

Dále si Karmína všímá, že výjimečný stav zpochybnil stávající dělbu práce a nastolil otázku, jak jinak by se dala rozvrhnout, když se ukázal nepoměr mezi společensky náležitou prací a zbytkem ekonomické aktivity. Karanténní politika států měla tedy nezamýšlený důsledek: přinesla přímo hmatatelný důkaz o možnosti výrazně zkrátit pracovní dobu tím, že se přerozdělí společensky užitečná práce.

Text nepřinesl sice nic objektivního, ale dokázal se víceméně poprat s některými zavádějícími argumenty, které se mohou na levici objevit, a zdůraznit, že antivaxerské hnutí není pro pracující nijakým přínosem, naopak jde proti jejich vlastním zájmům. Musím ale přiznat, že mě poněkud odpuzuje jeho nelidský marxistický styl, z něhož se do mě vkrádá pocit, že pracující není v první řadě člověkem, ale pro potřeby marxistické analýzy jen zekonomizovanou jednotkou uprostřed kapitalistických vztahů. S tím souvisí i přehlížení jakýchkoli diskusí, které berou v potaz jiné způsoby nazírání a zkušeností, například otázku vzájemné pomoci, vztahů na komunitní úrovni a solidarity, která není zprostředkována státem, odobněná a účelově přeceděná přes jeho mašinerii.

Text je možné stáhnout ve formě brožury (25 stran) na odkazu <https://karmina.red/pdfs/Karmína-Trieda-nie-je-z-ocle.pdf>. (-JK-)

**NAKLADATELSTVÍ ANARCHISTICKÉ FEDERACE
ANARCHISTICKÁ REVUE EXISTENCE**

2/21 PAŘÍŽSKÁ KOMUNA

V. Damier: Revoluční komuny roku 1871 • Komunální přepych • P. Kropotkin: Deset let Pařížské komuny • Chronologie Pařížské komuny • Louise Michel před soudem • Ohlas Komuny v Čechách • Jak jsem se nestal informátorem • N. Chomsky: Je jednodušší představit si konec světa než začátek kapitalismu • Anarchistická federace Gran Canaria • Zabíjet a lhát • Nekrology a vzpomínky • Finanční podpora od AF...

1/21 PETR KROPOTKIN

V. Damier: Petr Kropotkin a revoluční syndikalismus • Č. Pelikán: Kropotkin, Malatesta a Manifest šestnácti • P. Kropotkin: Dva neznámé dopisy • Kropotkin v novodobé anarchistické publicistice • V. Serge: Kronštadt • V. Damier: Třetí revoluce • Zemřel Alexandre Skirda (1942–2020) • Murray Bookchin stoletý • Crimethinc.: Jak anarchisté pomáhali bojovat s cholerou – Neapol 1884 • FAI: Zdraví není zboží • Anarchisté a covid-19 • Důležité je, aby pozornost vůči Bělorusku nepolevovala...

1/20 KLIMATICKÉ HNUTÍ

Solidaritou proti logice peněz • Limity jsme my • Hlas středoškolské mládeže • Univerzity za klima • Rebelie před vyhynutím • Odpovědnost za klimatickou změnu • Kořeny tureckého fašismu • Interbrigáda Anarchistický boj • Lukašismus über alles • Hora na otevřeném moři • Unáhlený myslitel • Vilém Körber (1845–1899) • Cesta z otroctví • S rouškou na Střeleckém ostrově...

**KOMIKSOVÁ EDICE
SV. 5 LIKVIDÁTOR
SV. 6 SBOHEM, BATMANE**

SABATÉ — MĚSTSKÁ GUERRILLA VE ŠPANĚLSKU
MARIKANSKÝ MASAKR
ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990—2013
DĚJINY ANARCHOSYNDIKALISMU
NEVIDITELNÉ VRAŽDY
ŽIDOVŠTÍ ANARCHISTÉ V NEW YORK CITY
ZÁPISKY ANTIGLOBALISTY
PO STOPÁCH ADAMITŮ
ANARCHISMUS V PALESTINĚ A IZRAELI
DENÍK KONFIDENTA
PŘÍBĚHY STARÉHO ANTONIA
KÁCHA IN MEMORIAM
MALATESTA (ŽIVOTOPISNÉ POZNÁMKY)
PÁSKOVÉ A CHULIGÁNI
PARALELNÍ SVĚT V BARVĚ
OCELOVÉ STOLETÍ
NAŠE LUZA, JEZUITÉ A DIPLOMATÉ
STATĚ O REVOLUCI
(ČESKY O UDÁLOSTECH V BĚLORUSKU)
ANARCHISMUS PRO ZAČÁTEČNÍKY
ANARCHIE FUNGUJE
VZPOMÍNKY ANARCHISTKY
RADIKÁLNÍ BUDDHISMUS
A PÍSNIČKA
ANARCHISTICKÁ ETIKA
JEDU DO MAGADANU

**AKTUÁLNÍ PŘEHLED O VŠECH VYDANÝCH PUBLIKACÍCH
A DALŠÍCH MATERIÁLECH, STEJNĚ JAKO SEZNAM
DISTRIBUČNÍCH MÍST NALEZNETE NA WEBOVÉ STRÁNKĚ
NAKLADATELSTVI.AFED.CZ**